ВЕДА СЛАВЯНЪ.

ОБРЯДНЫЯ ПѢСНИ ЯЗЫЧЕСКАГО ВРЕМЕНИ,

сохранившіяся устнымъ преданіемъ у македонскихъ и ѳракійскихъ Болгаръ-Помаковъ.

СОБРАЛЪ И ИЗДАЛЪ

Стефанъ Ил. Верковичъ.

Томъ II.

Все съ Богомъ, а безъ
Бога ничего!

Напечатанъ пожертвованіями русскихъ ревнителей и покровителей науки.

С.-ПЕТЕРБУРГЪ.
1881.

ВЕДА СЛОВЕНАХЪ.

ОБРЯДНИ ПЕСНИ ОТЪ ЯЗИЧЕСКО ВРЪМЯ.

Упазени со устно предание при Македонско-Родопски-тѣ Българо-Помапи.

СОБРАНИ И ИЗДАНИ

Стефаномъ Ил. Верковичемъ.

Книга друга.

Напечатана со пожертвованна-та на Русски-те ревнители и покровители на наука-та.

С.-ПЕТЕРБУРГЪ.
1881.

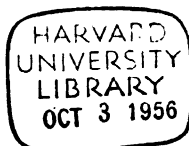

Типографія д-ра М. А. Хана, Поварской пер., д. № 2.

ПРЕДИСЛОВІЕ.

Издавая первую книгу древнихъ болгарскихъ народныхъ пѣсенъ подъ заглавіемъ „Веда Словена“ *), я не надѣялся, что буду впослѣдствіи имѣть счастіе открыть и собрать въ Родопскихъ горахъ гораздо болѣе богатое сокровище памятниковъ древней славянской народной культуры неизвѣстныхъ авторовъ, въ неизвѣстной странѣ Македоніи и еще менѣе извѣстныхъ временъ.

Эти-то былины древне славянскаго прошедшаго содержатся именно въ обрядныхъ пѣсняхъ, которыми я наполнилъ этотъ второй томъ столь замѣчательныхъ, рѣдкихъ и характеристическихъ особенностей, которыя весьма важны не только по формамъ ихъ языка, но и по ихъ миѳологическому содержанію, такъ что о ихъ великой древности сомнѣваться нельзя.

Предоставляя ученнымъ изслѣдователямъ опредѣлить время и значеніе пѣсенъ и выяснить разныя метаморфозы, которымъ безъ всякаго сомнѣнія подвергались теченіемъ времени эти былины духовнаго склада нашихъ давнихъ предковъ, я довольствуюсь болѣе фактомъ громаднаго количества собранныхъ и открытыхъ мною древнихъ болгарскихъ пѣсенъ и случайностію обстоятельствъ, благодаря которымъ, я могу

*) «Веда Словена»—Български народни песни отъ предисторично и предхристіанско доба. Открылъ въ Тракия и Македонія и издалъ Стефанъ И. Верковичъ. Београдъ 1874.

при содѣйствіи славянскихъ патріотовъ, издать этотъ сборникъ въ Россіи, гдѣ столь много высокоуважаемыхъ славянскихъ ученыхъ, филологовъ, лингвистовъ и разныхъ спеціалистовъ славянской науки, которые въ состояніи будутъ оцѣнить и изслѣдовать во всѣхъ отношеніяхъ этотъ долго и довольно трудно собранный мною матеріалъ.

Въ этомъ *второмъ* томѣ находятся исключительно обрядныя пѣсни, раздѣляющіяся на двадцать одинъ разныхъ праздниковъ, и заключающія въ себѣ до 15,000 стиховъ, вслѣдствіе чего этотъ томъ далеко болѣе объемистый, чѣмъ первый.

Хотя я желалъ помѣстить въ немъ всѣ обрядныя, до сихъ поръ собранныя мною пѣсни, около 30,000 стиховъ, но, видя въ настоящее время невозможность такого предпріятія, я долженъ былъ ограничиться только тщательнымъ выборомъ лучшихъ пѣсенъ, лишь скорѣе представить этотъ томъ въ руки читателя. На сколько я успѣлъ въ своемъ желаніи, это предоставляю рѣшить будущимъ изслѣдователямъ этихъ неизвѣстныхъ памятниковъ славянской старины.

Кромѣ вышеупомянутыхъ праздниковъ я помѣстилъ въ эту книгу еще два прибавленія, изъ которыхъ въ первомъ находятся пѣсни одного только пѣвца, а во второмъ включены нѣкоторыя пѣсни, могущія послужить нѣсколько къ разъясненію болѣе темныхъ вопросовъ родопскихъ открытій вообще.

Не могу не обратить далѣе вниманія читателя, что въ этомъ сборникѣ болгарскихъ народныхъ пѣсенъ замѣчательны кромѣ старославянскихъ словъ, также и слова неизвѣстнаго мнѣ какого-то другаго языка, но которому нельзя отрицать въ сродствѣ съ индо-европейскими языками; есть даже и такихъ языковыхъ элементовъ и выраженій, непонятныхъ даже и самимъ пѣвцамъ Родопскихъ горъ *). Есть и рѣчи, от-

*) Напр. Рама, уйна, акрамъ, нина, уналъ, вета, вила, ветиша, хруй,

части похожія на греческій и на славянскіе языки, но которыя не сохранились ни въ одномъ изъ мѣстныхъ болгарскихъ нарѣчій разговорнаго современнаго болгарскаго языка во Ѳракіи и Македоніи, ни въ *марвачскомъ*, *помацкомъ*, *пуливаковскомъ*, *бързачскомъ*, *міячскомъ*, *сираковскомъ* и проч. болгарскихъ діалектахъ *).

Кто же изъ славянскихъ ученыхъ будетъ такъ счастливъ, чтобы вникнуть первымъ въ столь древнее образованіе этихъ до насъ дошедшихъ былинъ Родопскихъ горъ? Кто намъ скажетъ источникъ, судьбу этихъ древнихъ остатковъ почти всецѣло религіознаго характера? Остатки-ли нашихъ праотцевъ докириловскаго времени или еще болѣе старинной эпохи,—ктожъ намъ это опредѣлитъ и разъяснитъ ихъ значеніе въ миѳологическомъ и религіозномъ отношеніяхъ?

Но никакъ не могу на этотъ разъ обойти молчаніемъ одну весьма замѣчательную и ярко бьющую въ глаза особенность въ упомянутыхъ Родопскихъ пѣсняхъ, и для разрѣшенія и пониманія которой, думаю совсѣмъ не нуженъ какой-либо предварительный сфинксъ, подобно миѳическому ѳиветскому сфинксу, ни дѣлать прогулки до уфимскихъ и енисейскихъ каторжниковъ для узнанія этой тайны, потому что она такъ просто и ясно изложена, что каждый въ состояніи сразу безъ всякихъ затрудненій вполнѣ проникнуть и понять ея настоящій смыслъ и значеніе,—т. е. государственный порядокъ и взаимныя отношенія того народа, который былъ основателемъ этой неиз-

---

сефита, удита, вей, санита, финита, трай, далита, флана, рай, еренъ, транъ, хаванъ, фура, татина, рунъ, дефина, чире, яра, диа, прена, верби, ярнешъ, усенъ, назина, дусунъ и проч.

*) Напр. Дере, мини, гуру, солина, краска, рука, служита, идруту, абросу, раитъ, пирну, узрелъ, афици, арни, юни, нине, осенъ, уярилъ и проч.

вѣстной первобытной всемирной образованности, сохранившейся въ этихъ пѣсняхъ. Каждая страница упомянутыхъ былинъ переполнена примѣрами такой выспренной и несравнимой доблести и разными другими необыкновенными и поразительными качествами, какими я не могъ замѣтить ни малѣйшихъ слѣдовъ въ тѣхъ древнихъ литературахъ, съ которыми я имѣлъ случай познакомиться до нынѣ. Особенно рельефно тамъ воспѣваются слѣдующія добродѣтели: искренность, самоотверженіе, дружелюбіе, правдолюбіе, великодушіе, добродушность, гостепріимство, самое нѣжное милосердіе и соболѣзнованіе къ сиротамъ и вдовицамъ и безпредѣльное непоколебимое благоговѣніе и преданность къ Богу и Царю. Въ эти по истинѣ непорочныя и блаженныя времена — царь считался какъ бы идеаломъ и воплощеніемъ государственнаго быта и самодержавнымъ духовнымъ отцемъ всѣхъ, а Онъ въ свою очередь считалъ и любилъ всѣхъ, безъ исключенія, какъ своихъ собственныхъ любимыхъ дѣтей. Слѣдовательно, тогда все государство представляло одну сплошную образцовую семью, члены которой взаимно стоятъ другъ за друга такъ крѣпко и непоколебимо, какъ стѣна. Что это никакъ не преувеличено, а лишь намекъ, чтобъ обратить вниманіе читателя на нихъ, объ этомъ увѣрится каждый лишь только доберется до этихъ во истину дивныхъ остатковъ прошедшаго времени истиннаго благородія и благочестія рода человѣческаго.

Въ концѣ книги издатель нашелъ необходимымъ прибавитъ короткій *словарь* нѣкоторыхъ менѣе извѣстныхъ болгарскихъ словъ, изъ этихъ совсѣмъ неизвѣстныхъ болгарскихъ мѣстныхъ діалектовъ: мервачскаго и помакскаго, а также и списокъ содѣйствовавшихъ изданію этого тома.

Не смотря на мои старанія снабдить эти болгарскія пѣсни русскимъ переводомъ, я въ концѣ концовъ долженъ былъ

отказаться отъ моего желанія, потому что для этой цѣли не могъ найдти довольно подготовленнаго переводчика.

Надо также указать и на одну неправильность относительно распоряженія напечатанія матеріала книги, о чемъ я вспомнилъ только при окончаніи ея, т. е. я помѣстилъ объясненіе словъ послѣ каждаго праздника, а надо было это помѣстить все въ концѣ книги; что я не вспомнилъ во время объ этомъ, причиною тому были крайне критическія обстоятельства, въ которыхъ я тогда находился, и которыя еще и теперь не уменьшились.

Нужно еще замѣтить, что не могло обойтись и безъ типографическихъ ошибокъ, которыхъ больше въ началѣ книги, чѣмъ въ концѣ,—потому что меня почти во всю зиму съ 1879 на 1880 годъ такъ болѣли глаза, что я никакъ не былъ въ состояніи держать коректуру, но это для меня дѣлалъ одинъ мой знакомый Руссъ, и которыхъ по сію минуту я никакъ не могу провѣрить и поправить, по той причинѣ, что и теперъ состояніе моего здоровья крайне критическое—но онѣ такъ незначительны, что и самъ читатель, думаю, можетъ безъ затрудненій ихъ поправить.

Значительное число словъ печатано курсивными буквами по той причинѣ, чтобы на нихъ обратить вниманіе читателя: такъ какъ они принадлежатъ или совсѣмъ неизвѣстному языку, или что не находятся въ употребленіи теперь у Македонско-Ѳракійскихъ Болгаръ.

Я очень желалъ помѣстить предисловіе и на болгарскомъ языкѣ, но никакъ не былъ счастливымъ отыскать такого услужливаго Болгарина, который хотѣлъ бы оказать мнѣ эту услугу.

Считаю своею священною обязанностію изъявить здѣсь свою пламенную благодарность и признательность господину д-ру М. А. Хану, за то что онъ принялся за напечатаніе книги

безъ всякихъ залоговъ и контрактовъ, и безъ всякихъ корыстныхъ видовъ, а только чтобы быть полезнымъ наукѣ. Ибо иначе Богъ знаетъ когда бы книга эта появилась въ свѣтъ.

Наконецъ мнѣ кажется необходимымъ указать, что пѣсни этого тома собраны мною изъ устъ Помаковъ — или мусульманскихъ Болгаръ — и ни одна отъ христiанъ. Онѣ собраны по базарамъ Македонiи и Ѳракiи — въ Валовиштѣ Варакли-Джуми, Неврокопѣ и др., и именно:

Пѣснь I. «О Коледову—дну» стр. 1 получена отъ пѣвца Эхя-ага изъ селенiя Селче Татаръ-Пазарджiйской Каазы; пѣснь II. «О Мръснимаднима» стр. 79 получена отъ пѣвца Хасима изъ села Чавдарли Татаръ Пазарджiйской Каазы.

Пѣснь III. «О Суровомъ дну» стр. 94 получена отъ пѣвца Ибраимъ-аги изъ села Джиджево неврокопской Каазы; пѣснь «О Сурову—дну» стр. 127 получена отъ пѣвца Халила изъ села Тепленъ неврокопской Каазы; пѣснь IV. «О Власину—дну» стр. 145 получена отъ пѣвца Сюлюмана изъ села Касакли Татаръ-Пазарджiйской Каазы; пѣснь V. «О Ластавичину-дну» стр. 163 получена отъ пѣвца Ибраимъ-аги изъ села Джиджово неврокопской Каазы; пѣснь VI. «О Првину—дну» стр. 184 получена отъ пѣвца Халила изъ села Теплена неврокопской Каазы; пѣснь VII. «О Масину—дну» стр. 200 получена отъ пѣвца Эхя-аги изъ села Селче Т. Пазарджiйской Каазы; эта-же пѣснь стр. 226 получена отъ пѣвца Исиина изъ села Кочена неврокопской Каазы; пѣснь VIII «О Угавиту—дну» стр. 234 получена отъ пѣвца Фетушъ-аги изъ села Крушево неврокопской Каазы; пѣснь IX. «О Сирину—дну» стр. 246 получена отъ пѣвца Далила изъ села Крабула неврокопской Каазы.

Пѣснь X. «О Гергюву—дну» стр. 269 получена отъ пѣвца фетуши изъ села Теплена неврокопской Каазы; пѣснь XII. «О витину—дну» стр. 269 получена отъ пѣвца Димиръ-аго изъ села Долно Дряново неврокопской Каазы; пѣснь объ этомъ-же стр. 274 получена отъ Саита изъ села Рибницы неврокопской Каазы; пѣснь XII. О Еню́ву—дну» стр. 281 получена отъ пѣвца Далила изъ села также Крабула нев. Каазы.

Другая пѣснь объ этомъ-же стр. 284 получена отъ пѣвца Саита изъ села Рибницы неврокопской Каазы; пѣснь XIII. «О Вишину—дну»: стр. 291 получена отъ пѣвца Исиина изъ села Кочена неврокопской Каазы;

пѣснь XIV. «О Зареву дну» стр. 295 получена отъ пѣвца Фетушъ-аги изъ села Крушево.

Пѣснь XV. «О Дравину—дну» стр. 298 получена отъ пѣвца Хасима изъ села Чавдарли Т. Пазарджійской Каазы; пѣсень XVI. «О Изочну—дну» стр. 314 получена отъ пѣвца Саита изъ Рибницы неврокопской Каазы.

Пѣснь XVII. «О Гроздину—дну» стр. 325 получена отъ пѣвца фетуши изъ села теплена невр. Каазы.

Пѣснь XVIII. «О Пазиръ—дну» стр. 328 получена отъ пѣвца Али-Аги изъ села Банье Т. Пазарджійской Каазы; пѣснь XIX «О Колчуву—дну» стр. 354 получена отъ пѣвца Али-аги изъ села Бенье Т. Паз. Каазы; пѣснь XX. «О Ладову—дну» стр. 375 получена отъ пѣвца фетушъ-аги изъ села Теплена; пѣснь XXI. «О начальномъ обученіи дѣтей» стр. 383 получена отъ пѣвца Хасана изъ села Абланницы неврок. Каазы; пѣсни I-го прибавленія стр. 393 получены отъ пѣвца Исиина изъ села Лъжены невр. Каазы; пѣсни II прибавленія стр. 557 получени отъ пѣвца Мехмета Шубова изъ села Фъргова невр. Каазы.

Всѣ эти пѣсни списаны съ устъ народа по пазарамъ моимъ другомъ Гологановымъ.

Ст. И. Верковичъ.

С.-Петербургъ 1 Мая 1881.

AVANT-PROPOS.

Les lecteurs qui s'occupent de l'archéologie slave, conaissent déjà de différentes publications [1]) le recueil du premier volume de chants populaires des Bulgares 'de Thrace et de Macédoine, lequel j'avais publié l'année 1874 à Belgrade en Serbie [2]).

Depuis ce temps-là j'ai fait tout mon possible pour pénétrer encore une fois dans les ténébreuses et peu accessibles forêts du Rhodope pour y recueillir encore des autres documents de l'antiquité slave pour compléter ma première collection et pour faire suivre à mon premier volume le volume suivant. Ma tâche ne restait pas sans resultat desiré.

Sachant que le nombre des rhapsodes de profession diminue de jour en jour parmi les Bulgares musulmans—Pomaks—je me mis en communication avec eux par mes amis et grâce à nos efforts communs je peux présenter aux lecteurs le deuxième volume de chants populaires bulgares qui contient plus que 15000 vers. Je suis heureux autant de plus d'avoir sauvé à l'oublie et conservé pour la science slave ces monuments de l'ancienne civilisation slave surtout dans le moment actuel pendant des événements très graves

---

[1]) Emile Burnouff: Essai sur le Veda.
Dozon: Archives des missions scientifiques.
Dozon: Tournel officiel des 17 et 15 février 1873.
Louis Leger: Revue politique et littéraire № 21 et 22 Nov. 1873.
Dumont: Bulletin de l'école française N III et IV. Sept. Oct. 1868.
— giornale araldico-genealogico-diplomatico. Anno II. Pisa 1877.

[2]) Le Veda Slave. Chants populaires des Bulgares de Thrace et de Macédoine de l'époque préhistorique et préchretienne. Decouverts et édites par E. I. Verkovitch, volume I. Belgrade 1874.

en Thrace et Macédoine où les évêques grecs avec les Khogjas musulmans rivalisent à entreprendre tout pour déraciner et extirper toutes les traditions païennes et slaves. Surtout la poésie populaire bulgare est devenue l'objet d'une proscription vigoreuse de la part des Grecs et des Turcs, qui avaient même defendu aux Bulgares musulmans de chanter publiquement leurs chansons sous peine de se voir interdire les mosquées.

Tous ces chants du deuxième volume ont été recueillis de la bouche des musulmans—Pomaks-Balgares, par mon ami M-r Gologanoff qui visite très souvent les bazars de la Macédoine et de Thrace surtout dans les deux caazas (distrits) de Hévrokop et de Tatar-Bazardjik et je crois donner les noms de ceux pevtsi (rhapsodes de profession) à la publicité pour que chacun puisse se persuader de l'authenticité de ces chants anciens. Voilà leurs noms: Fetoucha-agha de village Teplene, Dimir-agha de Dolno-Dryanovo, Said-agha de Ribnitza, Isiina-agha de Kotshen, Hassan-agha de Ablanitsa, Isina-agha de Lajené, Mehmet-agha Schubov de Frogovo tous du caaza Névrokope, Khassim-agha de Tchavdarli et Ali-agha de Banie du caaza de Tatar-Bazardjik.

Le volume II. présent de chants mythiques et rituel pour 21 différentes occasions de temps païens qui portent les indices de la plus haute antiquité slave qui se sont conservés jusqu'à nos jours par la tradition orale déscendants de frères à fils.

Le monde savant ayant maintenant entre ses mains un très curieux volume conviendra sans doute plus facilement de procéder à un depouillement de plus rigoreux pour déterminer avec le concours des historiens, des mythologues, des slavistes et des orientalistes l'importance de ses anciens monuments pour l'ancienne civilisation slave.

Je suis très heureux de présenter ce volume aux savants, pour qu'on puisse plus facilement résoudre les differents problèmes ethnografiques, mythologiques et historiques qu'avait soulevés la publication de mon premier volume des poèmes bulgares pour determiner sous plusieurs rapports les questions très problematiques de la mythologie et réligion des anciens Slaves.

St.-Pétérsbourg le 1 May 1881.

E. I. Verkovitch.

Основа первобытной всемірной религіи, слѣды которой сохранились въ Родопскихъ былинахъ:

«Боже ми Боже!
Боже ми арине,
Арине саипе,
Саипе ажине,
Ажине ми Дине,
Дине ми увишне,
Увишне ми талине,
Санъ ми адине...»

Переводъ со словъ пѣвца:

«Боже ми Боже!
Боже ми пречисти,
Пречисти присвети,
Присвети премудри,
Премудри ми Боже,
Боже ми увишне,
Увишне ми облачни—
Умомъ непостижими!»

Эти стихи находятся въ одной эпической пѣсни, состоящей изъ 420 стиховъ, носящей заглавіе:

Дойне са годи за *Добра* малка мома.

Государственный лозунгъ народа, бывшаго основателемъ образованности, сохранившейся въ Родопскихъ пѣсняхъ:

БОГЪ И ЦАРЬ.

Самая истинная, самая прочная и самая непоколебимая и несокрушимая основа счастія и благоденствія рода человѣческаго:

«Если Ты, Царь, будешь живъ—
И мы будемъ жить;
Если Ты погибнешь—
И мы погибнемъ!»

Эти стихи находятся въ одной эпической пѣсни, говорящей о первобытномъ переселеніи народовъ.

Эти пѣсни еще не напечатаны.

Списокъ лицъ, содѣйствовавшихъ къ изданію этой книги до конца 1880 г.

ВЪ С.-ПЕТЕРБУРГѢ.

Ея Императорское Величество Государыня Императрица Всероссійская Марія Александровна 150

Его Императорское Высочество Государь Наслѣдникъ Цесаревичъ Великій князь Александръ Александровичъ (нынѣ Государь) 300

Ея Императорское Высочество Государыня Цесаревна Великая Княгиня Марія Ѳеодоровна (нынѣ Государыня) . 25

Его Императорское Высочество Государь Великій Князь Николай Александровичъ (нынѣ Государь Наслѣдникъ Цесаревичъ) 50

Его Императорское Высочество Государь Великій Князь Георгій Александровичъ 50

Его Императорское Высочество Государь Великій Князь Михаилъ Александровичъ 50

Ея Императорское Высочество Государыня Великая Княгиня Ксенія Александровна 50

Его Императорское Высочество Государь Великій Князь Владиміръ Александровичъ 125

Ея Императорское Высочество Государыня Великая Княгиня Марія Павловна 75

Его Императорское Высочество Государь Великій Князь Кириллъ Владиміровичъ 34

Его Императорское Высочество Государь Великій Князь Борисъ Владиміровичъ 33

Его Императорское Высочество Государь Великій Князь Андрей Владиміровичъ 33

Его Императорское Высочество Государь Великій Князь Алексѣй Александровичъ 50

Его Императорское Высочество Государь Великій Князь Сергій Александровичъ 50

Его Императорское Высочество Государь Великій Князь Павелъ Александровичъ 50

Ея Императорское Высочество Государыня Великая Княгиня Марія Александровна, Герцогиня Эдинбургская . . 25

Его Императорское Высочество Государь Великій Князь Константинъ Николаевичъ 75

Ея Императорское Высочество Государыня Великая Княгиня Александра Іосифовна 25

Ея Императорское Высочество Государыня Великая Княгиня Александра Петровна 25

Его Императорское Высочество Государь Великій Князь Михаилъ Николаевичъ и Августѣйшія дѣти Его Императорскаго Высочества: Ихъ Императорскія Высочества Го-

сударн Великіе Князья: Николай, Михаилъ, Георгій, Александръ, Сергій и Алексѣй Михайловичи 150
Ея Императорское Высочество Государыня Великая Княгиня Ольга Θеодоровна 100
Ея Императорское Высочество Государыня Великая Княгиня Екатерина Михайловна 25
Его Императорское Высочество Князь Николай Максимиліановичъ Романовскій, Герцогъ Лейхтенбергскій . . . 25
Его Императорское Высочество Князь Евгеній Максиміліановичъ Романовскій, Герцогъ Лейхтенбергскій 25
Ея Императорское Высочество Княгиня Терезія Петровна Романовская, Герцогиня Лейхтенбергская 50
Ея Сіятельство Графиня Зинаида Дмитріевна Богарне. 25
Его Императорское Высочество Принцъ Александръ Петровичъ и Супруга Его Принцесса Евгенія Максиміліановна Ольденбургскіе 25
Его Высокопреосвященство Митрополитъ С.-Петербургскій, Новгородской и Финляндскій Исидоръ 25
Его Сіятельство Военный Министръ Графъ Дмитрій Алексѣевичъ Милютинъ 10
Высокославное Военное Министерство 100
Высокославное Министерство Императорскаго Двора . 100
Высокославное Министерство Народнаго Просвѣщенія. 100
Его Королевское Высочество Владѣющій Принцъ Гессенско-Дармштадскій Александръ 25
Его Высочество Князь Болгарскій Александръ I . . . 50
Ея Сіятельство Княгиня Е. Г. Волконская 50
Его Сіятельство Графъ А. Шереметевъ 50
Ея Сіятельство Графиня I. Шереметева 25
Его Превосходительство Ген.-Кавалеріи Іос. Влад. Гурко. 50
Его Превосходительство генералъ-адъютантъ Θедоръ Θедоровичъ Треповъ 25
— К. Н. Θ. М. 10
Его Превосходительство С.-Петербургскій Градоначальнитъ Александръ Ельпидиф. Зуровъ 25
Его Сіятельство Князь М. С. Волконскій 25
Его Сіятельство Графъ С. Гр. Строгановъ 100
Ея Сіятельство Княгиня М. Трубецкая, р. Бѣлосельская. 10
Археологическій Институтъ 10
Отъ неизвѣстнаго. 25
Его Сіятельсто Графъ Илларіонъ Ивановичъ Воронцовъ-Дашковъ. Двадцать золотыхъ наполеондоровъ . . 175
Его Высокородіе Баронъ К. К. Фелейзинъ 10
Его Сіятельство Графъ Сергій Шереметевъ 50
Его Сіятельство Князь П. П. Вяземскій 10
Его Превосходительство Е. Ламанскій 10
Его Высокородіе Е. Егоровъ. 10
Ея Сіятельство Графиня А. Д. Блудова 10

Ея Сіятельство Княгиня Е. П. Витгенштайнъ . . .	10
Его Высокородіе Козловъ	10
Его Свѣтлость Князь Н. К. Имеретинскій	25
Его Сіятельство Графъ Н. С. Строгановъ	30
Д. П. Дохтуровъ	25
Его Высокородіе Виссаріонъ Виссаріоновичъ Комаровъ.	100
Отъ М. М.	10
Его Превосход. Генералъ-Адъютантъ Н. В. Зиновьевъ.	25
Его Свѣтлость Князь Александръ Аркадьевичъ Италійскій, Графъ Суворовъ-Рымникскій.	25
Его Превосходительство Ген.-Адъютантъ Дрентельнъ .	5
Его Превосходительство С. С. Поляковъ	60
Его Превосход. Генералъ-Адъютантъ М. Д. Скобелевъ.	125
Его Сіятельство Князь Н. А. Орловъ	40
» » Графъ П. А. Шуваловъ	20
» » Графъ Григ. Александровичъ Милорадовичъ	20
Его Свѣтлость Павелъ Павловичъ Демидовъ Князь Санъ-Донато.	25
Ихъ Сіятельства Князь и Княгиня Бѣлосельскіе-Бѣлозерскіе.	30
Его Превосходительство Баронъ Штиглицъ	25
Его Сіятельство Графъ П. А. Валуевъ	10
Его Свѣтлость Князь А. А. Ливенъ	10
Его Сіятельство Генералъ-Адъютантъ Князь А. М. Дундуковъ-Корсаковъ	50
Его Высокородіе А. А. Краевскій	10
» » П. П. Цитовичъ	10
Отъ В. Ш.	25
Его Сіятельство Князь Григорій Григорьевичъ Гагаринъ	25
Его Сіятельство Графъ А. В. Орловъ-Давыдовъ . . .	25
» » » Н. Ѳ. Орловъ-Денисовъ . . .	25
» Превосходительство Баронъ Владиміръ Борисовичъ Фредериксъ	25
Его Сіятельство Князь Викторъ Ивановичъ Барятинскій.	25
» » Графъ Борисъ Алексѣевичъ Перовскій.	20
» » » А. Б. Перовскій	10
Его Сіятельство Графъ Ал. Алексѣевичъ Баранцовъ .	25
Его Сіятельство Князь Анатолій Ивановичъ Барятинскій.	20
» » Графъ Павелъ Петровичъ Шуваловъ II.	50
» » Князь А. П. Барклай-де-Толли-Веймарнъ.	10
» » Графъ Эдуардъ Трофимовичъ Барановъ.	10
» » Князь Ѳедоръ Ивановичъ Варшавскій, Графъ Паскевичъ-Эриванскій	25
Его Превосходительство Петръ Павловичъ Альбединскій, Варшавскій Генералъ-Губернаторъ	25
Его Высокородіе Ил. Ѳедул. Громовъ	30

Его Превосходительство Министеръ Путей Сообщенія К. Посьетъ	25
Его Превосходительство Министръ Юстиціи Дм. Н. Набоковъ	10
Его Сіятельство Графъ Михаилъ Таріеловичъ Лорисъ-Меликовъ	25

ВЪ МОСКВѢ.

Его Сіятельство Князь Владиміръ Андреевичъ Долгоруковъ Московскій Генералъ-Губернаторъ	10
Его Высокопреосвященство Митрополитъ Московскій Инокентій	25
Его Преосвященство Амвросій Еп. Дмитровскій	10
Ея Сіятельство Графиня Соллогубъ	20
Его Высокородіе С. Третьяковъ	30
» » П. Третьяковъ	10
» » Д. Самаринъ	25
Ея » Анна Евреинова	50
Его » Александръ Кошелевъ	50
Ея » О. Кошелева	25
» » Марія Ивановна Лясковская	25
Его » В. Солдатенковъ	30
» » П. Овчинниковъ	10
» » Николай Ивановичъ Варгинъ	10
» » Аркадій Аркадьевичъ Журавлевъ	15
» » Николай Аркадьевичъ Журавлевъ	10
Его Высокородіе Николай Александр. Найденовъ для Библіотеки Биржи	15
Его Высокородіе Иванъ Ку. Баклановъ	10
» » В. Гр. Сапожниковъ	10
Его Высокопреподобіе Архимандритъ Чудоваго монастыря Веніаминъ	10
Его Высокопреподобіе Архимандритъ св. Троицкой Лавры Леонидъ	10
Его Высокородіе В. Алексѣевъ	15
» » С. В. Алексѣевъ	10
» » П. Сорокаумовскій	10
Его Превосходительство И. С. Аксаковъ	105
Его Сіятельство Князь Мещерскій	25
Ея Сіятельство Графиня А. Е. Толстая	25
Библіотека Московской духов. Академіи	10
Его Высокородіе Петръ Безсоновъ	10
Его Высокородіе Дмитрій Иловайскій	6
» » М. Ковалевскій	13
» » М. Х. Катковъ	20
Итого	4569

I.

ЛИЧЕНЪ-ДЕНЪ КОЛЕДОВЪ-ДЕНЪ.

Песна 1.

Излела ми стара майка
Излела ми утъ сарае,
Фъ десна хи рока ясна борница
Ясна борница ясенъ огань,
Фъ лева хи рока бела книга
Бела книга царну писму,
Рукнала са подрукнала,
Гласумъ рука песна пее
Песна пее бела книга
Бела книга царну писму:
«Бре юнаци луди гидии,
Вутре си е Баденъ вечерь.
Дуръ да изгрее ясну сланц
Съсъ сланце личенъ-день
Личенъ-день Коледовъ-день.
Коледа Бога на земе-та,
Златна си тоега носи,
Та са шета пу земе та
Утъ града фафъ града,
Утъ селу на селу,

Утъ каща на каща,
Дуръ да ми сланце изгрее
Сита си земе прошеталъ
Па са качилъ фъ Бела гора,
Седналъ си пудъ даро-ту,
Пудъ даро-ту на белъ кладнецъ,
Та си сииръ чини.
Кой му юнакъ курбанъ коле,
Кой му лови дребна лова
Дребна лова бели пилци,
Та ги на майка носи
Да ги готви бадна вечере,
Да си гости старъ бабайку
Старъ бабайку на трапеза;
Па си Коледа слева
Та са шета пу земе та
Утъ града фафъ града,
Утъ селу на селу,
Утъ каща на каща;
Седнува си на трапеза,
Привива си златна тоега
Та си гони царни Юди
Царни Юди самувили;
Кой му юнакъ курбанъ ни коле.
Кой му юнакъ ни лови дребна лова
Дребна бели пилци
Та си на майка ни носи
Да си готви Бѫдна вечере.
Ни седнува на трапеза,
Ни привива златна тоега
Да си гони царни Юди
Царни Юди самувили;

Фъ пазуфи му златна чеше
Златна чеше костевица,
Фафъ чеше урина вода
Та си фъ кащи парснува,
Та му фъ кащи нищу хаиръ,
Фъ кащи му хаиръ ни устаналъ».
Какъ излела стара майка
Та си пее и си дума,
Юнаци хи са смехъ насмели:
Ти си на, мале, лажешъ!
Какъ да слезе Коледа Бога
Дуръ да изгрее ясну сланце
Да прошета сита земе,
Да са шета утъ града фъ града,
Утъ селу на селу,
Утъ каща на каща,
Пиле да е па ни форка
Па ни форка и ни лета
Дилкимъ земе да исфоди:
Кажи ни, мале, кажи
Йоти на, мале, лажешъ,
Йоти на, мале, мамишъ:
Зеръ ти са сме веке дудели
Та си наетъ сторила
Да на пратишъ фафъ гора та
Да си ловим' дребна лова
Дребна лова бели пилци,
Чи ги пасе Бела Змее
Бела Змее и форката,
Да на види фафъ гора-та
Чи си ловим' дребна лова
Дребна лова бели пилци,

Разедилъ са налютилъ,
Искаралъ си люта срела
Та на съсъ срела усрелилъ
Йоще млади сме загинали,
Йоще млади ни годени
Нигодени ниженени.»
Стара майка вели ютговори,
Хаде, вие, ни ва маме
Ни ва маме ни ва лага.
Яхналъ си коне лестувица
Лестувица коне шестукрилца
Та си форка кату пиле
Кату пиле на високу
На високу на широку
На широку и на длегу,
Дуръ да кимнешъ съ десну йоку
Прошеталъ си сита земе
Утъ край земе ду край земе,
Утъ край море ду край море"
Па ви юнаци думамъ:
Кой си иде фафъ гора та
Да си лови дребна лова
Дребна лова бели пилци,
Коледа му Бога на трапеза,
Привилъ си златна тоега
Та си гони царни Юди
Царни Юди самувили,
Кой му курбанъ ни коле,
Ни му лови дребна лове
Дребна лова бели пилци
Та си на майка ни носи
Да си готви Бадна вечере,

Ни седнува на трапеза,
Ни привива златна тоега
Та ни гони царни Юди
Царни Юди самувили,
Фъ пазуфи му златна чеше
Златна чеше костевица,
Фъ чеше му урина вода
Та му въ кащи парснува
Ни му е фъ кащи хаиръ,
Фъ кащи му хаиръ ни устаналъ.»
Чули ми млади юнаци.
Тенка хми пушка на раму ту,
Тенка хми срела фафъ рąка та
Та ми фъ гора утишли
Та си ловетъ дребна лова
Дребна лови бела пильци.
Дуръ излезе Бела Змее
Бела Змее и форката,
Налюти са разеди са,
Искара си люта срела,
Фтегна срела да ги срели,
Йоще срела ни си фарлилъ
Зададе са Юда самувила
Та му вели ютговори,
Е ти, братку, Бела Змее
Бела Змее и форката,
Що са, братку, лютишъ
Та си срела искаралъ
Да усрелишъ млади юнаци;
Ни са съсъ воле дошли,
Я ги пратила стара майка.
Вутре си е личенъ-день

Личенъ-день Коледовъ-день,
Та си ловеть дребна лова
Дребна лова бели пилци
Да ги готви Бадна вечере;
Да си сложи златна трапеза.
Да си седне на трапеза,
И да чека Коледа Бога
Да си седне на трапеза
Да вечере Бадна вечере;
Да привие златна тоега
Да прогони царни Юди
Царни Юди самувили
Да ни му са фъ кащи за неволе.
Какъ хми думала стара майка
Думала говорила,
Юнаци са уплашили
Та ми фъ гора ни идатъ
Да ни си ги усрелишъ.
Па ги майка поканила.
Хаде си, братку, трагни са,
Флези, братку, фъ пещере та,
Да си юнаци лова ловетъ
Дребна лова бели пилци,
Да са варнатъ ду вечере
Чи ги майка чека;
Да ни идатъ йоще малу,
Налютилъ са Коледа Бога
Налютилъ са разедилъ,
Ни седнува на трапеза
Та ми ве́чере ни вече́ре;
Ни привива златна тоега
Та ни гони царни Юди

Царни Юди самувили;
Я му фъ пазуфи златна чеше
Златна чеше костевица,
Фъ чеше му урина вода
Та му фъ кащи парснува
Ни му е въ кащи хаиръ,
Ичь му хаиръ ни устаналъ.»
Бела Змее вели ютговори:
Сесру, сесру Юда самувила,
Да си ида фъ пещере та
Уставемъ си бели пилци
Та си форкатъ на високу
На високу фафъ гора та
Та са криетъ фъ камене те,
Юнаци ги ни ловетъ,
Три дни йоще да седетъ
Дребна лова ни наловили—
Та хми са Бога налютилъ
Налютилъ разедилъ
Ичь хми хаиръ ни устаналъ;
Я ти са мольба моле
Да ми чекатъ юнаци те
Да ми чекатъ йоще малу
Йоще малу ду полунь-день,
Дуръ да форкнатъ бели пилци
Да си дойдатъ фъ пещере та
Да си пасатъ фафъ ливаде;
Язъ си фарлемъ тоега та
Та ги съсъ тоега мае
Да ни форкатъ на високу,
Ни ги ловетъ съ тенка пушка,
Ни ги ловетъ съ люта срела

Я си ги съ рока фащатъ
Живи ги носетъ на стара майка;
Стара ги майка коле,
Готви ги Бадна вечере.
Коледа Бога на трапеза,
Привива си златна тоега
Та си гони царни Юди
Царни Юди самувили
Та си бегатъ фафъ гора та.»
Рукна са Юда подрукна
На юнаци дума и говори:
Е, ми вие млади юнаци,
Я ми постойте почекайте
Йоще малу ду полунъ-день,
Дуръ да трепне ясну сланце,
Дуръ да флезе Бела Змее
Бела Змее и форкната
Да си флезе фъ пещере та,
Фаркнали си бели пилци
Фаркнали си фъ пещере та
Та си пасатъ на ливаде;
Какъ си пасатъ бели пилци
Ни ги ловите съ тенка пушка
Съ тенка пушка съ люта срела,
Я си ги съ рока фащате,
На майка ги живи носите,
Та си ги курбанъ коле
Курбанъ коле вечере готви,
Та си слага златна трапеза,
Дуръ да дойде Коледа Бога
Да вечере Бадна вечере;
Да привие златна тоега

Да прогони царни Юди
Царни Юди самувили.»
Какъ хми дума Юда самувила
Юнаци ми каилъ станáли
Та ми пудъ дару седнали,
Чекали ми ду полунъ-день;
Дуръ си трепна ясну сланце.
Та си флезе Бела Змее
Бела Змее и форкната.
Лу си флезе фъ пещере та,
Искара си златна свирка
Та ми съсъ свирка свирна,
Та ми пилци зафаркали
Фаркнали ми фъ пещере та,
Та ми пасли фафъ ливаде
Фафъ ливаде фафъ бахчету.
Излезе ми Беле Змее
Беле Змее и форкната
Та си фарли тоега та,
Йоще си тоега ни фарлилъ
Умали са бели пилци,
Ни ми пасатъ ни ми форкатъ.
Та ги фащатъ млади юнаци.
Секи юнакъ деветъ пилци;
Секи си на майка носи:
Живи са пилци проживили.
Съсъ пушка ги ни ловили,
Съсъ срела ги ни срелили,
Та ги майка курбанъ коле
Курбанъ коле бели пилци.
Па си готви Бадна вечере.
Та си слага трапеза та,

Я си на трапеза ни седнува,
Лу запале ясна борна
Ясна борна ясенъ йогань
Та са шета низъ града гулема.

Единъ день предъ Коледовъ-день сѣкой единъ ходилъ фъ гора-та, та зафащалъ по едно две пиле-та лу какви-то и да били, и ги отнеселъ дома си, та ги готвили съсъ кукошки или овни за Баденъ вечерь; жена-та на хоже-та срукувала деветъ моми, на кои-то давала по една запалена борна, кои-то огань нарицали «Блесавъ огань» и тие ходили по село то съсъ борна-та и пѣели слѣдоющата-та пѣсна.

Песна 2.

Мале, мале стара мале,
Излези, мале, подай са
Подай са, мале, на порти
На порти, мале на капии,
Вутре е, мале, личенъ-день
Личенъ-день Коледовъ-день.
Стара Барита йогань валила,
Ясенъ е йогань еснити,
Бадна си вечере готвила,
Златна си трапеза сложила,
На трапеза Бадна вечере;
Я си йоще ни седнала
Ни седнала да вечере
Да си чека Коледа бога;
Лу си запали ясна борна
Ясна борна ясенъ йогань,

Та си ни борна даде,
Та ни заракъ зараче:
Лу кой си йогань валилъ
Сега йогань да си гаси,
Да си пали ясенъ йогань,
Да си готви бадна вечере,
Хемъ да си йогань ни гасне.
Да си седне на йогнище,
Да си седне стару деду,
Да́ постигне златенъ кютецъ,
Ичь да ми кютецъ ни погасне,
Чи ми седи Коледа бога
Седи ми на трапеза,
Вечере ми Бадна вечере;
Лу да си йогань погасне,
Налютилъ са Коледа бога
Налютилъ са разедилъ,
Ни привива златна тоега.
Фъ кащи му царни Юди
Цѫрни Юди самувили
Та му хаиръ ни устаналъ;
Поле му са запустилу,
Съсъ поле ту и ниви те,
Пшеница му си ни родила,
Ситници му упразнели;
Малки му деца заплакали
Заплакали завикали
Чи си леба ни едатъ,
Чиста леба чиста пита.
Чула ли си, мале?
Аку си, мале, ни чула,
Сега, мале, да чуешь:

Позлати си ясна борна
Та си пали ясенъ йогань,
Та си готви бадна вечере;
Баденъ вечеръ ми застигналъ,
Трепналу ми ясну сланце
Трепналу сланце зайделу,
Та са веке мрачилу,
Теманъ са мракъ спусналъ,
Теманъ е мракъ царанъ.
Па си ти, мале, думамъ:
Аку-си юнакъ ни пратила
Фафъ гора-та, мале, фъ пещере та
Да ти лови дребна лова
Дребна лова бели пилци,
Аку ти юнакъ пилци ни донесе
Да си готвишъ бели пилци
Да ги готвишъ да ги колешъ,
Да ни си борна палила,
Да ни си йогань валила,
Чи ша дойде Коледа Бога,
Лу да седне на трапеза
Да си види вечере-та
Чи си, мале, ни готовила
Бели пилци Бадна вечере,
Налютилъ са разедилъ са
Та си ве́чере уставе;
Златна си чеше искарува
Златна чеше костевица
Та си фъ кащи парснува
Парснува си урина вода,
Фафъ каща ти царни Юди

Царни Юди самувили,
Каща ти са запустила.

Сѣкоя мома излевала съсъ борна, та запалела огань отъ оная борна, коя-то носили деветъ-техъ моми и пѣели горна-та пѣсна: моми-те са връщали въ къща-та на хоже-та, хънка та на кои то ги причекувала на порта-та и хми давала борна-та, а тие пѣели слѣдоюща-та пѣсна.

Песна 3.

Мале ле, старе мале,
Уста ти са, мале, позлатили,
Коса ти са, мале, посребрила,
Чи на си, мале, пратила,
Чи ни си, мале, зарачела,
Ясна си борна запалила
Та си на фъ града пратила,
Да фодиме, мале, низъ града
Низъ града, мале, низъ кащи,
Да пееме, мале, да думаме:
Вутре си е личенъ-день
Личенъ-день Коледовъ-день.
Слелъ си е Бога на земе,
Лу да си трепне ясну сланце
Лу да си трепне да си зайде,
Шедба ми са Бога шета
Утъ града фафъ града,
Утъ селу на селу,
Утъ каща на каща;
Кой си ми йогань валилъ,
Ясенъ ми йоганъ на йогнище,

Кой си ми вечере готвилъ,
Ясна ми вечере бели пилци,
Седналъ му Бога на трапеза
Та си ми вѐчере вечѐре,
Песна си, мале, пееме».
Малки са моми излели,
Ясна си борна златили
Та си на майка подали,
Па си е майка запалила,
Ясенъ си йогань валйла;
Йоще си кютецъ ни турила,
Златенъ ми кютецъ позлатенъ,
Да си ми трае ду рану
у рану йоще ду зора:
Хаде си, мале, седни
Седни си, мале, на трапеза,
Чекай си, мале, на вечере
Дуръ да дойде Коледа Бога
Дуръ да дойде на трапеза
Да си седне да вечере.

Сѣкой единъ турелъ на йогнище-то единъ голѣмъ кютукъ за да трая до утринь-та и навалели огань-тъ; кога-то валяли огань-тъ пѣяли слѣдоюща-та цѣсна.

Песна 4.

Мале ле, стара мале,
Гледай си, мале, чувай
Да си ти борна ни гасне
Дуръ да си йогань валишъ,
Дуръ да си йогань запалишъ.

Малка са мома пременила
Пременила наредила,
На гора са, мале, качила,
На гора, мале, на Бела-та,
Де ми седи Коледа Бога
Коледа Бога пудъ дароту,
Златенъ си кютецъ утпрала
Утпрала си кютецъ утъ дару.
Сама гу, мале, носила,
Дуръ хи са веке дуделу;
Врала са мома приваркала
Чи си е сланце трепналу
Трепналу, мале, зайделу;
Та ми са мома чудила
Що да ми прави що да ми стори
Чи са е Бога налютилъ.
Дойде хи Бела Змее
Бела Змее и форкната
Та хи дума приговори:
Моме ле девойче ле,
Що ми си, моме, седнала
Та ми са чудумъ чудишъ?
Када та майка пратила
Да си ми фъ гора идешъ
Фъ гора моме, пудъ дару,
Де ми седналъ Коледа Бога,
Златенъ кютецъ да ютпреешъ,
Да си гу туришъ на йогнище,
Да си валишъ ясенъ йогань;
Чи ша дойде Коледа Бога
Да си седне на йогнище
На йогнише на трапеза.

«Е ти, Змею, луда гидие,
Думашъ ми, Змею, говоришъ,
Зеръ ти са йочи кіорави
Кіорави, Змею, слепави!
Майка ма фъ гора пратѝла
Фъ гора фъ Белита,
Де ми е Бога слезалъ
Слезалъ ми Бога пудъ дару;
Златенъ самъ кютецъ ютпрела
Та гу самъ, Змею, носила,
Сега ми душе прималела
Прималела замалела
Та са чуде що да праве:
Да ни носе златенъ кютецъ,
Майка ми са разедила
Разедила налютила,
Люту ма майка клела
Клела ма-майка приклевала».
Бела са Змее нажелилу
Нажелилу натажилу,
Златенъ си кютецъ нарамилъ,
Носилъ си кютецъ фафъ кащи
Та гу на йогнище сложилъ,
Па си ми форкналъ побегналъ
Да си гу Бога ни види.
Вáли ми, мале, йогань
Вали ми, мале, нáвали.
Какъ си е мома фафъ гора,
Коледа ми Бога пудъ дару,
Дума хи Бога продумалъ:
Хаде си, моме, иди,
Чи си е веке на вечере,

Ясну ми сланце трепналу
Трепналу сланце зайделу,
Да си вали ясенъ йогань
Да си готви Бадна вечере;
Чи си слевамъ на земе-та
На земе-та фафъ селу-ту
Фафъ селу-ту и фафъ града».
Чула ми майка зачула
Та си йогань валила,
Лесна ми йогань полесна
Та си вечере зготвила,
Бадна ми вечере есни-та,
Йоще ми трапеза ни слага.

Кога-то турели трапеза-та за да вечеретъ, момите пѣели слѣдоюща-та пѣсна.

Песна 5.

Стара майка дума говори:
Варай ми, моме, варай,
Я ми са, моме, премени
Премени, моме, нареди,
Да ми трапеза сложишъ,
На трапеза Бадна вечере;
Чи ми е Бога зарачелъ,
Да си трапеза ни слагамъ,
Чи самъ либе либила
Либила мамила,
Та са Бога налютилъ
Налютилъ разедилъ,
Ни ми флева фафъ каща,

Ни ми седи на трапеза,
Ни ми еде ни ми пие,
Ни си гони царни Юди
Царни Юди самувили.
Премени са малка мома
Премени са нареди са,
Златна си трапеза сложила
Сложила трапеза на йогнище:
Майка си вечере готвила,
Бадна вечере на трапеза;
Седнала майка на вѐчере,
Седналъ бабайку на йогнище,
Та си йогань вали
Йогань вали йогань пали,
Та ми ичь ни спие;
Чи си чека Коледа
Да си седне на трапеза,
Да вечѐре Бадна вечере;
Чекалъ гу що гу чекалъ
Дуръ си дойдѐ малка мома
Дуръ си дойде утъ гора-та.

Кога то седнувалъ старецъ-тъ на трапеза-та, и зафащали да са гостетъ, мома-та пѣела слѣдоюща-та пѣсна съсъ майка си.

Песна 6.

Варнаса мома утъ гора
Утъ гора мома при Бога,
Та ми са рукна подрукна:
Тате ле, мили тате,
Седни ми, тате, на трапеза

На трапеза на вѐчере,
Чи ми Бога зарачелъ
Та ми думалъ говорилъ:
Хаде си, моме, фафъ града
Фафъ града фафъ сарае,
Та си на царе кажи,
На царе, моме, на бабайку:
Майка ти трапеза сложила,
На трапеза Бадна вечере,
Сегà веке да си седне;
Чи си слевамъ утъ гора,
Гора ми са дудела,
Та си ида фъ Стамболъ града
Фъ Стамболъ града фафъ сарае,
Та си седе на трапеза.
Аку си курбанъ заклалъ,
Курбанъ бели пилци,
Наловилъ ги тое брата
Тое брата Драчила войвода,
Аку ги майка готвила
Готвила ги Бадна вечере;
Подавамъ му златна тоега,
Златна тоега костевица,
Царе си тоега вие
Три си змии увива,
Увива ги уплита ги,
Укрили са пламенъ езикъ
Та си зихиръ ни бливатъ,
Лу си бливатъ руйну вину
Руйну вину тригодишну;
Подали са царни Юди
Царни Юди самувили

Подали са на порти-те
На порти-те на капии-те
Подали са видели са,
Та са назадъ поварнали
Па си фъ гора фаркнали;
Аку ми курбанъ ни заклалъ,
Курбанъ бели пилци,
Ни му давамъ златна тоега,
Златна тоега костевица,
Ни му седе на трапеза,
Три си змии ни увива
Ни увива ни уплита,
Пламенъ езикъ ни си криетъ
Лютъ ми зихиръ бливатъ;
Та си флели царни Юди
Царни Юди самувили,
Пораснали злиници-те
Прогонили касмете-ту,
Фъ сарае му хаиръ не устаналъ;
Боленъ ми царе легналъ
Боленъ ми легналъ на потстела,
Боленъ ми три години.»
Седналъ ми царе на трапеза,
Седналъ ми съ парве либе,
Съ парве либе съсъ деца-та,
Я ми йоще ни вечере,
Лу си чека Коледа Бога;
Петли ми припели
Йоще царе ни вечере;
Малки деца задремали
Задремали и заспали.
Та му либе дума говори:

Царю ле парве либе,
Доста ми си, царю, чекалъ,
Петли веке припели
Па си ни иде Коледа Бога;
Той ти са, царю, налютилъ
Налютилъ са разедилъ:
Ка̀ ти йоще ни дойде,
Утъ сега̀ веке ни иде,
Ни ти флева фъ сарае:
Я ти са мольба моле
Да ми ве́чере вечерешъ,
Чи е вечере истинала.
Малки ми деца заспали,
Тешка ма дремка нападнала,
И ти, царю, ша задремешъ,
Та са Коледа налютилъ,
Бадна сме вечере ни вечерели.

Между това̀ като пѣела мома-та горна-та пѣсна, дохождало едно старо дедо и седнувало на трапеза-та, та давало на сайбия-та една тоега; сайбия-та ударювалъ три пътя трапеза-та съсъ тоега-та, и послѣ зафащали да вечеретъ; а мома-та запѣвала слѣдоюща та пѣсна:

Песна 7.

Тате ле, мили тате,
Бога та, тате, сайдисалъ,
Нийде ми йоще ни фодилъ,
Лу ми утъ гора слезалъ
Фъ сарае ти, тате, флезалъ,
Златна ти тоега подаде,

Златна тоега костевица,
Трасни си, тате, тоега,
Трасни е, тате, на трапеза —
Царни са Юди на потоне
На потоне на чердаци,
Царни са Юди самувили
Видели Бога загледали
Чи ти фъ сарае флезе,
И тие са, тате, флели,
Велкимъ са Бога налютилъ
Та ти тоега ни дава —
Бога ти, тате, на трапеза,
Бадна си вечере вечере.
Давай му, тате, натдавай,
Ду година му курбанъ колешъ,
Милна ми брата пращашъ
Да си лови дребна лова,
Дребна лова бели пилци,
Па си ги майка готви,
Готви ги майка вечере,
Слага ги майка на трапеза,
Па да си Бога дойде
Ду година на вечере.
Клетва са царе заклева,
На Бога си дава натдава,
Ду година курбанъ коле
Курбанъ коле белни пилци,
Либе му готви Бадна вечере.
Трасна си царе тоега
Трасна тоега на трапеза,
Три си змии увива
Увива змии уплита,

Пламенъ си езикъ укрили
Та си зихиръ ни бливатъ,
Лу си бливатъ руйну вину
Руйну вину тригодишну;
Подали са царни Юди
Царни Юди самувили
Подали са на порти-те
На порти-те на капиите,
Лу са подали на порти-те,
Лу видели'ду три змии
Чи си бливатъ руйну вину
Руйну вину тригодишну,
Варнали са побегнали
Побегнали фафъ гора-та,
Та са веке ни видели.

Друга пѣсна испѣвали на трапеза-та.

Песна 8.

Тате ле, царю ле,
Коледа са Бога налютилъ
Налютилъ са разедилъ,
Чи ти йоганъ погасналъ,
Погурелъ златенъ кютецъ
Ясенъ йогань ни устаналъ;
Сегà си веке става
Да си, тате, иде,
Йоще, тате, ни вечерелъ,
Йоще си рока ни фтегналъ;
Фани му, тате, десна рока
Та му са мольба моли
Да си, тате, вечере;

Ду година му курбанъ колешъ
Курбанъ колешъ белни пилци,
Майка му вечере готви,»
Стана ми царе утъ трапеза,
Йоще ми Бога ни станалъ,
Фана му царе рока,
Та му са мольба моли
Та му дума говори:
Боже ле, Коледе Боже,
Я си ми, Боже, седни
Седни ми, Боже, на трапеза
Да ми вѐчере вечѐрешъ,
Чи ти е либе готвила
Готвила белни пилци,
Белни пилци позлатени;
Утмалъ си Бога седналъ,
Та му дума говори:
«Царю ле, млада царю,
Що ми са мольба молишъ.
Вутре ми личенъ-день
Личенъ-день Коледовъ-день.
Малки деца коледуватъ,
Коледна ми песна пеетъ,
Чи самъ слелъ на земе-та,
Чи самъ седелъ фафъ гора-та
Фафъ гора-та пудъ даро-ту,
Та си ма фальба фалетъ,
Вутре ти рану фъ сарае;
И язъ ти са мольба моле
Да ги дарба даришъ,
Да ги даришъ три дукати
Три дукати нишенлие:

Парва дуката Вишну Бога,
Втора дуката Коледа Бога,
Трета дуката Бела Бога—
Аку ми са, царю, заклевашъ
Чи ги дарба даришъ,
Ша ти седна на трапеза,
Ша вечеремъ бадна вечере;
Аку ни ми са, царю, заклевашъ,
Ни ти седе на трапеза,
Ни вечеремъ Бадна вечере.»
Рече Бога ни утрече
Форкна си на небе-ту.
Зададе са ясна зора
Ясна зора ясна звезда,
Съсъ зора личенъ-день
Личенъ-день Коледовъ-день.

Утрина-та кога-то билъ Коледовъ-день фодили три моми по село-то, и испѣвали слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 9.

Царю, царю и везирю,
Излези, царю, излези
Да си видишъ фафъ сарае
Какъ изгрела ясна зора
Ясна зора ясна звезда,
Съсъ звезда личенъ-день
Личенъ-день Коледовъ день
Коледа е Бога форкналъ
Форкналъ Бога на небе-ту,
На Бога са мольба молилъ,

На Бога на Снегина,
Да си слуга ни праща
Да си слезе фафъ гора-та,
Да ни му дава бела каната,
Фафъ каната бела снега,
Да ни вие да ни раси;
Лу да изгрее ясна зора
Ясна зора ясна звезда,
Съсъ звезда ясну сланце,
Чи му е личенъ-день
Личенъ-день Коледовъ-день;
Малки ми деца коледуватъ,
Коледна ми песна пеетъ,
Та ми фодетъ фафъ сарае,
Царе ги дарба дарува,
Дарува ги три дукати
Три дукати нишенлии;
Да си вие бела снега
Да си вие да си раси,
Нн излеватъ малки деца,
Коледна ми песна ни пеетъ,
Фафъ сарае ни ми фодетъ
Та ги царе ни дарува,
Та му хатаръ устаналу;
Да ни вие бела снега
Да ни вие да ни раси,
Малки моми на хору-ту
Та ми хору играли,
Хору ми играли песна пели,
Та си Бога фалетъ;
Да ми вие бела снега
Да ми вие да ми раси,

Хору ми моми ни играли,
Песна ми моми ни пели,
Та си Бога ни фалетъ:
Излез' ми, царю, излези
Да си видишъ ясна зора,
Ясна зора ясна звезда,
Чи си, царю, ни виделъ
Сегà малу три месеца,
Па си, царю, ни виделъ
Утъ сегà три месеца.»
Пела си мома песна,
Я си ми царе спие,
Чи ми мощне ни спалъ,
Рукнала са мома подрукнала,
Па си е царе ни чуе!
Дуръ са Юда разедила
Разедила налютила,
Та си слела на земе-та
На земе-та фафъ сарае,
Ни си Юда рукнала,
Лу си флела фъ худае-та
Та си царе побутнала:
Йоти ми, царю, ни ставашъ!
Да излезешъ на чердака
Да си видишъ ясна зора
Ясна зора ясна звезда,
Чи ни е си, царю, виделъ
Сегà малу три месеца.»
Дуръ тогà ми царе станà,
Я си йоще ни излева,
На чердака са ви подава.

Предъ да излезе зорница-та утивали моми-те въ къща-та на хоже-та та го пременували и пѣели слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 10.

Собрали са ясни звезди
Собрали са фафъ сарае,
Собралъ ги Вишну Бога,
Та хми дума и говори:
«Ой ми вие ясни звезди
Ясни звезди зоренити,
Вутре си е личенъ-день
Личенъ-день Коледовъ-день.
Коледа е Бога на земе-та
На земе-та фафъ гора-та,
Три дни ми пудъ дару седи
Пудъ даро-ту на чешма-та,
На чешма та на белъ кладнецъ.
Идите му, звезди, фафъ сарае
Та гу, звезди, премените
Премените наредите,
Златна му дреха метните,
Златенъ му чимбилъ турите;
Какъ си седи пудъ даро-ту,
Да изгрее ясна зора,
Ясна зора ясна звезда,
Съсъ зора личенъ му день
Личенъ му день Коледовъ-день,
Да си дигне десна рока
Десна рока ду небе-ту,
Да си мене пофали.

На звезда самъ зарачелъ,
Зарачелъ порачелъ,
Да ни чуе Снегина Бога,
Лу да грейне на небе-ту
Да си е лету пролету,
Да ни му са Коледа нажелилу
Нажелилу натажилу,
На земе си веке ни слева.»
Чули ми ясни звезди,
Флели ми фафъ сарае,
Де ми седналъ Коледа Бога
Та ми са чудумъ чуди,
Де да иде що да прави
Що да прави що да стори.
Пременили гу ясни звезди,
Ясни звезди ясни зорити,
Пременили гу наредили,
Златна му дреха метнали,
Турили му златенъ чимбилъ.
Та ми слелъ фафъ гора-та,
Та ми седналъ пудъ дароту
Пудъ даро-ту ду чешма-та,
Ду чешма-та ду белъ кладнецъ.
Та си виде ясна зора
Ясна зора ясна звезда,
Подигна си десна рока
Десна рока на небе-ту,
Пофали си Вишну Бога.
Прéмени са, царю, нáреди са,
Какъ са Коледа пременилъ,
Та си седни на чердака,
Да си видишь ясна зора

Ясна зора ясна звезда,
Дуръ да ми изгрее ясну сланце
Съсъ сланце личенъ-день
Личенъ-день Коледовъ-день—
Да излезатъ малки деца
Да излезатъ на Коледу,
Да си пеетъ Коледна песна,
Фафъ сарае да ти дойдатъ,
Да ги, царю, дарба даришъ,
Да ги даришъ златни дукати
Златни дукати нишенлии:
Парва дуката Вишну Бога,
Втора дуката Коледа Бога,
Трета дуката Бела Бога.

На день на Коледовъ-день дѣца-та коледували по къщи-те, а моми ходейки съсъ тѣхъ пѣели слѣдоящата пѣсна:

Песна 11.

Потруди са Злата майка,
Ой Коледе нашъ Коледе,
Потруди са замочи са,
Ой Коледе нашъ Коледе,
Да си роди млада Бога,
Ой . . . . (*)
Млада Бога и Коледа,
Три дни майка са замочи,
Па си Бога ни родила!
Дуръ ми слезе утъ гора-та

*) Послѣ секой стихъ повторава са:
„Ой Коледе нашъ Коледе.“

Утъ гора-та на поле-ту,
Дуръ ми флезе фафъ Харанска града,
Фафъ сарае ни си флева--
Чи хи са царе заканилъ,
Лу да роди мажку дете
Мажду дете млада Бога
Ша гу сече залугъ пу залугъ.
Чуди са Злата майка
Де да иде да си роди.
Хеле слезе свети Ангелъ,
Та е фана за рока-та
Уткара е фъ пещере-та
Фъ пещере-та фъ камница-та.
Сама си Злата майка,
Та си родила млада Бога,
Млада Бога и Коледа;
Чудну ми дете нишенлие,
На лику му ясну сланце,
Фъ рока му златна книга,
На книга ясни звезди—
Златна са майка нажелилу
Нажелилу натажилу
Та ми заплака завика.
Бога хи плачба чуе,
Та си прати свети Ангела
Да е пита да е праши
Йоти ми майка плаче
Плаче и вика.
Ой ми свети Ангеле,
Вишну ма Бога прати,
Прати ма тука долу
Тука долу на земе-та,

Да си роде млада Бога
Млада Бога и Коледа;
Да са шета пу земе та
Да утемне млади юнаци
Млади юнаци, малки моми,
На Бога гюнефъ сторили;
Сега си Бога родихъ,
На лику му ясну сланце,
Фъ рока му златна книга
Златна книга нишенлие—
Сега вика и си плаче,
Бога гу уставилъ!
Йоще гу самъ ни повила,
Студна самъ вода ни пила,
Чиста самъ леба ни ела,
Самà самъ самичка
Сама самичка фъ пещере-та.»
Какъ си дума Злата майка,
Задали са трима царе
Трима царе трима крале
Та си флели фъ пещере-та,
Селемъ си на майка дали,
Чи си Бога родила,
Млада Бога и Коледа.
Седели ми трима паре
Трима царе трима крале
Седели ми фъ пещере-та,
Йоще ми нищу ни видели
Ни видели ни ми чули—
Дуръ си флезе свети Ангелъ,
Фъ пещере-та ясну сланце!
Пещере ми доста чудна

Доста чудна нишенлие;
Свети Ангелъ златна тоега
Удари си златенъ камень,
Та си камень позлатилъ,
Истекла ми студна вода,
Станалъ ми златенъ кладнецъ.
Вода пие Злата майка,
Вода пие млада Бога,
Вода пие книга пее,
Та си учи трима царе
Трима царе трима крале:»
Вера хми фъ Златна книга,»
«Млада си Бога уверували
Чи си слелъ утъ небе ту
Утъ небе-ту на земе-та,
Да утемне млади юнаци
Млади юнаци, малки моми,
Чи са на Бога гюнефъ сторили.
Уторили трима царе
Трима царе трима крале
Уторили сандаци-те
Сандаци-те ковчези-те,
Искарали дребну злату
Дребну злату, белу срэбру
Белу сребру, линска билька
Линска билька росевита,
Линска билька бела свеща,
Та си фъ пещере запалили
Да си гори, да си блеска.
Млада си Бога дарба дарили
Излели си утъ пещере
Утишли ми въ харапска та града

Фъ харапска та града фафъ сарае.
Почуди са царна харапине
Какъ са дошли трима царе
Трима царе, трима крале,
Пита ги праши ги:
Хаде, вие, трима царе
Трима царе трима крале
Какъ сте дошли фъ мое града,.
Йоще ми никой ни дойде,
Никой ми фъ сарае ни флезалъ,
Луди ли сте залудели
Залудели полудели,
Да ва сека залугъ пу залугъ.»
Тие му думатъ говоретъ:
Царю ле, харапска кралю,
Ние сме утъ край земе
Утъ край земе, утъ море-ту.
Три години звезда изгрела,
Ду сегà звезда ни изгрела,
Ни сме трима царе
Трима царе трима крале,
Лу сме трима звезници
Звезници и биларе,
Та са сме чудили
Що е звезда изгрела;
Ясна сме книга видели
Видели сме и сме пели,
Чи са родилъ млада Бога
Млада Бога и Коледа;
Та сме дошли утъ край земе
Утъ край земе утъ море ту
Та сме дошли фъ тое града

Да му на Бога селемъ дадеме;
Нийде гу сме ни намерили,
Намерихме гу въ пещере-та,
Та му сме селемъ дали,
Поклонъ му са сме поклонили,
Та гу сме дарба дарили
Дребну злату, белу сребру
Белу сребру, Линска билька,
Линска билкка росевита,
Линска билька бела свеща,
Бела сме свеща запалили
Та си гори и си блеска.
Сега са сме веке варнали,
Та сме дошли мусефире
Да на гостишъ да на поишъ.»
Разеди са царна харапине
Разеди са налюти са,
Та си прати стара *билетица*
Да ми фоди низъ града гулема
Да ми сече малки деца,
Да ги сече залугъ пу залугъ,
Белкимъ си намери млада Бога,
Млада Бога мажку дете,
Да му сече руса глава.
Фафъ града стара *билетица*
Та ми сече малки деца,
Сече ми ги залугъ пу залугъ,
Заклалъ ми е малу млогу
Малу лмогу три хиледи
Три хиледи малки деца—
Коледа си Бога форкналъ
Форкналъ еи на високу

На високу на небе-ту
Та гу намера ни намери—
Малки деца сече залугъ пу залугъ
Яхми душе форкнала
Форкнала хми на небе-ту
На небе-ту при Бога.
Ша си ги Бога праща
Та си слели на земе-та
На земе-та и фафъ града—
Сега веке коледуватъ,
Коледна песна пеетъ:
«Кой си на дарба дари,
Подава му млада Бога
Подава му златна книга
Златна книга нишенлие,
Та си нему верува,
Верува гу селемъ дава,
Поклонъ му са клане.
Слези ни, царю, слези
Слези, царю, на дори,
Та си на дарба дари,
Дарба на дари три алтана:
Парва алтана Вишну Бога,
Втора алтана Коледа Бога,
Трета алтана Бела Бога;
Аку си на дарба даришъ,
Фъ сарае ти Коледа Бога,
Седналъ ти на трапеза
Та си вѐчере вечѐре;
Подава ти златна книга
Та ти пее яспа песна
Да си на Бога верувашъ,

Да му гюнефъ ни чинишъ,
Да ни ти са веке лютилъ.»
Утъ тога му песна устанала,
Та са пее фъ наше селу
Фъ наше селу и фафъ града,
Ой Коледе нашъ Коледе.

Дѣца-та като исходювали кащи-те и коледували, тогá са събирали момчета-та и моми-те, та играели опако хоро, и пѣели слѣдоюща-та пѣсна до два часа презъ нъщья.

Песна 12.

Застигналъ ми, мале,
Личенъ-день Коледовъ-день.
Слезалъ ми Коледа Бога
Слезалъ ми фафъ гора-та,
Та ми седналъ пудъ даро-ту
Пудъ даро-ту на чешма-та;
Я ми йоще ни тралъ
Да ми седи пудъ дароту
Пудъ даро-ту на чешма-та,
Чи ми седи пудъ дароту
Та ми виде утъ гора-та
Що станалу на земе-та.
Юнаци ми на чешма-та,
Малки моми вода точетъ
Съсъ юнаци са глуметъ,
Та на Бога пригришили
Пригришили грехъ сторили.

Налютилъ са Вишну Бога
Налютилъ са разедилъ са,
Та си наетъ сторилъ
Да си фарли люта грома
Люта грома, люта срела
Да погуби юнаци-те
Юнаци-те и моми-те:
Юнаци са на чешма-та,
Малки моми вода точетъ
Съсъ юнаци са глуметъ.
Коледа си Бога каилъ ни станалъ,
Я му дума и говори:
«Боже ле, Вишну ле,
И язъ, Боже, каилъ ни ставамъ
Да погубишъ млади юнаци
Млади юнаци, малки моми:
Бива ли, Боже, ни бива
Да ми слезе злата майка
Да ми слезе фъ Бела гора,
Да ма роди малку дете
Малку дете нишенлие,
Малку дете млада Бога?
Да ми дадешъ Златна книга,
Та са шетамъ пу земе-та
Та си уче млади юнаци
Млади юнаци, малки моми,
Да ни фодетъ на чешма-та
Да са съсъ моми ни глуметъ.
Чуди са·Вишну Бога,
Чуди са малу млогу
Малу млогу три нидели,
Па си каилъ ни стана

Да си фарли люта грома
Люта грома, люта срела
Да юбие юнаци-те
Юнаци-те и моми-те;
Лу си рукна́ Злата майка
Та хи вели ютговори:»
«Ой, ти мале, Злата мале,
Мольба ти са, мале, моле:
Коледа ми Бога на земе-та
На земе-та фафъ гора-та
Та ми седналъ пудъ даро-ту,
Чи му е личенъ-день
Личенъ-день Коледовъ-день.
Я ми юнаци гюнефъ сторили
Гюнефъ сторили пригрипили,
Та самъ наетъ сторилъ
Да си фарле люта грома
Люта грома, люта срела
Да осреле млади юнаци
Млади юнаци, малки моми,
Чи са глуметъ на чешма-та;
Коледа Бога каилъ ни става—
Каилъ става да гу родишъ
Да гу родишъ на земе-та
Да гу родишъ малку дете,
Малку дете млада Бога;
Да са шета пу земе-та,
На рока му Златна книга,
Та си учи млади юнаци
Млади юнаци малки моми.
Да ни ми грехъ усторетъ:
Сега, мале, каилъ ли си

Каилъ ли си, ни си каилъ?
Да си слезешъ на земе-та
Да си родишъ Коледа Бога,
Да гу родишъ малку дете
Малку дете млада Бога.»
Майка му вели ютговори:»
Йоти, Боже, каилъ да ни самъ.
Вутре си слевамъ на земе-та.
Лу ти са молъба моле,
Лу да си роде малку дете,
Да си пратишъ свети А́нгелъ
Да му донесе Златна книга,
На лику му ясну сланце,
Какъ са шета пу земе-та
Да си пее ясна книга
Да си пее да си учи,
Кой гу види да верува.“
Рече майка ни утрече
Зададе са златенъ облакъ
Златенъ облакъ и есничевъ
Та си закри Злата майка,
Та си слезе на земе-та
На земе-та, фафъ гора-та.
Лу си седна пудъ даро-ту,
Де ми седи Коледа Бга,
Та си майка затруднела
Затруднела Коледа Бога.
Та ми седи фафъ гора-та
Малу млогу деветъ месепа,
Я си ми йоще ни ражда.
Дуръ си слезе на поле-ту,
Я си фъ града ни флезе—

Богъ да бие царна харапине
Царна харапине харапска-та крале,
Чи да ми са научи,
Разедилъ са налютилъ са,
Та ми сече Злата майка,
Злата майка малку дете
Малку дете млада Бога—
Та са чуди де да иде,
Низъ поле са вартела
Вартела са навартала.
На Бога са нажелилу
Нажелилу натажилу,
Та си прати свети Ангелъ
Та си слезе на поле-ту,
Намери си Злата майка,
Фана си е за рока-та
Уткара е тука долу
Тука долу фъ пещере-та;
Темна ми пещере потемнела
Потемнела поцарнела,
Лу си флела Злата майка
Ясну ми сланце изгрелу
Та ми грее фъ пещере-та.
Замочи са Злата майка
Замочи са забахта са
Та си роди малку дете
Малку дете млада Бога,
Млада Бога и Коледа;
Чудну ми дете нишенлие,
На лику му ясну сланце,
Фъ рока му златна книга
Златна книга звезналие

Звезналие ясналие;
Йоще ми чуду станалу,
Чуду ми на небе-ту
На небе-ту фъ облаци-те
Фъ облаци-те фафъ магли-те,
Изгрела ми ясна звезда
Ясна звезда и зорница,
Що ни ми йоще изгрела,
Та са никой нп дусетилъ
Чи ми са Бога родилъ,
Дусетили са трима царе
Трима царе башъ биларе
Трима царе утъ край земе,
Трима царе царни харапине.
Та си пели Звезна книга,
Звезна книга биларева,
Какъ си пели и видели;
Яхнали си барзи-те коне
Та ми на поле излели,
Йоще ми са чудумъ чудили
Та си думатъ и говоретъ:
Какъ си Бога каилъ станалъ
Да си слезе на земо-та
Да са роди малку дете,
Да са шета съсъ юнаци
Съсъ юнаци и съсъ моми,
Я си йоще ни веруваме,
Чи на лаже Звезна книга,
Лаже на, мами на.»
Речь-та йоще ни утрекли
Подаде са Звезна Юда
Звезна Юда самувила

Та хми вели ютговори:»
Ой ми вие трима царе,
Трима царе и биларе,
Йоти сте умни и безумни
Та си йоще ни верувате,
Чи са родилъ Коледа Бога,
Сега гу повила Злата майка
Повила гу малу дете,
Та си ми е фъ пещере-та,
Само' дете никог' нема,
Дуръ са на майка нажелилу
Нажелилу натажилу
Та ми плаче и ми вика.
Яхнали сте барзи-те коне,
Я що ми са йоще чудите
Та са фъ сарае ни варне-те,
Да юторите сандаци-те
Да искарате баксише-те,
Па да идете фъ пещере-та,
На Бога селемъ давате,
Та си гу дарба дарувате,
Да ни му майка плаче,
Да ни му майка вика,
Чи си е Бога уставилъ
Фъ темна пещере потемнена,
Сама майка фъ пещере-та.»
Трима хи царе ютговорили:»
„Е, ти Юду самувилу,
Наетъ сме Юду сторили,
Та сме коне яхнали,
Да са шетаме пу земе-та
Да тераме малку дете

Малку дете млада Бога,
Де ми са дете родилу
Селемъ да му дадеме,
Я си, Юду, ни знаеме
Де ми са дете родилу,
Де ми е дете седналу.
Хаде ми вие фодпте;
Йоще ми сте утъ сарае ни излели
Утъ сарае и утъ града,
Изгрела ми ясна зора
Ясна зора и зорница,
Та си грее ни зафожда,
Зора ви е млада водица,
Водица ви е на дервене
На дервене на клисуре,
Лу да си дете намерите,
Па си са зора скрила.»
Трима царе каилъ станали,
Трима царе и биларе,
Та си думатъ и говоретъ:»
Бабайку ни стара крата
Тамамъ веке да юмрие,
Посинилъ си Звезна книга
Та ни думалъ и говорилъ:
Сега малу йоще три години
Чуду ми на неба ше боде,
И на небе и на земе,
Чуду ми мощне нишенлие.
На поле са Бога родилъ,
Родилъ ми са малку дете,
Малку дете фъ пещере-та;
Та са шета пу земе-та,

Фафъ рока му златна книга
Та си учи ду млади юнаци
Млади юнаци, малки моми.
Ние са сме на бабайку смели,
Чи ми боленъ лежи
Та ни знае да ми пее,
Я той си е йоще знаелъ,
Та си пеелъ Звезна книга.»
Варнали са трима царе
Варнали са фафъ сарае,
Та си сандаци-те юторили
Юторили ютключили,
Три си баксише искарали,
Та си веке наварвили;
Йоще си утъ сарае ни излели
Излела ми ясна зора
Ясна зора и зорница.
Водица хми низъ дервене
Низъ дервене и клисуре,
Стигнали си фъ харапска-та земе.
Застанала ясна зора
Застанала на поле-ту
На поле-ту фъ пещере-та,
Та си флели трима царе,
Трима царе и биларе,
Намерили малку дете.
Повила гу Злата майка,
На лику му ясну сланце,
Фъ рока му Златна книга;
Я си плаче Злата майка,
Плаче майка и си вика;
Какъ си виде трима царе,

Трима царе и биларе,
Та ми веке ни плаче,
Лу хми вели ютговори:»
Ой, ми вие трима царе,
Трима царе и биларе,
Какъ сте вие знали
Чи са роди Коледа Бога,
Та сте дошли фъ пещере-та
Да видите малку дете,
Малку дете млада Бога?
Мале ле, Злата мале,
Ни сме, мале, знали
Чи са родилъ млада Бога;
Я сме пели Звезна книга,
Па сме ни верували;
Дуръ си дойде Юда самувила
Та си дума приговори:
Хемъ на покана покани
Да дойдеме фъ пещере-та,
Млада Бога дарба да дариме,
Чи си е млада Бога на небе-ту,
На земе-та млада царе.
Юторили сандаци-те
Искарали баксише-те,
Та си Бога дарба дарили,
На Бога си селемъ дали.
Па си яхнали барзи-те коне
Та ми флели фъ харапска-та града,
Фъ харапска-та града фафъ сарае.
Причека ги харапска-та крале,
Та си ги гозба гости—
Йоще ги пита и ги праши:»

Хаде вие трима царе,
Трима царе трима крале,
Мольба ви са моле,
Какъ сте вие утъ Край земе,
Имате ли Звезна книга
Имате ли пели ли сте
Що ми е чуду станалу
На небе-ту на земе-та
Та изгрела ясна звезда
Ясна звезда и зорница,
Що ни ми йоще изгрела.
Хай, ти, харапска кралю,
Зеръ ти йоще ни знаешъ?
Тука долу на поле-ту
На поле-ту фъ пещере-та
Родилу са малку дете,
На небе-ту си е млада Бога,
На земе-та млада царе,
Та изгрела ясна зора
Кой си види да си знае
Чи е чуду на земе-та.
Разеди са харапска-та крале
Разеди са палюти са,
Та си прати царна харапине
Да ми сече малки деца,
Дуръ да флезе фъ пещере-та
Да посече малку дете
Малку дете млада царе;
Дуръ да иде царна харапине
Посекалъ ми малки деца
Малу млогу деветъ хиледи;
Я ни флезе фъ пещере-та,

Спуснали са облаци-те
Облаци-те и магли-те
Та си пещере закрили,
Закрили е укрили,
Ни е виде царна харапине,
Дуръ са варна фафъ сарае.
Царе ми са гозба гости,
Царе ми пиė руйну вину
Руйну вину тригодишну,
Собралъ си везире-те
Везире-те и паши-те,
Та си еде и си пие,
Чи си погубилъ млада царе,
Та му земе ни плени,
Три дни му гозба трае;
Йоще си Бога трае,
Дуръ тогà са веке налютилъ
Налютилъ разедилъ,
Та си фсекна люта грома,
Грома фарли фафъ сарае
Та му сарае погурелъ;
Па ми са царе гозба гости
Па си пие руйну вину
Руйну вину тригодишну.
Заградилъ ми нова сарае,
Калесалъ си масторе-те
Масторе-те дюлгере-те;
Самъ си царе камень турилъ,
Та са фальба пофалилъ,
Господъ ми са, вели, разедилъ,
Та си фарлилъ люта грома
Погурелъ ми сарае-те—

Мене са мощне дупадналу,
Сега си граде нова сарае
Да гу нема на дюне-та:
Да си падне люта грома
Па да си гу ни погури
Рече йоще ни утрече
Чула гу мора Юда
Мора Юда самувила,
Ютъ Бога си изимъ тера
Да си фарли люта срела,
Какъ си дума и говори
Да му душе прималее.
Бога хи изимъ ни даде,
Лу хи вели ютговири:
Юду ле мора самувилу,
Ни си, Юду, каилъ ставамъ
Да си фарлишъ люта срела
Да му душе прималее—
Я му слези фафъ сарае
Та гу служи тровна билька,
Да си пие тровна билька
Боленъ ми да легне
Да ми легне на потстеле,
Да ми лежи малу млогу
Малу млогу три години,
Дуръ да му кости прогниетъ,
Дуръ да му коса искапе,
Та му сечешъ руса глава
Да ни ми е на земе-та—
Чи са йоще кани
Да си прати царна харапине,
Какъ са шета млада Бога

Да гу сече залугъ пу залуъ;
Я си йоще ни знае
Чи ми седи фъ пещере-та—
Царна харапине пещере ни виделъ,
Спуснали са облаци-те
Облаци-те и магли-те
Та си пещере закрили,
Закрили е засенили.»
Мора Юда са налютила
Налютила разедила,
Та си слела фафъ бахче-ту,
Набрала си тровна билька
Тровна билька болничева;
Па си слезе наземе-та
На земе-та фафъ сарае.
Харапска-та крале на трапеза,
Лужникъ си гу служба служи,
Служи гу руйну вину
Руйну вину тригодишну;
Стоела ми Мора Юда,
Я си е никой ни виде,
Та си зела златна чеше,
Сипала си руйну вину
Руйну вину тригодишну,
Фафъ вину-ту тровна билька
Тровна билька болничева,
Подаде си златна чеше,
Подаде е на харапска та крал-,
Та си пие руйну вину
Руйну вину тригодишну,
Йоще вину ни ми галналъ
Записка ми завика ми

Охь, си, мале, загинахъ си!
Люта ми отрава на сорце-ту.
Рече царе ни утрече
И си флезе стара биларе,
Та си виде Мора Юда
Чи ми стои на трапеза,
Та хи вели ютговори:
Ахъ, ти Юду, Мора самувила.
Какъ си флезе фафъ сарае,
Ни ли, ти, крале думилелъ?
Йоще си е млада зелена
Та гу си поила тровна билька
Тровна билька зихирлие;
Фъ сарае седи бабайку му,
Легналъ ми на потстеле,
Зеръ си слепа ни гу виде
Да гу поищъ тровна билька,
Да му душе прималее,
Доста му са веке дуделу,
Боленъ лежи малу млогу
Малу млогу деветъ години—
Я, ти, си служила млада крале:
Какъ, ти, йоще ни думилелъ?
Какъ си, Юду, кайдисала
Та му си подала руйну вину
Руйну вину тригодишну
Да гу тровишъ да гу поишъ?
Ютговори Мора Юда
Мора Юда самувила:
Богъ да бие харапска-та крале!
Ни му думилели малки деца,
Лу си пратилъ царна харапине

Та посече малки деца
Малу млогу деветь хиледи,
Велкимъ си посече млада Бога,
Я си пещере ни намери—
Спуснали са облаци-те
Облаци-те и магли-те
Та си пещере закрили
Закрили и укрили,
Ни посече млада Бога.»
Боленъ ми легналъ харапска-та крале.
Боленъ ми е малу млогу
Малу млогу три години,
Дуръ му кости испогнили,
Коси му искапали,
Та му са веке дуделу,
На Бога са мольба моли,
Боже ле, мили Боже,
Що ми са си йоще налютилъ
Налютилъ разедилъ?
Ни ли ти са веке нажелилу
Нажелилу натажилу?
Боленъ леже малу млогу
Малу млогу три години,
Кости ми са прогнили,
Коси ми са искапали:
Я ми земи царна душе
Да ма утемнешь утъ неволе —
Мольба са моли харапска-та храле,
Дуръ си на Бога думилелъ.
Та си прати Мора Юда
Та си фарли люта срела,
Усрели гу на сорце-ту.

Излезе ми Злата майка
Та ми са шедба шета,
Та си флезе фъ харапска-та града
Фъ харапска-та града фафъ сарае,
Та си пита и си праши
Де ми седи харапска-та крале.
Чи му хаберъ носи.
Я му либе заплакала
Заплакала завикала
Утмалъ дума приговори:
Богъ да бие Мора Юда,
Налютила са разедила
Та гу усрелила на сорце-ту,
Та си умрелъ сегà малу
Сега малу три нидели.
Чула ми Злата майка,
Та са варна фъ пещере-та,
На Бога си дума и говори:
Хаде. Боже, мили сину,
Сега ми си веке порасналу,
Я ми иди фъ харапска-та града,
Закарай си Златна книга
Та си учи млади юнаци
Млади юнаци, малки моми,
Да ни фодетъ на чешма-та
Да са смеетъ, да са глуметъ,
Лу на тебе да верубатъ,
Съ вера и клетва да са калнатъ.
Шеташъ са, сину, пу земе-та
Малу млогу три години,
Дуръ да юнаци на иманъ дойдатъ,
И юнаци малки моми.

Па ша форкнешъ фафъ гора-та,
Седнувашъ ми пудъ даро-ту,
Пудъ даро-ту на белъ кладнецъ;
Вишне са дару повишилу
Та са качишъ на небе-ту,
Па си седишъ фафъ сарае
Фафъ сарае при майка.»
Рече му майка ни утрече,
Три са Юди фъ пещере-та,
Три са Юди самувили
Три са Юди крилетни
Крилетни и форкати,
Грабнали си Злата майка
Та си фаркнали на небе-ту.
Са́мъ си устаналъ млада Бога,
Та ми седи фъ пещере-та
Йоще малу три нидели.
Дуръ си дойде́ свети Ангелъ,
Та му вели проговори:
Боже ле, Коледе ле,
Доста ми си седелъ
Тука, Боже, фъ пещере-та,
Сега ми веке излези.
Богъ да бие харапска-та крале,
Налютилъ са разедилъ,
Йоще, ти, са люту канилъ
Да, та, сече залугъ пу залугъ,
Да ни му земе пленишъ,
Я си веке загиналъ:
Мора гу Юда усрелила
Усрелила гу на сорце-ту,
Умрелъ веке загиналъ.

Я си земи Златна книга
Та са шетай пу земе-та,
Да си учишъ млади юнаци
Млади юнаци, малки моми,
Да ни фодетъ на чешма-та
Да са смеетъ, да са глуметъ.
Млада Бога ми излезе
Излезе ми утъ пещере-та,
Та си флезе фъ харапска-та града
Фъ харапска-та града фафъ сарае.
Искара си Златна книга,
Та си учи млади юнаци
Млади юнаци, малки моми.
Кой си виде млада Бога,
На лику му ясну сланце,
Фъ рока му Златна книга,
Ни ми фоди на чешма-та
На чешма-та на белъ кладнецъ,
Ни са смее съ малки моми,
Ни са смее, ни са глуми,
Лу си на Бога верува.
Вера и клетва му са приклева,
Чи му веке гюнефъ не чини;
Три години Бога пу земе-та,
Три години ми са шедба шета,
Сите ми юнаци верували,
Сите юнаци малки моми,
Та ми веке гюнефъ ни чинатъ.
На Бога са веке дуделу,
Ни ми са веке шедба шета,
Лу си форкнà фафъ гора-та,
Та си седнà пудъ даро-ту

Пудъ даро-ту на белъ кладнецъ.
Три дни ми пудъ дару-седелъ.
Вишне са дару повишилу,
Покачи са Бога на небе-ту
На небе-ту пу даро-ту,
Та си седнà фафъ сарае
Фафъ сарае при майка.
Вишну гу Бога пофалилъ
Чи си слезе на земе-та,
Научилъ си млади юнаци
Млади юнаци, малки моми
Да ни му гюнефъ чинатъ.

Друга песна 13.

Коледе ле Боже ле,
Коледе ле хижне ле!
Слезе, Боже, на земе-та,
Какъ си ти е личенъ-день
Личенъ-день Коледовъ-денъ,
Та са шедба шеташъ
Утъ града на града,
Утъ селу на селу,
Утъ каща на каща,
Шедба ми са шеташъ
На трапеза ми седнувашъ
Та ми вѐчере вечѐрешъ,
Вѐчере ти бели пилци,
Бели пилци руди ювни;
Прочула са наше земе
Прочула са зачула са

Чи са си шедба шеталъ.
Наше ти царе курбанъ коле
Курбанъ коле бели пилци,
Бели пилци руди ювни.
Виделъ си, Боже, виделъ
Млади юнаци, малки моми,
На чешма-та, Боже, на белъ кладнецъ
На Белъ кладнецъ на белъ Дунавъ.
Малки моми вода точетъ,
Студна вода за майка,
Млади са юнаци глуметъ
Глуметъ са смеетъ;
Па ми са Бога ни люти
Ни са люти ни са яри,
Лу си форкна̀ на небе-ту—
Седна̀ ми йоще ни седна̀
На майка са плачба плаче:
Мале ле Злата мале,
Вчера ми, мале, личенъ-день
Личенъ-день, Коледовъ-день,
Та самъ земе прошеталъ
Утъ града на града,
Утъ селу на селу,
Утъ каща на каща;
Нийде самъ, мале, ни виделъ
Ни самъ виделъ млади юнаци
Млади юнаци малки моми
Да са глуметъ да са смеетъ;
Йоще самъ, мале, ни форкналъ
Пристигнахъ, мале, на Дунавъ,
Пристигнахъ, мале, застигнахъ,
Де си намерихъ млади юнаци

Млади юнаци малки моми
Чи са глуметъ и са смеетъ,
Па си, мале, ни налютихъ.
Иди си, мале, на небе,
Кажи си, мале, на Бога:
Сички ма, мале, сайдисали,
Сички ми курбанъ заклали,
Стара ми майка вечере готвила,
Златна трапеза сложила,
Та самъ на трапеза седналъ
Та самъ вѐчере вечѐрелъ;
Да самъ на Дунавъ ни фодилъ
Нищу самъ, мале, ни виделъ.
Златна са майка еснила
Еснила са пременила,
Пременила наредила,
Та си при Бога утидѐ.
Пита е Бога праши,
Мале ле Злата мале,
Дойде ми, мале, брата ми,
Брата ми Коледа Бога,
Дойде ми, мале, утъ земе,
Що ти е мале думалъ
Думалъ, мале, говорилъ?
Какъ си е мале поминалъ?
Дал' му са курбанъ клали
Курбанъ му бели пилци
Бели пилци руди ювни?
Какъ са е шедба шеталъ.
Седналъ ми, мале, на трапеза
Да ми вечере Бадна вечере?
Майка вели ютговори:

оВже ле мили Боже,
Коледа ми Бога Земе исфодилъ.
Шедба са шеталъ пу земе,
Фодилъ ми утъ ıрада на града,
Утъ селу на селу,
Утъ каща на каща,
Сички му курбанъ клали
Курбанъ му клали бели пилци,
Бели пилци руди ювни,
Слагала златна трапеза,
Та ми е Бога седналъ
Та ми вѐчере вечѐрелъ,
Та ми са йоще ни налютилъ.
Дуръ ми утиде на белъ Дунавъ,
Де си намери млади юнаци
Млади юнаци, малки моми:
Малки моми вода точетъ,
Студна вода за майка,
Съсъ юнаци са глуметъ,
Глуметъ са, Боже, смеетъ,
Коледа си Бога ни саидисали,
Та са е Бога налютилъ—
Та си ма прати ду тебе
Да си та питамъ да си та праше
Що да ми, Боже, стори,
Какъ да си юнаци учи
Юнаци малки моми,
Да ги учи научи
Да си веке гюнефъ ни чинатъ,
Да си на Дунавъ ни фодетъ,
Какъ си ми моми вода точетъ
Да са съсъ моми ни глуметъ,

Да са съсъ моми ни смеетъ »
Чулъ ми е Боги зачулъ,
Та ми са доста налютилъ
Налютилъ са разедилъ.
Царна си слуга викна̀
Викна си слуга рукна̀,
Царна си слуга царна Бога,
Та му вели юттговори:
Я си ми прави люта грома,
Съсъ грома люта срела,
Фарли си грома на земе
Да ми са земе потрене,
Да ми юякъ ни устане;
Доста ми юнаци гришили
Дуръ ми са веке дуделу:
Малу самъ млогу тралъ
Малу млогу триста години,
Хеле си веке ни трае,
Чи ми са веке дуделу.
Плачба ми иде утъ земе,
На месецѣ ми идатъ Юди самувили,
Та ми са плачба плачетъ
Чи ги юнаци ни саидисали—
Йоще ми слуга ни слелъ
Бела са Бога покачилъ,
Та му са майка моли:
Боже ле Бела ле,
Вишну са Бога налютилъ
Налютилъ са разедилъ.
Юнаци лу гюнефъ сторили,
Та си наетъ сторилъ
Да си земе потрене,

Да ми юнакъ ни устане:
Язъ ти са мольба моле
Да са, Боже, ни лютишъ,
Какъ ми са Вишну налютилъ,
Лу да си рукнешъ Коледа Бога,
Трима Бога пудъ дару
Да ми пудъ дару седнете,
Па да си дума приговорите
Да ни си земе потрене,
Белкимъ си юнаци на иманъ дойдатъ,
Ни си фодетъ на Белъ Дунавъ,
Какъ си точетъ малки моми
Какъ си точетъ студна вода,
Студна вода за майка,
Да са съсъ моми ни глуметъ,
Да са съсъ моми ни смеетъ.»
Вела са Бога ни налютилъ,
Та си на Вишну вели ютговори:
Боже ле братку ле,
Ти са си, Боже, налютилъ
Та си наетъ сторилъ
Да си земе потренешъ;
Царна си слуга викналъ
Викналъ си слуга рукналъ,
Та му си, братку, зарачелъ,
Да си ми прави люта грома,
Люта грома, люта срела,
Да си фарли люта грома
Та да си земе нотрене,
Туку си каилъ ни ставамъ —
Я си ми слуга прати
Да си рукне Колэда Бога,

Да си седне пудъ дару,
Трима сме Бога на небе,
Па да си трима говориме,
Па да си трима думаме.
Да си Коледа питаме
Да гу питаме и прашиме
Що е на земе усторилъ;
Какъ му е личенъ день
Личенъ-день. Коледовъ-день,
Дал' му са курбанъ клали,
Дал' са юнаци лова ловили
Дребна лова бели пилци,
Бели пилци руди ювни,
Дал' ми е вечере вечерелъ
Та ми е седналъ на трапеза
Що му е майка сложила;
Дума му Бела Бога
Дума му йоще говори
Дуръ му са веке нажелилу
Нажелилу натажилу,
Та си ми слуга прати
Та си рукнѝ Коледа Бога.
Трима си Бога седнали
Трима си Бога пудъ дару
Пудъ дару пудъ *Вишне*,
Та си ми думѝ продумали
Продумали проговорили,
Та си ми Коледа питали
Питали Коледа прашили,
Какъ си на земе поминалъ.
Той хми вели ютговори:
Сички ми правили личенъ-день

Личенъ-день Коледовъ-день,
Та ми курбанъ клали
Курбанъ ми клали бели пилцз,
Бели пилци руди ювни,
Юнаци ми ловили дребна лова
Та ги на майка носили,
Та ги е майка готвила
Готвила майка Бадне вечере,
Та си е трапеза сложила,
Та самъ на трапеза седналъ,
Бадна самъ вечере вечерелъ;
Дуръ ми изгрелу ясну сланце
Поминалъ ми личенъ-день
Личенъ-день Коледовъ-день.
Та си утидохъ на Белъ Дунавъ,
Де си намерихъ малки моми
Чи си ми вода точетъ,
Студна ми вода за майка.
Съсъ моми млади юнаци,
Та са юнаци глуметъ,
Та са юнаци смеетъ,
Мене си ичь ни саидисали,
Студна ми вода ни дали
Да си пие утъ тестие,
Златна си глава сложихъ
Да си пие студна вода,
Да си пие утъ рѣка-та,
Хеле си дойде жива Юда
Жива Юда самувила,
Та ми наточи студна вода
Та си ма служба служи,
Па са, братку, ни налютихъ—

Вишну ми Бога вели ютговори:
Какъ да са, братку, ни налютишъ.
Язъ да самъ, братку, на земе.
Да са самъ, братку, шеталъ,
Да ми е личенъ-день
Личенъ-день Вишинъ-день,
Да ма юнаци ни саидисали,
Ичь са самъ веке ни чудилъ
Люта самъ грома фарлилъ,
Съсъ грома люта срела,
Та самъ земе потреналъ,
Та самъ юнаци погубилъ,
Юнакъ да ми на земе ни устане,
Дуръ да на иманъ дойдатъ,
Дуръ да ми селемъ дадатъ,
Та си ги веке уставемъ.
Бела ми Бога вели ютговори:
Братку ле Вишну ле,
Йоти са, братку, лютишъ,
Йоти си каилъ ставашъ
Да си земе потренешъ,
Да погубишъ млади юнаци
Млади юнаци малки моми,
Тие са сите ни гришили,
Сите са гюнефъ ни сторили:
И ясъ каилъ ни ставамъ
Да си земе потренешъ.
Коледа Бога ютговори:
Лу си каилъ ставамъ,
Да ма роди Злата майка,
Да ма роди на земе-та
На земе-та малку дете

Малку дете млада Бога;
Да си раста да порасна,
Да си уче млади юнаци
Млади юнаци малки моми,
Да ги уче съсъ Златна книга,
Дуръ да на иманъ дойдатъ,
Дуръ да на мене поверуватъ.
Какъ си дума Коледа Бога,
Вишну Бога каилъ станалъ.
Та си рукна̀ Злата майка,
Та хи дума и говори:
«Мале ле Злата мале,
На земе си йоще ни слела
Да ми са, мале, шеташъ,
Да си видишъ млади юнаци
Млади юнаци малки моми
Какъ ми фодетъ на Дунавъ
На Дунавъ, мале, съсъ тестие
Да си точетъ студна вода,
Студна вода за майка,
Да ми готви Бадна вечере,
Ега ми е личенъ-день
Личенъ-день *Вишинъ-день*.
Язъ самъ, сину, ни слела,
Па си, сину, ни слевамъ;
Чи ми са Юда налютила
Налютила разедила,
Жива Юда самувила,
Та ми порти заключила
Да ни флеза фафъ сарае.
Нищу, ти, Юда ни сторила —
Сега̀ ми траешъ ду година,

Да са зададе личенъ-день
Личенъ-день Коледовъ-день,
Коледа си Бога слева
Та си седнува фафъ гора-та
Фафъ гора-та пудъ даро-ту
Пудъ даро-ту пудъ *Витне-ту*,
И ти си, мале, слевашъ,
Та си Бога зачевашъ,
Трудна си, мале, затруднела
Затруднела си Коледа Бога;
Та си слевашъ на поле-ту
На поле-ту фъ харапска-та земе,
Та си раждашъ малку дете
Малку дете млада Бога;
Па си идешъ на небе-ту
Та ми седишъ фафъ сарае,
Па си млада Божица:
На земе, ти, селемъ даватъ,
На небе, ти, са поклонъ кланетъ
Кланетъ ти са ясни звезди.»
Какъ хи дума Вишну Бога,
Злата ми майка каилъ станала
Да си слезе на земе-та,
Да си роди Коледа Бога—
Та си чека ду година
Дуръ да дойде личенъ-день
Личенъ-день Коледовъ-день.
Коледа ми Бога фафъ сарае
Та ми седи малу млогу
Малу млогу деветъ месеца.
Изгрелу ми ясну сланце,
Та ни си е люта зима

Люта зима снегувита,
Съсъ сланце ми ясна зора
Ясна зора ясна звезда,
Съсъ зора личенъ-день
Личенъ-день Коледовъ-день.
Слела ми Юда самувила
Та са рукнала подрукнала:
Царю, царю и везирю,
Подай са, царю, на чердака
Да си видишъ ясну сланце
Ясну сланце ясна зора,
Зададе са личенъ день
Личенъ-день Коледовъ-день,
На Бога си курбанъ колешъ.
Я си прати млада войвода
Да си лови дребна лова,
Дребна лова бели пилци,
Да ги носи на стара майка
Да ги готви Бадна вечере;
Чи ша дойде фафъ сараде
Да си седне на трапеза
Да си ве́чере вече́ре.
Рукнала ми жива Юда
Рукнала са подрукнала,
Чула ми е Злата майка,
Та са пременила наредила,
Та ми слела фафъ гора-та,
Седнала ми пудъ даро-ту
Пудъ даро-ту пудъ *Вишне-ту*,
Де ми седи Коледа Бога,
Та ми Бога зачела,
Трудна ми майка затруднела.

Сама ми седи пудъ даро-ту,
Изметъ хи чини Жива Юда
Жива Юда самувила,
Служба си е служи студна вода
Студна вода и есита,
Та ми леба ни еде;
Та ми фъ гора седела
Малу млогу деветъ месеца.
Юда хи дума говори,
Мале ле Злата мале,
Доста си, мале, седела
Седела, мале, фафъ гора,
Я си ми слези на поле
На поле, мале, фъ харапска-та земе,
Да си родишъ малку дете
Малку дѣте млада Бога.
Злата си майка слезе
Слезе ми майка на поле,
Я си ми фъ града ни флева,
Чи да си фъ града флезе,
Харапска са крале налютилъ
Налютилъ разедилъ,
Та си сече малку дете
Малку дете млада Бога;
Чуди са майка на поле
Де да ми иде що да прави,
Де да роди малку дете,
Та ми заплака завика,
Тажну са Богумъ тажи.
Жива си Юда дойде
Жива Юда самувила,
Та хи вели ютговори,

Хаде ми, мале, хаде
Тука ми долу фъ пещере-та,
Малку си дете раждашъ
Малку дете млада Бога.
Злата е майка фъ пещере,
Та са е майка замочила
Замочила забахтала,
Сама самичка кукувица,
Та си е писнала заплакала,
Чи хи е рожба люта,
Сама си рожба трае,
Сама си изметъ чини;
Форкна си Жива Юда
Жива Юда самувила
Та си фъ пещере флезе,
Та си й изметъ чини,
Йоще си рожба трае,
Трае си рожба малу млогу
Малу млогу три нидели.
Форкна си Юда фафъ гора.
Родна си билька бере
Родна билька родувита,
Та си на майка даде,
Лу си ми билька тури,
Лу си ми билъка накуси
Малку си дете роди,
Малку дете млада Бога—
Чудну ми дете нишенлие,
Ясну му сланце изгрелу
Ясну му сланце на лику,
На рока му Звезна книга
Звезна книга позлатена,

Та си ми книга пее—
Слели ми Юди утъ гора,
Деветъ ми Юди самувили.
Та му изметъ чинатъ,
Дуръ си ми веке порасна.
Злата гу майка устави,
Та ми са шета пу земе
Та ми учи млади юнаци
Млади юнаци малки моми,
Да ни ми фодетъ на Дунавъ,
Да ни са глуметъ съсъ моми,
Да ни са глуметъ да ни са смеетъ,
Чи си Бога каилъ ни става,
Чи му е личенъ-день
Личенъ-день Вишинъ-день;
Шеталъ са Бога пу земе
Малу млогу три години—
Па си ми форкналъ на небе.
Та му е песна устанала,
Песна му моми испели,
Та му си песна пее.

Друга Песна 14.

Жива ми Юда фафъ града,
Я си фъ сарае ни флева,
Та ми са рукна подрукна,
Хаде ми вие малки деца,
Малки деца на деветъ години,
Ни ми сте на Дунавъ фодили,
Ни са сте съсъ моми глумили,

Ни са сте йоще смели,
Лу сте при майка седели,
Какъ ми е Дефа на небе
Сѐ си при майка седи
Я си при Юди ни фоди,
Хаде ми вие на поле
На поле фафъ пещере,
Млада са царе роди
Сита ми земе ша заптиса,
Ша заптиса ша ми плени,
Млада ми царе утъ небе,
Млада ми царе млада Бога,
Роди са малку дете—
Никой ми фъ пещере ни иде,
Млада си царе кабулъ ни чини:
Лу си ми дума продума:»
Де ми са малки деца,
Малки деца утъ града,
Да ми дойдатъ фафъ пещере,
Да ми селемъ дадатъ,
Майка ги дарба дарува
Дарува ги златна ябалка,
Златна ябалка белу грозде,
Белу грозде сухнату,
Сухнату грозде дефниту,
Млада гу Дефа сее,
Сее гу горе на небе
На небе фъ бахче-ту,
Де ми са Бога шета.»
Рукна са Юда подрукна,
Малки ми деца излели,
Малки ми деца три хиледи,

Та ми на поле слели
На поле фафъ пещере;
Малки ми деца доста хитри,
На майка селемъ дали,
Малку си дете дарба дарили,
Дарили гу суху злату,
Суху злату и сребру,
Бела му свеща палили,
Я са на майка нажелилу
Нажелилу натажилу,
Малки деца ни дарила,
Чи си нема златна ябалка,
Златна ябалка белу грозде,
Белу грозде сухнату,
Сухнату грозде дефниту,
Плаче ми майка вика.
Жива си Юда флева,
Та си е пита праши:
Мале ле Злата мале,
Що ти са, мале, нажелилу
Нажелилу натажилу,
Та си ми, мале, плачешъ,
Плачешъ, мале, и викашъ?
Бога си, мале, родила,
Млада Бога Коледа,
Никой ти фъ пещере ни иде
Да си та, мале, види,
Я са дошли малки деца,
Малки деца три хиледи.
Та са Бога дарили,
Дарили гу суху злату,
Суху злату и сребру,

Йоще му свеща палили,
И ти си, мале, плачешъ:
Що ти са, мале, нажелилу
Налелилу натажилу?
Утмалъ хи майка ютговори:
Юду ле Жива самувила,
Какъ да си, Юду, ни плакамъ.
Малки деца Бога сайдисали,
Та гу са дарба дарили,
Мене селемъ дали,
Яз' си ги нищу ни даре,
Нищу ми фъ пещере ни устана,
Та ми са, Юду, нажелилу
Нажелилу натажилу.»
Жива хи Юда говори,
Мале ле, Злата мале,
Я си ми, мале, почекай
Дуръ да си форкна на небе,
На небе при Бога,
Дава ми Бога натдава,
Дава ми златни ябалки,
Млада ми Дефа дава
Дава ми Дефа натдава,
Дава ми белу грозде,
Белу грозде сухнату,
Сухнату грозде дефниту,
Малки деца дарувашъ,
Та си та фальба фалетъ.»
Речь-та Юда ни утрече
Щракна си железни порти
Железни порти капии,

Щракна си порти заключи,
Да ми деца ни излезать
Дуръ да са варне утъ небе,
Утъ небе утъ Бога.
Та ми деца писнали
Писнали ми заплакали,
Злата ги майка мири,
Та си хми дума говори,
Хаде ми малки деца,
Доста ми веке плачете,
Доста ми веке викате,
Чекайте йоще малу
Йоще малу ду вечере,
Дуръ да ми сланце зайде,
Дуръ да си Юда варне,
И язъ ва дарба даре,
Дарба ва даре златна ябалка,
Златна ябалка белу грозде,
Да си ма фальба фалите,
Чи самъ родила малку дете
Малку дете млада Бога.
Малки деца молкнали,
Молкнали веке ни плакали
Ни плакали ни викали,
Я си при дете седнали.
Малку хми дете книга пее,
Звезна книга позлатена.
Дуръ си дойде Жива Юда
Жива Юда самувила.
Фъ рока хи златна кофница,
Фафъ кофница златни ябалки,
Златни ябалки белу грозде,

Белу грозде сухнату,
Сухнату грозде дефниту,
Та ги на майка даде.
Майка си деца дарева,
Хаде ми деца мили,
Вие сте мене сайдисали,
Съсъ мене млада Бога,
Я васъ Бога сайдисалъ,
Та си ми прати златни ябалки,
Златни ябалки белу грозде,
Белу грозде сухнату,
Сухнату грозде дефниту,
Да си ва дарба даре.
Я ви са мольба моле,
Лу да си фъ града флезете,
Да си ма фальба фалите,
Да си ми песна пеете:»
Царю ле харапска кралю,
Хаде ми, царю, излези
Тука ми долу на поле,
На поле, царе, фафъ пещере.
Злата си майка слела,
Слела ми майка утъ небе,
Та ми е Бога родила,
Бога родила малку дете,
Млада ми царе на земе—
Никой ми фъ пещере ни фоди
Да си види млада царе,
Млада царе млада Бога,
Ние си, царю, утидохме,
Утидохме, царю, на поле,
Флели сме, царю, фафъ пещере,

Малку сме дете дарили
Суху ми злату белу сребру,
Бела му свеща палихме;
Злата са майка засмела,
Та си на дарба дарила,
Дарба хи златни ябалки,
Златни ябалки белу грозде,
Белу грозде сухнату,
Сухнату грозде дефниту.»
Дума хми майка говори
Малки ми деца песна чули
Песна ми чули песна запели,
Та си ми фъ града флели,
Златна си ябалка носили,
Белу си грозде яли,
Та ми са фъ града шетатъ,
Я ми фъ сарае ни фодетъ,
«Та си ми песна пеетъ:
Царю ле харапска кралю,
Хаде ми царю излези
Тука ми долу на поле,
На поле, царю, фафъ пещере.
Злата си майка слела,
Слела ми майка утъ небе,
Та ми е Бога родила,
Бога родила малку дете,
Млада ми царе на земе —
Никой ми фъ пещере ни фоди
Да си види млада царе,
Млада царе млада Бога,
Ние си царю утидохме,
Утидохме, царю, на поле,

Флели сме царю фафъ пещере,
Малку сме дете дарили
Суху ми злату белу сребру,
Бела му свеща палихме;
Злата са майка засмела,
Та си на дарба дарила,
Дарба хи златни ябалки,
Златни ябалки белу грозде,
Белу грозде сухнату,
Сухнату грозде дефниту.»
Малки ми деца песна пели,
Песна ми пели низъ града,
Та ми са шетали утъ каща фъ каща,
Кой си ми песна чуе,
Йоще си дарба дарува
Дарба дарува малки деца.
Та ми са царе разедилъ
Разедилъ налютилъ—
Малки гу деца ни саидисали,
Фъ сарае му ни утишли—
Та си прати царна харапине
Та посече малки деца
Малу млогу три хиледи.
Стара хми майка заплакала
Заплакала завикала,
Гласумъ плаче ду Бога.
Дуръ на Бога са нажелилу
Нажелилу натажилу,
Та си прати Мора Юда,
Удари гу съ тешка буздугана
Боленъ ми лежи на потстеле,
Боленъ ми е млагу млогу

Малу млоту три години,
Дуръ си веке душе придаде.
Та му песна устанала,
Йоще са песна пее.

Барита: значи кмета.

Кютецъ: дърво голѣмо, кютюкъ, корень.

Ситици: хамбаре, отъ сита, пшеница.

Поръснали злиници-те: значи докарали зли-те духове.

Чимбилъ: фесъ, курона.

Стара *крата:* стару деду.

Звезна книга: съдьржела пѣсни-те на билари-те.

Водица: значи калаузинъ.

Лузникъ: кой-то служилъ царьотъ

Хижне: значи Богъ на кащи-те; наши-те дедове кащи-те нарицали *хижи*.

Яри: разедева.

Еснила: значи блеснала като ясно-то сланце.

Потрене: да баттиса, да са расипе.

Есита: значи жива, коя-то дава животъ на оной-зи, кой-то я пие.

Родна: коя-то давала сила на оная жена, коя-то раждала.

Сухнату: значи сухо, стафиди.

Дефниту: кое-то яли Дефове-те на небе-то.

II.

МРЪСНИ-ДЕНЕ

Едно время наши-те дедове отъ Коледа до Сурвакъ-день празднували «*Мръсни-дене*». Тога вѣрували че вървели по кащи-те Юди, кои-то ги пращалъ Богъ за да праветъ на человѣци-те сѣкакво зло, за товá въ сѣко село въ сѣкоя каща колели курбанъ по една царна кукошка, коя-то изевали само жени-те безъ да знаятъ мъжье-те, кога-то колели кукошка-та една мома пѣела слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 1.

Боже ле мили Боже,
Що си, Боже, сторилъ
Та си тимбихъ чинилъ:
Сива са Бога налютилъ,
Та ни си е Сива Бога,
Лу си е лютанъ Сивчу.
Яхналъ си люта коне,
Люта коне и крилетна,
Криле му са люти змии,

Люти змии люти смоци,
Фъ десна му рока златна гривна,
Позлатилъ е посребрилъ е,
Па са вие люта змие,
Копналъ си люта коне
Люта коне и крилетна
Та си слезалъ на поле-ту
На поле-ту фъ планина-та,
Да са шета утъ града фъ града,
Утъ града фъ града утъ каща фъ каща —
Де гу са ни саидисали,
Чи кой гу ни саидисалъ,
Пуща си люта змие
Люта змие люта смока,
Фафъ каща му люта змие.
Съсъ змие зли му *хравеци*,
Та си хаиръ немалъ;
Сива са доста налютилъ,
Какъ си слезалъ фафъ гора-та,
Да е слезалъ на поле-ту,
Земе си запустилъ.
Видела гу Дорга Юда
Дорга Юда самувила,
Та му са мольба моли
Та му дума и говори:
«Боже ле Сива ле,
Доста са си налютилъ,
Доста са си разедилъ,
Хаде ми на поле ни слевай,
На поле, Боже, и фафъ града,
Чи си сичку запустевашъ!
Язъ си пращамъ мои сесри,

Мои сесри деветъ Юди
Деветъ Юди самувили,
Де си ти, Боже, курбанъ колетъ,
Де си та фальба фалетъ,
Фъ кащи му ни флеватъ,
Ни му фарлетъ люта змие
И съсъ змие зли *хравеци*;
Чи си, Боже, каилъ станалъ,
Ега ти е личенъ-день
Личенъ-день Сурвакъ-день,
Фафъ кащи му флевашъ;
Съсъ тебе Жива Юда
Жива Юда самувила,
Та си носи златна чеше,
Фафъ чеше сурна вода
Сурна вода усуреста,
Да си парсне сурна вода
Фафъ кащи му живу зраву;
Де ти, Боже, курбанъ ни колетъ,
Де си та фальба ни фалетъ,
Ша му фарлетъ люта змие
И съсъ змие зли *хравеци*,
Та си веке хаиръ нема,
Чи са си, Боже, налютилъ,
Ега ти е личенъ-день
Личенъ-день Сурвакъ-день,
Фафъ кащи му ни флевашъ;
Побегнала Жива Юда
Жива Юда самувила,
Та ни носи златна чеше,
Фафъ чеше сурна вода
Сурна вода усуреста,

Та си вода ни парснува,
Фафъ капци му ни му зраве,
Болну му парве либе,
Парве либе малки деца.

Дуръ да заколетъ кукошка-та мома-та испѣвала горната пѣсна, послѣ запѣвала слѣдоюща-та пѣсна.

Песна 2.

Слезалъ Сива фафъ гора-та
Фафъ гора-та планина-та—
Намери си Дорга Юда
Дорга Юда самувила,
Та си гу веке умирала
Умирила укротила,
Ни ми слева на поле-ту
На поле-ту и фафъ града,
И фафъ града и фафъ селу—
Седналъ ми пудъ даро-ту
Пудъ даро-ту фафъ чедара,
Та ми чека личенъ-день
Личенъ-день Сурвакъ-день:
Да си слезе Жива Юда
Жива Юда самувила,
Да са шета низъ поле ту,
Низъ поле-ту градове-те,
Градове-те и села-та.
Шетнали са деветъ сесри,
Деветъ сесри деветъ Юди

Деветъ Юди самувили,
Я фафъ селу ни са дошли,
Фафъ селу и фафъ кащи,
Ни фарлили люта змие
Люта змие люта смока,
И съсъ змие зли *хравеци*;
Чи сме курбанъ заклали,
Заклали сме царна пуйчица,
Та сме Бога фалили,
Хай ми, хай ми
Сегà веке йоще три дни
Йоще три дни личенъ-день
Личенъ-день Сурвакъ-день.
Сива Бога фафъ гора-та,
Яхнува си коне лестувица
Лестувица шестукрилца,
Фарлилъ си е люти змии
Люти змии люти смоци,
Фарлилъ си е златна гривна;
Та си кара Жива Юда
Жива Юда самувила,
Та си носи златна чеше,
Фафъ чеше сурна вода
Сурна вода усуреста,
Фафъ кащи ни вода парснала,
Фафъ кащи ни живу зраву.

———

Дуръ да са зготви кукошка-та мома-та пѣела слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 3.

Фала ти Юду,
Фала ти Доргу,
Доргу ле самувилу!
Какъ си ми сива слезалъ,
Слезалъ ми фафъ гора
Фафъ гора фафъ планина,
Та ми са налютилъ,
Налютилъ са разедилъ са,
Яхналъ си люта коне,
Люта коне крилетна,
Съ люти гу змии припасалъ,
Съ люти змии съсъ смоци,
Припасалъ гу прижегалъ,
Да ни му са си Доргу молила,
Ди си е слезалъ на поле,
На поле, Доргу, фафъ града,
Фафъ града фафъ селу,
Поле ми, Доргу, запустилъ,
Кащи ми, Доргу, *похреналъ*.
Сега си Юди дошли,
Деветъ Юди самувили,
Фафъ града ни флели
Фафъ града фафъ селу,
Чи са утъ гора видели,
Видели йоще зрейнали,
На Бога си курбанъ колеме,

Курбанъ колеме царна пуйчица,
Та са Юди ни разедили
Ни разедили ни налютили,
Люта си змие ни фарлили,
Люта змие люта смока,
И съсъ смока зли *храсеци*.
Сега са веке гостиме,
Тебе си, Доргу, фалиме,
Тебе си, Доргу, пееме,
Чи са си Богу молила
Да си ни слезе на поле,
На поле, Доргу, фафъ града,
Фафъ града, Доргу, фафъ селу.
Утъ тога си ходетъ устаналъ:
«*Мръсни са дни злиниси.*»
Царве ни либе бега
Бега ни либе фафъ гора,
Та ми дару сече;
Йоще ми юнаци бегатъ
Бегатъ юнаци фафъ гора,
Та ми стаду пасатъ—
Млада си булка курбанъ коле,
Курбанъ коле царна пуйчица,
Та си трапеза слага,
Да си е либе фафъ кащи,
Да си е либе и девере,
На трапеза ги канила,
Я да ми на трапеза седнатъ,
Ти са си, Юду, налютила,
Налютила, Юду, разедила,
Та са на Бога плачешъ,
Чи та фъ града ни саидисали,

Фафъ града, Юду, фафъ селу:
Та са Бога налютилъ
Налютилъ са разедилъ са,
Ни си кара Жива Юда
Жива Юда самувила,
Ни си парска сурна вода
Сурна вода усуреста,
Ни е живу фафъ кащи,
Ни е живу, ни е зраву.

Кога-то вейке зготвювали кукошка-та саибка-та отъ каща-та срукувала и други жени отъ махала-та, та са събирали жени-те отъ три кащи въ една, та са гощавали; три моми ставали отъ трапеза-та, и пѣели слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 4.

Стигналъ Коледа пристигналъ,
Стигналъ Коледа поминалъ,
Мрьсни са дни пристигнали,
Пристигнали веке поминали.
Сива е Бога фафъ гора
Фафъ гора фафъ планина,
Седналъ ми веке пудъ дару
Пудъ дару фафъ чедара.
Яхналъ си коне лестувица,
Лестувица коне шестукрилца,
Чи са зададе личенъ-день
Личенъ-день Сурвакъ-день—
Я си чека Жива Юда

Жива Юда самувила,
Да си слезе утъ небе-ту
Утъ небе-ту утъ сарае,
Я да слезе ни ми слева,
Чи е доста на високу,
Та ми е заплакала
Заплакала завикала,
На Бога са тажну тажила:
«Боже ле Сива ле,
Пристигналъ ти личенъ-день
Личенъ-день Сурвакъ-день,
Та ма праща Злата майка
Да си дойда фафъ гора-та
Фафъ гора-та планина-та,
Да ма карашъ на поле-ту
На поле-ту фъ градове-те,
Фъ градове-те и села-та,
Да си парскамъ сурна вода
Сурна вода усуреста:
Какъ да си, Боже, слеза?
Доста самъ, Боже, на високу
На високу на далеку.»
Юда си плачба плаче
Та е чуе Сива Бога,
Та си пита Дорга Юда
Дорга Юда самувила:
«Доргу ле самувилу,
Сега, Доргу, що да праве
Що да праве що да сторе?
Пристигна ми веке личенъ-день
Личенъ-день Сурвакъ-день,
Я си ни слева Жива Юда

Жива Юда самувила,
Да си слезе на поле-ту
На поле-ту фъ градове-те,
Фъ градове-те и фъ села-та,
Да си парска сурна вода
Сурна вода усуреста.»
Дорга му вели ютговори:
Боже ле Сива ле,
Фъ рока ти златна тоега,
Фафъ гора си тоега бодни,
Да проникне висне дару
Висне дару ду небе-ту,
Та си слева Жива Юда
Жива Юда самувила
Пудъ даро-ту фафъ гора-та,
Фафъ гора-та на бѣлъ кладнецъ,
Да си мие златна чеше,
Да си точи сурна вода
Сурна вода усуреста.»
Ни са чуди Сива Бога,
Какъ си доржи златна тоега
Та си е бодна̀ фафъ гора-та
Фафъ гора-та планина-та,
Де ми тече ду белъ кладнецъ,
Тоега си вода полела,
Та са бави три сахате,
Висне си дару проникнала
Висне дару ду небе-ту.
Видела ми Жива Юда
Жива Юда самувила,
Та си слела утъ небе-ту:
Десна хи нога на даро-ту

Та си слезе фафъ гора-та,
Фафъ гора-та на белъ кладнецъ.
Та си мие златна чеше,
Та си точи сурна вода
Сурна вода усуреста,
На Сива си дума и говори:»
«Боже ле Сива ле,
Хаде, Боже, слевай,
Слевай, Боже, на поле-ту,
На поле-ту фъ градове-те,
Фъ градове-та и фъ села-та,
Застигналъ ти личенъ-день
Личенъ-день Сурвакъ день,
Та ти курбанъ колетъ,
Та ти са мольба молетъ,
Да хми фъ кащи идешъ;
Та и мене да си карашъ,
Да ги парскамъ сурна вода
Сурна вода и суреста,
Да са живи и зрави
Ду година ду Сурвакъ-день.»
Сива хи вели ютговори:»
Юду, Юду Жива самувила,
Сега слевамъ на поле-ту
Та са шетамъ фъ градове-те
Фъ градове-те и фъ села-та,
Какъ си фъ кащи флевашъ,
Де ми са саидисали парве либе,
Парве либе Дорга Юда
Дорга Юда самувила,
Та й са курбанъ клали,
Клали й са царна пуйчица,

Иоще е са фальба фалили
Чи си ма умирила
Умирила укротила;
Пратила си деветъ сесри,
Деветъ сесри деветъ Юди
Деветъ Юди самувили
Де си курбанъ колетъ
Да си раснешъ сурна вода
Сурна вода усуреста,
Да са живи и зрави
Ду година ду Сурвакъ-день;
Де си курбанъ ни колетъ,
Парве ми либе ни фалетъ,
Да ни раснешъ сурна вода
Сурна вода усуреста—
Налютили са деветъ сесри
Деветъ сесри деветъ Юди,
Пуснали си люта змие
Люта змие люта смока
Фафъ каща му люта змие
И съсъ змие зли *хравеци*;
Сегà вода да си парснешъ
Да си парснешъ да си раснешъ,
Ду година са Мръсни дни
Мръсни дни и злиниви;
Какъ ги праща Дорга Юда
Да са шетатъ пу поле-ту,
Да са шетатъ фъ градове-те,
Фъ градове-те и фъ села-та,
И тие си Каилъ не ставатъ,
Чи ги си, Юду, ни саидисала:
Де ми са тие фодили

И ти си, Юду, фодила,
Расила си сурна вода
Сурна вода усуреста.

Като са нагощавали вейке, въ послѣдний-тъ день на Мръсни-те дни, утринь-та вейке било *Сурвакъ-день*, излевали моми-те и момчета-та на едно широко место, та играели хоро и пѣели слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 5.

Сива, Сива фафъ гора,
Фафъ гора пудъ даро-ту,
Пудъ даро-ту фафъ чедара,
Седелъ ми е приседелъ,
Три дни веке приседелъ.
Закаралъ си Жива Юда
Жива Юда самувила,
Фафъ рока хи златна чеше,
Фафъ чеше сурна вода
Сурна вода усуреста,
Та са шета на поле-ту
На поле-ту фъ градове-те,
Фъ градове-те и фъ села-та;
Дека са курбанъ ни колели,
Курбанъ царна пуйчица,
Де са налютили деветъ сесри
Деветъ сесри деветъ Юди
Деветъ Юди самувили
Пуснали си люта змие·

Люта змие люта смока
И съсъ змие зли *хравеци*,
Де си флели деветъ сесри,
Жива Юда ни си флева.
Ни си раси сурна вода
Сурна вода усуреста:
Я си дойдé фъ наше града,
Та си кащи прошетала
Прошетала исфодила,
Расила си сурна вода
Сурна вода усуреста,
Живи сме, зрави сме,
Зрави сме ду година,
Ду година ду Сурвакъ-день.

Друга на хоро.

Песна 6.

Брѐ юнаци и делии,
Бре́ юнаци малки моми,
Бре́ ми хору играйте,
Бре́ ми са смехъ насмевайте.
Поминали *Мръсни дни*,
Поминали заминали,
Мръсни са дни злиниви.
Засмела са Дорга Юда
Дорга Юда Самувила,
Рукнàла си деветъ сесри
Деветъ сесри деветъ Юди,

Фаркнали си на небе-ту,
Та са веке ни шетатъ.
Сива Бога ни са люти,
Вутре му Личенъ-день
Личенъ-день Сурвакъ-день.
Сива Бога на небе-ту,
Жива Юда фафъ гора-та,
Та са Юда пременила,
Пременила наредила,
Йоще ми са шедба шета
Пу земе-та пу поле-ту,
Фъ градове-те, фафъ села-та.

Гривна: значи железна тоега.
Хравеци: касмете.
Сурна: значи свята.
Злиниви: кои то докарватъ зло на человѣци-те.

III.

ЛИЧЕНЪ-ДЕНЪ СУРОВЪ-ДЕНЪ.

Въ село-то на пѣснопѣецъ-тъ предъ пендесетъ години празднували нова-та година; кога-то вейке щели да поминатъ Мръсни-те дни една мома извѣстевала нова-та година като пѣела слѣдоюща-та пѣсна.

Песна 1.

Подрукнà са Парва Юда
Парва Юда самувила,
Подрукна са утъ гора-та
Утъ гора-та утъ Белита,
Та си вели юттговори:»
Царю ле, млада царю,
Що си седналъ у дома си
У дома си фафъ сарае,
Та си йоще ни увирашъ
Да соберешъ малки моми,

Да ги. царю, премениш̀ъ,
Да ги, царю, наредишъ,
Да ги карашъ фъ пещере-та,
Де ми слезе Сива Бога
Сива Бога и сурива.
Фъ рока му златна тоега,
Ударилъ си царна Бога,
Царна Бога Сура Ламица,
Та си форкналъ на небе-ту,
Та си утъ земе загиналъ,
Чи е веке сурва година
Сурва година Суровъ-день
Суровъ-день Сурувакъ-день,
Ду вечере суровъ Бадникъ
Суровъ Бадникъ и Бадница.
Седелъ ми Сива фъ пещере-та,
Седелъ ми сега малу
Сега малу три нидели,
Я ми веке ни седи.
Фъ рока му златна тоега,
Златна тоега златица,
Яхналъ си барза-та коне
Барза-та коне лестувица,
Чи ни му е веке змийница,
Съсъ змии гу ни припасалъ,
И съсъ змии и съсъ смоци,
Я му на глава три пилета,
Три пиле-та лестувици,
Та са шета пу земе-та,
Припуща си барза-та коне
Та си на дори слева,
Та си качи на потоне

И си флева фафъ *черица*,
Та седнува на йогнище,
Де си гответъ малки моми
Ду вечере Суровъ Бадникъ,
Суровъ Бадникъ и Бадница,
Та седнува на трапеза;
Де си фтегне десна рока
Да си куси Суровъ Бадникъ
Суровъ Бадникъ и Бадница,
Фъ сарае му Сура година
Сура година Сурова,
Живи му са малки деца,
Живи му са ду хилница,
Ду хилница уродица;
Де ни фтегне десна рока,
Ни си куси Суровь Бадникъ
Суровъ Бадникъ и Бадница,
Фъ сарае му царна година,
Царна година поцарнела.
Ти си, царю, йоще ни чулъ:
Поминала царна година,
Задала са сура година.
Ни си пратилъ фафъ гора-та,
Фафъ гора-та фафъ Бели-та,
Ни си пратилъ малки моми
Да ти секатъ белни вейки
Белни вейки и сухарци,
Да си валишъ ясенъ йоганъ,
Да гу валишъ на вечере,
Да гу гасишъ на ранина,
Йоще са зора ни задала,
Йоще ми сланце ни изгрелу

Да погасне ясенъ йогань,
Налютилъ са Сива Бога
Налютилъ са разедилъ са,
Три му змии на глава-та,
Три му змии усойници,
Фъ десна му рока тенка сабе
Тенка сабе йогневина,
Фъ лева му рока люта срела
Люта срела пламениста,
Пламень дига ду небе-ту;
На дори му барза-та коне
Барза-та коне лестувица,
Исфаркали три пилета
Три пиле-та лестувици,
Назнали са ду три змии
Ду три змии усойници,
Ни е коне лестувица
Па си е люта змийница;
Налютилъ са Сива Бога,
Я си сабе ни фарле,
Лу си фарле люта срела
Люта срела на поле-ту,
Та си поле погурева
Погурева полумева;
Ни са ражда бела пшеница,
Ни си пасе сиву стаду
Сиву стаду волове-те,
Волове-те иници-те
Иници-те и крави-те,
Та са поле запустилу.
Малки моми на поле-ту,
Малки моми малки деца,

Та си плачетъ и си викатъ,
Тебе си, царю, люту клеватъ,
Ни си чекалъ Сурва година
Сурва година Суровъ-день,
Ни си готвилъ Суровъ Бадникъ,
Суровъ Бадникъ и Бадница.

———

Мома-та дуръ да испѣла горня-та пѣсна изобикалела село-то, и сички-те са научвали отъ нея че е поминала *църна година*, и ща зафане вейке *нова година*, за товà са събирали стари-те отъ село-то и приготвювали потребно-то за дочекуванье-то на нова-та година; и най-първо пращали една мома да ходи по село-то и събере други моми за да идатъ фъ гора-та, да наберать дърва за Бъдниитѣ вѣчерь на нова-та година; съсъ моми-те утивали и момчета, тие секли дърва-та, а моми-те ги събирали, и послѣ ги носили въ село-то; мома-та кога-то срукувала моми-те, пѣела слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 2.

Друшки, друшки, мили друщки!
Днесъ ми йоще на ранина,
Йоще са зора ни задала,
Йоще сланце ни изгрелу,
Зададè са Парва Юда
Парва Юда самувила,
Подрукна са утъ гора-та,
Утъ гора-та утъ Белита:
«Поминала Царна година!»

Та си слезалъ Сива Бога
Та си седналъ фъ пещере-та.
Фафъ рока му златна тоега,
Златна тоега бузцугана,
Та си ударилъ Царна Бога,
Царна Бога Сура Ламица,
Ударилъ гу прогонилъ гу
Та си фаркналъ на небе-ту,
Сега си е Бела година,
Бела година сурова.
Та си ма царе пратилъ,
Да ва бера да ва рукамъ
Да дойдете фафъ сарае.
Собрали са млади юнаци,
На рока хми златна балтица,
Ша ва каратъ фафъ гора-та,
Ша ви секатъ белни вейки
Белни вейки и сухарци,
Та ги, моми, собирате,
Носите ги фафъ сарае
Фафъ сарае и на царе;
Та си вали ясенъ йоганъ,
Ша гу вали на вечере,
Ша гу гаси на ранина,
Ду де са зора ни задала,
Ду де сланце ни изгрелу
Да си готви Суровъ Бадникъ,
Суровъ Бадникъ и Бадница:
Чи ша дойдé Сива Бога
Да си седне на йогнище,
На йогнище на трапеза

На трапеза на вечере,
Да вечере Суровъ Бадникъ,
Суровъ Бадникъ и Бадница.

Щомъ чуели тая пѣсна, събирали са моми-те и момчета-та фъ каща-та на старийтъ кмета, кои-то били пременени съ най-харни-те си дрехи; Кметъ-тъ ги пращалъ въ гора-та да насекатъ дърва и да ги донесатъ за *Бъденъ вечеръ*; моми-те кога-то утивали въ гора-та пѣели слѣдоюща-та пѣсна.

Песна 3.

Наварвили млади юнаци
Наварвили фафъ гора-та,
Фафъ гора-та фафъ Белита,
Млади юнаци малки моми,
Та ми носетъ златна балтица.
Я си на моми думатъ,
Е, девойки малки моми,
Какъ сте, моми, наварвили
Фафъ гора-та фафъ Белита,
Да сме, моми, наетъ сторили
Да ни сечем' белни вейки
Белни вейки и сухарци,
Що сте, моми, усторили?
Какъ са, моми, вращате?
Чи ви са царе насмелъ,
Ни сте носили белни вейки
Белни вейки и сухарци,

Насмелъ ви са налютилъ са,
Налютилъ са разедилъ са,
Та си йогань ни валилъ,
Ни си готви Суровъ Бадникъ,
Суровъ Бадникъ и Бадница.
Та са Бога налютилъ,
Три му са змии на глава-та,
Фафъ рока му люта срела
Люта срела пламениста
Та е фарле на поле-ту,
Та си поле погурева,
Посахнали пшеници-те
Пшеници-те и седби-те,
Дуръ да дойде лету пролету
Погурели класове-те,
Погурели посахнали
Посахнали повенали;
Витна юнакъ ни ми иде,
Ни си носи златна сарпица
Да си жнее на полету,
Да си жнее пшеници-те,
Та сте моми заплакали
Заплакали завикали;
Плачба ви ду сама Бога,
Ду сама Бога сама царе,
Па ви плачба ни чуе.»
Моми хми думатъ и говоретъ:
Е, ми луди млади юнаци.
Царе ви даде златна балтица,
Та ва прати фафъ гора-та
Фафъ гора-та фафъ Белита,
Аку си каилъ ни ставате

Да ни сечете белни вейки
Белни вейки и сухарци,
Сама ви са Бога налютилъ;
Сама си Бога фафъ гора-та
Та са качи на даро-ту,
Та ни сече белни вейки
Белни вейки и сухарци,
Та ги на царе носиме,
Та си царе йогань вали,
Та си готви суровъ Бадникъ,
Суровъ Бадникъ и Бадница;
Я ви са Бога налютилъ,
Искаралъ си тенка сабе
Тенка сабе йогневица,
Какъ сте вие на поле-ту
На поле-ту на нива-та
Та ва сече залугъ пу залугъ;
Кой побегналъ и устаналъ,
Да си иде фафъ сарае
Фафъ сарае дуръ при царе,
Налютилъ са разедилъ са
Съсъ сабе гу посекалъ,
Та си никой ни устаналъ.

Кога-то са вращали отъ гора-та съсъ дърва-та пѣели слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 4.

Ей ти царю и везирю,
Пратилъ си, царю, млади юнаци,
Млади юнаци луди делии,
Да на каратъ фафъ гора-та
Фафъ гора-та фафъ Белита,
Да ни секатъ белни вейки
Белни вейки и сухарци,
Я ти е са налютили
Налютили разедили
Та си на, царю, уставили.
Сами, царю, фаъ гора-та
Та са на дару ни качили,
Та си вейки ни секли,
Лу са скрили фъ пещере-та,
Та сме, царю, заплакали
Заплакали завикали;
Плачба ни ду сама Бога,
Ду сама Бога и ду табе!
Та са Бога нажелилу
Нажелилу натажилу,
Йоще са Бога налютилъ,
Та си слезе фафъ гора-та
Фафъ гора-та фафъ Белита,
Покачи са на даро-ту
Та ни сече белни вейки
Белни вейки и сухарци,

Та ти ги, царю, носиме;
Я ти са мольба молиме,
Какъ си валишъ ясенъ йогань,
Какъ си седишъ на йогнище,
Да си земешъ златна тоега
Да си гонишъ млади юнаци,
Млади юнаци и делии,
Да ни седнатъ на трапеза,
Да ни вечеретъ Суровъ Бадникъ.
Суровъ Бадникъ и Бадница.
Чи ти са Бога налютилъ:
Ша искара люта срела
Ша е фарли на поле-ту
На поле-ту на ниви-те,
Та си седби погурева,
Класете си посахнали
Посахнали повенали;
Налютилъ са Витна юнакъ
Налютилъ са разедилъ са
Та си на поле ни слева,
Златна сарпица ни подава,
Ни си жнее пшеници-те.
Лу на гони утъ поле-ту
Утъ поле-ту утъ ниви-те.

Старий-тъ кмета срукувалъ сички-те старци отъ село-то, та хми давалъ отъ дърва-та, кои-то чопели моми-те и хми зарачелъ, кога-то зайде сланце-то да навалетъ огань на огнище-то, на кое-то огнище да седи старецъ-тъ отъ къща-та дуръ да изгрее зорница-та, и да чува добрѣ да не изгасне огань-тъ, а моми-те да згответъ вечеря-та, коя-то била печени чисти пити пресни, кукошки и баници, и ги назовавали съ едно имя „*Суровъ Вадникъ.*" Кога-то вейке зготвювали Бадникътъ, турели трапеза-та до огнище-то, и на трапеза-та Бадникъ-тъ, но никой не седнувалъ да вечеря дуръ да изгрея зорница-та, защо-то вѣрували че презъ нъщьа дохождалъ Господъ и като поседевалъ на огнище-то, седнувалъ на трапеза-та и вечерелъ отъ Бъдникътъ; трапеза-та чувалъ старецъ-тъ дуръ да са просъмне; тога моми-те влизали въ худая-та гдѣ-то билъ Бъдникътъ и запѣвали слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 5.

Ой, ти царю и визирю!
Доста си, царю, седелъ,
Доста си, царю, чекалъ,
Та си седелъ на йогнище,
Та си валилъ ясенъ йогань.
Йогань си, царю, ни погасналъ.
Дремка та, царю, нападнала,
Какъ си спиелъ на йогнище
Самъ си дойдé Сива Бога,
Самъ си дуналъ ясенъ йогань
Запалилъ си ясна борина,
Та си седналъ на трапеза,

Та вечéрелъ ясна Бадница,
Ясна Бадница Суровица,
Вечерелъ си навечерелъ са;
Бела му китка на глава-та,
Бела китка бели цвете,
Та си китка уставилъ,
Китка ти фафъ сарае,
Фъ сарае ти Сура година,
Сура година Сурова,
Живи ти са малки деца,
Живи ти са ду хилница,
Ду хилница уродица;
На поле-ту на ниви-те
Родила са беда пшеница,
Класе-те са увиснали
Увиснали уполнили;
Дуръ да слезе Витна юнакъ,
Да искара златна сарница
Да си жнее бела пшеница.
Седни ми, царю, на трапеза,
Та си рукни ду млади войводи,
Млади войводи сé юнаци,
Та си ги гозба гости—
Да си палетъ ясна борица,
Ясенъ йогань у дома си,
Да си валетъ ясенъ йогань,
Да хми дойде Сива Вога
Да хми седне на йогнище
На йогнище на трапеза;
Да си фтегне десна рока
Да си куси Суровъ Бадникъ,
Суровъ Бадникъ и Бадница,

У дома хми Сура година,
Сура година Сурова,—
Живи хми малки деца,
Живи хми ду хилница,
Ду хилница уродица.
Седи ми, царю, на трапеза
Да си на гозба гостишъ,
Чи сме, царю, ни вечерели,
Та ни е душе прималела.

Като испѣвали горня-та пѣсна, старий-тъ седнувалъ на трапеза-та съсъ моми-те, а срукувалъ отъ комшии-те нѣколко си пріятели и ги гощавалъ; като седели на трапеза-та пѣели слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 6.

Царю, царю и везирю,
Седналъ си на трапеза,
На трапеза Суровъ Бадникъ,
Суровъ Бадникъ и Бадница.
Та си фтегашъ десна рока
Та си едешъ и си пиелъ;
Йоще си канишъ кралюве-те
Кралюве-те, банyве-те,
Канилъ ги си на трапеза
Та вечеретъ Суровъ Будникъ,
Суровъ Бадникъ и Бадница.
Какъ ва виделъ Сива Бога,
Коса му са позлатила,

Брада му са посребрила,
Фъ десна му рока ясна борица.
Йоще си, царю, ни виделъ
Чи е седналъ на трапеза.
Съсъ тебе си рока фтега
Та вечере ясна Бадница,
Ясна Бадница Суровица,
Вечерелъ е навечерелъ са—
Та си фаркналъ на небе-ту
На небе-ту фафъ бахче-ту.
Йоще си е зима снегувита,
Фафъ гора си цвете ни никнали.
Фафъ бахче-ту цвете бере,
Цвете бере китка вие,
Бела му китка на глава-та,
Бела китка бели цвете;
Па си слезалъ на земе-та,
Та си фоди утъ града фъ града,
Утъ града фъ града утъ селу фафъ селу,
Фъ наше града йоще ни дошелъ
Фъ наше града фафъ сарае.
Чи са чудумъ чуди
Да дойде ли, да ни дойде?
Чи са е, царю, разеделъ
Разеделъ са налютилъ са.
Богъ да бие тое-ту парве либе,
Чи си каилъ ни станала,
Чи си на трапеза ни седнала
Да вечере Суровъ Бадникъ,
Суровъ Бадникъ и Бадница.
Фъ сарае дошли войводи-те
Воиводи-те бaректаре-те.

Да запалеть ясна броица,
Я тиа са разедила
Разедила налютила,
Та ги утъ сарае изгонила:
Сега, царю, що ша правишъ?
Бога си китка ни уставилъ,
Бела китка бели цвете,
Та ни си е, царю, Сура година,
Сура година Сурова!
Ни ти са живи малки деца,
Ни са живи ду хилница,
Ду хилница уродица.

Като испѣвали горна-та пѣсна, старецъ-тъ ставалъ отъ трапеза-та, фащалъ една отъ моми-те, и я затварелъ въ една отъ стаи-те по причина че не оставила момчета-та да запалетъ борна отъ огань-тъ; когато я каралъ да я затвори моми-те пѣели слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 7.

Боже ле, Сива Боже,
Царе са, Боже, налютилъ
Налютилъ са разедилъ са.
Богъ да бие негуву-ту либе,
Чи си дошли млади войводи
Млади войводи баректаре,
Да си палетъ ясна борина,
Да си палетъ ясенъ йогань,
Я тиа ги изгонила.

Сегá са царе разедиль
Разелилъ са налютилъ са,
Та е фана за рока-та,
За рока-та за коса-та
Та е фарли фафъ зандана,
Фафъ зандана малу млогу
Малу млогу три нидели,
Дуръ да помине Личенъ-день
Личенъ-день Суровъ-день.
Доста са си, Боже, лютилъ!
Мольба ти са, Боже, молиме:
Какъ си фодилъ пу земе-та
Шеталъ са си утъ града фъ града,
Утъ града фъ града утъ селу на селу,
Уставелъ си на трапеза
Уставелъ си бела китка,
Бела китка бели цвете,
И съсъ китка Сура година,
Сура година Сурова;
Де си, Боже, китка уставилъ,
Живи са малки деца
Живи са ду хилница,
Ду хилница уродица;
Де си китка ви уставилъ,
Ни е, Боже, Сура година,
Сура година Сурова—
Ни са живи малки деца,
Ни са живи ду хилница,
Ду хулница уродица.
Сегà, Боже, да дойдешъ
Фъ наше града фафъ сарае,
Да си седнешъ на трапеза,

Да си спуснешъ бела китка,
Бела китка бели цвете,
Да е спуснешъ на трапеза,
Фъ наше града Сура година,
Сура година Сурова—
Да са живи малки деца
Да са живи цу хилница,
Ду хилница уродица;
Задали са войводи-те,
Войводи-те баректаре-те.
Задали са съсъ ясна борина,
Та си палетъ ясенъ йогань,
Ясенъ йогань ясна борина,
Валилъ гу е наше царе,
Валилъ гу е ни погасналъ.

Спуснували са три отъ моми-те, та ходили по село-то и срукували момчета-та на «*Ясенъ оганъ*» да запалетъ борна и навалетъ дома си изново огань, кой-то огань имали за святъ; кога-то ходили по село-то пѣели слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 8.

Е юнаци млади войводи,
Млади войводи баректаре,
Баректаре войници!
Царе на сегà пратилъ,
Даде ни златна ябалка,
Съсъ ябалка ва покана кани:

Да земете ясна борина
Да дойдете фафъ сарае.
Фафъ сарае Сива Бога,
Слезалъ си утъ небе-ту
Та си дойде фафъ сарае,
Та гу царе причекалъ
Причекалъ гу на трапеза,
Вечерелъ е Суровъ Бадникъ,
Суровъ Бадникъ и Бадница,
Вечерелъ е навечерелъ са;
Какъ си станалъ да си иде
Уставилъ си бела китка,
Бела китка бели цвете,
Съсъ китка Сура година,
Сура година Сурова;
Йоще си на царе порачелъ
Порачелъ му зарачелъ:
Какъ си фарлилъ парве либе,
Какъ гу фарлилъ фафъ зандана
Фафъ зандана три нидели,
Дуръ да дойдатъ войводи-те
Войводи-те баректаре-те,
Баректаре-те войници-те,
Да запалетъ ясна борина,
Да си валетъ ясенъ йоганъ
У дома си на йогнище,
Съсъ йоганъ Сура година,
Сура година Сурова.»
Рече Бога ни утрече
Па си станà утъ трапеза,
Та си на царе подаде
Подаде му златна ябалка,

Та му вели ютговори:
Е ти, царю, и везирю,
Прати си малки моми
Да си фодеть уть каща на каща,
Да си канеть войводи-те
Войводи-те баректаре-те,
Баректаре-те войници-те,
Да запалеть ясенъ йогань,
Да си валеть на йогнище
На йогнище у дома си.

Кога то са събирали юнаци-те въ каща-та, гдѣ-то съвершавали праздникъ-тъ и колели курбанъ-тъ та са гощавали, старецъ-тъ хми зевалъ борна-та, и я запалелъ отъ огнище-то, на кое-то огань-тъ не изгасналъ; моми-те пѣели слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 9.

Сивчу ле Сива Бога,
Сегá, Сивчу, ни са лютишъ!
Змийна ти коне суру агне,
Що са вили люти змии
Люти змии усойници,
Що са вили на глава-та
Варснали са малки птици,
Варснали са фаркнали—
Сегà, Сива, да са ни лютишъ
Ни са задала Царна година,
Съсъ година ду три Юди

Ду три Юди *Расеници*,
Та си расетъ на земе-та,
Расетъ си бела града
Бела града, люта грома,
Какъ си расетъ на поле-ту
Седби-те си повенуватъ
Повенуватъ посахнуватъ:
Мольба, ти, са царе моли
Да са веке ни лютишъ!
Чи си дошли войводи-те
Войводи-те баректаре-те,
Баректаре-те войници-те.
Подава хми ясенъ йогань
Та хми пали ясна борина,
Пали хми е дава хми е
Да си валетъ у дома си
У дома си на йогнище,
Вутре ти личенъ-день
Личенъ-день Суровъ-день.

Утринь-та на Сурвакъ-день събирали са момчета-та и моми-те на едно место широка, то играели хоро и пѣели слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 10.

Сива ле Сива Боже,
Ни е Сива веке Сивчу,
Сива му лику побелелу
Побелелу поблесналу,

Вили са люти змии
Вили са на глава-та,
Вили са утзили са,
Ни са веке люти змии
Лу са ясни пилци --
Та си фаркатъ на небе-ту
На небе-ту облаци-те,
Облаци-те и магли-те;
Я що му е люта коне
Люта коне налютена,
Ни е веке люта змийна
Лу си е суру агне;
Яхналъ гу Сива Бога
Та са шета пу земе-та.
Фъ десна му рока златна чеше,
Фафъ чэше студна вода
Та си раси на поле-ту,
Де си капне студна вода
Проникнали седби-те
Седби-те пшеници-те,
Прозебали ситни класе
Ситни класе съсъ пшеница;
Сива Бога ни е Сивчу,
Парва му Юда думилела
Та са веке ни люти—
Та си яхналъ барза-та коне
Варза та коне Суру агне,
Лику му побелелу
Побелелу поблесналу;
Ду сега е Царна година
Та си веке поминала,
Съсъ година ду три Юди

Ду три Юди Расеници,
Ни си расеть на земе-та
Ни си расеть бела града,
Бела града люта грома,
Ни си расеть ни си виеть,
Та си седби ни повенувать
Ни повенувать ни посахнувать:
Фафъ кащи сура година
Сура година и Сурова,
Та са живи малки деца,
Живи са ду хилница
Ду хилница уродица.

Като играели хоро до вечерь-та до 7—8 часъ-тъ момчета-та съсъ моми-те фащали за рока-та старецъ-тъ, и отхождали въ една пещера, гдѣ то вѣрували че седела Първа Юда, коя-то извѣстила праздникъ-тъ; на нея заколювали курбанъ три църни кукошки, и моми-те пѣели слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 11.

Парва ле Юду,
Парва ле самувилу,
Йот' са, Юду, криешъ?
Йот' са, Юду, таишъ?
Таишъ са, Юду, и са криешъ,
Криешъ са, Юду, фъ пещере-та:
Доста са, Юду, криешъ,
Доста са, Юду, таишъ.

Я излези утъ пещере-та,
Чи си иде наше царе
Курбанъ, Юду, ша ти коле,
Курбанъ, Юду, ду три пуйки
Ду три пуйки поцърнели;
Чи та е Бога пратилъ
Пратилъ та на земе-та,
Та ни хаберъ носишъ
Чи си е личенъ день
Личенъ-день Суровъ-день.»
Какъ си пели малки моми,
Излела ми Парва Юда
Парва Юда самувила,
Излела ми утъ пещере,
Та са рукнà и подрукна,
Царю ле млада везирю,
Що ми, царю, стоишъ
Що ми стоишъ и ми чекашъ
Та ми курбанъ ни колешъ
Ду три пуйки поцарнели?
Па да идешъ фафъ сарае
Да си срукашъ малки деца
Малки деца, малки моми,
Да ги пратишъ низъ града гулема
Да са шетатъ утъ каща на каща,
Да са шетатъ да суруватъ,
Да суруватъ и да пеетъ,
Чи си е личенъ-день
Личенъ-день Суровъ-день.
Кой си ги дарба дарува,
Живъ е ду хилница,
Зравъ е ду година;

На нива му бела пшеница,
На лозе-ту белу грозде,
Фафъ бахче-ту Царвена ябалка,
Фафъ кащи му белу сукну;
Кой си ги дарба ни дарува,
Ни е живъ ду хилница,
Ни е зравъ ду година;
Нива му посахнала,
Пшеница му са ни рожда,
И пшеница белу грозде,
Белу грозде Царвена ябалка,
Царвена ябалка белу сукну.»
Парва Юда дума и говори,
Та си царе курбанъ коле
Курбанъ коле ду три пуйки
Ду три пуйки попарнели,
Парва Юда сииръ чини
Сииръ чини и са смее,
Сорце хи са удражилу
Чи хи царе курбанъ коле,
Та му даде бела китка,
Бела китка цозлатена:»
Имай, царю, бела китка
Имай е за веволе;
Чи да сретишъ Сура Ламие
Цала та погалнала,
Погалнала та ду поеса,
Та си веке загиналъ;
Искарувашъ бела китка
Бела китка позлатена,
Съсъ китка е усрелевашъ,
Та са, царю, утемнувашъ

Утъ неволе утъ злинива.»
Поварна са царе фафъ сарае,
Лу си флезе фъ силна града,
Изгрелу е ясну сланце,
Съсъ сланце личенъ-день
Личенъ-день Суровъ-день.
Та си собра̀ малки деца
Малки деца, малки моми,
Та ги прати да суруватъ
Да суруватъ и да пеетъ.

Кога-то ходили по кащи-те дѣца-та пѣели слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 12.

Сурва, Сурва, Сурова година,
Сурова година зрава година!
Сурва Сива на земе-та
На земе-та фъ наше града,
Фъ наше града фафъ сарае,
Чи му е личенъ-день
Личенъ-день Суровъ-день;
Та на прати на бахче-ту,
Де си е Парва Юда
Парва Юда самувила,
Та ни набра̀ бела китка
Бела китка Дриничева,
Та ни Юда зарачева
Зарачева порачева:

Да фодиме утъ каща на каща
Да пееме Сурва песна,
Да фалиме Сива Бога,
Сива Бога Сурва Бога;
Кой си на дарба дарува,
Живъ е ду хилница,
Зравъ е ду година;
На нива му бела пшеница,
На лозе му белу грозде,
Фафъ бахче му царвена ябалка,
Фафъ кащи му белу сукну;
Кой си на дарба ни дарува,
Ни е живъ ду хилница,
Ни е зравъ ду година;
Нива му посахнала,
Пшеница му са ни ражда,
И пшеница белу грозде,
Белу грозде Царвена ябалка,
Царвена·ябалка белу сукну:
Ха, ха, днесъ си е личенъ-день
Личенъ-день Суровъ-день
Суровъ-день Сурвакъ-день:
Сурва Бога на земе-та,
Яхналъ си коне лестувица,
Та са шета низъ поле-ту.

— —

Друга песна 13.

Сурва, Сурва Сурица!
Де си, Сурва, де си
На небе ли на земе?
Да си, Сурва, на небе,
Мольба ти са молиме,
Да си слезешъ фафъ гора-та
Фафъ гора-та фафъ Белина,
Фафъ Белина на белъ кладнецъ,
На белъ кладнецъ на чешма-та, —
Чи е слела Жива Юда
Жива Юда самувила,
Слела е на чешма-та
На чешма-та на белъ кладнецъ,
На рока хи златна чеше
Златна чеше, златна *ибрица*,
Я си йода ни точи,
Йоще та, Сурва, чека;
Слези, Сурва, слези,
Чи хи са веке дуделу,
Поминалъ ти личенъ-день
Личенъ-день Суровъ-день,
Суровъ-день Сурвакъ-день.
Шедба са сме шетали,
Фодили сме утъ града фъ града,
Утъ каща на каща,
Та на са дарба дарували;
Прасни, Боже, утъ гора-та
Утъ гора-та утъ Белина,
Прасни, Боже, на поле-ту
На поле-ту бела вода,

Бела вода *бела есна*,
Де си капне бела капка,
Фафъ каща са живи зрави,
Живи са ду хилница,.
Зрави са ду година;
На поле-ту бела пшеница,
На лозе-ту белу грозде,
Фафъ кащи белу сукну,
Фафъ бахче-ту Царвена ябалка,
Царвена ябалка и *руица*:
Кой си еде чиста леба,
Кой си пие руйну вину,
Кой си еде Царвена ябалка
Царвена ябалка и *руица*,
Тебе си, Боже, фальба фали,
Тебе си песна пее.
Силна си, Боже, усиленъ,
Що ти, Боже, у воле-та,
Правишъ, Боже, ни са чудишъ
Ни са чудишъ ни са маешъ.

Дѣца-та са връщали пакъ въ каща-та гдѣ-то билъ старецъ-тъ, и моми-те запѣвали слѣдующа-та пѣсна:

Песна 14.

Царю, царю господарю,
Шо си седналъ фафъ сарае
Та ни фодишъ фафъ гора-та,
Да си дигнешъ десна рокя,
Да е дигнешъ на високу

На високу на небе-ту,
Бога си фальба фалишъ.
Подрукна̀ са Жива Юда
Жива Юда самувила,
Подрукна са утъ гора-та
Утъ гора-та утъ Белина:
Де си, царю, де си?
Фафъ гора е Сурва Бога,
Сурва Бога и Сурица.
Точила самъ наточила
Точила самъ бела вода,
Бела вода есна вода
Фъ златна чеше фафъ ибрица,
Та гу самъ служба служила,
Пилъ е Бога бела вода
Бела вода есна вода,
Пилъ е Бога напилъ са,
Фтресна му са десна рока
Фтресна му са люлна му са,
Утури са златна чеше
Утури са истури са,
Та си парсна фъ тое града
Фъ тое града фафъ сарае
Фафъ сарае на поле-ту,
На поле-ту, на ниви-те,
На ниви-те на лозе-ту,
На лозе-ту фафъ бахче-ту,
Живъ си, царю, ду хилница,
Зравъ си, царю, ду година.

Като испѣвали горна-та пѣсна моми-те, старецъ-тъ закарувалъ моми-те, и утивалъ въ гора-та гдѣ-то моми-те запѣвали долна-та пѣсна, като фалили Бога заедно съсъ старецъ-тъ:

Песна 15.

Боже ле Сурва ле,
Сурва ле и Сурица!
Де си, Боже, на небе-ту,
Русни, Боже, десну йоку
Да си видишъ да си зрейнешъ.
Фальба та фали наше царе,
Подигналъ си десна рока,
Подигналъ е на високу
На високу на небе-ту,
Та си, та, фальба фали.
Парсналъ му си бела вода,
Бела вода *есна вода*,
Парсналъ му си фафъ сарае
Фафъ сарае, на поле-ту,
На поле-ту наниви-те.
Подрукнà са млада царе
Та си дума и говори:
Боже ле Сурва Боже!
Дойдѐ, Боже, на земе-та
На земе-та фафъ гора-та,
Фафъ гора-та фафъ Белина,
Чи ти е личенъ день
Личенъ-день Суровъ-день,
Суровъ-день Сурвакъ-день,

Та си парсналъ бела вода,
Бела вода есна вода:
Та ти са мольба моле,
Да си дойдешъ ду година.
Да си блесне ясну сланце,
И съсъ сланце личенъ-день,
Та ти, Боже, курбанъ коле
Курбанъ коле деветъ ювна,
Деветъ ювна сѐ факлати
Сѐ факлати и ругати.

Първа Юда: била богица на небе-то; нехина та работа била да извѣстява на царюве-те праздници-те когà ще бъдатъ.

Белита: значи свята, кадѣ-то само неоженети те ходили, а другъ нѣкой не ходилъ.

Ни *увирашъ*: значи не са приготювашь.

Църна Бога: той пращалъ сѣкакво зло на человѣци-те; за това кога-то била Църна година чували са отъ сѣкаква зла работа за да го не налютетъ.

Сура Ламица: было особенно имя на Църна Бога; кога-то билъ налютенъ изображавали го като Ламия съ деветъ глави и упашки.

Черица: значи худая.

Хилница: хиляда години.

Уродица: дуръ да стигне много роднини.

Белни вейки: значи святи.

Сухарци: сухи.

Ръсеници: Вѣрували че тѣзи Юди вървели на земя-та и съ ръсенье-то на нѣкоя вода причинявали на седби-те много злинъ.

Ръсетъ: значи пъркатъ.

Прозебали: значи испуснали.

Сурова: значи здрава.

Дриничева: вейка отъ дрянъ.

Сурица: Богъ на здраве-то.

Сурва: Богъ на година-та.

Белина: наши-те дедове вѣрували че била на край земя, на коя-то слевали Богове-то и са гощавали; *Белина:* значи Божія.

Руица: значи дуне.

ЗА СУРОВЪ ДЕНЪ.

(Отъ другио певецъ).

Песна 1.

Сива, Сурва усивилъ са!
Седналъ ми Сива фафъ висина,
Фафъ висина фафъ зелена гора,
Дека му е златенъ кладнецъ,
И утъ кладнецъ жарна вода.
Утъ вода-та силанъ йогань
Силанъ йогань ду небе-ту,
Утъ йогань ми Жива Юда —
Какъ са Юда пременила
Пременила наредила,
Дрехи хи са позлатени
Та си грее ясну сланце;
Фъ десна хи рока златна каната,
Фафъ каната жарна вода,
Фафъ лева хи рока златна чеше
Служба служи Сива Бога.
Малки моми долу на поле-ту,

Сека мома царна пуйка,
Сека мома чиста кулака,
На бога са мольба молетъ:»
Боже ле, Сива Боже!
Курбанъ ти, Боже колеме,
Днесъ ти е личенъ-день
Личенъ-день Сурвакъ-день;
Днесъ ми слевашъ утъ небе-ту
Та ми седишъ фафъ гора-та.
Какъ си пиешъ жарна вода,
Какъ та служи Жива Юда,
Мольба ти са, Боже, молиме,
Да си фарлишъ златна чеше
Да си парснешъ жарна вода,
Да на парсне долу на поле-ту,
Да сме живи да сме зрави,
Да сме живи за илинче,
Да сме зрави ду суринче.
Па сме, Боже, фъ наше града,
Фодиме си утъ каща на каща,
Съсъ насъ иде Жива Юда,
Пременила са наредила са,
Фафъ рока хи златна каната,
Златна каната златна чеше,
И фафъ чеше жарна вода,
Дека си ми Юда дойде,
Дека парсне жарна вода,
Сички са фъ каща живи,
Сички са фъ каща зрави,
Та си Юда дарба даруватъ,
На тебе си курбанъ колетъ
Царни пуйки, чисти кулаци.»

Какъ си моми песна пеетъ
На Бога са мольба молетъ,
Жива Юда на белъ кладнецъ,
Лику хи са позлатилу,
И подава златна чеше
Да си пие Сива Бога,
Фтегна Бога златна рока
Та си зева златна чеше,
Жарна вода ни си пие,
Лу е парсна̀ долу на поле-ту
Та посипа малки моми
И лику хми побелелу,
Утъ лику хми ясна зора,
Дрехи хми са позлатили,
Позлатили са побелели са,
Сива Бога дума си продума
На Юда си вели ютговори:»
Ой, ле Юду жива самувила,
Служба ма си Юду служила,
Днесъ ми е личенъ-день
Личенъ-день Сурванъ-день,
Днесъ утъ мене изимъ имашъ
Да наточишъ жарна вода,
Фафъ рока ти златна каната
Златна каната, златна чеше,
Та си слевашъ на поле-ту,
Де та чекатъ малки моми,
На мене си курбанъ колетъ,
Курбанъ ми колетъ царни пуйки,
Я на тебе китки бератъ,
Съсъ злату ги повиватъ,
Та та чекатъ на поле-ту,

Фъ силна града си та каратъ,
Та си фодишъ утъ каща на каща,
Дарба та даруватъ златни китки,
Глава ти накичили,
Богица си на нова година.
Три дни, Юду, на земе-та,
Йоку меркашъ фафъ гора-та,
Егà видишъ темни магли
И си роси дребна роса,
Загърмелу затрещелу,
Да си фаркнешъ на небе-ту,
Поминалъ ми личенъ день
Личенъ-день Сурванъ-день:
Разедихъ са, Юду, налютихъ са,
Застигнала царна година
Та е земе попарнела.»
Жива Юда почула са,
Та утидé на златенъ кладнецъ,
Подаде си златна каната
Та наточи жарна вода—
И си слезе долу на поле-ту,
Утъ лику хи ясну сланце,
Фъ гради хи ясна месечина,
Фъ скути хи дребни звезди,
Фъ десна хи рока златна каната,
Фъ лева хи златна чеше;
Малки моми са дусетили
Чи е жива Юда самувила,
Сека мома китка хи подава,
Та хи глава накичили:
Млада Богица на земе-та.
Жива Юда са засмела,

Та ги служба служи
Съсъ чеше хми жарна вода,
«Пийте ми, друшки, попийте,
Какъ си слуше Сива Бога
Та и васъ си служба служе,
Да сте живи, да сте зрави,
Да сте живи за илинче,
Да сте зрави ду суринче—
Йоще хми са лику уеснилу,
Блесналу хми ясна зора.
Фафсредъ моми жива Юда
Та е каратъ фъ силна града,
Жива Юда млада Богица,
Та са шета утъ каща на каща,
Малки моми песна пеетъ:»
Гледате ли чуете ли
Какъ на Бога милувалъ,
Та си прати жива Юда
Да са шета фъ наше града;
Кой си има бела китка
Бела китка и сасъ злату,
Ваксишъ дава на жива Юда,
Турилъ хи е на глава-та,
Накичилъ е млада Богица,
Наточила жарна вода
Та гу вода напоева,
Кой ми пие жарна вода
Живъ ми е за илинче,
Зравъ ми е ду суринче.»
Пели моми и припели,
Сички чуетъ фъ силна града.
Малки моми китки праветъ,

Юнаци ги позлатеватъ,
Какъ са шета жива Юда
Малки моми дарба е даруватъ,
На глава хи бели китки,
Сасъ злату са повиени;
Жива Юда мощне хитра,
Кой хи дава златна китка,
Подава му златна чеше
Та си пие жарна вода,
Кой хи китка ни дава,
Подава му студна вода, .
Кой ми пие жарна вода
Живъ ми е за илинче,
Зравъ ми е ду суринче,
Кой ми пие студна вода
Боленъ лежи ду суринче.
На потстеле му кости гниетъ
Кости му гниетъ и кокале.
Тамамъ веке три дни поминали,
Зазърна са жива Юда
Погледна си фафъ гора-та,
Спуснала са темна магла,
Заросила дребна роса,
Загърмелу затрещелу,
Застигнала царна година.
Та си фаркна жива Юда,
Какъ си фърка на вишина
Моми хи песна испеватъ:»
Ой ти, Юду, млада Богица!
Какъ си фаркашъ на небе-ту
Искани си бела китка
Що.е носишъ на глава-та,

Та си парсни жарна вода,
Па та ду година чекаме,
Бели китки ти повиваме,
Богица си на земе-та—
Лу кой ти са мольба моли
Живъ си е за илинче,
Зравъ си е ду суринче.»
Жива Юда са удрагнала,
Исканала бела китка
Бела китка утъ глава-та,
Съсъ китка си вода парсна,
Жарна вода йогневита,
Какъ си парсна жарна вода
Малки моми потемнели:
Утъ лику хми зора грее,
Зора веке ни хми грее
Туку хми са коса позлатила,
Та си фодетъ пу дома си.
Жива Юда на небе-ту
На небе ту дуръ при Бога.
Сива Бога налютилъ са
Налютилъ са разедилъ са,
Припасалъ си люта змие
Утъ глава-та ду ноги-те,
Фафъ роки му люта сабе
Люта сабе люта грома,
Пудъ ноги му темни магли,
Затемнилъ са сарае му,
Затемнилъ са потемнилъ са,
Чи е веке църна година.
Какъ си виде жива Юда,
Зъби кърцнà, кани хи са,

Чи са пременила наредила,
Подаде хи църна махрама
Та си метна на глава-та.
Седи веке фафъ сарае
И са бане фъ езеру-ту.
Дуръ си поминала църна година,
Дуръ са Сива *утличилъ*,
Утпаса си люта змие
Та е фърли на земе-та;
Де паднала люта змие
И поела пшеници-те
Пшеници-те и грозде-ту,
Веке флева фъ градове-те
Фъ градове-те, фафъ села-та,
Та са люту заканила
Да потруе малки моми.
Дуръ е змие призилила,
Та и Господъ са налютилъ,
И си праща свети Гіорги
Съ тешка буздугана фафъ рока-та,
Съ тешка бездугана, съ люта сабе.
Свети Гіорги на река-та
На река-та на белъ кладнецъ,
Де си точетъ студна вода,
Де си точетъ малки моми;
Свети Гіорги съ бела коне,
Юнакъ си е надъ юнаци,
Та си слезе утъ бела-та коне,
Та ги пита и ги праши:»
Мари моми малки сесри,
Чулъ самъ, моми, казали ми,
Чи излела люта змие

Поела ви пшеници-те,
И си флева фъ градове-те
Фъ градове-те фафъ села-та,
Та са люту заканила
Да затруе малки моми.»
Какъ ми чуетъ моми-те
Заплакали завикали,
Утмалъ му дума приговаретъ:»
Юначе ле незнайна делие,
Тука долу си е люта змие,
Тука долу на река-та,
Днесъ си флезе фъ наше града
Таинъ зела деветъ моми,
Па си вутре рану иде;
Хемъ са йоще кани:
Три нидели фъ наше града,
Таинъ хи е деветъ моми,
Дуръ да моми покърдиса!
Що са Господъ налютилъ
Та е наетъ сторилъ
Да затруе малки моми,
Да запусти наше града?»
Свети Гіорги ми заплака
Та хми дума и говори:»
Фодите, моми, кажите ми
Дека си е люта змие —
Господъ си ма пратилъ
Да е сека залугъ пу залугъ,
Да отемна ваше града.»
Моми си му приговаретъ:
Бре́ юначе, бре́ делие,
Какъ си наетъ сторилъ

Да загинешъ младу и зелену,
Поева та затрува та!
Свети Гіорги ни са плаши,
Я си копна̀ бела-та коне
Та утиде́ на река-та.
Люта змие на слънце-ту,
Протегнала десна нога
Та е дремка нападнала,
Люта змие съсъ три глави.
Свети Гіорги са подрукна̀:
Ой, ти змие Сура Ламие,
Фърлилъ та Бога на земе-та
Белкимъ са удавишъ фафъ река-та,
Я си излела на поле-ту
Та поевашъ пшеници-те;
Кой та врагъ нанесе
И да флезешъ фъ силна града
Дека флела Жива Юда
Та пърснала жарна вода,
Лу кой пие жарна вода
Живъ си е за илинче,
Зравъ си е ду суринче:
Господъ ти са налютилъ,
Мене си изимъ дава
Да та сека залугъ пу залугъ.»
Люта змие вели ютговори:»
Флела самъ фъ силна града,
Дека е фодила Жива Юда,
Пърснала е жарна вода,
Ни самъ фодила, ниту фоде,
Лу си фоде утъ къща на къща
Дека Юда ни фодила,

Дека дарба е са ни дарили,
На глава-та хи китка ни турили.
Свети Гіорги ни е слуше,
Лу искара тешка баздугана
Ду три глави хи посица,
Та истекли ду три реки:
Първа река руйну вину,
Втора река бела пшеница,
Трета река пресну млеку.
Какъ видели малки моми,
Фанали му бела-та коне,
Фанали гу за юзда-та,
Та му са мольба молетъ,
Да хми дойде фъ силна града
Фъ силна града дуръ при царе,
И царе гу дарба дарува.
Свети Гіорги вели ютговори: »
Ни духодамъ, моми, фъ силна града
Фъ силна града и при царе,
Лу си фоде на небе-ту,
На Бога изметъ чинамъ.
Ваше царе дарба ма дарува,
Ега ми е личенъ-день
Личенъ-день Гергювъ-день,
Да ми коле суру агне,
Суру агне позлатену.»
Речь-та йоще ни утрече
Копна́ коне ни са виде,
Лу си фъркна на небе-ту.
Малки моми фафъ сарае
Фафъ сарае дуръ при царе,
Та му думатъ и говоретъ:

Ой ти, царю и везирю,
Чулъ ли си, царю, виде ли
Чи си дойде юнакъ на земе-та?
Юнакъ си е утъ небе-ту,
И си яха бела коне,
И си има тешка буздугана,
Та посече люта змие,
Истекли са ду три реки:
Първа река руйну вину,
Втора река бела пшеница,
Трета река пресну млеку,
Утемна ти силна града.
Фанахме му бела коне,
Фанахме гу за юзда-та,
Да ти дойде фафъ сарае,
Дарба, царю, гу даруванъ.
Той ни вели ютговори:
Ни духодамъ, вели, фъ силна града
Фъ силна града и при царе,
Лу си фоде на небе-ту
И на Бога изметъ чинамъ.
Ваше царе дарба ма дарува,
Ега ми е личенъ-день
Личенъ-день Гергювъ-день,
Да ми коле суру агне,
Суру агне позлатену.
Рече юнакъ ми утрече
Та си фъркна на небе-ту.
Силна царе какъ ми чуе,
Йоще му са ни верува,
Я си яхна барза-та коне,
Та утиде на река-та.

Нищу нема на река-та!
Йоще текатъ ду три реки:
Първа река руйну вину,
Втора река бела пшеница,
Трета река пресну млеку.
Дуръ тога ми царе уверувалъ.
Та са върна фафъ сарае
Фафъ сарае у дома си.
Та си чека личенъ-день
Личенъ-день Гергювъ-день.
Какъ са веке зададе
Личенъ-день Гергювъ-день;
Царе ми е фафъ гора-та,
Де му пасе сиву стаду,
Избира си прибира си,
Три дни си избира суру агне,
Тамамъ агне си намери,
Тамамъ веке да си иде,
Зададе са Жива Юда
Жива Юда самувила,
Подрукна са зарукна са:»
Варай, царю, фъ силна града,
Намери си суру агне,
Та си фодишъ фафъ сарае,
Съсъ злату гу позлатевашъ,
Та гу курбанъ колешъ,
Чи са зададе лиденъ-день
Личенъ-день Гергювъ-день,
Свети Гіорги града ти утемналъ,
Погубилъ е люта змие.
Я да знаешъ силна царю:
Да ни си ти флезохъ фъ силна града,

Да ни си та поихъ жарна вода,
Люта змие та затрула,
Дуръ да дойде свети Гіорги
Запустилъ са силна града!
Я си фани деветъ ювна,
Деветъ ювна се ругати,
И на мене курбанъ колешъ,
Чи да ни ми колешъ,
Разедихъ са налютихъ са,
На Сурванъ ни ти ида,
Ни та пое жарна вода.»
Рече Юда ни утрече
Ни са виде фафъ гора-та.
Па си царе фъ сиву стаду,
Прибира си избира си,
Намери си деветъ ювна,
Деветъ ювна се ругати,
Утиде си фафъ сарае
Фафъ сарае у дома си.
На свети Гіорги курбанъ коле
Курбанъ коле суру агне,
Суру агне позлатену;
Три дни йоще поминали,
Па на Юда курбанъ коле
Курбанъ коле деветъ ювна,
Деветъ ювна се ругати,
И хи са мольба моли,
Юду ле жива самувила,
Ега си е, Юду, личенъ-денъ
Личенъ-денъ Сурванъ-денъ,
Какъ си Бога служба служишъ
Жарна вода фъ златна каната,

Па ти, Юду, да ми дойдешъ
Фъ мое града фафъ сарае,
Да ми пърснешъ жарна вода,
Живъ да си самъ за илинче,
Зравъ да си самъ ду суринче.
Курбанъ ми царе коле
На личенъ-день на Гергювъ-день
На свети Гіорги, на Жива Юда.
Жива Юда курбанъ си зазърна,
Та утиде на златенъ кладнецъ
Та наточи жарна вода
Жарна вода фафъ златна каната,
И си зева златна чеше.
Поминали три нидели,
Зададе са личенъ-день
Личенъ-день Сурванъ-день,
Премени са нареди са,
Златни дрехи ду ноги-те,
Я си китка немала.
Сива Бога фафъ висина,
Фафъ висина фафъ гора-та
Фафъ гора-та пудъ дъро-ту,
Дека седи йогань гори
Йогань гори ду небе-ту,
Силна йогане силна пламене
Никой фъ гора да ни иде,
Лу кой иде погурева гу—
Фафъ йогань ми Жива Юда
Та си Бога служба служи,
Подава му златна чеше
И фафъ чеше жарна вода,
Три дни си гу служба служи.

Малки моми на поле-ту
И си beратъ бели китки
И съсъ злату ги повиватъ,
Та си чекатъ Жива Юда.
Жива Юда на Бога са моли
Па да слезе на поле-ту
И да иде фъ силна града
Фъ силна града и при царе,
Сасъ чеше гу служба служи,
Чи хи курбанъ коле.
Бога хи изимъ даде.
Та си слезе на поле-ту
На поле-ту при моми-те;
Сека мома златна китка
Та си Юда накичили,
Дуръ хи глава позлатили,
Богица си на земе-та.
Юда си ги служба служи,
Служба хи е жарна вода.
И утиде фъ силна града
Фъ силна града фафъ сарае,
Подрукна са зарукна са:»
Варай, царю, силна кралю,
Излез', царю, на тои-те порти,
Чи ми курбанъ колешъ
Та та дарба дарувамъ,
Служба та служе:
Излез', царю, да са ни бавишъ,
Вутре рану църна година,
Та си фоде на небе-ту
Да са бане, да са мие.»
Излезе ми царе на порти-те,

Какъ си виде Жива Юда
Съ бели китки на глава-та,
Съсъ златни дрехи ду ноги-те,
Клане хи са селемъ дава—
Та хи са мольба моли
Да му иде фафъ сарае,
Гозба да е гости,
Юда му мольба ни чуе,
Подаде му златна чеше,
Та си пие жарна вода:
Живъ си, царю, за илинче,
Зравъ си, царю, ду суринче!
Па ми, царю, курбанъ колешъ
Деветъ ювна се факлати,
Ега си е личенъ-день
Личенъ-день Сурванъ-день.»
Речь-та йоще ни утрече
И си фъркна на небе-ту.

Сива: билъ Богъ на наши-те дедовци, за кога-то вѣрували че билъ Богъ на нова година, и тога му колели курбане за да хми дава здраве и секакво добро, а нѣкогашъ са налютевалъ, и тога била *Църна година*, и му колели курбане за да не хми праща зло.

Жива Юда: била предстателка на животе и на плодове-те; безъ нехину-ту предстателству не билу возможну да са даватъ утъ Бога берекете-ту на земе-та.

Илинче: единъ періодъ утъ хиледа години.

Суринче: ду нова година.

Богица: значи жена коя то седела при Бога; защо то едно време вѣрували че при Бога въ сарае му седели деветь жени, на кои-то далъ Богъ сека да е предстателка на нѣщу на земе-та.

Почула са: значи дусетила са.

Искани: значи искарай.

IV.

ЛИЧЕНЪ-ДЕНЪ ВЛАСИНЪ-ДЕНЪ.

На 10 февруария едно врѣмя въ село-то празднували за волове-то Власинъ-день, кого-то Власа вѣрували че билъ Богъ предстателъ на волове-то, и колели курбанъ въ сѣкое село по три инче-та найхарни-те. Три моми вървели по село-то та извѣстевали за праздникъ-тъ като пѣели слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 1.

Има царе ф' наше града
Ф' наше града, ф' наше селу,
Седналъ си у стара кмета,
На кмета си дума говори:»
Варай, варай стара кмета,
Вутре си е личенъ-день
Личенъ-денъ Власинъ-денъ.
Власа ма Бога училъ,

Училъ ма Бога на небе,
Да си паса волове-те,
Волове-те и крави-те,
Какъ си паса сиву стаду;
Училъ ма йоще научилъ,
Да си ора съ волове-те,
Я крави-те да си цирамъ,
Утъ крави-те пресну млеку;
Власа ми Бога ирдамжие,
Та ми са Кушере припълнила—
Та самъ давалъ и продавалъ
Пу земе-та волове-те
Волове-те и крави-те.
Я ми Бога заръчелъ:
Лу кой му курбанъ коле,
Та му прави личенъ-денъ
Личенъ-денъ Власинъ-день,
Кушере му са припълнила:
Деветъ му вола фафъ кушере
Деветъ му вола деветъ крави,
Ду година йоще деветъ;
Я кой му курбанъ ни коле,
Ни му прави Личенъ-денъ
Личенъ-денъ Власинъ-денъ,
Въ кушере му девендесе вола
Девендесе вола девендесе крави,
Ду година му единица!
Ай, ти кмета, стара кмета,
Я си сру̂кай малки моми
Малки моми и девойки,
Премени ги̦ нареди ги,
Та ги прати низъ града гулема

Хаберъ да си чинатъ,
Чи е вутре Личенъ-денъ
Личенъ-денъ Власинъ-денъ.
Кой си има ду два вола
Ду два вола ду две крави,
Да ни фоди на поле-ту
На поле-ту и на йоранъ,
Я да му са фафъ кушере—
Чи си слева Власа Бога
Та си флева фафъ кушере,
Та си волове деснива—
Ду година да са плодетъ,
Да му са кушере припълни.
Пратилъ на е стара кмета,
Хаде, хаде вутре рану
Вутре рану Личенъ-денъ
Личенъ-денъ Власинъ-денъ.
Волове са фафъ кушере,
Юнакъ ми на поле ни иде,
Ни ми пасе волове-те,
Ни ми пасе, ни ми уре.
Стара кмета курбанъ коле,
Кой ми на курбанъ ни иде,
Ни му е хаиръ фафъ къщи,
Стара гу кмета *крева*,
Та гу фърле фафъ зандана,
Чи си Бога ни сайдисалъ.
Сега сте веке чули:
Вутре е Личенъ-денъ
Личенъ-денъ Власинъ-денъ.
Има царе фъ наше селу,
На кмета е думалъ и говорилъ.

Като испѣвали горна-та пѣсна и изобикалели село-то, старий-тъ кмета закарувалъ деветъ момчета съсъ три-те моми и утивалъ на мѣсто-то кадѣ-то пасли купени-те крави; дуръ да идатъ до онова мѣсто моми-те пѣели слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 2.

Фъркналъ ми има царе
Утъ земе-та на небе-ту,
Та на Бога изметъ чини.
Власа му Бога дума
Дума му и говори:»
Царю, царю, има царю,
Слези ми, царю, иди
Иди ми тука долу
Тука долу фафъ бахче-ту,
Де ми са волове-те
Волове-те и крави-те.
Фани ми деветъ крави,
Деветъ крави се на отбуръ,
Докарай ги фафъ сарае,
Та ми курбанъ колешъ,
Днесъ ми е Личенъ-денъ
Личенъ-денъ Власинъ-денъ.
Та та, царю, уче,
Да си градишъ кушере-та;
И ти давамъ триста вола
Триста вола триста крави,
Да ги карашъ на земе-та
На земе-та фъ тое града:

Съ волове-те да ми урешъ,
Я крави-те да си циришъ.»
Власа му Бога дума
Дума му и говори,
Има царе ни ми знае
Де да иде, що да прави,
Чи ни слевалъ фафъ бахче-ту—
Виделъ си волове-те
Волове-те и крави-те,
Да ги фане ни са фащатъ
Чи си фъркатъ на високу.
Йоти са, царю, чудишъ?
Хаде ми слези фафъ бахче-ту,
Та си фани деветъ крави.
Ой Боже ле, ой Власе!
Йоти ми, Боже, думашъ
Да си фана деветъ крави,
Фъркатъ си, Боже, летатъ
На високу ду небе-ту,
И да ида нафиле ми.
Даде му Бога ясна книга
Ясна книга златна китапе—
Та гу учи да си пее,
Учи гу веке научи.
Та си слезе фафъ бахче-ту,
Искара си златна китапа
Та си пее ясна песна,
Умирилъ си волове-те
Волове-те и крави-те,
Ни ми фъркатъ на високу
На високу на далеку;
Та си фаналъ деветъ крави,

Деветъ крави се на отбуръ,
Уткаралъ ги фафъ сарае—
Та ги курбанъ коле
Курбанъ коле на Власа Бога,
Чи му е Личенъ-денъ
Личенъ-денъ Власинъ-денъ.

Като стигнували на мѣсто-то кадѣ-то били волове-то и крави-те, кметъ-тъ искарувалъ единъ китапъ, а моми-те запѣвали слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 3.

Боже ле *Жийне* ле,
Рама ти *уйна*
Пирмена на *дрина*,
Акрамъ ми *нина*.
Изъ *иже* ми *уналъ*
Стара ми стара *звезница*
Ялна ми вола нителна,
Нителна йощ' ми амница,
Дум' ми стоити,
Ним' ми летити.»
Ясна ми песна моми пели,
Деветъ ми крави ни фъркатъ;
Млади юнаци важица спуснали
Вързали крави привързали;
Три ми са крави бегали,
Три ми крави ни стоели
Да ги вързатъ съсъ важица;
Стара са кмета чуди

Йоти ми крави бегатъ,
Бегатъ ми йоще летатъ»
Боже ле Власа ле,
Сегà, Боже, що да праве
Що да праве що сторе?
Какъ да ти курбанъ коле?
Деветъ самъ крави ни фаналъ,
Деветъ крави нителни.»
Йоще ми рече ни утрече
Юда ми летна самувила
Та му дума говори:»
Е, ти ми стара кмета,
Я ми постой почекай
Дуръ да ми слънце изгрее.
Власа ми Бога слева
Слева ми Бога утъ небе
Утъ небе фафъ гора,
Фафъ гора фафъ пещера.
Я да закарашъ малки моми
Малки моми девойки,
Да увиетъ бели китки
Бели китки позлатени,
Да му кичетъ ясна глава,
Де му курбанъ колетъ,
Ша ми иде да си види;
Десна му рока фафъ кушере,
Утъ едно ду хиледа
Ду година, ду деветъ години:
Да си фащатъ деветъ крави
Та ги курбанъ колетъ,
Ни ми фъркатъ на високу
На високу на далеку.

Предъ да закаратъ крави-те старий-тъ кмета са скривалъ въ една пещера, а моми-те брали цвете та повевали китки и утивали въ пещера-та та му накичовали глава-та и пѣели слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 4.

Боже ле, Власе ле,
Каилъ си, Боже, станалъ
Да си слезешъ утъ небе-ту
Утъ небе-ту на земе-та,
Та си седналъ фъ пещере-та;
Хаде каилъ да станешъ
Да та кичи малка мома,
Да ти кичи ясна глава,
Та да дойдешъ фъ наше селу.
Стара ти кмета курбанъ коле
Курбанъ коле деветъ крави,
Та си гозба гости,
И ти, Боже, на трапеза.
Кой си дойде да та види,
Да му дадешъ бела китка
Да си кити кушере-та,
Да му са плодни волове-те
Волове-те и крави-те,
Утъ едно ду хиледа,
Утъ хиледа три хиледи »
Бога хми дума и говори:»
Китите ма накичите,
Вутре самъ рану фафъ селу-ту,
На трапеза си седнувамъ,

Та ма кмета гозба гости—
Лу кой дойде на трапеза,
Дарба гу дарувамъ,
Дарувамъ гу бела китка,
Да си кити кушере-та,
Да му са плодетъ волове-те
Волове-те и крави-те,
Утъ едно ду хиледа,
Утъ хиледа три хиледи;
Кой си кушере-та ни кити,
Въ кушере му единица!
Ни сайдисалъ има царе
Чи гу училъ научилъ,
Курбанъ да ми коле,
Гозба да гости,
Трапеза да слага.

Кметъ-тъ накиченъ оставалъ въ пещере-та, а момчета-та и моми-те закарували крави-те и откарували въ село-то; закалали ги курбанъ и пѣели слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 5.

Курбанъ коле има царе,
Курбанъ коле на небе-ту,
Курбанъ коле малу млогу
Малу млогу деветъ крави,
На Бога са мольба моли:
Боже ле Власе ле,
Жива ма Юда учила

Да си пее ясна книга,
Да си пее и да пише,
Учила ма, Боже, научила;
И ти, Боже, да ма учишъ
Да си праве кушере-та.
Да ми дадешъ триста вола
Триста вола, триста крави,
Да ги карамъ тука долу
Тука долу на земе-та;
Йоще ми юнаци ни видели,
Йоще ми волове ни пасли,
Йоще ми крави ни цирили,
Та ми на поле ни урали,
Ни урали ни ми сели,
Какъ си уре тое слуга
На поле-ту фафъ бахче-ту,
Та си сее бела пшеница;
Какъ си уче млади юнаци
Да си пеетъ ясна песна,
Да си пеетъ да си пишетъ,
Ша ги уче да си уратъ,
Да си уратъ да си сеетъ,
Да си праветъ кушере-та »
Бога му вели ютговори:»
Е, ти, царю, има царю,
Мене ма на земе ни сайдисали,
Личенъ ми денъ ни правили,
Личенъ ми денъ Власинъ-денъ,
Курбанъ ми ни клали
Какъ ми, царю, колешъ.
Хаде, Боже, Хаде,
Кой ми каилъ стане,

Да ти прави Личенъ-денъ,
Да ти курбанъ коле
Деветъ крави се̂ на отбуръ,
Ша гу уче да си уре;
И му давамъ деветъ вола
Деветъ вола деветъ крави,
Давамъ му ги за *дамина*
Да ги има фафъ кушере;—
Я кой си каилъ ни стане,
Ни ти прави Личенъ-денъ,
Курбанъ ти ни коле,
Ни гу уче да си уре,
Ни му давамъ деветъ вола
Деветъ вола, деветъ крави—
А ку си ма, Боже, мами,
Па му са кушере упразнила,
Чи му кушере ни десниваш.»—
Власа Бога каилъ станалъ,
Та му дава триста вола
Триста вола, триста крави.
На слуга си тимбихъ чини,
Да си флезе фафъ бахче-ту,
Да гу учи да си уре,
Да си прави кушере-та,
Училъ гу слуга научилъ—
Има царе ми уре
И ми уре и ми сее,
Па си прави кушере-та.
Закара си триста вола
Триста вола триста крави
Та си слезе на земе-та.
На Бога си курбанъ коле

Курбанъ коле деветъ крави,
Та му прави Личенъ-денъ
Личенъ-денъ Гергювъ-денъ—
Бога му фафъ кушере
Та му стаду *десниба*,—
Доста му са стаду плоди,
Три му хиледи вола,
Три му хиледи крави,
Шерни крави *белнити*,
Кой ги види ашикъ станалъ —
На царе са мольба моли
Да му даде да продаде,
Да ги кара фафъ сарае. —
Я му царе ни дава,
Лу са шета пу земе-та.
Кой му каилъ станалъ
Курбанъ да си коле,
Да си прави Личенъ-денъ
Личенъ-денъ Власинъ-денъ,
И да му са съ клетва заклева,
Деветъ му вола дава
Деветъ вола, деветъ крави,
И гу учи да си уре
Да си уре да си сее.
Та са волове наплодили
Пуземе-та пу дюне-та.
Егà си е мали сечу,
Събиратъ са седемдесè крале
Седемдесè крале седемдесè бана,
Та си праветъ Личенъ-денъ
Личенъ-денъ Власинъ-денъ,
На Бога си курбанъ колетъ

Курбанъ колетъ деветъ крави—
Власа Бога фафъ кушере
Та хми стаду деснива,
Та хми са стаду плоди
Утъ едно ду хиледа,
Утъ хиледа три хиледи.

Кога-то са гощавали на трапеза-та седнувалъ кметъ-тъ накиченъ съсъ китки-те; кога-то са нагощавали сѣкой единъ зевалъ отъ китки-те; а моми-те пѣели слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 6.

Гозба гости Има царе
Гозба гости седемдесе крале
Седемдесе крале седемдесе бана,
Чи му е Личенъ-денъ
Личенъ-денъ Власинъ-денъ,
Курбанъ коле на Власа Бога.
Заклалъ ми е девендесе вола
Девендесе вола девендесе крави,
Златна трапеза сложилъ,
На трапеза малки моми,
Служба си моми служетъ.
Виде ми Власа Бога
Виде ми усмихна са,
Та си слезе утъ гора-та,
Та си седна на трапеза.
Я си пита Има царе,

Е, ти, царю, Има царю,
Я ти, царю, да ми кажешъ
Кой ми прави Личенъ-денъ
Личенъ-денъ Власинъ-денъ,
Кой ми курбанъ коле,
И язъ гу дарба дарувамъ,
Дарувамъ гу бела китка,
Да е тури фафъ кушере,
Да му са плоди телну стаду
Телну стаду воли-ту
Волиту кравиту,
Утъ едно ду хиледа,
Утъ хиледа три хиледи;
Кой ми курбанъ ни коле,
дарба гу ни дарувамъ,
Ни му давамъ бела китка,
Кой си нема бела китка,
Кушере му са упразнила,
Фафъ кушере му единица!»
Ютговори Има царе
Та му дума и говори:»
Боже ле, Власа ле,
Фала ти пу земе-та
Пу земе-та Личенъ-денъ
Личенъ-денъ Власинъ-денъ.
Седемдесé крале курбанъ колетъ,
Седемдесетъ крале седемдесе бана,
Курбанъ колетъ девендесе крави,
Та си гозба гостетъ,
Сложили златни трапези:
Давай, Боже, бела китка,
Да са плоди телну стаду

Телну стаду волиту,
Утъ едно ду хиледа,
Утъ хиледа три хиледи—
Да си уратъ на поле-ту
Да си уратъ, да си сеетъ,
Да си циретъ пресну млеку
Пресну млеку кравату,
Кой ми еде да та фали;
Царе му дума говори,
Я са Бога засмелъ,
Ясна глава си навада
Та дарува седемдесе крале,
Седемдесе крале седемдесе бана,
Дарува ги бела китка,
Та си китетъ кушере-та.

Сѣкой единъ зевалъ отъ китки-те, съ кои-то билъ накиченъ кметъ-тъ; послѣ една мома утивала кадѣ-то били говеда-та та накичовала кошере-та и пѣела слѣдующа-та пѣсна:

Песна 7.

Три са Юди фафъ бахче-ту,
Три са Юди самувили,
Повили си бели китки,
Повили ги позлатили,
Власа Бога накичили,
Ясна му глава бели китки,

Та му думать и говореть:»
Е, ти, Боже, мили братку!
Вутре ти Личенъ-денъ
Личенъ-денъ Власинъ-денъ.
На земе, ти, курбанъ колетъ
Курбанъ колетъ девендесе крави,
Девендесе крави сѐ на отбуръ,
Фальба, ти, на земе-та!
Китка та, братку, кичиме,
Кичиме та бела китка—
Слей си братку, *слей*
Слей си, братку, на *земи-та*,
Сидни, братку, *сидни*
Сидни, братку, на *триниза*,
Де ми са млади *вуйни*
Млади воини млади крале,
Кой ти *тръзи* бела китка,
И ти му, братку, давашъ,
Да е носи у дома си,
Да си кити волица-та:
Сегá му са деветъ вола
Деветъ вола, деветъ крави,
Ду година му девендесе;
Я да си рока десаишъ
Утъ небе-ту на волица,
Волица му са исполнила,
Утъ едно ду хиледа,
Утъ хиледа три хиледи;
Да ни дадешъ бела китка,
Бела китка позлатена,
Волица му единица!
Ни си уре на поле-ту

Ни си уре ни си сее,
Поле му са запустилу,
Къщи му са *усурили*;
Малки му деца плакать
Плакать му деца викать,
Чи си леба ни едать—
Два му вола ни устанали.
Волица му са запустила.

Друга пѣсна на хоро.

Песна 8.

Ай, Боже ле, Жийне ле,
Фъ наше селу Личенъ-день
Личенъ-день Власинъ-день.
Курбанъ, ти, царе коле,
Курбанъ, ти, коле деветъ крави
Деветъ крави, деветъ вола,
Мольба, ти, са моли:
Десна ти рока на волица
Та си волове удесниващъ,
Ду година, ду три години
Утъ сто ду хиледа,
Утъ хиледа три хиледи—
Ай, ти, Боже, ай Жийне,
Мольба ни, Боже, чуешъ!
Па ти ду година Личенъ-день

Личенъ-денъ Власинъ-денъ,
Та ти курбанъ колеме,
Колеме ти деветъ крави,
Деветъ крави се на отбуръ—
Хуй, хуй Боже ле,
Боже ле Жийне ле.

Има: билъ нашъ царъ, кой-то изучилъ отъ Бога много занаяти и научилъ наши-те дедове.

Власинъ-денъ: праздникъ на Власа Бога.

Единица: само единъ му останалъ.

Деснива: благославя.

Крева: значи съди го.

Жийна: значи Господъ.

Рама и пр. стари са рѣчи.

Дрина: мѣсто гдѣ-то колетъ курбане-то.

Акрамъ и пр. стари рѣчи.

Изъ иже ми уналъ: отъ село ги купилъ.

Звезница: хоже-та или кметъ-тъ.

Нителна: нестелена.

Амница: съсъ волъ несъбрана.

Дум' ми стоити: Да ми стоетъ.

Ним' ми летити: Да ни фъркатъ.

Далина: значи дамазлъкъ.

V.

ЛИЧЕНЪ-ДЕНЪ ЛЕСТУВИЧИНЪ-ДЕНЪ.

Едно врѣмя въ село-то на пѣснопѣецъ-тъ пролеть-та кога-то щели да дойдатъ Лестувици-те, събирали са деветъ моми та са пременували и ходили отъ къща на къща, та вързували на малки-те дѣца на десна-та рока едно бело и цървено конче отъ коприна и пѣели слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 1.

Поминала люта зима
Люта зима снегувита,
Поминала заминала,
Та са лету зададе,
Съсъ лету лестувица
Лестувица пеперица.
Я знаешъ ли малку дете

Малку дете и юначе,
Я знаешъ ли 'ли ни знаешъ
У' де иде лествувица
Лествувица пеперица?
Летувала на край земе
На край земе на поле-ту,
Де си сланце грее,
Де си сланце ни захожда,
Се си грее налютену
Налютену разсардену—
Та си уратъ малки моми
Малки моми и девойки,
Двашь ми са на поле шетатъ,
Двашь ми на година сеетъ,
Та ми жнеетъ бела пшеница,
Та ми бератъ белу грозде.
Крайна земе доста фална
Доста фална плодувита
Плодувита уровита,
Думали са наши деди
Наши деди наши сруци.
Богъ да бие Байна царе,
Закаралъ ги утъ край земе
Та ги каралъ презъ поле-ту
Презъ поле-ту, презъ море-ту,
Каралъ ги сегà малу
Сегà малу три години,
Дукаралъ ги на Белъ Дунавъ.
Я си тие доста плакали
Доста плакали и викали,
Чи си земе уставили
Плодувита уровита,

Та ги дукаралъ на пуста земе
На пуста земе запустена,
Де си моми ни уратъ,
Де си моми ни сеетъ;
Ни си градетъ силна града,
Лу си седетъ фафъ гора-та
Фафъ гора-та фъ пещере-та
Фъ пещере-та фъ камене-те.
Какъ плакали и викали
Форкнала си лестувица
Лестувица пеперица,
Та хми дума приговори: »
Ой ле млади юнаци
Млади юнаци, малки моми,
Йоти ми сте заплакали
Заплакали завикали?
Чи си ва царе закаралъ
Та ва дукаралъ на пуста земе
На пуста земе запустена,
Де си моми ни уратъ,
Де си моми ни сеетъ,
Де си е люта зима
Люта зима снегувита:
Хаде ми, юнаци, ни плачейте
Ни плачейте ни викайте!
Що да прави ваше царе,
Ваше царе Байна крале,
Що да прави що да стори,
Чи му е Бога зарачелъ
Зарачелъ му порачелъ,
Да закара ду млади юнаци
Ду млади юнаци, малки моми

Да ги кара на Белъ Дунавъ,
Дека си е пуста земе
Пуста земе запустена,
Дека си йоще ни сеетъ,
Дека си йоще ни уратъ,
Лу си седетъ фъ пещере-та
Фъ пещере-та фъ камене-те.
Белкимъ са засели пуста земе,
Да ни си е веке запустена.
Доста ми веке плачейте
Плачейте и викайте!
Що ми седналъ Дива krale,
Дигналъ си десна рока
Съсъ рока ва фальба фали,
Чи сте слели утъ небе-ту,
Де ми седетъ трима Бога,
Та си учите ду млади юнаци
Ду млади юнаци, малки моми
Да си уратъ на поле-ту,
Да си уратъ да си сеетъ:
Та ви царе курбанъ коле,
Какъ си коле дуръ на Бога
Дуръ на Бога на небе-ту.»
Какъ хми дума лестувица
Лестувица пеперица,
Йоще хми са нажелилу
Нажелилу натажилу,
Та й думатъ и говоретъ:»
Лесту ле лестувице,
Що е земе запустена,
Силна сме града градили
Та сме земе заселили—

Та си урать малки моми
И си урать и си сеетъ;
Дива царе курбанъ коле
Курбанъ коле деветъ ювна,
Та си на фальба фали:
Я ни са е нажелилу
Нажелилу натажилу
Чи сме земе уставили
Плодувита уровита.
Курбанъ сме на Бога клали,
Клали сме деветъ крави
Деветъ крави елувити,
Елувити се на отбуръ,
Малки са моми готвили
Готвили ги умревали ги
Умревали ги съ бела китка
Бела китка и куприца,
Готвили ги доста *умрениви*,
Кой си еде Бога фали.
Какъ сме дошли на Белъ Дунавъ,
На Бога си курбанъ колеме,
Съсъ курбанъ гу фальба фалиме,
Курбанъ колеме даветъ крави
Деветъ крави елувити,
Елувити се на отбуръ,
Та ги гответъ малки моми;
Туку моми що да праветъ,
Чи си флели фафъ бахче-ту
Да си бератъ бела китка
Бела китка и куприца,
Я си китка ни намерили,
Готвили си ни умревали,

Та хми са нажелилу
Нажелилу натажилу,
Та заплакали и завикали,
Та ни са тажну тажили,
Та са намъ нажелилу
Нажелилу натажилу.»
Я хми лествица дума и говори:»
Е, бре вие млади войводи,
Що сте вие заплакали
Заплакали завикали.
Какъ си фоде на край земе
На край земе, мила ви отечина,
Ша си флеза фафъ сарае
Фафъ сарае фафъ бахче-ту,
Кацнувамъ си бела китка
Бела китка и куприца,
Летнувамъ си на Белъ Дунавъ,
Та си фарлемъ бела китка
Бела китка и куприца—
Малки моми на Белъ Дунавъ,
Йоку виетъ на поле-ту
Та си китка умрисатъ.
Я ви си мольба моле,
Да пишете бела книга
Бела книга царну писму,
Да е пратите пу земе-та:
Кой си има малки деца,
Да увиетъ белу сукну
Белу сукну и царвену,
Да му варзатъ на рока-та
На рока-та на деснива-та,
Ега си е веке лету

Лету и пролету,
Да му варзать да му думать:
Чи ни си е белу сукну
Белу сукну и царвену,
Туку си е *маринка*,
Устанала уть край земе;
Какъ си фаркамъ на поле-ту
На поле-ту на Белъ Дунавъ,
Ша си фаркна фъ силна града
Фъ силна града фафъ сарае—
Де си виде малки деца
На рока хми белу сукну
Белу сукну и царвену,
Белу сукну и *маринка*,
Ша си спусна бела китка
Бела китка и куприца,
Та е земать малки моми
Малки моми и девойки,
Та си гответъ и *умревать*.»
Чули ми ду млади войводи
Чули ми лестувица,
Та си писали бела книга
Бела книга царну пислу:
Кой си ималъ малки деца,
Варзалъ хми на рока-та
Варзалъ хми белу сукну
Белу сукну и царвену.

Кога-то щели да видетъ лестовица, моми-те ходили отъ къща на къща и отвързували отъ ръки-те на дѣца-та конче-то и го турели въ бахче-то подъ камень; при него турели и една миризлива китка копрецъ назоваема, коя-то китка зевала майка-та на дѣте-то, и отъ нея турели въ мамжи-те, кои-то са готвили на курбане-те; кога-то зевала китка-та майка-та, пѣели моми-те слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 2.

Мале ле, мила мале,
Слези ми, мале, на дори,
Флези ми, мале, фъ бахче-ту,
Дигни си, мале, подигни
Подигни златенъ камень,
Де си е, мале, *маринка*,
Белу ми сукну царвену.
Фаркнала ми летнала
Летнала ми лестувица,
Летнала ми утъ край земе
Утъ край земе, слану море,
Летнала ми на Белъ Дунавъ
На Белъ Дунавъ на царну-ту море,
Та си на дару циркала
Циркала, мале, напевала,
Фафъ уста хи бела китка
Бела китка и куприца,
Та са чудумъ чуди
Де да иде де да летне
Да си фарли бела китка
Бела китка и куприца,

Баксишъ носи утъ край земе.
Зачула е Юда самувила
Та хи дума и говори:»
Е, ти пиле лестувица,
Що ми са чудумъ чудишъ.
Та си циркашъ и напевашъ?
Я си фаркни тука долу
Тука долу фъ силна града
Фъ силна града фафъ сарае,
Фафъ сарае фафъ бахче-ту.
Царе му мажку дете,
Та та чека сега малу
Сега малу три нидели;
Варзала му стара майка
Варзала му на рока-та
Варзала му белу сукну
Белу сукну и царвену
Белу сукну *маринка*,
Сега гу веке утварзала,
Фафъ бахче-ту златенъ камень,
Пудъ камень гу турила—
Та ти са мольба моли,
Какъ си идешъ утъ край земе
Утъ край земе отечина,
Да си хи баксишъ фарлишъ:
Да си земешъ златна *маринка*,
Да уставишъ бела китка
Бела китка и куприца;
Та ти царе курбанъ коле
Курбанъ коле ду три голабче-та,
Ша ги гответъ малки моми,
Умреватъ ги съ бела китка

Съ бела китка и куприца.»
Чула ми лестувица,
Летнала си фафъ сарае
Фафъ сарае фафъ бахче-ту,
Камень дига, ни са дига,
Да си земе белу сукну
Белу сукну и царвену,
Белу сукну и *маринка*,
Та си рукна Юда самувила,
Подигна хи златенъ камень,
Та си зела белу сукну
Белу сукну и царвену,
Уставила бела китка
Бела китка и куприца.
Слези, мале, слези
Слези, мале, фафъ бахче-ту,
Подигни си златенъ камень,
Та си земи бела китка
Бела китка и куприца,
Отнеси е дуръ на царе,
Та му са фальба пофали:
Чи е летнала лестувица,
Летнала е утъ край земе,
Та си дойде на Белъ Дунавъ;
Ником' си баксишъ ни носила
Утъ край земе утъ слану море,
Летнала си фафъ бахче-ту,
Подигнала златенъ камень,
Уставила бела китка
Бела китка и куприца.

Кога-то жена та слевала въ бахче-то и подигнувала камень-тъ, подъ кои-то намирала миризлива-та китка копрецъ, коя-то понапрешь една мома отъ къща-та оставела като зевала конче-то; моми-те запѣвали слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 3.

Лесту ле лестувица!
Богъ да гу бие Байна царе,
Чи му са веке дуделу,
Чи му са земе заселила
Заселила йоще приселила.
Закарилъ си наши-те деди
Наши-те деди наши-те сруци
Фъ тае ги земе заселилъ;
Я тие си йоще плакали
Плакали йоще викали
Чи си земе уставили,
Доста хми фална земе
Доста фална плодувита
Плодувита уровита.
Кажи ми, лесту, думай,
Какъ си зима зимувала,
Какъ си низъ поле летала,
Виде ли, лесту, ни виде
Дал' си ми моми уратъ?
Дал' ми са моми шетатъ?
Двашь на година да ми сеетъ?
Двашь на година да ми жнеетъ
Да ми жнеетъ бела пшеница?

Да ми берать белу грозде?
Ил' са е земе запустила
Та ни си е йоще фална?
Циркна ми лестувица
Та хми вели ютговори:
«Крайна е земе йоще фална!
Малки са моми на поле
Та си урать и си сеетъ,
Йоще си на поле берать.
Пудъ каменъ самъ уставила бела китка
Бела китка и куприца.
Малка е мома фъ сарае,
Йоще самъ висе ни летнала,
Рукна са мома подрукна:
«Лесту ле лестувица,
Сега ма веке уставашъ,
Фъ сарае ми веке ни циркашъ,
Ни циркашъ, лесту, ни пеешъ,
Я си ми фодишъ на Белъ Дунавъ,
На Белъ Дунавъ на царну ту море,
Та си фъ сарае фаркашъ—
Я ми постой и почекай
Дуръ да си флеза фъ бахче-ту,
Да си бера бела китка
Бела китка и куприца,
Да е фъ сарае носишъ,
Какъ ми са мома шета
Фъ бахче хи китка давашъ,
Утъ мене хи селемъ носишъ,
Чи си е мое рода
Мое рода утъ край земе,
Да си види бела китка

Бела китка и куприца,
Тажну хи са нажелилу
Нажелилу натажилу,
Чи си земе уставила,
Фална земе прочуена
Прочуена зачуена,
Де си има бела китка
Бела китка и куприца;
Какъ си ми мома плаче
Бабайку хи са нажелилу
Нажелилу натажилу,
Та си слева фафъ бахче-ту,
Та си фаща ду три голабче-та,
На Бога ги курбанъ коле
Та си гу фальба фали,
Чи си е каилъ станалъ,
Да са вращатъ лестувици-те
Да са вращатъ утъ край земе,
Да му носетъ бела китка
Бела китка и куприца,
Я що си са малки моми,
Зготвили си ду три голабче-та
Зготвили ги умревали ги,
Та са гозба гостетъ.

Майка-та като испѣвали моми-те горна-та пѣсна, зевала китка-та и я относела дома си, та я давала на мъжьтъ си; сѣкоя жена тъй правила; тога рукнували единъ старецъ и той закалалъ три голабче-та курбанъ на Бога; тога моми-те пѣели слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 4.

Царю, царю и везирю,
Що си, царю, курбанъ колешъ
Курбанъ колешъ ду три голабче-та?
Я си йоще ни виделъ
Бела китка и куприца.
Какъ си летна лестувица
На широки дори фафъ бахче-ту,
Подигна си златенъ камень
Та хи сорце сривналу,
Чи си виде белу сукну
Белу сукну и царвену,
Носилу гу мажку дете,
Носилу гу три нидели,
Чекалу си лестувица,
Та си зела белу сукну,
Уставила бела китка
Бела китка и куприца;
Я си рукни малки моми,
Да си згответъ ду три голабче-та,
Да си згответъ доста умрениви,
Кой си еде, кой си пие
Бога да си фали,
Чи си е наетъ сторилъ

Да си праща лестувица
Да си носи бела китка
Бела китка и куприца.»
«Царе хми дума и говори:
Ой, ле вие малки моми
Малки моми и девойки,
Лу да виде бела китка
Бела китка и куприца,
Па си курбанъ коле
Курбанъ коле деветъ крави,
Деветъ крави елувити,
Елувити се на отбуръ.»
Царе си йоще ни продумалъ,
Искара си парве либе
Искара си бела китка
Бела китка и куприца,
Та е на царе даде;
Царе му са нажелилу
Нажелилу натажилу,
Чи уставилъ крайна земе
Що си била доста фална
Доста фална прочуена
Прочуена зачуена.
Па си курбанъ коле
Курбанъ коле деветъ крави,
Деветъ крави елувити,
Елувити се на отбуръ.

Като закалалъ старецъ-тъ курбанъ-тъ три-те голабчета, онѣзи деветъ моми срукували и други моми отъ селото, кои-то готвили три-те голабче-та съсъ копрецъ-тъ, и пѣели слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 5.

Лесту ле лестувица,
Била си била на край земе
На край земе на слану море,
Де са били наши царе
Наши царе, наши сруци,
Та са поле урали,
Та са поле сели,
Сели са бела пшеница,
Йоще никой ни е селъ,
Училъ ги е Крали Марку.
Донела си бела китка
Бела китка и куприца,
Та си царе курбанъ коле
Курбанъ коле голабче-та,
Зготвили ги малки моми
Зготвили ги наготвили ги,
Фарлили си бела китка
Бела китка и куприца,
Зготвили ги умревали ги,
Зготвили ги доста умрениви,
Та са гозба гостетъ,
Та си Бога фалетъ,
Чи та праща утъ край земе
Да летувашъ на Белъ Дунавъ

На Белъ Дунавъ на царну ту море.
Мольба ти са, лесту, молетъ,
Па да дойдешъ ду година,
Баксишъ, лесту, да донесешъ,
Баксишъ, лесту, бела китка
Бела китка и куприца—
Па ти царе курбанъ коле,
Ни ти коле голабче-та,
Лу ти коле деветъ крави
Деветъ крави елувити,
Елувити се на отбуръ;
Да ни си китка донесешъ,
Какъ си гответъ малки моми
Нажелилу хми са натажилу,
Чи си гответъ ни умреватъ,
Ни е курбанъ дуръ на Бога.»
Какъ си пеетъ малки момѝ,
Летнала си лестувица
Та си цирка и си пее:
«Ой лѐ вие малки моми
Малки моми и девойки,
Доста ми царе курбанъ коле,
Доста ми са мольба молите!
Да замине лету и пролету,
Па ша летна на край земе
На край земе на слану море,
На край земе да зимувамъ.
Егà веке да си летна
Да си летна да си фаркна,
Ша си летна фъ силна града
Фъ силна града фафъ сарае,
Ша си циркамъ на даро-ту

Да ме чуе малка мома
Малка мома утъ сарае,
Да си флезе фафъ бахче-ту,
Да си бере бела китка
Бела китка и куприца,
Да ми даде бела китка,
Летнувамъ си на Белъ Дунавъ
На Белъ Дунавъ на царну ту море.
Де си виде мажку дете
На рока му белу сукну
Белу сукну царвену,
Майка му са дусетила
Белу му сукну утварзала,
Слела си фафъ бахче-ту,
Та гу пудъ камень турила,
И Язъ, моми, каилъ ставамъ:
Рукнувамъ си Юда самувила,
Та ми камень подигнува,
Та си зевамъ белу сукну
Белу сукну и царвену,
Та гу носе на край земе
На край земе на слану море,
Кой гу види да си знае:
Наши деди наши сруци
Заселили крайна земе,
Заселили приселили!
Па си веке станали
Друга си земе заселили.
Та хми адетъ устаналъ:
Ега си е лету и пролету,
Кой си има мажку дете,
Варзува му на рока-та

Варзува му белу сукну
Белу сукну и царвену,
Да си знае малку дете,
Чи си дойде бабайку му
Утъ край земе утъ слану море.
Па уставемъ бела китка
Бела китка и куприца,
Да гу наиде стара майка,
Да гу носи дуръ на царе.
Собира си малки моми,
Собира ги фафъ сарае,
Та си курбанъ коле,
Та си моми гозба гости,
Та си гответъ *врана* манже,
И фафъ манже бела китка
Бела китка и куприца,
Кой си еде, кой си пие,
Ша ма чека ду година,
Ша ма чекá на Белъ Дунавъ
На Белъ Дунавъ на царну-ту море.

Като испѣвали горна-та пѣсна дуръ да са зготви манже-та, седнували, та хми давалъ старецъ-тъ да накусетъ отъ оная манже, послѣ ставали та поигравали хоро като пѣели слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 6.

Царю ле и везирю,
Стани си, царю, дигни са,
Стани си утъ трапеза,
Да си видишъ лестувица
Какъ си фарка и си лета,
На десна хи нога белу сукну
Белу сукну и царвену,
Носилу гу мажку дете
Мажку дете милна сина,
Съсъ лестувица Юда самувила
На моми си дума и говори:
«Станите, моми, станите,
Хору ми, моми, играйте
Играйте моми хрипайте!
Лестувица дума продумала
Продумала приговорила:
«Ду година дуръ на лету
Па ша летне утъ край земе
Утъ край земе слану море,
Та ша фаркне на Белъ Дунавъ
На Белъ Дунавъ на царну-ту море —
Де си види малку дете
На рока му белу сукну
Белу сукну и царвену,

Ша си спусне бела китка
Бела китка и куприца.
Та си царе курбанъ коле
Курбанъ коле деветъ крави
Деветъ крави елувити,
Елувити се на отбуръ,
Па си ва гозба гости,

Сруци: значи срикове.

Умревали: значи турели въ тѣхъ миризливи нѣца.

Куприца: билька миризлива, копаръ.

Отечина: отечество.

Деснива: десница.

Маринка: стара речь, на коя-то значение-то не са зная.

Сривнало: значи драго хи станало.

VI.

ЛИЧЕНЪ-ДЕНЪ ПЪРВИНЪ-ДЕНЪ.

Четири дене предъ Гергювъ-день нѣкогашь колели курбанъ ягне-та зарадъ заще-то вейке поминала зима-та и дошло лето; три моми още предъ слънце-то ходили въ нѣкое бахче, и стоели подъ тринтафилъ-тъ и испѣвали слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 1.

Юда самувила Филка Милушка
Фъркнува си фафъ бахче-ту
Утъ дъру на дъру на бела руже,
Съсъ лику са присмива.
Съсъ уста си песна пее:
«Боже ле ду Летна Бога!
Поминала люта зима
Люта зима снегувита,

Зададе са тое лету,
Изгрелу си ясну слънце,
Вутре рану Първа дене.
Събрали са ураче-те,
Съ ураче-те малки моми,
Събрали са фафъ гора-та
Фафъ гора-та фафъ летница,
На тебе си курбанъ колетъ
Ясну пиле, суру ягне,
Чи ти е личенъ-день
Личенъ день Първинъ-день,
Фала ти, Боже, на земе-та,
Фала ти е рану предъ зорница
Предъ зорница, предъ слънце-ту!
Чи прогони люта зима
Люта зима снегувита,
Зададе са тое лету;
Ураче-те курбанъ колетъ,
Малки моми фафъ бахче-ту
Та си бератъ бели китки
Бели китки *усениви*,
Китки праветь злату ги повиватъ,
Та си кичетъ ясну пиле,
Какъ си фърка на небе-ту
Да ти дойде фафъ сарае,
Пиле ти са мольба моли
Да си пратишъ берекете
Бела пшеница, белу грозде;
Моми жнеетъ бела пшеница
И ти праветъ чисти кулаци,
Юнаци си грозде бератъ
И ти праветъ руйну вину —

На Руе дене фафъ гора-та
Фафъ гора-та фафъ Летница
Личенъ ти день Руинъ-день —
Та си едатъ чисти кулаци,
Та си пиетъ руйну вину
Тебе си Боже фала фалетъ.»
Рану ми припева филка Юда
Филка Юда и Милушка,
И си фъркна фафъ сарае.
Пробудила царе и везире:
«Варай царю и везирю,
Стани, царю, стига спиешъ!
Помина си люта зима
Люта зима снегувита,
Лету ми са зададе
И съсъ лету личенъ-день
Личенъ-день Първинъ день,
Та на Бога курбанъ колешъ
Предъ зорница йоще предъ слънце-ту.

Като испѣвали пѣсна-та, една-та отъ техъ ходила низъ село-то и пѣела слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 2.

Чули ли сте мили друшки
Мили друшки малки моми?
Прилетнала филка Юда
Филка Юда и Милушка
Фафъ бахче-ту на дъро-ту

На дъроту на бела руже,
Летна Бога фала фали:
«Изгрелу е ясну слънце
Прогонилу люта зима
Люта зима снегувита.»
Песна пее дуръ ду Бога!
И си летна фафъ сарае
Рану йоще предъ зорница,
Пробудила царе и везире,
Чи е веке личенъ-день
Личенъ-день Първинъ день.
Събиратъ са ураче-те,
Съ ураче-те малки моми,
Събиратъ са фафъ гора-та
Фафъ гора-та фафъ летница,
Та си фащатъ ясну пиле,
Стаду пасе фафъ гора-та
И фафъ стаду суру ягне,
На Бога ги курбанъ колетъ.
Фодите, моми, фафъ гора-та,
Фодите ми щетайте са—
Срета на сретева Първа Юда,
На глава та златна типсие,
Фафъ типсие бели китки
Бели китки *усениви*,
Съсъ злату ги повиваме
Кичиме си ясну пиле,
Да си фъркне на небе-ту
На небе-ту и при Бога,
Та му са мольба моли
Да си прати берекете
Бела пшеница, белу грозде.

Мили друшки малки моми,
Мольба ви са моле
Стига веке при майка си!
Я ми излезите на сукака
Та ва карамъ фафъ сарае,
Утъ сарае фафъ гора-та:
Пременилъ ва царе наредилъ ва
Съ бели дрехи ду ноги-те,
Съсъ златна махрама глава-та.

Кога-то испѣвала мома-та пѣсна-та, излевали други деветъ моми и утивали въ къща-та на най-старий-тъ, който билъ въ село-то, тамо играели хоро, и пѣели слѣдоющата пѣсна:

Песна 3.

Излели са деветъ моми
Деветъ моми деветъ друшки
Мощне крихумъ на ранина,
Ниту майка да ги види,
Ниту майка ниту сесра.
На сукака малка мома,
Подава хми бела ръка,
Играе ми малка мома
Уткара ги фафъ сарае,
Де ги чека царе и везире,
На дори ми хору играетъ
Малу млогу тря сахате.
Царе си е на дивана-та,

На либе си приговори:
«Искарай ми бели дрехи
Бели дрехи златни махрами,
Дарба си дарувамъ малки моми.
Малки моми фафъ гора-та
Та си бератъ бели китки
Бели китки *усенивu*,
Съсъ злату ги повиватъ,
Та ми кититъ ясну пиле,
На Летна Бога курбанъ коле
Да ми прати берекете
Бела пшеница, белу грозде́.»
Искара си бели дрехи
Бели дрехи златни махрами,
Пременили са малки моми
Пременили са наредили са,
Бели дрехи ду ноги-те,
Златни махрами на глава-та,
Та си фодетъ фафъ гора-та,
Играетъ ми песна пеетъ:
«Юду ле Първа самувилу,
Вутре, Юду, личенъ-день
Личенъ-день Първинъ-день,
И царе ти курбанъ коле
Ясну пиле суру ягне.
Бога та, Юду, пратилъ
Да прогони люта зима
Люта зима снегувита,
Угрева си ясну слънце.
Ураче те фафъ гора-та
И си фащатъ ясну пиле
Ясну пиле, суру агне—

Знаешъ, Юду, ни забарешъ,
Ега царе курбанъ коле
На Бога са мольба моли
Да му прати берекете,
Малки моми съ бели китки
Съ бели китки *усениви*
Та си кitетъ ясну пиле,
Люта зима снегувита
Фафъ гора си китка ни устана,
Бела китка исъхнала;
Фафъ тое бахче слънце грее
Прогонюва люта зима
Йоще китки ни исъхнали;
Царе на пратилъ фафъ гора-та
Китки да береме,
Я си китки ни устанали —
Та ти са мольба молиме,
Да си флезешъ фафъ бахче-ту,
Да наберешъ бели китки
Бели китки *усениви*,
Дарба, Юду, на даррувашъ:
Фъ наше града люта зима,
Кой ти китка померисалъ
Лету му станалу,
Слънце му изгрелу.»
Пели моми и припели,
Първа Юда фафъ бахче-ту,
Та си бере бели китки
Бели китки *усениви*
И си глава укичила;
И турила фафъ тепсие,
Та са шета низъ гора-та

И си тера малки моми,
Гласумъ рука низъ гора-та:
«Иди си зима бегай си
Лету веке пристигналу,
Ша изгрее ясну слънце» —
Дума Юда китки фърле
Сичка гора померисала,
И си найде малки моми,
Дарба ги дарува бела китка
Бела китка *усенива*.
Деветъ моми фафъ сарае
Фафъ сарае дуръ при царе—
Ни са дошли ураче-те,
Йоще пиле пи фанали
Ясну пиле суру агне—
Царе ги гозба гости,
И му седетъ фафъ сарае.

Послѣ са събирали много моми и момче-та, та ходили въ гора-та, дѣ са били овце-те, и закарували ягне-та за курбанъ; кога-то са връщали деветъ-техъ моми излевали та ги причекували и накитѣвали ягне-та като испѣвали тая пѣсна:

Песна 4.

Задали са юнали,
Задали са малки моми
Утъ тае гора утъ Белъ Дунавъ,
Юнаци ми носетъ ясну пиле,

Малки моми суру агне,
Ясну пиле утъ белъ Дунавъ,
Суру агне утъ гора-та.
Излезите мили друшки
Мили друшки малки моми
Юнаци ми пречекайте,
И юнаци малки моми.
Деветъ моми на широки дори
Та си виетъ бели китки,
Бели китки *усениви*,
Съсъ се злату ги повили,
Та си китетъ ясну пиле
И гу китетъ песна припеватъ:
«Варай, пиле ясну пиле,
Китка ти, пиле, на глава-та!
Какъ та царе курбанъ коле
И си фъркашъ на небе-ту,
Аку са на Бога мольба молишъ,
Да си прати берекете
Бела пшеница, белу грозде,
Криле ти са позлатили,
Йочи ти са йогневили,
Носиме та фафъ гора-та
Фафъ гора-та фафъ летница,
Та та царе курбанъ коле—
Ти си фъркашъ на небе-ту,
Суру агне си закала
Та на гозба гости—
Аку ти са криле ни позлатили,
Йочи ти са ни йогневили,
Фърлеме та фафъ Белъ Дунавъ,
Удави са пиле фафъ вода-та!

Йоще песна моми ни припели
Ясну пиле са позлатилу,
Криле му са позлатили,
Йочи му са йогневили—
Слези ми, царю и везирю,
Премени са нареди са
Златна дреха ду ноги-те,
На скути златна *храмина*,
Фафъ ръка ти златна *ужина*,
Чи си, царю, курбанъ колешъ
Ясну пиле, суру агне,
Ясну пиле са позлатилу,
Криле му са позлатили,
Йочи му са йогневили.»
Царе моми ни верува,
Я си слева на широки дори,
Та си виде ясну пиле:
Криле му са позлатили,
Йочи му са йогневили.
И си праща деветъ моми
Да му идатъ на хамама,
Да са банетъ да са миетъ,
Чи на Бога курбанъ колетъ.
Царе си е фъ худае-та,
Премени са нареди са
Златна дреха ду ноги-те,
На скути златна *храмина*,
Фафъ ръка му златна *ужина*—
Слезалъ царе на дори,
И си чека малки моми.
Излеватъ си утъ хамама,
Утъ лику хми слънце грее!

И царе са чудумъ чуди
Що са моми побелели,
Утъ лику хми слъице грее.

Курбане-те ги колели близо до гора-та дѣто имало и пещеря; седели тамо три дни; кога-то навървели моми-те пѣели слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 5.

Навървилъ ми царе
Навървилъ ми фафъ гора-та,
Фафъ гора-та фафъ летница,
Пу нег' идатъ ураче-те,
На глава-та златна типсие,
Фафъ типсие суру агне;
Пу техъ идатъ малки моми,
На глава-та златна типсие,
Фафъ типсие ясну пиле,
Слъице йоще ни изгрелу
Царе си е фафъ гора-та.
Западн са малка мома
Та си флезе фафъ летница,
Спуснала си железни капии,
На капии седемдесе ключерници,
Та ни дава ником' да флезе
И на царе на везире.
«Царе хи са мольба моли:
Що ми терашъ малка мома
Що ми терашъ и ти давамъ?

Йотори ми железни порти,
Да си флеза фафъ летница,
Слънце веке ша изгрее
Та ми са Бога налютева».
«Ютговори малка мома:
Давай, царю, и натдавай,
Нищу ти, царю, ни терамъ,
Лу ти терамъ суру ягне
Да на гостишъ фафъ летница.
Давамъ, моме, суру ягне,
Йотори ми железни порти.
Аку си ма, царю, ни мамишъ,
Ша ти дойде Първа Юда
Съсъ тоега фафъ ръки-те,
Ударила железни порти
Искапали ключерници-те.»
Рече мома ни утрече
Зададе са Първа Юда,
Налютила са разедила са:
Варай, царю и везирю,
Днесъ ми е, царю, Личенъ-день
Личенъ-день Първинъ-день,
Прогонихъ си люта зима
Люта зима снегувита,
Ти ма, царю, ни саидисувашъ:
Слънце веке си изгрева
Йоще курбанъ ни ми колешъ
И ни флевашъ фафъ летница,
Та ти са Бога разедева
Разедева налютева,
Ни са вращашъ фафъ сарае.
«Ютговори царе и везире:

Варай, Юду, Първа самувила,
Що да праве що да сторе,
Запади са малка мома
Та си флезе фафъ летница,
Заключи ми железни порти,
Спуснала е седемдесе ключерници,
Ни ми дава да си флеза,
И на мене на везире,
Та са чуде що да праве
Що да праве що да сторе,
Чи ми тера суру ягне
Да ги госте фафъ летница.
Язъ хи давамъ суру ягне,
Па ми порти ни утаре,
Лу ми дума и говори:
Аку си ма, царю, ни мамишъ,
Ша ти дойде Първа Юда
Съсъ тоега фафъ ръки-те,
Ударила железни порти
Искапали ключерници-те.
На порти е Първа Юда
Съсъ тоега фафъ ръки-те,
Та удари железни порти
Искапали ключерници-те.
Флезе царе фафъ летница,
И съсъ царе ураче-те
Ураче-те малки моми,
Та на Бога курбанъ коле
Курбанъ коле ясну пиле:
Какъ си фъркашъ ясну пиле
На небе-ту и при Бога,
Малки моми песна му припеватъ,

На Бога са мольба молишъ,
Да си прати берекете
Бела пшеница, белу грозде;
Малки моми пшеница ми жнеетъ
На Бога си кулаци праветъ,
Чисти кулаци утъ бела пшеница;
Юнаци си грозде beратъ
Па на Бога руйну вину,
Ега си е Личенъ-день
Личенъ-день Руинъ-день,
Та си едатъ чисти кулаци
И си пиетъ руйну вину.»
Малки моми песна пеетъ
Йоще са пиле позлатева,
Та си фъркна на небе-ту,
И си фърка и си пее
«Иди си зима бегай си
Чи е лету пристигналу,
Ша изгрее ясну слънце »
Фъркна пиле ни са виде.
И изгрелу ясну слънце,
Какъ гу виде царе и везире,
Фала слънце си пофали.
Та утиде си фафъ бахче-ту,
Фафъ ръки му златну уралу
И бахче-ту приурава,
Та си сее бела пшеница,
И си сее белу грозде,
Па са враща фафъ летница:
Малки моми дарба дарува,
Дарба ги дарува златна алтана,
Па алтана ясну слънце

Какъ изгрелу съ ясни зари—
И хми дава суру ягне
Фафъ летница да са гостетъ,
Чи е зима поминала,
Люта зима снегувита,
И е лету пристигналу.
Малки моми са чудумъ чудетъ
Какъ си гответъ суру ягне,
Йогань нема фафъ летница.
Прилетнала Първа Юда
Та хми дума и говори:
«Ой, ле вие малки моми,
Йоти са, моми, чудумъ чудите?
Та ни готвите суру ягне,
Да са гостите фафъ летница:
Зима веке поминала
Та е лету пристигналу.
Шо ни, Юду, думашъ,
Думашъ, Юду, и говоришъ:
Фафъ летница йогань ни устаналъ!
Суру ягне ни готвиме,
Фафъ гора са ни гостиме,
Поминалъ ти веке Личенъ-день
Личенъ-день Първинъ-день.»
Налюти са Първа Юда
Та хми вели ютговори:
«Я ми турите златна *траница*,
Фафъ *траница* суру ягне,
Я задувамъ ветрове-те
Ветрове те фуртуни-те
И си фърлемъ бела снега,
Па са зима повърнала

И си лету побегналу.»
Малки моми заплакали,
Турили си златна *траница*,
Фафъ *траница* суру ягне,
Та ми седетъ и ми пеетъ:
«Слънце ле ясну слънчице,
Изгрей ми, слънце, фафъ гора-та,
Йогань, слънце, да ни валишъ,
Чи е веке Личенъ-день
Личенъ-день Първинъ-день,
Суру ягне да си готвиме,
Фафъ летница да са гостиме—
Седели сме фафъ гора-та
Та ни са веке дуделу—
Йоще песна ни припели
Изгрелу е ясну слънце,
Изгрелу е мощне налютену,
Пудъ *траница* силънъ йогань,
Та си гответъ суру ягне,
Фафъ летница ми са гостетъ.
Дуръ са веке помръчилу,
Излеватъ ми утъ летница,
Та са шетатъ низъ гора-та,
Песна пеетъ дуръ ду Бога
«Иди си зима иди си
Чи е лету пристигналу.»

VII.

ЛИЧЕНЪ-ДЕНЪ МАСИНЪ-ДЕНЪ.

Едно врѣмя въ село-то на пѣснопѣецъ-тъ пролеть-та на 23 Априлія на день на Гергювъ-день колели курбанъ на Бога; сѣкой единъ готвилъ по едно ягне дома си и са гощавали; а отъ село-то закалали деветъ овна, кои-то ги колели на поле-то въ поднозіе-то на гора-та гдѣ-то са събирали много моми та ги готвили, но огань не навалели, но три моми кришомъ да ги не види нѣкой навалели огань-тъ подъ казане-те, и са скривали въ гора-та; други-те моми подстикали огань-тъ и играели около казане-те та пѣели слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 1.

Боже ле Боже йогница!
Зимна са Бога налютилъ,
Зимна Бога Снегина,
Налютилъ са разедилъ,
Тешка са зима задала

Тешка зима снегувита,
Бела снега на поле-ту—
Малки са моми ни излели
Ни утишли на седенки.
Сегà зима поминала,
Застигналъ си млада Масина
Млада Масина млада Асуица,
Та сме утъ града излели,
Ни сме, Боже, на поле-ту,
Я сме, Боже, фафъ гора-та;
Деветъ сме моми и девойки,
Се сме една на майка,
Носиме, Боже, фафъ гора-та
Сека моми царна *пуйса*,
Фъ десна рока ясна книга,
Царна *пуйса* позлатена,
Ясна книга посребрена,
Позлатилъ ги наше царе
Наше царе млада Има,
Какъ си форкналъ на небе-ту
На небе-ту и при Бога—
Слелъ си Има на земе-та,
Съсъ кмета си говорилъ
Говорилъ си и си думалъ,
Думалъ му и гу канилъ
Курбанъ да ти коле,
Стара вета да гувее:
Да ти коле царни пуйки
Царни пуйки позлатени.
Сега на пратилъ стара кмета,
Пратилъ на тука долу
Тука долу на поле-ту

На поле-ту ду гора-та,
Песна ти, Боже, пееме:
«Стара ти кмета курбанъ коле
Курбанъ коле царни пуйки,
Готвиме ги царанъ пуйникъ,
Готвиме сега малу
Сега малу три нидели,
Та си фъ гора седиме —
Йоще сме, Боже, ни ели,
Ни сме ели ни сме пили,
Сега ни са веке приелу,
Сега ни са веке припилу,
Та са чудумъ чудиме —
Йоще ти курбанъ колеме
Колеме ти царни пуйки,
Готвиме ги царанъ пуйникъ,
Я си йогань немаме:
Порачелъ ни стара кмета
Порачелъ ни зарачелъ,
Да си йогань ни валиме.
Боже ле, Боже Йогница,
Мольба ти са, Боже, молиме:
Седишъ, Боже, на високу
На високу на небе-ту
На небе-ту фафъ сарае,
Де си ти е ясенъ йогань,
Всекни си, Боже, ясенъ йогань
Да запалишъ ясну сланце,
Да изгрее на земе-та
На земе-та на поле-ту,
Да са готви царанъ пуйникъ,
Готви са фъ *трениците*,

Да си фсекне силанъ йогань
Да готвиме царни пуйки
Царни пуйки позлатени,
Заклалъ ги стара кмета,
Да седнеме на трапеза
Да седнеме да ядиме,
Да ядиме царанъ пуйникъ,
Да пиеме руйну вину
Руйну вину тригодишну;
Какъ си грее ясну сланце
Да си гони люта зима
Люта зима снегувита,
Чи ни са, Боже, дудела!
Ни сме прели на седенки,
На седенки и на тлънки—
Пееме ти, Боже, ясна песна,
Съсъ песна та фалиме.
Па си чекаме фафъ гора-та
Да изгрее ясну сланце,
Да уреме на поле-ту,
Да купаеме на лозе-ту—
Живу пиле да си форкне
Да си форкне низъ поле-ту—
Лу ни са, Боже, дуделу
Та си фъ гора ни седиме.
Има царе си зарачелъ
Зарачелъ е и порачелъ:
Да са шетнем' низъ поле-ту
На поле ти курбанъ колеме,
Курбанъ ти колеме суру агне
Суру агне усуресту
Усуресту пепелиту,

Суру агне едно на майка,
Пееме ти ясна книга
Та си та фальба фалиме!
Чи си йогань светнувашъ
Ясну си сланце упалешъ,
Та изгрева на небе-ту
Та си грее на поле-ту
На поле-ту фафъ гора-та;
Пееме ти ясна песна
Ясна песна ясна книга,
Писалъ е наше царе
Наше царе млада Има —
Какъ си седелъ на небе-ту
На небе-ту три години
На Бога изметъ чини—
Блага Бога ублагналъ си,
Та си гу дарба дарува
Дарува гу ясна книга
Ясна книга позлатена,
Фъ ясна книга ясна песна;
Иоще му Бога зарачелъ:
Какъ си слева наземе-та,
Аку си му на сорце неволе,
На Бога курбанъ да коле,
Да му пее ясна песна,
Ясна песна ясну сланце,
Хемъ да му са мольба моли,
Та му нищу ни станалу,
Неволе му растанала.»
Бога му825аракъ зараче,
Царе му дума приговорилъ:
«Боже ле, мили Боже,

Дарувашъ ма ясна книга,
Я си йоще ни знамъ
Да си пее ясна книга,
Ясна книга ясна песна,
Да ми е неволе на сорце,
Неволе ми са ни растанала.
Дуръ тога гу Бога училъ
Училъ гу научилъ—
Та си пее ясна книга
Ясна книга ясна песна.
Йоще му заракъ зараче:
Ега слезе на земе-та
На земе-та на поле-ту,
Да си найде деветъ моми
Деветъ моми и девойка,
Деветъ моми една на майка,
Да ги кара фафъ сарае,
Да ги има за неволе:
Да ги учи ясна песна
Дуръ на Бога да са молетъ.»
Утъ небе-ту царе на земе-та,
Фъ десна му рока ясна книга,
Блеснала си зернала си
Какъ си зернува ясна зора.
Шетналъ са царе низъ града,
Закаралъ си стара кмета,
Та си тера деветъ моми,
Деветъ моми една на майка,
Та си нàмера намерилъ,
Та на има фафъ сарае—
Та на учи ясна песна,
Училъ на, Боже, научилъ.

Сега ни, Боже, мольба чуешъ!
Мольба ти са молиме на поле-ту
На поле-ту на ливаде,
Да са готви царанъ пуйникъ.
Та си чекаме малка мома,
Чекаме е фафъ гора-та
Сега малу три нидели,
Йоще си мома ни дойде,
Йоще ни хаберъ ни носи
Дал' ми изгрела ясна зора
Ясна зора и зорница,
Съсъ зора ясну сланце,
Дал' си поминала люта зима
Люта зима снегувита,
Зададе са ясну лету
Ясну лету и топливу—
Зима са веке дудела
На юнаци и на моми,
На иргене на иргенки.

———

Утрина-та рано още до кога-то не изгрело слънце-то предъ зора-та ходили много моми въ гора-та да чекатъ пролеть-та, а онѣзи три-те моми, кои-то павалели огань-тъ кришомъ, ходили въ гора-та и испѣвали слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 2.

Малка мома фафъ сарае
Фафъ сарае на небе-ту,
Та си утъ сарае ни излела
Сегà малу шестъ месеца,
Ни ми слела фафъ гора-та
Чи е гора побелела
Побелела уснегнала.
Зимна са Бога налютилъ,
Зимна Бога Снегина,
Налютилъ са разедилъ,
Та си юнакъ пратилъ,
Фафъ рока му бела каната,
Та си фарле бела снега
Та си гора побелилъ,
Дуръ си гора запустилъ.
Малка мома Дурга Юда
Дурга Юда Самувила
Сегà веке си излезе
Та са шета низъ гора-та,
Дарба хи е фафъ роки-те,
Дарба хи е бели цвете
Бели цвете *урпица билька*,
Вилька фарле низъ гора-та

Та си рука ду небе-ту:
«Чуйте ми деветъ моми
Деветъ моми и девойки,
Курбанъ сте, моми, колели
Царни пуйки позлатени,
Курбанъ сте колели на Йогница,
Пели му сте яспа песна,
Съсъ песна му са сте молили,
Да изгрее ясна звезда,
Ясна звезда ясна зорница,
Да изгрее ясну сланце—
Седите ми на поле-ту
Сегà малу три нидели
Та сте йоще ни видели.
Зададе са Барва Юда
Барва Юда Барвица месецъ,
Барва са Юда накичила,
Накичила са бели цвете
Бели цвете бели китки;
Фафъ роки-те златна тоега
Златна тоега *костевица*,
Та си гони люта зима
Люта зима снегувита
«Бегай, зиму, бегай
Чи си лету дойде
Лету веке пролету» —
Рече Юда ни утрече
Фарлила си златна тоега
Златна тоега костевица,
Изгрела мя ясна зора,
Съсъ зора ясну сланце.
Па си флезе Барва Юда

Флезе ми фъ пещере-та
Фъ пещере-та фафъ бахче-ту,
Та си бере бели цвете
Бели цвете бели китки,
Фафъ кошница бели цвете
Бели цвете *билька урпица*,
Та си вели ютговори:
«Фодите ми деветъ моми
Деветъ моми и девойки
Фодите ми фафъ бахче-ту,
Чи си ва дарба дарувамъ
Бели китки бели цвете,
Да си глава накичите,
Да са фальба фалите
Чи е лету застигналу
Лету йоще и пролету,
Съсъ лету Барвица месецъ.»
Чули ми деветъ моми
Деветъ моми и девойки
Чи си пее малка мома,
Малка мома Дурга Юда
Дурга Юда Самувила,
Шетнали са фафъ гора-та
Та е намера намерили:
На глава хи бели цвете
Бели цвете бели китки,
Фафъ рока хи златна кошница,
Фафъ кошница бели цвете
Бели цвете бели китки
Бели цвете и *урпица*,
Шета са Дурга низъ гора-та
Та си фарле бели цвете

Бели цвете бели китки,
Я си йоку ни мернува
Да погледа малки моми
Малки моми и девойки;
Дуръ хи са моми замолили
Да хми даде бели цвете
Бели цвете бели китки.
Дуръ тогá ги погледнала
Та ги дарба дарува,
Та хми глава накичила,
Па хми дума и говори:
«Ой ми вие деветъ моми
Деветъ моми и девойки,
Я ми са, моми, накичите
Съ бели цвете на глава-та
Съ бели цвете съ бели китки.
Доста ми сте фафъ гора седели—
Слезите ми тука долу
Тука долу на поле-ту
На поле-ту фъ Бела града
Фъ Бела града фафъ Калица,
Де ва чека Има царе,
На дори ми веке слелъ;
Намерилъ си суру агне,
Суру агне усуресту
Усуресту пепелиту,
Суру агне едно на майка,
Та ва чека фафъ сарае,
На Бога гу курбанъ колете,
Ясна му песна пеете
Та си фалите ясна зора,
Ясна зора ясну сланце

Чи изгрелу на земе-та,
Съсъ сланце иде бела пшеница
Бела пшеница белу грозде;
Та са земе позлатила
Позлатила посребрила,
Фафъ сарае чисту злату
Чисту злату белу сребру:
Сички гу фальба фалетъ,
Сега гу вие фалите,
Сега му вие курбанъ колете.»
Деветъ са моми накичили,
На глава хми бели цвете
Бели цвете бели китки.
Слели моми тука долу
Тука долу на поле-ту
На поле-ту фъ Бела града
Фъ Бела града фафъ Калица,
Де ги чека Има царе;
На дори му суру агне,
Суру агне и суресту
Суру агне пепелиту,
Я си на дори курбанъ ни коле,
Лу ги кара фъ пещере-та;
Малки са моми нажелилу
Нажелилу иатажилу
Чи ги кара фъ пещере-та,
Я си ги царе смирева
Та хми дума и говори:
«Ой ле вие деветъ моми
Деветъ моми и девойки,
Що ви са жельба нажелилу
Нажелилу натажилу?

Йоти ми вие ни молчите
Да ни ви са Бога налютилъ
Да ни ви са Бога разедилъ?
Чи на дори курбанъ да колете,
Ни си фоди суру агне
Ни си фоди на небе-ту
На небе-ту и при Бога,
Чи си Бога каилъ ни става
Да му са курбанъ коле
Фафъ сарае и на дори.»
Дуръ си моми замолчели,
Та хми веке ни дума
Ни дума ни говори.
Та си моми курбанъ колетъ
Курбанъ колетъ суру агне,
Суру агне усуресту
Усуресту пепелиту,
И му пеетъ ясна песна,
Та ги царе гозба гости
Малу млогу три нидели.
Па ги царе ни пратилъ,
Я ги кара фафъ сарае,
Та хми прави златну уралу,
Та си уратъ фафъ бахче-ту,
Та си сеетъ бела пшеница
Бела пшеница, белу грозде;
Три месеца поминали,
Зажнали ми бела пшеница,
Забрали ми белу грозде.
Утъ тога ми хадетъ устаналъ
Та са пее тае песна,
Та си фоди малка мома

Да са шета низъ гора-та
Да си рука да си дума
«Иди си зима иди си
Да си дойде лету
Лету и пролету.»

Другий-тъ день събирали са онѣзи деветъ моми въ къща-та на хоже-та, та месили чисти пити за курбанъ-тъ и пѣели слѣдоюща-та пѣсна:

ПЕСНА 3.

Боже ле мили Боже,
Фала ти, Боже, на земе!
Училъ си, Боже, наше царе
Наше царе млада Има
Да си уре на поле-ту
Да си уре да си сее,
Да си жнее бела пшеница;
Па гу си Боже училъ,
Да си меси чиста пита
Чиста пита чиста леба.
Седелъ Има що ми седелъ,
Вакатъ му веке дойде
Да си слезе на земе-та,
Да си учи малки моми
Малки моми и девойки—
Ни му, Боже, стигналу
Чи си училъ да си уратъ
Да си уратъ да си сеетъ,

Да си жнеетъ бела пшеница,
Да си беpатъ белу грозде;
Я ги йоще училъ,
Да си месетъ чиста пита
Чиста пита чиста леба,
Да си праветь руйну вину
Руйну вину тригодишну,
На моми си думалъ
Думалъ и говорилъ:
«Еле вие деветъ моми
Деветъ моми и девойки,
Богумъ си курбанъ колете,
Стара му вета гувеете,
Та са гозба гостите—
Я си немате чиста пита
Чиста пита чиста леба
Да си за Бога подавате,
Та ви са Бога налютилъ
Налютилъ разедилъ:
Сера ва, моми, уче,
Да месите чиста пита
Чиста пита чиста леба,
Какъ си курбанъ колете
И за Бога да подавате.
Туку ви са мольба моле,
Да ни ми са йоще годите,
Да ни ми са йоще жените.
Да ни ми юнакъ либите
Дуръ да дойде фратна Юда
Фратна Юда Самувила,
Юда ва дарба дарува,
Та ви дава златни криле,

Да фаркнете на височку
На височку фафъ гора-та
Фафъ гора-та фъ пещере-та;
Фъ пещере-та Бога Йогница,
Та му изметь чините
Малу млогу три години,
Чи си каилъ станалъ.
Курбанъ коле стара кмета
Курбанъ коле суру агне.
Суру агне усуресту
Усуресту пепелиту,
Я си йогань ни фсекналъ
Да си готви суру агне,
Да си ва гозба гости;
На Йогница са нажелилу
Нажелилу натажилу,
Йогань фсекна на небе-ту
Йогань паднà на поле-ту,
Та си йогань навалилъ,
Готвили сте суру агне
Та са сте гозба гостили,
Та сте яли и сте пили.»
Рече царе ни утрече
Форкна си фъ Бела града
Фъ Бела града фафъ Калица.
Деветъ моми устанали,
Деветъ моми и девойки,
Устанали на поле-ту,
Йоще си е личенъ-день.

Друга песна 4.

Зададе са фратна Юда
Фратна Юда Самувила
Та са рукна̀ и подрукна̀:
«Деветъ моми и девойки
Лу де да сте тука да сте.
Дурга Юда дарба ва дарила
Та ви глава накичила,
Накичила ва бели цвете
Бели цвете бели китки,
Та си зима поминала
Тешка зима снегувита,
Зададе са лету пролету.
Излели сте на поле-ту
На Бога си курбанъ колете
Та гу фальба фалите,
Йоганъ фсекналъ на небе-ту
Попалилъ си ясну сланце
Та изгрелу на земе-та,
Съсъ сланце ясну лету,
Та сте хаберъ чинили
Фъ Бела града дуръ на царе.
Та е царе курбанъ колелъ
Курбанъ колелъ суру агне,
Суру агне усуресту
Усуресту пепелиту.
Сега ма Бога пратилъ
Да си ва дарба даре:
Лепнувамъ ви златни криле,
Та си фаркате на високу
На високу фафъ гора-та

Фафъ гора-та фъ пещере-та,
Де ми седи Йогница Бога,
Седналъ ми фъ пещере-та
Сега веке три нидели—
Дуделу му са самъ самичекъ.
Никой му изметъ ни чини;
Брата му са налютилъ,
Ни му праща милна сесра
Да му точи студна вода
Да си гу служба служи.
Фъ уста му ясенъ йогань;
Седите му фъ пещере-та
Сега малу три години,
Точите му студна вода
Та гу служба служите,
Та му йогань угасевате
Да ни пали ясну сланце,
Да ни са сланце налютилу
Мощне люту да изгрее
Да присуши ду Белъ Дунавъ,
Да повенатъ пшеници-те:
Поминали три години
Та са веке годите
Та си юнакъ либите.»
Рече Юда ни утрече
Лепна хми златни криле,
Лепна хми на мишници,
Фаркнали си на високу
На високу фафъ гора-та
Фафъ гора-та планина-та.

Въ тойзи си день събирали са деветъ моми, и пременували други три малки моми до на 15: години, и ги откарували въ гора-та въ нѣкоя пещеря, гдѣто утивалъ по-напрешь хоже-та; моми-те седели тамо три дни съсъ хоже-та, и послѣ са връщали дома си; кога-то карали три-те моми пѣели слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 5.

Е, ти стара кмета,
Чулъ ли си ни си чулъ?
Йогница Бога фафъ гора-та
Фафъ гора-та фъ пещере-та,
Де ми седи самъ самичекъ;
Чи му са брата налютилъ,
Ни му праща милна сесра
Да му точи студна вода;
Сега са веке налютилъ,
Чи му са нажелилу
Нажелилу натажилу,
Йоганъ вие утъ уста-та
Да попали ясну сланце,
Дуръ да сланце налюти,
Дуръ да сланце разеди
Да присуши ду белъ Дунавъ,
Да повенатъ пшеници-те
Пшеници-те и сеıби-те.
Пратилъ си фратна Юда
Фратна Юда Самувила,
Та ти са мольба моли,
Да си пратишъ деветъ моми

Деветъ моми и девойки
Да му седетъ фъ пещере-та
Малу илогу три години,
Да му точетъ студна вода,
Ясенъ му йогань фафъ гора-та
Та си йогань погасева,
Ни са пали ясну сланце
Ни са пали ни са люти.»
Чулъ ми е стара кмета,
Та си собралъ малки моми
Малки моми и девойки,
Премениль ги наредилъ,
Та ги пратилъ фафъ гора-та
Фафъ гора-та фъ пещере-та
Та хми дума и говори:
«Хаде вие малки моми,
Малки моми и девойки,
Хаде ми идите фафъ гора-та.
Седите ми фъ пещере-та
Малу илогу три години,
На Бога си точите студна вода
Та гу служба служите;
Я да ни ви са нажелилу
Нажелилу натажилу,
Язъ ви самъ юнаци намерилъ,
Лу да са утъ гора варнете,
Ша ва годе, ша ва жене—
Сички ва фальба фалетъ
Чи си дойде фратна Юда
Фратна Юда Самувила
Та си ва дарба дари,
Та ви лепна златни криле;

Да ни сте каилъ станали
Да фаркнете фафъ гора-та
Да седнете фъ пещере-та,
И Бога са налютилъ,
Ясенъ си йогань фсекналъ
Ясну си сланце попалилъ,
Та си грее мощне люту
Мощне люту налютену
Дуръ да присуши ду белъ Дунавъ,
Дуръ да повенатъ пшеници-те;
Сега веке да ва види,
Ни са веке люти,
Лу си пие студна вода
Та си йогань погасева;
Ни са люти ясну сланце
Я си грее мерну умериту
Дуръ да зрейнатъ пшеници-те.

Кога-то влизали три-те моми фъ пещера-та, кадѣ-то билъ старий-тъ хоже пѣели слѣдоюща-та пѣсна.

Песна 6.

Е, ти Боже мили Боже,
Ти са си, Боже, налютилъ
Налютилъ йоще разедилъ,
Чи та брата ни сайдисалъ,
Ни ти пратилъ милна сесра
Да ти точи студна вода
Да та служба служи,

Да си йогань погасевашъ
Що са вие фафъ уста-та:
Никой ми, Боже. ни знаелъ!
Видела та фратна Юда
Фратна Юда Самувила,
Форкнала си фъ Бела града,
Та си на царе думала
Думала говорила,
Да собере деветъ моми
Деветъ моми и девойки,
Да ги прати фафъ гора-та
Фафъ гора-та фъ пещере-та.
Има царе що да прави.
Собралъ си малки моми
Малки моми и девойки.
Та ги кара фафъ гора-та;
Я да ни си моми баветъ,
Срета ги сретила фратна Юда
Фратна Юда Самувила,
Лепнала хми златни криле,
Та си, Боже, фаркнали,
Сегà флеватъ фъ пещере-та;
Я ти, Боже, излези
Излези, Боже, на порти-те
На порти-те на капиите,
Да си фанешъ малки моми,
Да ги фанешъ за рока-та,
Чи ми са, Боже, плашетъ
Та ни флеватъ фъ пещере-та:
Па ти са мольба молиме
Да ги, Боже, ни бавишъ,
Чи хми веке вакатъ дойде

Да са годетъ, да са женетъ,»
Хай ми, хай ми
Бога ми излезе
На порти-те на капии-те,
Та си фанà малки моми
Малки моми и девойки,
Фана ги за рока-та,
Та му изметъ чинатъ.
Студна му вода точетъ
Та си гу служба служетъ,
Та си йогань погасева,
Ни ми грее ясну сланце
Ни ми грее налютену
Налютену нажежену,
Та ми тече ду Белъ Дунавъ
Та са краветъ пшеници-те,
Ни ми са йоще повенали
Повенали посахнали;
Излели ми малки моми
Излели ми на поле-ту
Та ми жнеетъ бела пшеница.
Мольба ти са, Боже, молиме,
Да си моми ни бавишъ:
Да ти седетъ малу млогу
Малу млогу три години—
Па да ги пратишъ фъ Бела града,
Да си видетъ стара майка,
Чи хи са веке нажелилу
Нажелилу натажилу.

Три-те моми седели фъ пещере-та съсъ хоже-та три дни, и тога пакъ утивали деветъ моми, та ги закарували и пѣели слѣдоюща-та пѣсна.

Песна 7.

Царю, царю млада Има,
Подай са, царю, излези
Да си видишъ малки моми
Малки моми и девойки.
Седели са три години
Фафъ гора-та фъ пещере-та,
На Бога си изметъ чинили,
Точили му студна вода
Та гу служба служили,
Та ни са налютилъ,
Ни са, царю, разедилъ,
Лу си пиелъ студна вода
Та си йогань погасевалъ—
Ни ми грелу ясну сланце
Ни ми грелу налютену
Налютену нажежену
Да присахне ду белъ Дунавъ,
Да повене пшеници-те.
Варнали са малки моми
Малки моми и девойки,
И ми са плачба плачетъ:
Ни си юнакъ намерилъ
Да ги годишъ да ги женишъ;
Чи си капкъ ни ставатъ
Да си либетъ юнакъ надъ юнаци

Да ни си е млада войвода!
Да ни хми, царю, намеришъ,
Ега си е личенъ-день
Личенъ-день ду година,
Курбанъ ти ни колетъ:
Ни ти колетъ суру агне
Суру агне усуресту
Усуресту пепелиту.»
Яхна царе барза-та коне,
Та са шетна низъ поле-ту
Та причека малки моми
Малки моми и девойки.
Фъ сарае му трима войводи,
Трима войводи се юнаци,
Угоди ги ужени ги.
Та ми седетъ фафъ сарае,
Млади си юнаци либетъ,
На царе изметъ чинатъ,
На трапеза служба служетъ.

Иогница: былъ Богъ кой-то давалъ топлина-та като пращалъ огань на сланце-то.

Зимна: билъ Богъ кой-то съдилъ на зима-та, пращалъ и снегове-те и студъ-тъ.

Снегина: билъ слуга на Зимна Бога, и го пращалъ по гори-те да фърле снегъ-тъ.

Масина: значи Богъ на лѣто-то или Лѣтна Бога.

Асуица: мѣсецъ на наши-те дедове, и отъ него зафащала пролеть-та.

Църна пуйса: било пиле голѣмо, кое-то наши-те дедове хранили дома си, и го имали за курбанъ, както са сега кукошки-те.

Ясна книга: значи най-свята.

Има: билъ нашь царь, кой-то училъ человѣци-те да уратъ, да сеетъ, и други занаяте; а той са научилъ отъ Юди-те на небе-то.

Треници: казане.

Тльнки: тканье.

Църънъ пуйникъ: нарицали оная манже, коя-то готвили на курбанъ-тъ съсъ пиле пуйса.

Дурга: била отъ Богици-те на небе-то.

Урпица: билька миризлива, коя-то излева най-напрешь пролеть-та, и кога-то я видетъ человѣци-те казуватъ че е вейке пролеть.

Бърва Юда: была Богица на небе-то и съдила на пролеть-та.

Бървица месецъ: опредѣленъ билъ за празднуванье на Бърва Юда.

Костевица: значи коккалена.

Кошница: кофнида.

Мернува: мерка.

Бела града: билъ прочуенъ че доходали Юди-те въ него, та учили Има царя занаяте-то

Калица: значи Белъ.

ЗА МАСИНЪ-ДЕНЪ.

(Отъ другио певецъ).

Едно време пролеть-та на 1-ый Априлія колели курбанъ отъ село-то три крави, а сѣкой единъ готвилъ кукошки и са гощавали; крави-те като ги турели да са гответъ, ни валили огань, но една малка мома много тайно никой да не знае навалела огань, а дру̀ги моми подвързани съ очи те за да не гледатъ играли хоро около казане те, и испѣвали слѣлоюща-та пѣсна:

Песна 1.

Боже ле Йогне Боже,
Поминала тешка зима
Тешка зима снегувита,
Застигналъ е Магата
Магата Асуита.
Излели сме фафъ гора-та
Деветъ моми се девойки,

Чи сме една у майка,
Сека мома църна пуйка,
Сека мома ясна книга,
И се злату позлатени,
Позлатилъ ги Има царе,
И съсъ царе си говорилъ,
Курбанъ да ти коле
Църни пуйки позлатени —
Курбанъ, Боже, ти колеме
Църни пуйки позлатени,
Пееме ти ясна песна,
Фафъ гора-та седиме
Малу млогу три нидели;
Яди ни са пие ни са,
Колеме ти църни пуйки,
Готвиме ги ядиме ги,
Лу си йогань немаме.
Мольба ти са молиме,
Какъ си седишъ на небе-ту
Фъ йогнени те сарае,
И да фсекнешъ люта йогане
Да попалишъ ясну слънце,
Да изгрее на земе-та
На земе-та фафъ гора-та,
Силна йогне да си фсекне
Да готвиме църни пуйки,
Да ядиме да пиеме;
И да си прогони тешка зима
Тешка зима снегувита,
Чи ни са веке дудела.
Пееме ти, Боже, фалиме-та!
И чекаме фафъ гора-та

Да изгрее ясну слънце,
Да уреме низъ поле-ту,
Да копаме низъ лозіе-та,
Що е живу да просфетне
Да са шета низъ цоле-ту.
Ни седиме веке фафъ гора-та,
И на праща Има царе
Да са шетаме низъ поле-ту,
На поле-ту курбанъ ти колеме,
Колеме ти суру агне
Що е едно у майка,
И ти пееме ясна книга,
Та та фальба фалиме!
Чи съсъ тое светла йогне
Ясну слънце са попале
И изгрева на земе-та
Наземе-та фафъ гора-та;
Ясна песна ти пееме
Ясна песна ясна книга,
Що е писа Има царе
Ега беше на небе-ту
На небе-ту три години
И на Бога изметъ прави—
Вишну Бога ублагилъ са,
Та гу дарба дарева
Ясна книга позлатена
И фафъ книга ясна песна;
Какъ си слева на земе-та,
На душе му неволе,
На Бога курбанъ да коле.
Да му пее ясна песна,
Що е ясна кату слънце,

И да му са мольба моли.
И неволе му растанала;
Вишну гу дарба дарева.
Има царе му продумалъ,
Боже ле Вишну Бога,
Давашъ ми ясна книга
И ма дарба даревашъ:
Що да праве ясна книга?
И да ми е неволе,
Ни си пее ясна песна,
И неволе ми са растанала.
Вишну Бога си гу ючи,
Та си пее ясна книга.
И му заръкъ заръче,
Какъ си слева на земе-та,
Да си найде деветъ моми,
Деветъ моми една у майка,
Да ги има фафъ сарае
И да му са за неволе:
Да ги ючи ясна песна
И на Бога да са молетъ,
Та му са неволе растанала.
Слезалъ царе утъ небе-ту,
Фафъ ръки му ясна книга,
Узарила са усенила са,
Я са шетна низъ града
Та си тера деветъ моми
Що са една у майка —
Насъ е намера намерилъ,
И на ималъ фафъ сарае
Та на ючи ясна песна:
Мольба, Боже, ша ни чуешъ!

И чекаме малка мома
Фафъ гора та три нидели,
Хаберъ да ни носи:
Узарила са звезда зорица
И изгрелу ясну слънце,
Поминала тешка зима
Тешка зима снегувита,
Зададе са утопливу лету.

На другий-тъ день утрина та още рано предъ да изгрее слънце то предъ зорница та ходили много моми въ гора-та и чекали пролеть-та, и мома-та, коя-то валела тайно огань-тъ, пакъ тайно ходила въ гора-та, и испѣвала слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 2.

Излева си мома утъ сарае,
Малка мома Дургана Юда,
Та са шета низъ гора-та,
Баксишъ носи фафъ ръки-те,
И си носи билька коприца,
Билька фърле низъ гора-та
Гласумъ рука ду небе-ту:
«Чуете ли деветъ моми
Що сте курбанъ колели
Църни пуйки позлатени?
На Йогне сте курбанъ колели,
Пели му сте ясна песна
Та му са сте мольба молили,

Да изгрее звезда зорница,
Да изгрее ясну слънце,
Фафъ гора-та ми седите
Та сте йоще ни видели.
Зададе са Първа Юда
Първа Юда Първи месецъ,
Накичила са бели китки
Бели китки и цървени;
Златна тоега фафъ ръки-те
Прогонила тешка зима
Тешка зима снегувита
«Бегай, зиму, бегай
Чи си дойде веке лету!»
Рекла йоще ни утрекла
И изгрева звезда зорница,
И изгрева ясну слънце.
Първа Юда фафъ сарае,
Подава хи златна пенчира,
Фафъ пенчира бели китки
Бели китки и цървени,
И ми дава билька коприца
Дарба моми да ва даре:
Билька да си фърлемъ низъ гора-та
Да са накичите, моми, да са ухивате,
Та и гора да са ухиви,
Чи е лету застигналу,
Застигналъ е Първи месецъ.»
Какъ ми чуетъ деветъ моми,
И излели утъ гора-та
Та си тератъ малка мома
Малка мома Дургана Юда —
Намера е намерили

Съ бели китки на глава-та,
Фафъ ръки-те златна пенчира,
Фафъ *пенчира* бели китки,
Какъ са шета низъ гора-та
И си фърле билька коприца;
Моми хи са мольба молетъ
Да хми даде бели китки
Бели китки и цървени.
И мома ги дарба дарева,
Та хми дума и говори:
«Накичите ми са малки моми
Бели китки на глава-та.
Я фафъ гора да ни седите,
Да слезете долу на поле-ту
Фъ *Кайле* града,
И ва чека *Има* царе.
Намера намерилъ суру агне,
Суру агне едно у майка,
И ва чека фъ *Кайле* града,
На Бога гу курбанъ колете,
И му пеете ясна песна,
Ясну слънце фалите!
Какъ изгрева на земе-та
И съсъ негу сичку иде,
Бела пшеница белу грозде,
Злату праща на земе-та,
Чисту злату белу сребру:
И какъ фальба да са ни фали!
Курбанъ да му са коле.»
Деветъ моми са накичили
Бели китки на глава-та
Бели китки и цървени,

Фафъ ръки-те билька коприца
Сичка земе са *уфисала!*
Слели моми на поле-ту
На поле-ту фъ *Кайле* града,
Де ги чека *Има* царе.
И ги кара фафъ земна пещере,
Та на Бога курбанъ колетъ
Курбанъ колетъ суру агне,
Суру агне едно у майка,
И му пеетъ ясна песна,
И царе ги гозба гости
Малу млогу три нидели.
И хми прави златну уралу,
Та си уратъ фафъ бахче-ту,
И си сеетъ бела пшеница
Бела пшеница белу грозде;
Йоще три нидели поминали,
И си жнеетъ бела пшеница,
И си бератъ белу грозде —
Та си месетъ чиста леба,
И си праветь руйну вину.
Утъ тога е хадетъ устаналъ,
Да са пее тае песна,
И да фоди малка мома
Да са шета низъ гора-та,
Та и гласумъ да си рука
«Иди си, зима, иди си
Да си дойде лету.»

VIII.

ЛИЧЕНЪ-ДЕНЪ УГАВИТА-ДЕНЕ.

Пролеть-та около Гергювъ-день колели курбане; деветъ моми утивали фъ гора-та при стадо-то, и фащали деветъ ювна или ягне-та за курбанъ-тъ; тези моми испѣвали слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 1.

Пасешъ, стаду, фафъ гора-та,
Я ни слевашъ на поле-ту
На поле-ту наниви-те;
Чи фъркнала Сура Ламие
Погасила сичку поле:
Погасила пшеници-те
И реки те присушила!
И на стаду са заканила,
Чи е стаду фафъ гора-та

Та ни слева на поле-ту,
«Чекай, стаду, почекай
Дуръ да дойда фафъ гора-та,
Ша та *руна* на поле-ту
Да са давишъ фафъ белъ Дунавъ!»
Мощне са си, стаду, уплашилу
Та ни слевашъ на поле-ту.
Фала, стаду, на Гручу войвода,
Чи е слезалъ утъ небе-ту
Съсъ йогнена сабе фафъ ръки-те,
Та погуре Сура Ламие,
Ни са виде що станала.
Свърти са, стаду, запрей са,
Да ти видим' деветъ ювна,
Деветъ ювна сé факлати
И факлати се югичи,
Да си слезатъ на поле-ту
На поле-ту и фафъ града
И фафъ града фафъ сарае,
Бъденъ си е веке вечерь.
Царе ми седи на йогнище,
На Бога си йоганъ вали,
Самъ е царе *палитъ*,
Палитъ си е на *игна Бога*,
Та му курбанъ коле
Деветъ ювна сé факлати,
Моми си курбанъ сечеме,
Та си готвиме манже *бъдница*
Дуръ са йоганъ сейналъ,
Па са гозба гостиме,
Бога си фала фалиме!
Чи е пратилъ Гручу войвода

На поле-ту наниви-те,
Сура Ла́мие ни саидисалъ,
Погуре е́ погуби́ е́:
Три са реки истекли
Проникнали пшеници-те,
Реки-те са протекли
И фафъ гора пресну млеку,
Та на Бога ва курбанъ колеме.»
Та са стаду свърте
И свърте са и запре са.
Излели са деветъ ювна,
Деветъ ювна се́ факлати
Се́ факлати се́ югичи,
Та ги моми закарали
Фъ сарае ги уткарали
Фафъ сарае и при царе.
Царе си е на порти-те,
Пременилъ са наредилъ са,
Та причека малки моми.
Съсъ ръка си злату вие
Та си злати деветъ ювна,
Позлати ги нареди ги,
Рогове-те позлатени,
И хми метна златна махрама.
Припели са моми запели са,
И излезе първу любу
Та си ги дарба дари
Утъ бахче-ту бели цвете
Бели цвете златни китки,
Та си моми накичили,
Та са моми пременили:
Вутре си е *цветенъ месецъ*,

И съсъ месецъ слънце изгрелу
Та си грее фафъ сарае,
Та са царе приготовилъ
Йоганъ да си вали,
Курбанъ да си коле,
Запели са малки моми.

Кога-то закарували овни-те и дохождали въ къща-та на старий-тъ селенинъ, кой-то ги причекувалъ като билъ пременетъ съ най-харни те дрехи, испѣвали слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 2.

Ой, ти царю и везирю,
Препаши си, царю, златна махрама,
На Бога си мольба молишъ,
На йогнище йоганъ валишъ.
Сейна йоганъ дуръ на Бога,
Златну дъру на йогнище;
Йоще йоганъ са ни валилъ,
Сама Бога да си слезе
Сама Бога на йогнище,
Да си вали *сейна йоганъ*,
Памитъ му си на йогнище.
Та му курбанъ колешъ
Деветъ ювна се факлати
Се факлати и югичи,
Подавашъ ни златна ноже,
Та ги сечеме залугъ пу залугъ,

На йогнище ги готвиме,
Сейна огань сейна манже,
Кой ми еде и ми пие
Причекалъ си *цветенъ месецъ*:
Пшеница му фафъ хамбаре,
Руйну вину фафъ дреница,
Пресну млеку фафъ ведрица,
Пресну сирене фафъ цедила.

Старий-тъ селенинъ Палитъ назоваемъ припасувалъ са съ едно чисто платно, и турелъ дърва та на огань-тъ, после излѣвали моми те, и тога той кришомъ турелъ огань, и са запалели дърва та, тога рукнувалъ моми те и хми казувалъ че самъ Богъ повѣлилъ на слънце то какъ си грее да запали огань-тъ; той на огнище-то колелъ курбанъ-тъ, а моми те го секли залогъ по залогъ и го готвили като испѣвали слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 8.

Боже, Боже, мили Боже,
Царе ти са Боже моли,
Да си слезешъ на йогнище,
Дека си е златну дъру,
Да си валишъ *сейна йогань*,
Хеле му си мольба услушелъ.
Самъ си, Боже, ни слезалъ,
Я си прати ясну слънце
Та си грейна на йогнище,
Та си вали *сейна йогань*,

Палитъ ти е млада царе;
Седналъ си на йогнище
Та ти курбанъ коле
Деветъ ювна и факлати,
Сѐ факлати сѐ югичи,
Нее ти курбанъ сечеме
Сечеме гу залугъ пу залугъ,
Готвиме гу *сейна манже*,
Сейна йоганъ сейна минже;
Я ти са мольба молиме,
Кой си яди и си пие
Да причека *цветенъ месецъ*:
Пшеница му фафъ хамбаре,
Руйну вину фафъ дреница.
Пресну млеку фафъ ведрица,
Пресну сирене фафъ цедила;
Кой ни еде и ни пие,
Съсъ клетва гу приклевашъ:
Какъ е царе на йогнище
Та си йогань вали,
Той да си е у дома си,
Да си свие бели ръки
Да ги свие и да плаче
И да плаче и да вика,
Чи си месецъ ни причекалъ,
Цветенъ месецъ Угавита;
Чи си нема бела пшеница
Бела пшеница фафъ хамбаре,
И си нема руйну вину
Руйну вину фафъ дреница;
Стаду му е фафъ гора-та,
Задули са ветрове-те

Ветрове те самувили-те,
Съ ветрове-те Сура ламие
Поела му сиву стаду,
Та си нема пресну млеку
Пресну млеку фафъ ведрица,
Пресну сирене фафъ цедила.»
Пели моми припели са,
Готвили си *сейна манже*,
Седнали си на трапеза.
Подрукна са царе зарукна са,
Бре юнаци малки моми,
Кой ми дойде фафъ сарае
Фафъ сарае на йогнище,
Гозба да гу госте.
Да ми еде сейна манже:
Пшеница му фафъ хамбаре,
Руйну вину фафъ дреница,
Пресну млеку фафъ ведрица,
Пресну сирене фафъ цедила.

ЗА УГАВИТА—ДЕНЕ.

(Саще отъ другъ певецъ).

Едно време въ село-то на пѣснопѣецъ-тъ, една стара баба кога-то вейке било пролеть утивала въ гора-та съсъ моми и испѣвала слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 1.

Кали Кали Баваница;
Слези *Кали* фъ наше града.
Цвете ранишъ китки виешъ,
Сега *Кали* афъ бахче-ту
Цвете берешъ китки виешъ,
Да са *Кали* веке ни бавишъ.
Фафъ гора са малки моми
Малки моми и девойки,
Де та чекатъ сега малу
Сега малу три нидели,

Слези Кали накичи ги;
Чи са наеть сторили:
Три нидели са седели,
Йоще три нидели да седеть,
Па да си ги Кали ни накичишъ,
Да хми дадешъ бели цвете
Бели цвете утъ бахче-ту,
Ни са вращать у дома си,
Чи хми са зима дудела!
На седенки ни излели,
Платну си ни белили,
Тенки си дари ни ткали;
Чи ги праща стара майка
Се фафъ гора фафъ планина
За йогань си дърва берать.

Въ гора-та баба-та накичела моми те съсъ китки, а тие пѣели слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 2.

Слела е *Кали Баваница*,
На глава хи златна *тремина*,
Фафъ *тремина* бели цвете,
Съсъ ръки си китки вие
Накичила малки моми
Малки моми и девойки —
Низъ гора си цвете сее,
Рукнала са подрукнала:
«Иди си, Зима, иди

Лету, Зима, да си дойде,
На моми са зима дудела,
Мощне си люта снегувита!
На седенки ни излели,
Платну си ни белили,
Тенки си дари ни ткали.»
Песна ми, Зима, чуешъ,
Чи самъ слела утъ небе-ту
Низъ гора си цвете сее,
Малки самъ моми накичила,
Та са лету зададе:
Скрий са, Зима, фафъ сарае,
Заключи си *марсоле-те*
Марсоле-те ледници-те,
Ледници-те снегове-те,
Чи си веке ни съдила.

Филка Милушка: вѣрували едно врѣмя че тия дохождала отъ небе-то съ Богово дозволенiе и прогонювала зима-та.

Руже: тринтафилъ.

Летна Бога: вѣрували че той билъ съдилъ на слънце-то, и му повѣлелъ да изгрева и да става лето.

Първа дене: билъ определенъ на Първа Юда предстателка на пролеть-та.

Летница: било направено въ гора-та, въ коя-то колели курбане-те само на Летна Бога.

Усеницы: много миризливи.

Руе: билъ Богъ предстатель на лозiе-та.

Рушнь-день: праздникъ на Руе, и колели курбанъ напи-

те дедове кога-то искарували ново вино; на това празд-никъ играели хоро съсъ свирки и тъпане.

Йогневили: значи йоганьъ искаруватъ.

Храмина: прескутникъ.

Ужина: ножь, съ кой-то колели курбане-те.

Ясно пиле: колели курбанъ само презъ лето то; ясно са зовело, защо то го фащали само кога-то греело слънце то, инакъ не го колели курбанъ, и не билъ приетъ на Бога.

Траница: казанъ.

Руна: значи бутамъ.

Югиче: овни-те кои-то карали стадо-то кога-то пасло въ гора-та.

Дреница: значи съдътъ, въ кой-то стоело вино-то.

Угавита: летенъ ветеръ топлий.

Йогне Богъ; вѣрували наши-те дедове че той съдилъ на слънце-то и на топлина-та, понеже той му давалъ светило и топлина за да грея на земя-та.

Магата: билъ най-големий-тъ месецъ на година-та.

Асуита: билъ праздникъ големъ на Бога определенъ.

Има: билъ царь на наши-те дедове, за кого-то вѣрували че лафувалъ съ Бога, и той написалъ ясна книга по Богово внушенiе, и я далъ на человѣци-те да са молетъ на Бога.

Дургана: била Богине на небе-то.

Коприца: била билька миризливи, съ коя-то моми-те причекували лето-то.

Първа Юда била Богине на небе-то; била мома отъ коя-то и слънце греело, послѣ станала звезда.

Първи месецъ: билъ определенъ въ празднуваніе на Първа Богине.

Пенчира: значи нѣщо плетено за цвете като кошница.

Ухивате: радувате.

Кайле: билъ градъ големъ, въ кой-то седелъ Има царе; много пъте тука слевали змеюве-те отъ небе-то и ги гощавалъ *Има царе.*

Уфисала: размирисала.

Кали: била предстателка на лето-то.

Баваница: била Юда, коя-то преминовала врѣме-то.

Ранишъ: значи къцашъ.

Тремина: панеръ, саханъ.

Марсоле: капешки-те, кои-то замръзнуватъ зимно врѣмя какъ си капетъ.

Ледница: значи ледове,

IX.

ЛИЧЕНЪ-ДЕНЪ СИРИНЪ-ДЕНЪ.

Кога-то наши-те дедове празднували Сиринъ-день ходили седемъ моми въ гора-та гдѣ-то били стада-та на сички-те селене; за това ги събирали сички-те въ гора-та на едно место, й моми-те испѣвали слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 1.

Зададе са личенъ-день
Личенъ-день *Сиринъ-денъ*,
Съсъ день иде *Сира-Бога*,
И съсъ Бога *Гора Юда*
Гора Юда башъ чобанка,
Слели ми са фафъ гора-та,
Дека си е *Ноню* юнакъ
Та си пасе сиву стаду.

Сира Бога фъ пещере-та,
Гора Юда фафъ гора-та,
Афъ десна ръка златна кавала,
Афъ лева ръка златна тоега,
На юнакъ вели ютговори:
«Варай, *Ноню*, чобанъ *Ноню*,
Три години, Ноню, фафъ гора-та
Три години стаду пасешъ,
Па ти стаду умалева!
Та ми са си, *Ноню*, плакалъ,
Тъжба ми са си, *Ноню*; тъжилъ,
Чи ти са стаду ни плоди,
Лу ти йоще умалева.
Та ми *Ноню* думиле,
Та ми са, *Ноню*, нажели
Нажели ми са натъжи ми са,
На Бога са мольба моле,
И на Бога на бабайку,
Ега си гу служба служе
И си пие студна вода,
Вода съ ръка да пърсне
Да си пърсне на тое-ту стаду,
Та да ти са стаду наплоди.
Бога ми мольба ни чуе,
Туку ми са разедилъ,
Разедилъ ми са налютилъ ми са,
Утмалъ ми дума приговори:
«Ой, ле моме Гора Юда,
Йоти ми са мольба молишъ?
Три години *Ноню* фафъ гора-та
И си пасе сиву стаду,
Какъ си ми е *личенъ-денъ*

Личенъ-день Сиринъ-день,
Юди самодиви фъ пещере-та
Излели са фафъ гора-та,
Намерили чобанъ *Ноню*,
Терали му суру агне,
Суру агне ни хми дава,
Терали му пресну млеку,
Пресну млеку ни хми дава!
Юди ми курбанъ ни колетъ,
Пресну млеку ни ми едатъ,
Та ни ми е веке *личенъ-день*
Личенъ-день Сиринъ-день:
Пресну млеку ни сирили,
Ни ми яли фафъ гора зелена.
Юди слели на поле-ту,
На поле са юнакъ намерили
Чи си пасе сиву стаду,
Малу стаду триста овци,
Едно си му суру агне.
Юди му велетъ и говоретъ:
«Ой ле юнакъ младъ чобанинъ,
Знаешъ ли 'ли ни знаешъ?
Вутре си е *личенъ-день*
Личенъ-день Сиринъ-день,
И на Бога курбанъ колеме,
Та ти са мольба молиме,
Да ни дадешъ суру агне,
Да ни дадешъ пресну млеку,
Суру агне курбанъ колеме,
Пресну млеку сириме,
На Сира Бога са молиме,
Да ти плоди сиву стаду:

Триста овци ми пасешъ,
Три хиледи да ми пасешъ.»
Младъ чобанинъ вели ютговори:
«Ой ле вие Юди Самодиви,
Що си паса сиву стаду,
Едно ми е суру агне,
Самъ си гу курбанъ коле,
Вутре си е *личенъ-день*
Личенъ-день Сиринъ-день,
Да ви дамъ суру агне,
Ша идете фафъ гора-та
Фафъ гора-та фъ пещере-та,
Язъ уставамъ на поле-ту,
На Бога си курбанъ ни коле,
Та ни ми е *личенъ-день*
Личенъ-день Сиринъ-день.
Ега си ма бабайку пратилъ
Да му паса сиву стаду,
Съсъ клетва ма приклевалъ:
«Ега си е, сину, *личенъ-день*
Личенъ-день Сиринъ-день,
Суру агне да си имашъ,
Аку ни гу курбанъ колешъ,
Пресну млеку да ни сиришъ
Умалналу ти сиву стаду,
Ни си веке младъ чобанинъ.»
Тука долу на река-та
На река-та пещере-та,
Аку си ми каилъ ставате,
Да седите на поле-ту
Дуръ да ми изгрее ясну слънце
И съсъ слънце *личенъ-день*;

Фъ пещере-та курбанъ да колете,
Да ви сире пресну млеку,
Дукарувамъ суру агне,
Та си гу курбанъ колете,
Макаръ да ми е само фафъ стаду,
За едно ми Бога деветъ дава.
Юди ми каилъ станали,
Та чекали на поле-ту
Дуръ изгрелу ясну слънце,
И съсъ слънце *личенъ-денъ*
Личенъ-денъ Сиринъ-денъ.
Чобанинъ си фана суру агне,
И си *цира* сиву стаду,
Напълни си ведрица-та
Напъли си пресну млеку,
Утишли ми фъ пещере-та.
Юди ми курбанъ колетъ
Курбанъ колетъ суру агне,
Чобанинъ ми сири пресну млеку.
Та ми чобанинъ думиле,
Стаду му са на поле ни плоди,
На година едно суру агне!
Какъ ма, мома, служба служишъ
На стаду му вода пърснахъ—
Ега ми са чобанинъ върнахъ,
Стаду му три хиледи!
Я ма Ноню ни саидисалъ,
Фафъ гора ми курбанъ ни коле,
Какъ ма Ноню ни саидисалъ,
Та и язъ гу ни саидисувамъ:
Вутре рану стаду му са примамилу,
Та си бега утъ гора-та,

Ни е Ноню башъ чобанинъ.»
Какъ ми дума Бога и бабайку,
Ти ми, Ноню, думилевашъ,
Та му са мольба моле,
Да ми слезе фафъ гора-та
Фафъ гора-та фъ пещере-та,
Та му, Ноню, курбанъ колешъ.
Бога ми е фафъ гора-та
Фафъ гора-та фъ пещере-та,
Дека си са Юди Самодиви,
Вутре си е личенъ-день
Личенъ-день *Сиринъ-день*,
Та си Бога мене пратилъ
Да ти терамъ суру агне—
Юди Самодиви каилъ ни станали
Да ти тератъ суру агне—
Слънце веке изгрева
Задава са личенъ-день
Личенъ-день Сиринъ-день,
Та ма чека *Сира Бога*;
Три години ти са стаду ни плодилу,
Сѐ ти стаду умалевалу;
Да ми дадешъ суру агне,
Стаду ти са наплодилу:
Стаду ти е три хиледи,
Станалу ти триста хиледи!
Ютговори чобанъ Ноню:
„Бегай, Юду, побегнала,
Искарувамъ люта срела
Та та усрелевамъ на сърце-ту,
Колку ми е стаду умалналу,
Йоще ми терашъ суру агне

Да ми стаду подмамишъ!
Сира Бога да е каилъ ставалъ,
Да му коле суру агне,
Наплодилъ ми сиву стаду.»
Разеди са Гора Юда
Разеди са, налюти са,
Ни утиде фъ пещере-та,
Я си свири златна кавала
И си фърли златна тоега,
Сиву стаду са распелелу.
Чобанъ Ноню ми заплака
Та хи вели ютговори:
«Запрей ми, Юду, сиву стаду,
Та ти фащамъ суру агне,
Та ти цирамъ пресну млеку.»
Юда му вели ютговори:
«Хемъ ми давалъ, хемъ ни давалъ,
Стаду ти са веке распелелу,
Касметъ ималъ *чобанъ Круна*
Чобанъ *Круна* на поле-ту.»
Сиву стаду долу на поле-ту,
Та гу пасе чобанъ *Круна*.
Та утиде Гора Юда
Та му вели ютговори:
«Помабогъ ти чобанъ *Круна*!
Вутре си е личенъ-день
Личенъ-день Сиринъ-день,
Та си на Бога курбанъ коле
Курбанъ коле фъ пещере-та:
Давашъ ли ми суру агне
Давашъ ли ми ли ни давашъ?
Ютговори чобанъ *Круна*:

«Варай, Юду, Самодива,
Давамъ ти суру агне,
И ти давамъ девендесé ювна,
Руди ювна сé факлати,
За мене ги курбанъ колешъ,
Да ми са плоди сиву стаду.“
Рече йоще ни утрече
Та си фана суру агне,
Предели хи девендесé ювна,
Руди ювна сé факлати,
И хи цира пресну млеку,
Напълни хи ведрица-та.
Та му Юда вели ютговори:
«Варай, *Круна*, младъ чобанинъ,
Ни самъ, *Круна*, Юда Самодива,
Лу самъ Гора Юда Самувила;
Що ти дойде сиву стаду,
Стаду си пасалъ чобанъ *Ноню*,
Потерахъ му суру агне,
Потерахъ му, ни ми даде!
Засвирихъ си съсъ златна кавала
И си фърлихъ златне тоега,
Та му стаду побегналу
Та ми слезе на поле-ту,
Запаса ми съсъ тое-ту стаду,
Чи си даде суру агне;
Само ти агне фафъ стаду,
Я гу даде на Юди Самодиви
Та гу курбанъ колетъ;
Какъ си служе Сира Бога,
Сира Бога бабайку ми,
Вода пърсна на тое ту стаду,

Стаду ти триста хиледи!
Закарай ми девендесе ювна
Та ми фоди фафъ гора-та
Фафъ гора-та фъ пещере-та,
Да си видишъ *Сира Бога*,
Да му сиришъ пресну сирене,
Та ти брани сиву стаду.»
Чобанъ *Круна* ни са чуди,
Устави си сиву стаду,
Само стаду на поле-ту,
Та закара девендесé ювна,
Съсъ нег' си е Гора Юда,
Та утидé фафъ гора-та
Фафъ гора-та фъ пещере-та.
Подрукна са Гора Юда:
«Тате ле *Сира Божг*,
Я пречекай, тате, чобанъ *Круна*,
Чи ти кара суру агне,
Суру агне девендесé ювна,
И ти носи пресну млеку,
Припълнилъ ми цедила-та.
Богъ да бие чобанъ *Ноню*,
Ималъ си е сиву стаду
Малу млогу триста хиледи,
Ни ми даде суру агне!
Разедихъ са налютихъ са,
Засвирихъ си златна кавала
И си фърлихъ златна тоега,
Та му стаду распелехъ,
Стаду му са разбегалу
Та си слелу на поле-ту
Стаду пасе чобанъ Круна;

Потèрахъ му суру агне,
Та ми даде суру агне,
Йоще и девендесé ювна
Давендесé ювна сé факлати:
Мольба ти са, тате, моле,
Да му плодишъ сиву стаду,
Чобанъ Круна башъ чобанинъ,
Кой му види сиву стаду
Кой му види да завиди!"
Сира Бога вели ютговори:
«Ой ти моме *Гора Юду,*
Кому думахъ и казувахъ!
Чобанъ Ноню ни ма саидисалъ,
Та и язъ гу ни саидисахъ,
Сиву му стаду умаделу:
Я ти са си разедила
Разедила налютила,
Распеле му сиву стаду,
Загина му съсъ *кураба.*
Чобанъ Ноню фафъ гора-та
Та си плаче и си вика,
Сърце му са каменилу,
Велъ ми камень фафъ гора-та!»
Рече Бога ни утрече
Зададе са *личенъ-день*
Личенъ-день Сиринъ-день,
Чобанъ *Круна* курбанъ коле
Курбанъ коле суру агне,
Йоще колé девендесé юавна
Девендесе ювна се факлати;
Седемъ Юди Самодиви
Какъ ми зели ведрицá-та

Ведрица-та съ пресну млеку
Та ми сиретъ пресну сирене;
Дуръ са веке Бога засмелъ,
Златна му ръка фафъ ведрица
Та усири пресну сирене.
Подали му седемъ Юди
Седемъ Юди Самодиви.
Та си вели ютговори:
«*Круна ми е башъ чобанинъ*!
Йоще стаду ша му са наплоди:
Колку леса фафъ гора-та
Толку му са сури агне-та!»
Рече йоще ни утрече
И си фъркна на небе-ту.
Чобанъ *Круна* на поле-ту,
Та си пасе сиву стаду,
Три нидели стаду пасе,
Стаду му са наплодилу,
Стаду му поле засенилу,
Колку леса фафъ гора-та
Толку му са сури агне-та.
Та ми слезе долу и фафъ града,
Та си фана триста чобане,
Та си му стаду пасатъ.
Прочулъ са Круна зачулъ са,
Царь ми стана на земе-та.
Сира, Боже, мили Боже!
Ни сме, Боже, Юди Самодиви,
Лу сме, Боже, седемъ моми,
Брате ни са башъ чобане
И си пасатъ сиву стаду,
Та на са пратили фафъ гора-та,

Чи ти е личенъ-день
Личенъ-день Сиринъ-день,
Дали ни са суру агне,
Та ти гу курбанъ колеме,
Брате ни са чобанъ Круна,
Ни са брате чобанъ Ноню,
Се ти колетъ суру агне.
Мольба ти са, Боже, молиме,
Какъ си пиешъ студна вода,
Какъ та служи Гора Юда
Фафъ гора си вода първни,
Дека ни са мили брате,
Та хми са стаду наплодилу,
Ду година ти курбанъ колеме
Суру агне, деветъ ювна,
Деветъ ювна се факлати.
Тука си е пещере-та,
Фъ пещере-та ду белъ кладнецъ,
Днеска ти е личенъ-день
Личенъ-день Сиринъ-день,
Та ми седишъ фъ пещере-та,
Та си пиешъ студна вода
Студна вода утъ белъ кладнецъ,
Гора Юда служба та служи,
Подава ти златна чеше:
Аку си ми чеше забуришъ,
Да намериме златна чеше
И фафъ чеше студна вода.
Мольба ни, Боже, чуешъ
Та си чеше уставилъ,
Да пърскаме сиву стаду,
Що гу пасатъ мили брате,

На Бруна са башъ чобане,
Та хми са стаду напподилу:
Ду година ти курбанъ колетъ
Суру агне деветъ ювна
Деветъ ювна се факлати.
Три дни сме, Боже, фафъ гора-та
Та ни са е дуделу,
Та на чекатъ мили брате.
Ша идеме фъ пещере-та,
Белкимъ си уставилъ златна чеше,
Белкимъ си е намера намериме:
Чи ни са брате разедили
Разедили налютили,
Уставетъ на фафъ гора-та
Да хми пасемъ сиву стаду.

ЗА СИРИНЪ-ДЕНЪ.

(Отъ другио певецъ).

Въ село Кочевъ предъ сто години на Гергювъ-день седемъ моми ходили въ гора-та близо до нѣкоя пещеря, и заколювали курбанъ на Бога едно агне, послѣ една отъ техъ кришомъ ходила въ пещеря-та, и оставела една чеше пълна съ вода, и като излевала отъ пещеря-та, испѣвала слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 1.

Подрукна са малка мома
Малка мома Юда Самудива,
Хаде моми мили друшки
Да ва карамъ тука долу
Тука долу въ пещере-та.
Днесъ ми слезалъ *Сира Бога*,
И съсъ Бога Гора Юда
Гора Юда башъ чобанка,
Съсъ кавала фафъ ръка-та,
Та ми флела фъ пещере-та.

Какъ са шеталъ Бога фафъ гора-та
Срета сретилъ трима юнака
Трима юнака башъ чобане,
Чи си пасатъ сиву стаду,
Та ги пита и ги праши:
«Варай вие трима юнака,
Знаете ли, ли ни знаете?
Днесъ ми е *личенъ-день*.
Личенъ-день Сиринъ-день,
Я ми курбанъ ни колете,
Та ви са стаду умалилу».
Трима юнака велетъ и говоретъ:
«Курбанъ ти, Боже, колеме.
Сесри ни са фафъ гора-та,
Дека си е пещере-та,
Та си ти курбанъ колетъ».
Засме хми са *Сира Бога*
Сира Бога Гора Юда,
Та си флезе фъ пещере-та
Засвирила *Гора Юда*
Та си свири и си пее,
И си точи студна вода,
Студна вода утъ белъ кладнецъ,
Та си Бога служба служи
И му са мольба моли.
Какъ си пие студна вода
И фафъ чеше да устави,
Вода фъ чеше да устави
И съсъ вода златна чеше;
Бога хи мольба услушелъ,
Та уставилъ студна вода
И съсъ вода златна чеше,

Чеше ми уставилъ
На небе си фъркналъ.
Флезите ми фъ пещере-та
Белкимъ си чеше намерите.
Какъ ми чули малки моми
И си флели фъ пещере-та,
Та си тератъ златна чеше,
Йоще чеше ни намерили.
Дуръ си дойде Юда Самудива
Та ми седна на белъ кладнецъ
На белъ кладнецъ пудъ дъро-ту:
Пудъ дъро-ту златна чеше.
Та хми чеше подаде,
И фафъ чеше студна вода,
Уставилъ е *Сира Бога*.

Послѣ седемъ-техъ моми утивали въ пещеря-та и кога-то една отъ техъ щела да намери чеше-та, утивали на некое селско стадо, и испѣвали слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 2.

Трима брате башъ чобане,
Де сте брате лу де да сте,
Запрейте си сиву стаду
Да ни пасе фафъ гора-та.
Сира Бога баксишъ пратилъ
Баксишъ пратилъ златна чеше,
И фафъ чеше студна вода,
Съсъ насъ иде Гора Юда
Гора Юда Самудива,

Та си носи златна чеше,
Съсъ вода ви пърска сиву стаду,
Та ви са стаду наплодилу;
Златна хи ръка фафъ ведрица
Усире си пресну сирене.
Какъ ми чули трима брата
Трима брата башъ чобане,
Запрели са сиву стаду
Да ни пасе фафъ гора-та.
Закарали деветъ ювна
Деветъ ювна и факлати,
Причекали седемъ моми.
Курбанъ колетъ деветъ ювна
Курбанъ колетъ на Гора Юда.
Йоще хи са мольба молетъ:
«Варай Юду Гора Самудива,
Свирни Юду съсъ кавала,
Събери ни сиву стаду,
Сама, Юду, да ги цирашъ,
Да ни цирашъ пресну млеку,
Да напълнишъ ведрица-та,
Златна ти ръка фафъ ведрица
Да усиришъ пресну сирене,
Да си гостишъ тои друшки
Тои друшки наши сесри;
Да ни пъркашъ сиву стаду
Да гу пъркашъ съсъ студна вода,
Що е носишъ фафъ златна чеше,
Да ми са стаду наплоди,
Та да си та, Юду, фалиме.

Като стигнували вейке до стадо-то, една-та отъ техъ, коя-то имала чеше-та и кавала, утивала сама въ стадо-то, и го пърскала съсъ вода-та отъ чеше-та и си доила овците; а други-те пѣели слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 3.

Засвири ми Гора Юда
Гора Юда Самудива,
Засвири ми съсъ кавала,
Та ми гора заечила.
Свирка чули пилета-та,
Събрали са фафъ гора-та
Та си веке ни фъркатъ,
Я си слушетъ Гора Юда
Какъ си свири и си пее.
Събра си ми сиву стаду,
Ни ми пасе фафъ гора-та,
Примамй си сиву стаду
Съсъ кавала и съсъ песна.
Дусети са Гора Юда,
Устави си кавале-те,
Та си искара златна чеше
Съсъ вода си пърска сиву стаду,
И си пърска и говори:
«Трима брата башъ чобане,
Стаду ви е три хиледи,
Ду година триста хиледи!
Курбанъ ми колете малу млогу
Малу млогу деветъ ювна
Деветъ ювна и факлати,

Ду година девендесе ювна
Девендесе ювна и факлати».
Рече йоще ни утрече
Искара си ведрица-та
Та си цира сиву стаду,
Пресну млеку фафъ ведрица,
Та си спусна златна ръка
Златна ръка фафъ ведрица
Та усири пресну сирене.
Та си рукна мили друшки,
Та си ги гозба гости.
Три дни Юда фафъ гора-та,
Я са веке ни виде.
Трима брата стаду пасатъ,
Ега дойде Гора Юда
Стаду хми е три хиледи;
Йоще година ни поминала,
Та хми са стаду наплодилу
Малу млогу триста хиледи!
И тие си курбанъ колетъ
Ега си е *личенъ-день*
Личенъ-день Сиринъ-день
Малу млогу девендесе ювна
Девендесе ювна и факлати;
Ега си е личенъ-день
Личенъ-день Гергювъ-день,
Събиратъ си малки моми
Малки моми мили сесри,
Моми носетъ чисти кулаци,
На кулаци пресну сирене,
Та подаватъ и са гостетъ.

Круна: билъ юнакъ чобанинъ и царъ на наши-те дедове; той закаралъ дедове те, и ги докаралъ по тая земя; съсъ него си докаралъ и стадо-то, та го наплодилъ по тая земе.

Съсъ кураба: значи съ купане-та.

X.

ЛИЧЕНЪ-ДЕНЪ ГЕРГЮНЪ-ДЕНЪ.

Пѣсна коя-то испѣвали на *Гергювъ-денъ* когато носили цветенъ лѣбъ.

Песна 1.

Малку дете изъ селу ходи,
Фъ рока му бела книга
Бела книга и калема
И калема мурекепа,
Де си има малка мома,
Фъ къщи хи флева:
Излез' ми, моме, излези,
Писалъ та самъ на книга-та,
Та си ма дарба даруващъ,
На раму ми *хлуна* метащъ,
Утре си е личенъ-денъ
Личенъ-день *Гергювъ день*.

Фоди ми, моме, фъ гора,
Да си берешъ бели китки
Бели китки бели цвете,
На Гиорги си кулакъ месишъ,
Фафъ кулакъ бели цвете
Та ми стоишъ на река-та,
Цветенъ кулакъ подавашъ.
Чи е Гиорги мощне юнакъ,
Вутре ми излезалъ на река-та,
Излела му сура ламие,
Искаралъ си тешка буздугана
Посекалъ е залугъ пу залугъ,
Истекли са ду три реки:
Първа река бела пшеница.
Втора река руйну вину,
Трета река пресну млеку.
Какъ видели малки моми,
Фанали му бърза-та коне,
Та му глава накичили
Бели китки бели цвете.

Кога-то месили кулаци-те за *Гергювъ-день*, една мома фърлела цвете, а други пѣели тая пѣсница:

ПЕСНА 2.

Фърлей ми, моме, фърлей
Фъ чиста леба бели цвете
Бели цвете бели китки;
Брала ги си фъ гора ни брала,
Гиорги та йоще ни виделъ,

Вутре му личенъ-день
Личенъ му день *Гергюв день*.
Самъ та е на река намерилъ,
Яхналъ си та на бърза та коне,
Закаралъ та фафъ сое сарае;
Иотключилъ е' съндъци-те
Та си та дарба дарува:
Сейна ти махрама метналъ,
На махрама Ясна Звезда.
Па са вращашъ на река-та,
Цветенъ ти лебъ даваме,
Та гу на стаду носишъ,
Стаду си захранювашъ,
Стаду ни дава пресну млеку.
Па си, моме, на хору,
Та си хору изождашъ;
Сейна ти махрама на глава-та,
Кой та види на хору-ту,
Рока дига на тебе
Съсъ рока *та фала фали*.

Хлуна: было платно копринено.
Сейна: що са ласкае като огань.

XI.

ЛИЧЕНЪ-ДЕНЬ ВИТИНЪ-ДЕНЬ.

Ветъръ ми, мале, дуе
Ветъръ, мале, фафъ гора-та
Фафъ гора-та фъ планина-та;
Ни е, мале, Димна Юда
Димна Юда Самувила,
Лу си е, мале, *Витна Юнакъ*.
Три му са сърпа фафъ рока-та,
Позлатилъ ги, мале, съсъ се злату,
Рукналъ са, мале, подрукналъ са:
„Чуйте ми селене и кметове!
Вутре ми е *личенъ-день*
Личенъ-день Витинъ-день,
Поле-ту е побелелу,
Седби те са пожълтели
Пожълтели да са жнеетъ.
Три ми моми пратите
Фафъ гора-та фъ планината,
Три са моми утъ три майки,
Сека мома една на майка,
Да ми колетъ три ювна

Три ювна и ругати;
Язъ хми баксишъ давамъ
Три ми сърпа позлатсни,
Да ми слезатъ на поле-ту,
Сърпа туретъ на седби-те:
Дуръ тога са моми излели
Та си жнеетъ на поле-ту».
Научили са, мале, селéне-те
Селене-те кметове-те
Чи самъ една на майка,
Ша ма пратетъ фафъ гора-та
Фафъ гора-та фъ планина-та,
Дарба ма дарува *Витна* юнакъ
И ми дава златна сърпа.
Премени ма, мале, нареди ма».
Рече мома ни утрече
На порти си похлопали:
„Моме ле една на майка,
Премени са нареди са,
Вутре си е личенъ-день
Личенъ-день *Витинъ день*.
Хадетъ има фъ наше-селу:
И три моми утъ три майки,
Сека мома една на майка,
Да си идатъ фафъ гора-та,
На юнакъ курбанъ колетъ
Три ювна и ругати —
И той си ви баксишъ дава
Три си сърпа позлатени».
Три са моми пременили
Пременили наредили,
Три са ювна закарали

Три ювна и ругати,
Та си фодеть фафъ гора-та
Фафъ гора-та фъ планина-та—
Шетали са що са шетали
И са слели на река-та.
Срета ги срете *Витна юнакъ*,
Три му са сърпа фафъ роки-те,
Сърпе му са позлатени;
Три му са снопе на раму-ту,
Класете са позлатени,
Три му са класа на глава-та,
Секи класа *безценъ каменъ*,
Утъ каменъ си слънце грее;
Селемъ му са моми дали!
Три му са ювна заклали
Три ювна и ругати;
И той си ги дарба дари,
На сека мома златна сърпа.
Слели са моми на поле-ту,
Златенъ са сърпъ турили,
Зажнали са пшеници-те.
Утишли си фафъ селу-ту,
Рукнали са подрукнали:
«Чуйте ни малки моми,
Слели сме утъ гора-та
Утъ гора-та утъ планина-та
Слели сме на поле-ту,
Златенъ сме сърпъ турили
Зажнали сме пшеници-те:
Хаде си моми на поле ту
Да си жнеете пшеници-те,
Чи са веке побелели,

Днеска е личенъ-день
Личенъ-день *Витинъ-день*.

Песна 2.

Сички са, Радю, на поле,
Сички са, Радю, на жетва,
Лу ти си, Радю, у дома си.
Чулъ ли си 'ли ни си чулъ?
Витна е юнакъ утъ гора слезалъ
Слезалъ е, Радю, на поле,
Та си иргене-те пита
Дека е, Радю, иргенинъ?
Йоще на поле ни излезалъ!
Лани самъ съ негу поста ширилъ
Длега е поста ду пладне,
Ичь са е Радю ни уморилъ,
Ичь са е Радю ни кахърилъ,
Ичь си е моми ни гледалъ.
Па си му дойдохъ на нива,
Сега си гу дарба дарувамъ,
Чи е Радю мъченъ юнакъ.
Излези, Радю, на поле
На поле, Радю, на нива-та,
Чи си та *Витна* чека.
Болънъ е Радю на потстеле,
Я ми е станалъ утъ потстеле.
Зелъ си е Радю сърпа,
Та си излезе на поле.
Поста е Радю ширилъ
Длега е поста ду пладне.

Виде гу *Витна юнакъ*,
Па си ми слезе на поле
На поле на нива,
Поста си съ Радю шири:
Ду пладне е бела пшеница,
Ду вечере са златни класе.
Събира Радю прибира,
Чорбажие Радю фафъ селу,
Кмета е Радю фафъ селу.

ЗА ВИТИНЪ-ДЕНЬ.

(Отъ другио певецъ).

Кога-то вейке ужнавали, въ секо село колели курбанъ по три крави, и сички-те излевали на едно место нарочно за това опродѣлено, та яли и пили, а моми-те подавали по трапези-те варена пшеница съсъ медъ варена, и пѣели слѣдоюща-та песна:

ПЕСНА 1.

Братку ле Янче ле,
Вчера бе, Янче, на поле
На поле, Янче, на жетвица,
Жнали са малки моми
Малки моми девойче-та,
Жнали са, Янче, прижнали.
Тамамъ си веке навървили,
Сретила ги Небна Юда
Небна Юда Самувила,
Та хми е, Янче, заръчела
Заръчела, Янче, поръчела,
Да ми варетъ бела пшеница;

Чи си, Янче, фафъ гора-та
Фафъ гора-та на стаду-ту,
Три си крави закаралъ,
Ялуви са Ялосани,
Та ги на Бога курбанъ колешъ,
Мольба му са, Янче, молишъ:
Ду година, Янче, на лету
Да са веке ни люти,
Лу да праща ситенъ дъждецъ
Ситенъ дъждецъ дребна роса.
Три дни сме, Янче, йогань валили,
Па са йогань ни запалилъ!
Дуръ си слезе *Игне Бога*,
Ясна му борна фафъ рока,
Борна си, Янче, подаде
Та си йогань запали,
Та си вари бела пшеница;
Сипналъ си бела *румна*,
Благнала бела пшеница
Благнала за юнаци;
Фтегни си, Янче, бела рока
Земи си, Янче, бела пшеница,
Да ти са уста ублагнали,
Да си колешъ курбане-те,
Гозба, Янче, да на гостишъ.
Туку йогань да ни валишъ:
Аку слезе *Игне Бога*,
Фъ рока му ясна борна,
Да ти вали *ясенъ йогань*,
Да си готвишъ курбане-те,
Курбанъ ти е на небе-ту
На небе-ту дуръ при Бога;

Дъжна са Бога ни люти,
Белъ си кладнецъ ни заключе,
Лу си праща ситенъ дъждецъ
Ситенъ дъждецъ дребна роса;
Аку ни ти слезе *Игне Бога*
Съ ясна борна фафъ роки-те,
Ни ти вали *ясенъ йоганъ*,
Ни ти е курбанъ на небе-ту
На небе-ту дуръ при Бога,
Па ти са Бога лютилъ:
Белъ си кладнецъ заключе,
Ни си праща ситенъ дъждецъ
Ситенъ дъждецъ дребна роса,
Песна ти, Янче, ни пееме".
Разеди са, Янче, налюти са,
Съблече си бели дрехи,
Упаса си *махрама-та*.
Искара си златну ношче
Та си коле курбане-те,
Заклалъ си е ду три крави,
Подроби ги залугъ пу залугъ,
Та ги тури фъ златна *бретина*;
Я си йоганъ ни вали,
На Бога са мольба моли:
«Боже ле *Игне Боже*,
Мольба ти са, Боже, моле,
На моми си йоганъ валилъ,
Запали гу съ ясна борна,
Та ти са пшеница варили,
Подаватъ е на трапези-те;
Па си, Боже, слези
Съ ясна борна фафъ роки-те,

Та са ми йогань валишъ,
Да си готве курбане-те,
Да си госте юнаци-те
Юнаци-те и моми-те,
Момите ми песна пеетъ:
Чи са Бога ни люти,
Ни заключе ду белъ кладнецъ,
Лу си праща ситенъ дъждецъ
Ситенъ дъждецъ дребна роса».
Мольба са Янче моли,
Загърмелу затрескалу,
Йогань светна на небе-ту
Йогань са вали на ливаде,
Та си Янче курбане-те упекалъ —
Та си гозба гости юнаци-те.
Юнаците и моми-те.
Юнаците камень фърлетъ
Камень фърлетъ борба са боретъ,
Я моми-те песна пеетъ
Бога си фальба фалетъ,
И съсъ Бога младу Янче
Чи си курбанъ коле.

Онова день моми-те играели хоро на онова место като са добрѣ нагощавали, и испѣвали слѣдоюща-та песна:

Песна 2.

Ой Боже ле, ой Дожне ле!
Прироси' ни зароси' ни

Ситенъ дъждецъ дребна роса,
Пшеници-те са зеленили,
Класе те улебнали.
Янче е на поле-ту,
Слезе ми утъ небе-ту
Съ Небна Юда Самувила;
Янче ми сърпа носи,
Юда ми са накичила,
Привила си лебни класе
Лебни класе на глава-та,
Та ти Янче курбанъ коле
Мольба ти са моли,
Да са веке ни лютишъ!
Се' ти е кладнецъ утключенъ
Та си росишъ ситенъ дъждецъ
Ситенъ дъждецъ дребна роса —
Ду година младу Янче
Ша ти коле курбане-те,
Ни ти коле ду три крави,
Я ти коле малу млогу
Малу млогу девендесе;
Игне Бога йогань сфетналъ
Та си йогань навалилъ,
Та си Янче гозба готви,
Та си на гозба гости:
Песна ти, Боже пееме,
Хору ти, Боже, израеме,
Та си та фальба фалиме.

Песна 3.

На хоро

Прероси, Боже, зароси,
Пусни си, Боже, облаци-те
Облаци-те и магли-те
Фъ наше града на поле-ту
На поле-ту на ниви-те,
Да са роди бела пшеница;
Носиме ти фъ *зливни-те*
Фъ *зливни-те* фъ златни-те
Подаваме на юнаци,
Тое фальба на земе-та!
Висналъ си фъ наше града,
Протегналъ си десна рока,
На поле-ту бела пшеница,
На лозе-ту белу грозде
Белу грозде и цървену,
Афъ бахче-ту ябълки-те
Ябълки-те *курсси-те*;
Ду година бела пшеница ·
Носиме ти фъ *кривини-те*,
Мощне ги сме припълнили,
Подаваме на юнаци,
Йоще та фальба фалиме,
Тое фальба на земе-та!
У, хо, хо, ду година
Ду година на поле-ту
На поле-ту на ниви-те,

Съсъ златенъ сърпъ на жетвица,
Съсъ *курица* на лозе-ту,
Съсъ турбица афъ бахче-ту,
Береме си ябълки-те,
Ябълки-те куреси-те:
На юнаци цървени ябълки,
На момици *куреси-те*.

Витна: билъ Богъ на жетва-та.
Витинъ-день: билъ праздникъ на *Витна* когато ужнавали пшеници-те.

Румна: значи шикеръ.
Благнала: станала блага.
Бретина: значи казанъ отъ злато.
Зливини: сахане.
Виснал си: подалъ си роки-те.
Куреси: орехи.
Кривини: типсии.
Курица: кошница.

XII.

ЛИЧЕНЪ-ДЕНЬ ЕНЮВЪ-ДЕНЬ.

Проигралу ясну слънце
Проигралу на личенъ-день
На личенъ-день *Енювъ-день*,
И си вие тенка сабе
Позлатена посребрена.
Слела му Злата Майка
Тука долу фафъ гора-та,
Та си бае ясни бильки
Ясни бильки лечевити,
Да ги бератъ Юди Самудиви;
Да си фодетъ пу земе-та
Пу земе та фъ сарае-те,
Да си лечетъ царюве-те,
Царюве-те кралюве-те,
Фальба Юди да си фалетъ,
Чи ми седетъ фафъ гора-та
Та на Бога изметъ чинатъ —
Ясну сълнце майка брани,
Йоще си е проигралу

Привилу си тенка сабе.
Подрукна' са стара майка:
«Чуйте Юди Самудиви,
Лу де да сте тука да сте,
Да берете ясни бильки
Ясни бильки лечевити,
Днесъ ми е личенъ-день
Личенъ-день *Енювъ-день*,
На бильки самъ мощне баела:
Ясну ми слънце вода пърсна.
Жива вода утъ белъ кладнецъ,
Та си бильки напърсна.
Ког' си лечба лечите
И си става утъ потстеле,
Та си ва фальба фали,
И ви курбанъ коле
Сега малу деветъ крави».
Йоще му майка фафъ гора,
Задали са деветъ Юди
Деветъ Юди Самудиви
Съсъ *хармѝна* на роки-те
Та си бератъ ясни бильки
Ясни бильки лечевити—
Та си фодетъ пу земе-та
Пу земе-та фъ сарае-те.
Боленъ царе фъ цариграда
Сега малу три години.
Ка' са Юда научила
Чи е боленъ наше царе,
Мощне хи са дукривилу,
Подаде му ясна билька
Ясна билька лечевита,

Та гу дигна утъ потстеле—
Курбанъ коле деветъ крави.
Юда му вели ютговори:
«Що си намъ курбанъ келешъ
Та ни фалишъ Злата Майка!
Баела е ясни бильки;
И ни фалишъ ясну слънце,
Чи е пърсналъ жива вода
Жива вода утъ белъ кладнецъ,
Та са бильки лечевити».

— —

Енювъ-день: билъ големъ день на наши-те дедове, защо тога слевали звезди-те по земя-та, и баели на бильки-те та ставали за лекъ; отъ тога е останало на онова день стари-те баби да бератъ бильки.

Бае: да хми нѣе нѣщо, съ кое то пѣние давала хми сила за лекуване.

Лечевити: лечни.

Жива вода: вѣрували че тия била отъ небе-то, и който я пиелъ давала му животъ.

Хармина: значи кофнида.

ЗА ЕНЮВЪ-ДЕНЬ.

(Отъ другио певецъ).

Слела ми *Друида* утъ гора
Утъ гора *Друида* утъ планина,
Та си ми дойде фафъ селу.
Фафъ селу е *Друида* у кмета,
Та си са рукна подрукна:
«Ой ле ми стара кмета!
Бога ма, кмета, пратилъ
Фъ тае гора фъ планина-та,
Та си му изметъ чинамъ
Сега малу три месеца.
Я си ми никой ни дойде
Ни утъ града, ни утъ селу,
Ниту царе, ни ту кмета,
Да си ма царе види,
Да си ма кмета пита
Що си му терамъ утъ селу.
Дойдохъ ти, кмета, фафъ селу:
Утъ сега, кмета, ду ниделе,
Да ми найдешъ малки моми
Малки моми песнопольки,

Да ми ги фъ гора пратишъ.
Ка' си на Бога изметъ чинамъ,
Ка' си са каче на дъру,
Да си ми песна пеетъ,
Та ми са дъру златева,
Целни са вейки целниви,
Целе си малки моми:
Утъ лику хми ясну слънце,
Фъ гръди хми ясна месечина,
Фъ скути хми дребни звезди».
Върна са *Друида* завърна
Та си фафъ града утиде,
Фафъ града при царе,
Та му вели ютговори:
«Фъ гора самъ, царю, фафъ планина
Сега малу три месеца,
Я си фафъ гора ни дойде
Да си ма, царю, питашъ
Да си ма, царю, прашишъ
Що си фафъ гора чинамъ.
Дойдохъ ти, царю, фъ сарае,
Тимбихъ ти, царю, чинамъ:
Ду ниделе фафъ гора да дойдешъ,
Да дойдешъ, царю, съсъ първу любу;
Хемъ да си карашъ руди йовни
Руди йовни факли йовци,
Та ми ги курбанъ колешъ,
Язъ си та дарба даре
Друида вейка целнива—
Млада си враче, царю, станалъ,
Врачишъ, царю, и си лечишъ,
Та са пу земе фалишъ!»

Рече му Юда ни утрече
Па си ми фъ гора фъркна.
Рану ми царе приранилъ
Рану ми царе предъ слънце
Предъ слънце царе на *лъница*,
Та ми са шета фафъ града,
Та ми са шета утъ къща на къща,
Да си ми найде малки моми
Малки моми песнопольки;
Събралъ си е малки моми
Та си ги кара фъ сарае.
Пели му моми припели,
Деветъ са моми песнопольки,
Чи хми е песна ду небе.
Закара си първу любу
Та си ми фоди фафъ гора
Фафъ гора царе на стаду,
Та си закара руди йовни
Руди йовни факли йовци,
Та си утиде фъ *Друйна-та гора*.
Флезе ми царе фафъ пещере,
Я са е пещере запустила,
Бегала Юда побегнала.
Мольба са царе моли:
Варай ми *Друиду*,
Лу де да си тука да си,
«Чи ти самъ *Друиду* фафъ пещере,
Та си ти курбанъ коле,
Мольба са царе моли,
Я му са мольба ни фанала!
Стара са кмета зададе
Та си ми кара́ руди йовни

Руди йовни факли йовци,
Кара си малки моми
Малки моми песнепольки.
Стара е кмета мощне хитаръ,
Закаралъ си малка мома
Малка мома съсъ рогна свирка,
Хемъ си му песна пее
Хемъ си свирка свири,
Рукна са кмета подрукна:
«Вайра ми, *Друиду*,
Лу де да си тука да си,
Чи ти самъ, *Друиду*, фафъ пещере,
Та си ти курбанъ коле».
Рече ми кмета ни утрече
Друида са Юда зададе,
Златна хи *вица* на глава,
Ветаръ ми дуе фафъ гора
Вица са вие на глава,
Бела хи китка на лику,
Флезе ми Юда фафъ пещере,
Та си на царе вели ютговери:
«Ка' си ми, царю, моми закара
Де ти е, царю, рогна свирка?
Каче са, царю, на дъру,
Пела е мома запела
Съсъ песна са дъру ни злати,
Целну си дъру ни става
Дуръ 'си мома ни свири!
Хеле ми дойде стара кмета,
Сетилъ са кмета дусетилъ,
Малки си моми закаралъ,
Рогна си свирка донесалъ.»

Рече му Юда ни утрече
Та са на дъру покачи,
Песна ми пее на дъру;
Царе хи курбанъ коле,
И съсъ царе стара кмета,
Руди йовни факли йовци
Слезе ми Юда утъ дъру,
Та си ми йогань вали,
Зготвила Юда наготвила.
Снела ми Юда трапеза,
Седнали моми на гозба,
Седнала Юда на вечере
Та си ми моми гости —
Я ми е царе ни седналъ,
Ниту царе ниту кмета —
Гостила си Юда малки моми
Чи са на Бога песнопольки,
Песна му пеетъ фафъ гора
Сега малу три години —
Тога са моми фафъ града
Фафъ града моми фафъ селу,
Та си юнакъ залибили —
Яли са веке прияли.
Па си е *Другида* на дъру,
Запели са, моми припели,
Я си са дъру ни злати.
Дуръ си излесе малка мома
Та си ми песна пее,
Та си ми съсъ свирка свири,
Пела е мома свирила
Та са е дъру позлатилу,
Целни са вейки целили,

Та са е дъру позлатилу,
Целни са вейки целили,
Целила си *Друида* малки моми:
Утъ лику хми ясну слънце,
Въ скути хми дребни звезди,
Въ гръди хми ясна месечина.
Къцна си *Друида* вейка утъ дъру
Та си ми царе дарба дарува,
Дарба дарува стара кмета:
«Иди си, царю, фафъ града,
Седи ми, царю, фъ сарае,
Сега си, царю, млада враче,
Врачишъ, царю, и си лечишъ,
Фала ти, царю, пуземе!
Малки са моми фафъ гора
Фафъ гора, царю, при мене,
Та ми изметъ праветъ
Сега малу три години,
Малки са *Друиди* станали:
Дуръ тога са фафъ града,
Та си юнаци залюбили».
Царе му са нажелилу
Нажелилу натъжилу:
Какъ да са върна фафъ града?
Стари ма майки люту клели
Чи хми са моми загинали.
Хаде ми, царю, хаде,
Стари са майки засмели,
Дръжналу хми на сърце
Чи хми са моми фафъ гора,
Малки хми моми малки *Друиди*.
Слезалъ е царе утъ гора,

Самъ си е царе самичекъ,
Стари гу майки чекали,
Питали гу прашили гу:
Де ни са, Царю, малки моми?
Де ни са, царю, загинали?
Ни ви са моми загинали,
Туку са моми фафъ гора
Фафъ гора фафъ пещере,
Де си е *Друида* Юда:
Три са години седели
Та си *Друиди* станали.
Та ша си дойдатъ фафъ града
Фафъ града у дома си,
Та ша си любетъ юнаци.
Стари са майки засмели,
Дръжналу хми на сърце
Чи хми са моми фафъ гора
Малки хми моми малки *Друиди.*
Седналъ ми царе фъ сарае,
Друида му вейка на рока,
Чи си е станалъ млада враче,
Та си врачи и си лечи.
Дуръ са моми завърнали,
Малки са моми малки *Друиди*,
Малки са *Друиди* малки врачинки,
Та си фафъ града врачетъ.
Утъ тога са врачинки устанали,
Та си врачетъ и си целетъ.

Друида: была Богица, коя-то седела въ гора-та и лекувала секакви болести.

Вица: украшение на глава-та.

XIII.

ЛИЧЕНЪ-ДЕНЬ ВИШИНЪ-ДЕНЬ.

Кога-то вейке свършевали жита-та, колели курбане на Бога и на слънце-то, на кои-то курбанъ събирали са нѣколко моми и испѣвали слѣдоюща-та пѣсна:

ПЕСНА 1.

Фала ти Йогне Боже!
Фала ти ясну слънце!
Чи изгревашъ на земе-та
Покренувашъ сичка земе
И си пращашъ тои зари.
Какъ та гледатъ малки моми
И излеватъ утъ дома си,
Та си каратъ волове-те,
На шие хми златну уралу,
И си уратъ низъ поле-ту
И си сеетъ бела пшеница,
Фафъ роки-те златна фурка
И си предатъ свилена куприна,
Низъ море-ту *златни курабици*;
Ега греешъ, ясну слънце,

Сичка земе покренувашъ,
Ега спиешъ ясну слънце,
Сичка земе е заспала,
Покривашъ е *църна магла*
Та са нищу ни гледа.
Фала на тое-та сесра!
Йоще рану и предъ тебе,
Кату млада невеста
Прибулена съсъ златну булу
Златну булу *узарену*,
и си грее на земе-та;
Какъ изгрева йоще рану
Небна Юда Самувила,
Прогонюва и злини-те,
Прогонюва *църна змее*
Що са шета пу земе-та,
Малки моми позлинева,
И испива млади юнаци
Кату *морна пиевица*!
Какъ изгрева на небе-ту,
Млади гимижии низъ море-ту
И си каратъ *курабци-те*;
Малки моми низъ полету
И си уратъ и купаетъ,
И на звезда песна пеетъ,
Утъ земе-та хи са кланетъ,
Съсъ роки хи селемъ даватъ!
Гледа звезда подсмива са,
Задава са бела зара
Съсъ зара са тебе моли:
«Братку ле ясну слънце,
Блесни, братку, на земе-та,

Да ти фъркатъ малки птици,
Да ти пеетъ да та фалетъ
Що е мъртву проживелу!
Съсъ зари си, братку, на земе-та,
И си пращашъ бела пшеница,
Бела пшеница белу грозде,
На люде-ту злату пращашъ,
Чисту злату белу сребру,
Та ти, братку, курбанъ колетъ,
Хемъ та фальба фалетъ».
Чуешъ, слънце, тое сесра,
Чуешъ, слънце, и са подсмивашъ.
И си фодишъ при *Иогне Бога*,
Ни са чудишъ ни са махашъ,
Йотключувашъ *йогнена сьндъка*,
Искарувашъ *йогнена дреха*,
Пременовашъ са нарсдевашъ са
Кату млада зете на земе-та,
И изгревашъ на земе-та;
Да ни греешъ, ясну слънце
Ни сме жнали бела пшеница,
Ни сме брали белу грозде,
И са земе запустила—
И на Бога курбанъ колеме
Суру агне едно у майка,
Та и тебе курбанъ колеме
Деветъ крави елувити,
Майка ти ги вечере зготвила,
Белкимъ, слънце, ни са налютевашъ—
Зима веке застигнала,
Па да греешъ на земе-та,
Да ни си е тешка снегувита;

Малки моми пу зборуве
Да си предатъ тенки дари,
И млади юнаци на *пупрелка*,
Я стари-те у дома си
И да пиетъ руйну вину
Руйну вину тригодишну.
Грей ни, слънце, изгрей ни!
Та и ние дарба та дареваме.
Ега веке млади невести,
Фафъ земнина *старъ дервишинъ*
И ни дава *златенъ пърстень*,
Дарба гу даруваме тенки дари
Тенки дари и гюмлеци,
Злату позлатени свила посвилени:
Ткаеме за млади юнаци,
Ткаеме ги се' зима-та
У дома си на зборуве-те,
Какъ изгревашъ на *полунъ-день*.

Църна змей: билъ Богъ на секакво зло, и ходилъ по земя-та се нъще дуръ да препее петелътъ, кого срещалъ закачало го секакво зло и несчастие.

XIV.

ЛИЧЕНЪ-ДЕНЪ ЗАРЕВЪ-ДЕНЪ.

Заревъ ми иде утъ гора зелена.
Стари ми ветаръ дуналъ,
Подрукналъ са *Заревъ* утъ гора:
«Чуйте ми, моми, фафъ селу,
Гуслу ми стигна на нива
На нива, моми, фъ харманe.
Идите, моми, у стара кмета,
Де си е *златна лупата*,
Та си ми вийте бела пшеница.
Я си ви дуе стари ветаръ
Та си пшеница виете,
Мене си курбанъ колете
Деветъ ювна съ привити рога
Съ привити рога и факлати:
Йоще ми месецъ ни поминалъ,
Личенъ ми денъ *Заревъ-день*».
Чули са моми фъ селу-ту
Чи си е *гуслу* на нива
На нива фъ харманe.
Събрали са моми набрали,

Премении са моми наредили,
Та си ми фодетъ у стара кмета,
У стара, кмета, у дома му,
Та му на порти стоетъ
Та си му песна пеетъ:
«Варай ми кмета устарела,
Я си искарай златна *лупата*,
Прирукналъ са *Заревъ* утъ гора-та,
Задулъ си е стари ветаръ,
Гуслу си е на нива
На нива фъ харманe,
Та си пшеница виеме.
Дуръ да са, кмета, върнеме,
Да си идешь на стаду
И да си фанешъ деветъ ювна,
Деветъ ювна съ привити рога
Съ привити рога и факлати,
Ега си е личень-денъ
Личенъ-день *Заревъ-день*
На *Заревъ* ги курбанъ колеме».
Излезе си стара кмета
Та си хми даде златна лупата,
И си ги прати на *гуслу*
На *гуслу* на нива.
Виетъ си моми завили
Бела пшеница утвели —
Дуръ си е веке личенъ-день
Личенъ-день *Заревъ-День*,
Па си са фъ селу върнали.
Стара ги кмета причека,
Златну му въже фафъ рока,
Ързалъ си деветъ ювна,

Деветъ ювна съ привити рога
Съ привити рога и факлати;
Златну си въже цодаде,
Та си ги моми закарали,
Та си са моми на хармана.
Курбанъ си колетъ деветъ ювна,
Деветъ ювна съ привити рога,
На *Заревъ* ги курбанъ колетъ:
Чи си е дуналъ стари ветаръ,
Бела си пшеница утвели.
Играли са моми наиграли,
На хору са юнакъ ни фаналъ,
Юнакъ си на харманъ ни излезалъ;
Лу си седи у дома си,
У дома си хору изожда,
Самъ си е хору въртелъ,
Белкимъ му са ядове разидетъ—
Чи е фафъ селу ходетъ устаналъ:
Ега си моми курбанъ колетъ,
Юнакъ са на хору ни фаща.

Заревъ: билъ юнакъ Боговъ изметчие; за него вѣрували че кога-то слевалъ на земя-та узревало грозде-то по лозие-та, и че той помагалъ на харманe-то като дуелъ ветеръ да виетъ момите пшеница-та.

Гусло: значи вършене.

XV.

ЛАЧЕНЪ-ДЕНЬ ДРАВИНЪ-ДЕНЬ.

Едно время въ село-то, предъ сто години, кога-то наши-те дедове чували още харно стари-те хадете отъ дедове-те си, кога-то зафащали да сеетъ по Августа ръжете, моми-те накичвали урало-то съсъ разни цвете, кое-то урало относели на едно место, кадѣ-то са събирали селене-те, и кадѣ-то старийтъ кмета колелъ курбанъ три крави за споменъ на онойзи, който изнамѣрилъ урало-то и научилъ человѣци-те да уратъ и да сеетъ пшеница; кметъ-тъ колелъ курбанъ-тъ близо до урало-то, а моми-те пѣяли слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 1.

Драве ле юначе ле,
Благна ти, *Драве*, майка
Що та е, *Драве*, родила
Родила та, *Драве*, дуила,
Та си ми, *Драве*, пораснал.
Юнакъ си веке надъ юнаци,
Та си ми фодишъ фафъ гора

Та си ми *трева пасешъ!*
Дуръ ти са веке дуделу,
Та си, *Драве*, заплакалъ
Заплакалъ си, *Драве*, завикалъ:
«Боже ле, мили Боже!
Що са самъ, Боже, родилъ?
Що ма си, Боже, юнакъ далъ
Да си ма фалетъ на земе?
Я да си фоде фафъ гора
Трева, Боже, *да си паса*,
Па ми са душе *ни сити*!
Та ми са юнаци насмели,
Чи са фафъ гора баве
Три дни си дома ни фоде,
Дома, Боже, при майка;
Стара ма майка клела
Клела ма, Боже, наговарела,
Чи е самъ, Боже, ни саидисалъ:
Земи ма, Боже, дигни ма
Дигни ма, Боже, на небе,
Фъ сарае ти, Боже, седе,
Та ти изметъ чинамъ».
Рече ми *Драве* ни утрече
Та си е гора заечила
Заечила затрескала,
Чи си иде Юда Самувила
Та му дума и говори:
«*Драве* ле юначе ле,
Що си ми, Драве, плачешъ?
Що ми са тъжну тъжишъ?
Я си при майка иди,
Та хи са мольба моли,

Да ти шие бели дрехи
Бели дрехи ду земе-та,
Та да та, *Драве*, премени;
Да та за рока фане,
Да та дукара фафъ гора
Фафъ гора, *Драве*, фафъ пещере.
Та да са рукне подрукне:
«Боже ле, мили Боже!
Видишъ ли, Боже, гледашъ
Чи ми е *Драве* фафъ гора
Фафъ гора фафъ пещере?
Мольба са, Боже, моле,
Да си пратишъ тое слуга
Тое слуга *Лана юнака*
Лана юнака Грую войвода,
Да си гу фане за рока,
Да гу дукара на набе
На небе, Боже, при тебе,
Та ти изметъ чини
Малу млогу деветъ години.
Аку си, Боже, каилъ, ставашъ,
Па гу при мене пращашъ,
Да ми са, Боже, годи,
Да ми са, Боже, жени.»
Йоще си майка ни утрекла
Гръмналъ си Бога тресналъ,
Та ша ми дойде *Лана юнакъ*
Лана юнакъ Грую войвода;
Лу да та фане за рока,
Ша ми та кара на небе
На небе фафъ сарае,
На Бога си изметъ чинишъ

Малу млогу деветъ години.
Та си та пита и праши,
Що да та, *Драве*, учи –
Да си ми слезешъ на земе,
Да ми учишъ юнаци-те.
Ти му са, *Драве*, мольба молишъ,
Да ти йотключи бахче-ту,
Де си е Жива Юда
Жива Юда Самувила,
Какъ си уре фафъ бахче-ту,
Какъ си уре и си сее,
И тебе, *Драве* да си учи,
Да та учи да та научи:
Какъ си слевашъ на земе-та,
Да си учишъ юнаци-те
Юнаци-те и моми-те,
Та ти е фала на земе».
Рече му Юда ни утрече
Слезе си, *Драве*, фафъ града
Фафъ града при майка.
Та си на майка думашъ
Думашъ, *Драве*, говоришъ:
«Мале ле стара мале,
Какъ самъ, мале, фафъ гора,
Трева си, мале, *паса*,
Та ми са, мале, дуделу—
Та самъ, мале, заплакалъ
Заплакалъ самъ завикалъ.
Дуръ си дойде Юда Салувила
Та ми вели ютговори:
«*Драве* ле юначе ле,
Що си ми плачешъ и викашъ?

Хаде си иди при майка,
Та хи са мольба моли,
Да си ти изимъ даде,
Да ти шие бели дрехи
Бели дрехи ду земе-та;
Да та кара фафъ гора-та
Фафъ гора-та пещере-та—
Бога си праща *Лана юнака*,
Лана юнака Грую войвода,
Да та кара на небе-ту;
Та си та Бога учи
Да си урешъ фафъ бахче-ту,
Да си сеешъ бела пшеница».
Благна ти, *Драве*, майка,
Чи си е каилъ станала
Да та кара фъ пещере-та.

До кога-то кметъ-тъ колелъ курбанъ-тъ пѣели горня та пѣсна, а послѣ кога-то сечели месо-то, и го турели въ казане-те да са готви пеели слѣдоюща-та пѣсна.

ПЕСНА 2.

Закарала стара майка
Закарала милна сина
Милна сина *Драве* юнакъ,
Чи гу е пременила
Пременила наредила,
Пременила гу съ бели дрехи
Съ бели дрехи ду земе-та,

Та гу фъ гора уткарала,
Фафъ гора фафъ пещере,
Та са рукна и подрукна:
«Боже ле. мили Боже!
Видишъ ли, Боже, гледашъ
Чи ми е *Драве* фафъ гора
Фафъ гора фафъ пещере?
Мольба са, Боже, моле,
Да си пратишъ тое слуга
Тое слуга *Лана юнака*
Лана юнака Грую войвода,
Да гу фане за рока-та,
Да гу дукара на небе-ту
На небе-ту дуръ при тебе,
Та ти изметъ чини
Малу млогу деветъ години.
Аку си, Боже, каилъ ставашъ,
Па гу при мене пращашъ,
Да ми са, Боже, годи
Да ми са, Боже, жени»
Йоще си майка ни утрекла
Гръмналъ си Бога тресналъ,
Та си дойде *Лана юнакъ*
Лана юнакъ *Грую войвода*,
Та си гу фана за рока,
Та гу кара на небе-ту;
Я си Драве ни фърка,
Та си чуди *Лана юнакъ*
Лана юнакъ *Грую войвода*
Що да прави що да стори.
Устави гу фафа гора-та
Фафъ гора-та пещере-та,

Та си фъркна на небе-ту,
На Бога са плачба плаче
Чи си *Драве* ни фърка
Ни си фърка на небе-ту.

Дуръ да са згответъ манжи-те моми-те и жени-те слагали трапези-те и пѣели слѣдоюща-та пѣсна.

Песна 3.

Лана ми на небе-ту,
Богумъ са плачба плаче,
Та му дума и говори:
«Боже ле, мили Боже,
Сега, Боже, що да праве
Що да праве що да сторе?
Прати ма, Боже, фафъ гора-та
Фафъ гора-та фъ пещере-та,
Да закарамъ *Драве юнакъ*;
Та гу фанахъ за рока-та,
Я си, Боже, ни фърка
Ни си фърка на небе-ту,
Па си гу, Боже, уставихъ
Фафъ гора-та фъ пещере-та,
Та си плаче и си вика».
Бога му са нажелилу
Нажелилу натъжилу,
Та си рукна Жива Юда
Жива Юда Самувила,
Та хи дума и говори:
«Юду ле Жива Самувила,

Какъ си имашъ златни криле,
Да си дадешъ на *Лана юнакъ*
На *Лана юнакъ Грую войвода;*
Да си слезе фафъ гора-та
Фафъ гора-та фъ пещере-та,
Де си е *Драве юнакъ*,
Да си фъркне на небе-ту;
Чи гу е майка зарекла
Зарекла гу и убрекла,
Да ми седи фафъ сарае,
Та да ми изметъ чини
Малу млогу даветъ години».
Що да прави Жива Юда
Жива Юда Самувила,
Искара си златни криле,
Та ги даде на *Лана юнакъ*
На *Лана юнакъ Грую войвода*.
Слезе си фафъ гора-та
Фафъ гора-та фъ пещере-та,
Де ми седи *Драве юнакъ;*
Какъ си плаче и си вика
Лепна му златни криле,
Лепна му ги на мишница—
Та гу фана за рока-та
Та си фъркна *Драве* на небе-ту
На небе-ту фафъ сарае.
Порти му са йотключили,
Чи са *Драве* ни годилъ,
Ни са годилъ ни са женилъ,
Ни замамилъ малка мома,
Та ми гюнефъ ни сторилъ.
Та си на Бога изметъ чини

Сега малу деветъ години.
Та му са веке дуделу,
Утъ Бога си изимъ тера:
Майка ми, Боже, поръчела
Поръчела, Боже, заръчела,
Да си седе малу млогу
Малу млогу деветъ години,
Та да ти изметъ чинамъ:
Деветъ години поминали
Поминали заминали,
Па си ма, Боже, ни пращашъ
Да си ида при майка,
Да са годе да са жене:
Що ми са си, Боже, налютилъ?
Що ми са си, Боже, разедилъ?
Изметъ ти самъ веке чинилъ,
Какъ ти изметъ чинилъ
Лана юнакъ Грую войвода.

Бога-то седнували на трапеза-та да са гостетъ, на връхъ-тъ турели урало-то накичено съсъ разни цвете-та, а моми-те пѣяли слѣдоюща-та пѣсна.

Песна 4.

Дума си *Драве* говори
Дума си *Драве* на Бога,
Чи му са Бога разедилъ,
Чи му са Бога налютилъ,
Бога му вели ютговори:
«*Драве* ле *юначе* ле,

Ни ти са самъ, *Драве*, налютилъ,
Ни ти са самъ, *Драве*, разедилъ.
Изметъ ми си *Драве* чинилъ
Сега малу деветъ години:
Що да та *Драве*, уче
Що до та, *Драве*, научеʔ
Да си слезешъ на земе-та,
Да си учишъ млади юнаци
Млади юнаци малки моми,
Да си та фальба фалетъ».
Ка' си ма, Боже, питашъ:
«Нищу ти, Боже, ни сакамъ—
Да ми йотключишъ бахче-ту,
Да ма учи *Жива Юда*
Да си ора фафъ бахчету-ту,
Да си ора да си сее,
Чи ми са фъ гора дуделу
Да си *паса една трева!*
Бога ти изимъ даде,
Та ти бахче-ту йотключи,
Та си та Юда учила
Учила та научила,
Та си урешъ и си сеешъ;
Три ми са месеца бавишъ,
Та си на земе слевашъ:
Научилъ си ду млади юнаци
Млади юваци малки моми.
Сега си на поле уратъ,
Сега си на поле сеетъ,
Тебе си фальба фалетъ!
Тебе си курбанъ колетъ!
Малки са моми фъ къщи,

Бела си пшеница варетъ,
Сега са веке задали,
На трапеза си *пшеница* подаватъ.

Кога-то подавали моми-те пшеница-та, сѣкой единъ зевалъ пшеница, и скъцувалъ отъ цвете-то на урало-то, кои-то цвете чували у дома си до друга-та година за да хми дава Господъ берекетъ по ниви-те, пѣяли тога слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 5.

Малки са моми на трапеза,
Варена пшеница подаватъ,
Тебе си, *Драве*, фалетъ!
Тебе си *Драве* молетъ:
Кой си пшеница посега,
Съсъ пшеница бели цвете
Бели цвете бели китки,
На нива хми берекете,
На класе хми тое рока
Тое рока и деснива,
Да са роди бела пшеница,
Да са класе улебнали,
Да хми са хамбаре приполнили—
Ду година ти курбанъ колетъ,
Подаватъ си бела пшеница.

Най-ѳетнѣ моми-те са фащали на хоро та играели около трапеза-та и урало-то, и пѣяли слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 6.

Драве ле, Боже ле,
Фала ти на земе!
Курбанъ ти фафъ селу,
Кмета си курбанъ коле,
Курбанъ коле ду три крави
Ду три крави елувити—
Йоку ти на поле,
Рока ти на нива,
Да са роди пшеница,
Да са лебни класе-те,
Да са полни хамбаре-те:
Уй ми, уй ми, *Драве*,
Уй ми, уй ми, Воже,
Йоще ти фала ду година!
Излели са ду три кмета,
Курбанъ ти са деветъ крави,
Деветъ крави елувити;
Моми са пременили
Пременили наредили,
Та си пшеница подаватъ.

Драве: билъ царь и юнакъ, за кого-то вѣрували че изнамерилъ урало-то.

Лана юнакъ: билъ първий-тъ слуга на Бога.

ЗА ДРАВИНЪ-ДЕНЪ.

(Отъ другио певецъ).

Песна 1.

Подрукна са *Злата Майка*
Подрукна са на небе-ту:
«Ясни ми звезди *асрици*,
Вутре ми е личенъ-день
Личенъ-день *Дривинъ-день*.
Малки моми на земе-та
Събрали са фафъ селу-ту
Фафъ селу-ту у стара кмета,
Китки виетъ на уралу,
Прикичили гу накичили,
Дривенъ си фальба фалетъ,
Чи е юнакъ надъ юнаци:
Училъ ги е научилъ ги
Да си уратъ съсъ уралу,
Бела пшеница да сеетъ.
Сдържите са, ясни звезди,
Сдържите са, фафъ мое сарае,
Та ми точите чисти кравни
Чисти кравни *булевити*,
Дривенъ ми е фафъ сарае,

Та си гу гозба гостите,
Съсъ кравни гу фальба фалите»
Събрали са ясни звезди
Събрали са фафъ сарае,
Заточили чисти кравни
Чисти кравни *булевити*,
Дривенъ ми е фафъ сарае
Та си гу гозба гостетъ.
Па са звезди подрукнали:
«Чуйте, моми, на земе-та!
Съберите са фафъ селу-ту
Фафъ селу-ту у стара кмета,
Повийте ми бели китки
Та си уралу накичите;
Фафъ селу-ту *Дривенъ юнакъ*
Та ми седналъ на уралу,
Въ десна му рока чисти кравни
Чисти кравни утъ небе-ту,
Седналъ ми на трапеза
Та си ва гозба гости,
Чи му е личенъ-день
Личенъ-день *Дривинъ-день*».
Събрали са малки моми
Малки моми у стара кмета,
На дори му златну уралу,
При уралу малки моми,
Накичили гу съ бели китки.
Спусналъ ми са йогненъ облакъ
И съсъ облакъ *Дривенъ юнакъ*,
Дрехи му са позлатили,
Та ми седналъ на уралу
На уралу на трапеза;

Искара си чисти кравни
Та си моми гозба гости.
›ста му са позлатили
Та хми вели ютговори:
«Моми ле малки *сруйки*,
Я' ми хору поиграйте,
На тришь ми хору завъртите
Завъртите на уралу:
Ду година ми урете
Урете ми на поле-ту,
Сеете ми бела пшеница,
Па ми сте на *ситна* жетва.

Слѣдоюща-та пѣсна испѣвали тога като играели около урало-то.

Песна 2.

Мили друшки малки *сруйки*,
Днесъ ми е личенъ-день
Личенъ-день *Дривинъ-день*.
Слезалъ ми *Дривенъ юнакъ*,
Та ми седналъ на уралу,
Подалъ ни е чисти кравни,
Гостилъ на е на трапеза,
Златну ми уралу *косривалъ*,
Чи ша ми хору играете:
Тришь ми хору завъртите
На уралу на трапеза,
Ду година сте на *ситна* жетва.

Злата Майка: вѣрували че тия сѫдила на звездите, и тие я имали като майка.

Асрици: значи пламенести като пламень-тъ на огань-тъ.

Дривинъ-день: билъ големъ праздникъ на наши-те дедове кога-то зафащали хармане-те.

Дривенъ: за него вѣрували, че той слезалъ отъ небе-то и научилъ человѣци-те да уратъ, и послѣ да вършеетъ пшеница-та.

Одържите: съберите са.

Булевити: значи много бели.

Сруйки: значи друшки.

Ситна: съ големи класе.

Посривалъ: значи укичовалъ съсъ разни цвете-та, кои-то набирали моми-те.

XVI.

ЛИЧЕНЪ-ДЕНЬ ИЗОЧНА-ДЕНЕ.

Кога-та немало дъждъ тримина селени отъ най-стари-те събирали моми, и пременовали съ китки една момичка сиракъ отъ баща и отъ майка, та я карали по село-то и пѣели слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 1.

Боже ле, *Игне Боже*,
Фальба ти, Боже, на земе-та!
Чи си, Боже, рану умисли
Рану йоще на *Изочна-дене*,
Та йотключи ясни сарае,
Де ми спие ясну слънце,
Чи утъ тебе изимъ нема
Да си грее тука долу
Тука долу на земе-та.
Та изгрелу ясну слънце,
Изгрелу е тука долу
Тука долу на поле-ту,
Дугодилу ясни зари

Ясни зари фъ наще града,
Фъ наше града на ниви-те
На ниви-те на пшеници-те;
Грелу ми е що е грелу
Сега малу три нидели,
Поле са узеленилу,
Пшеница пораснала,
Класе-те са *раслениля*.
Разеди са *Дъжна Бога*
Разеди са налюти са,
Чи са моми ни излели
Да закаратъ малка мома,
Малка мома бизъ бабайку
Бизъ бабайку и бизъ майка,
Пременили е' наредили е,
Съсъ китки е' накичила;
Та е каратъ низъ града гулема,
Фоди мома утъ къща на къща
Та си е' дарба даруватъ,
Студна е вода полеватъ
Утъ глава-та ду ноги-те;
Сега моми каилъ ни станали
Да закаратъ малка мома,
Та са Бога налютилъ,
Дребна си роса ни роси;
Йоще е наетъ сторилъ:
Три години поминали,
Дуръ тога си роса роси!
Пшеници-те веке повенали
Повенали посъхнали.
Я ти са мольба молиме,
Да заключишъ сарае-те,

Три дни слънце да ми спие,
Да ни грее тука долу
Тука долу на поле-ту:
Умилилъ са *Дъжна-Бога*
Да йотключи ду белъ кладнецъ,
Де му са облаци-те
Облаци-те и магли-те,
Утъ кладнецъ си вода пиетъ,
Та са роса прироcили
Прироcили на поле-ту,
Класе те са улебнали;
Ега дойде *Небна Юда*
Небна Юда Самувила,
Фъ десна хи ръка златна сърпа,
Фъ лева хи ръка лебни класе,
Та ти, Боже, курбанъ колеме,
Бела ти пшеница носиме,
Песна ти, Боже, пееме
Чи е жетва застигнала;
Малки моми на поле-ту
Та си жнеетъ и си пеетъ,
Съсъ песна та фальба фалетъ!
Пели моми ни утпели
Мольба хми е на небе-ту.
Разеди са *Игне Бога*
Разеди са налюти са,
Та си прати *угласина*
Та са рукна и подрукна:
«Слънце ле ясну слънце,
Лу де да си тука да си!
Потръгни си ясни зари
Да ни греешъ на земе-та,

Чи е поле присъханалу,
Присъхнали пшеници-те,
Класе-те са *раслениьи*.
Разедилъ са *Дъжна Бога*
Чи си греешъ сега малу
Сега малу три нидели,
Та си кладнецъ заключилъ,
Прогонилъ е облаци-те
Облаци-те и магли-те,
Та си вода ни пиетъ,
Ни си росетъ дребна роса».
Рече *угласина* ни утрече,
Чулу ми ясну слънце,
Та си зари потръгналу,
Та си флезе фафъ сарае,
Та си еде и си пие.
Флелу си фъ худае-та
Дека му е първу любу,
Та хи спие на скути,
Три дни ми слънце спие,
Три дни ми слънце ни изгрева.
Дъжна Бога каилъ ни станалъ,
Ни йотключе ду белъ кладнецъ,
Туку са йоще разедилъ:
Заключилъ е облаци-те
Облаци-те и магли-те,
Та ми роса ни росили
Сега малу три месеца!
Излели са малки моми
Излели са низъ полету
Та си виетъ бели роки
Та си плачетъ и си викатъ,

Па хми Бога мольба ни чуе!
Излелъ ми е *старъ баларинъ*
Та си на звезда курбанъ коле,
Йоще хи са мольба моли:
«Звезду ле ясна зору,
Какъ си греешъ на високу
На високу на небе-ту,
Виде ли, звезду, ли ни виде
Кой е, звезду, гюнефъ чинилъ
Гюнефъ сторилъ дуръ на Бога?
Та са е мощне налютилъ,
Заключилъ е облаци-те
Облаци-те и маглите,
Та са ни росили сега малу
Сега малу три месеца:
Кой е гюнефъ сторилъ,
Царе е веке наетъ сторилъ
Да му сече руса глава».
Курбанъ коле *старъ биларинъ*
На звезда са мольба моли,
Та са звезда проруκнала:
«*Старъ биларинъ* мой *клавине*,
Що ми са мольба молишъ
Та ми курбанъ колешъ?
Никой ми гюнефъ ни сторилъ!
Фъ ваше града хадетъ устаналъ:
Ега са Бога налютева
Та ни роси дребна роса—
Събиратъ са малки моми
Та са шетатъ низъ града гулема,
Де си има малка мома,
Малка мома бизъ бабайку

Бизъ бабайку и бизъ майка,
Променили малка мома,
Променили е наредили е,
Съсъ китки е накичили;
Та е каратъ низъ града гулема,
Фоди си мома утъ къща на къща
Та си е' дарба даруватъ,
Студна е вода полеватъ
Утъ глава-та ду ноги-те,
На Бога е курбанъ!
Та са на Бога нажелилу
Нажелилу натъжилу,
Йотключилъ е белъ кладнецъ,
Напили са облаци-те
Облаци-те и магли-те,
Заросили дребна роса;
Сега моми каилъ ни станали,
Малка мома ни закарали,
Та са е Бога налютилъ,
Сеге века наетъ сторилъ:
Три месеца роса ни росилъ,
Йоще *три години да ни роси*!
Дуръ и поле да исъхне,
Пшеници-те да *похренатъ*.
Иди ми *старъ биларинъ*,
Събери ми малки моми,
Та ми са шетай низъ града гулема
Утъ къща на къща,
Да ми терашъ малка мома,
Малка мома бизъ бабайку
Бизъ бабайку и бизъ майка,
Пременувашъ е' наредувашъ,

Съсъ китки е накичовашъ,
Съсъ вода е полевашъ,
Фтреснала са потреснала
Та си е малка *пиперица*,
На Бога са мольба моли:
Боже ле *Дъжне Боже*,
Смили са мене, Боже,
Смили са нажели са,
Рекина самъ утъ бабайку
Утъ бабайку и утъ майка,
Нищу ми, Боже, фъ къщи!
Та си фоде низъ града
Утъ къща на къща,
Та си ма дарба даруватъ
Лебецъ, Боже, и *нисуда*,
Полеватъ ма студна вода:
Полей ги, Боже, ситенъ дъждецъ
Ситенъ дъждецъ дребна роса,
Белкимъ са класете улебнали,
Да си жнеетъ малки моми.
Ка' си пее малка мома
На Бога са нажелилу
Нажелилу натъжилу,
Заросилъ е ситенъ дъждецъ
Ситенъ дъждецъ дребна роса;
Задала са *Небна Юда*
Небна Юда Самувила,
Фъ десна хи рока златна сърпа,
Фъ лева хи рока лебни класе».
Рече звезда ни утрече
Закрила са на небе-ту,
Та са веке ни видела.

Старъ биларинъ фафъ града гулема,
Събралъ си е малки моми,
Та са шета низъ града гулема
Та си фоди утъ къща на къща,
Дуръ си намери малка мома,
Малка мома бизъ бабайку
Бизъ бабайку и бизъ майка.
Пременилъ е сама царе,
Пременилъ е нарeдилъ е,
Малки е моми накичили;
Излела е млада невеста
Млада невеста утъ сарае,
Изнела е тестие-та
Полела е малка мома
Утъ глава-та ду ноги-те,
Фтреснала са малка мома
Фтреснала са потреснала
Та си е малка *пиперица*,
На Бога са мольба моли:
«Боже ле *Дъжне Боже*,
Смили са мене Боже,
Смили са нажели са,
Рекина самъ утъ бабайку
Утъ бабайку и утъ майка,
Нищу ми, Боже, фъ къщи!
Та си фоде низъ града
Утъ къща на къща,
Та си ма дарба даруватъ
Лебецъ, Боже, и *нисуда*,
Полеватъ ма студна вода:
Полей ги, Боже, ситенъ дъждецъ
Ситенъ дъждецъ дребна роса;

Задала са Небна Юда
Небна Юда Самувила,
Фъ десна хи рока златна сърпа,
Фъ лева хи рока лебни класе».
Пела мома припела,
Царе е дарба дарува,
Три хи алтана лепналъ
На глава-та на гърлу-ту, —
Па ми фоди утъ къща на къща,
Та си песна припева,
На бога са мольба моли.
Дуръ са на Бога нажелилу
Нажелилу натъжилу,
Йоключилъ е ду белъ кладнецъ,
Спуснали са облаци-те
Облаци-те и магли-те,
Напили са студна вода,
Заросили ситенъ дъждецъ
Ситенъ дъждецъ дребна роса,
Приросили долу на поле-ту,
Класе-те са улебнали.
Зададе са *Небна Юда*
Небна Юда Самувила,
Фъ десна хи рока златна сърпа,
Фъ лева хи рока лебни класе,
Привила си лебни класе
Привила ги на глава-та;
Шетнала са низъ града
Та ми фоди утъ къща на къща,
Събира си малки моми,
Да излезатъ на поле-ту,
Да си жнеетъ пшеници-те.

Даде Господъ и натдаде,
Протегналъ си десна ръка
Протегналъ е на поле-ту,
Та си приросн ситенъ дъждецъ
Ситенъ дъждецъ дребна роса.
Зарьчела Небна Юда
Небна Юда Самувила
Заръчела поръчела:
Ега са върнатъ утъ поле-ту
Утъ поле-ту утъ жетвица,
На *Йогне* си курбанъ колетъ—
Чи са йоще рану умисли
Та йотключи *ясни сарае*,
Та искара ясну слънце
Да си грее на поле-ту
На поле-ту на ниви-те,
Та си поле узеленилу,
Пшеница е пораснала,
Класе-те са расленили.

Игне: билъ Богъ на огань-тъ съдилъ и на слънце-то.

Дугодилу: значи управилу, упрелу.

Расленили: Значи дали много берекетъ.

Дъжна: былъ Богъ на дъждъ-тъ.

Улебнали: лебъ фанали.

Небна Юда: седела на небе-то, а слевала и на земя-та и учила человѣци-те за звезди-те що са на небе-то.

Угласина: тилелинъ.
Клавинъ: магиосникъ.
Похренатъ: извенатъ.
Питерица: пипернуда.
Омили са: помилуй ме.

XVII.

ЛИЧЕНЪ-ДЕНЬ ГРОЗДИНЪ-ДЕНЬ.

Гроздицу ле *Самудива*,
При Бога ми седишъ,
При Бога на небе-ту,
Та си флевашъ фафъ бахче-ту,
Та си берешъ белу грозде,
На Рую си вину точишъ
Та гу служба служишъ
И му са мольба молишъ:
«Боже ле, *Рую Боже*,
Изметъ ти, Боже, праве
Сега малу три години,
Та ти бера белу грозде,
Та ти точе руйну вину
И та служба служе:
Сега ми изимъ давашъ..
Да си флеза фафъ бахче-ту,
Да искарамъ ду три лози?
Крали Марку фафъ сарае,
Ша ги носи долу на земе-та,

Фъ сарае си лозе сее;
Та си бере белу грозде,
Та си прави руйну вину;
Ега бере белу грозде
Мене си курбанъ коле:
Ега бере на *Гроздинъ-день*
Лоза му на глава-та,
Ега прави руйну вину
Тебе си курбанъ коле,
Чеше му фафъ рока-та
И фафъ чеше руйну вину».
Бога ти изимъ даде,
Та искара ду три лози,
Подаде ги на *Крали Марку*,
Донесе ги долу на земе-та,
Та ги сее фафъ сарае;
Направилъ ти личенъ-день
Личенъ-день *Гроздинъ-день*,
Та ти курбанъ коле—
Пу земе-та белу грозде
Белу грозде руйну вину.
Фальба та *Гроздице* фалиме!
Днесъ ти е личенъ-день,
Та ти курбанъ колеме;
Деветъ са моми на лозе-ту,
На глава си лоза повили,
Та ти са мольба молетъ:
Да си спуснешъ десну крилу
Десну крилу на лозе-ту
Да гу бранишъ утъ невоне!
Ду година ти хору играеме
И съсъ лоза на глава-та,

На лоза-та белу грозде:
Хуй, хуй, *Гроздице,*
Мольба ни чуешъ!
Спусна си десну крилу
Присени си лозе-ту.

Рую: вѣрували че той изнамерилъ вино-то, и му колели курбанъ като на Бога.

XVIII.

ЛИЧЕНЪ-ДЕНЬ ПАЗИРЪ-ДЕНЬ.

Едно време предъ сто години въ село-то Ваня колели курбанъ три крави, кои-то купували селски; това правили есень-та около Димитровъ-день, казували че тога тие излели отъ *Край-земя*, и заминали презъ Дунавъ като по сухо, защо-то *Водинъ юнакъ* или *Водна Бога* заповѣдалъ та са замръзналъ Дунавъ, и поминали по него нито единъ да загине, или ноги-те да си укваси, за това' тогашний-тъ войвода поръчелъ и писалъ сѣка година онойзи день да празднуватъ и да колетъ курбанъ; отъ тога' останало хадетъ и въ сѣко село колели курбанъ по три крави; сички-те излевали близо до нѣкоя рѣка и тамо старий-тъ кмета закалалъ три-те крави; кога-то колелъ курбанъ-тъ сички-те били обружени съсъ сабя, пушка, пищоли и хатагане; въ врѣме-то кога-то колелъ курбанъ-тъ сички-те фърлели пушки, а моми и хънки пѣяли слѣдоюща-та пѣсна.

ПЕСНА 1.

Боже ле *Водне ле*
Боже ле *Водине ле*!
Крайна са *земе* заселила

Заселила приселила;
Та ми поле заурали
Заурали приурали.
Плачба са веке заплакали
Де да уратъ, де да сеетъ,
Де да пасатъ волове-те,
Волове-те сиву стаду,
Плачба си е дуръ при крале;
Я са крале чудумъ чуди
Що да прави що да стори.
Закаралъ си млади юнаци
Млади юнаци малки моми,
Та ги кара низъ поле-ту,
Та си поле исфодилъ,
Прикаралъ си ду млади юнаци
Ду млади юнаци малки моми
Та си дойде на белъ Дунавъ.
Дутекалъ Дунавъ притекаль,
Та си Дунавъ ни плива;
Та са чудумъ чуди
Що да прави що да стори:
Та ми седи на Дунавъ
Сега' малу три месеца.
Зададе са Юда Самувила
Та му дума и говори:
«Е, ти *кралю Крайна кралю*,
Що ми седишъ на белъ Дунавъ
Що ми седимъ и ми чекашъ
Ни си фодишъ фафъ сарае?
Чи утъ Бога изимъ немашъ
Да заминешъ ду белъ Дунавъ
Да заминешъ да испливашъ.

Аку ти са земе заселила
Заселила приселила—
Да закарашъ млади юнаци
Млади юнаци малки моми
Да си идешъ фафъ гора-та
Фафъ гора-та на *Бавана*,
Та си гора заселювашъ;
Фафъ гора си града градишъ,
Града градишъ кула висишъ,
Та са годишъ и са женишъ.
Първе ти либе доста дюлберъ,
Та са съсъ либе сфодювашъ,
Та ти ражда мъжку дете
Мъжку дете нишенлие
Нишенлие чудувиту,
Мъжку дете *Сада* крале;
Дуръ да си дете порасне,
Да порасне на двасте години,
На гора са заселила
Заселила приселила.
Сада крале ни са годи
Ни са годи ни са жени;
Лу си наетъ сторилъ,
Да закара млади юнаци
Млади юнаци малки моми,
Да си тера друга земе
Друга земе запустена
Запустена ни заселена,
Де са йоще ни урали
Ни урали ни посели.»
Рече Юда ни утрече
Та ми са крале повърна.

Ни ми седи фафъ сарае,
Лу утиде фафъ гора-та
Фафъ гора-та на *Бавана*.
Пуста гора запустена,
Юда ми йоще ни стъпнала,
Пиле ми йоще ни фъркналу;
Та си крале града гради,
Та си гора засели,
Ни е пуста запустена.
Вендиса си малка мома,
Малка мома мощне гюзелъ
Мощне гюзелъ мощне дюлберъ,
Утъ лику хи ясну слънце,
Въ гръди хи ясна месечина,
Въ скути хи дребни звезди,
Родила му мъжку дете
Мъжку дете нишенлие
Нишенлие чудувиту,
Чи си има златни криле
Та си фърка на високу;
Раста ми *Сада* крале
Раста ми порасна ми,
Юнакъ веке да са годи
Да са годи да са жени.
Я са гора заселила
Заселила приселила!
Ни си пасатъ волове-те
Волове-те сиву стаду.
Плачь утиде фафъ сарае,
Фафъ сарае дуръ на крале.
Заплакали млади юнаци
Млади юнаци малки моми,

Заплакали завикали,
Чи са фъ гора закарали,
Та са карали малу млогу
Малу млогу три нидели,
Сто юнака погинали
Сто юнака малки моми.
Та ми крале заплака
Заплака ми завика ми!
Та са чуди що да прави,
Чи ви знае де да иде,
Та гу дремка нападнала.
Тебе са, Боже, нажелилу
Нажелилу натъжилу,
Та си прати Юда Самувила
Юда Самувила фафъ гора-та
Фафъ гора-та фафъ сарае,
Та са рукна и подрукна:
«Е, ти, кралю, що ми плачешъ
Що ми плачешъ и ми викашъ?
Сега имашъ мъжку дете
Мъжку дете нишенлие.
Да му, кралю, тимбихъ чинишъ:
Днесъ ниделе да са готви,
Чи ша иде на белъ Дунавъ,
На Бога си курбанъ коле
Курбанъ коле ду три крави,
Та му са мольба моли
Та му дума и говори:
«Боже ле *Водне ле*
Боже ле *Водине ле*,
Какъ ти, Боже, курбанъ коле
Спусни си десна рока

Десна ти рока на белъ Дунавъ,
Да са Дунавъ замръзне
Да замръзне да поледне,
Да си Дунавъ замина,
Да замина съсъ юнаци
Съсъ юнаци и съсъ моми,
Да си ида на поле-ту
Що си ми е пусту запустену —
Де си йоще ни уратъ,
Де си йоще ни сеетъ,
Да ми уратъ малки моми
Да ми уратъ да ми сеетъ —
Та си граде нова града.
Па си зевамъ златна кондиле
Златна кондиле мурекепа,
Та писувамъ бела книга
Бела книга църну писму,
Заклевамъ си ду млади юнаци
Ду млади юнаци малки моми
Заклевамъ ги приклевамъ ги:
Ега' си веке лету помине,
Задава са люта зима
Люта зима снегувита,
Да излеватъ на белъ Дунавъ
Да ти курбанъ колетъ,
Да ти колетъ ду три крави,
Чи си спусналъ десна рока
Десна ти рока на белъ Дунавъ,
Та са Дунавъ замръзналъ
Замръзналъ са поледнилъ са,
Та самъ Дунавъ заминалъ,
Та самъ поле заселилъ.

Какъ ми курбанъ коле
Та са мольба моли,
Замръзналъ са ду белъ Дунавъ
Замръзналъ са поледнилъ са;
Сада крале заминува,
Заминуватъ ду млади юнаци
Млади юнаци малки моми.
Вогъ да бие *Дивна крале*,
Закаралъ си силна войске,
Силна войске се' юнаци
Се' юнаци инатчии,
Фафъ рока хми люта срела
Люта срела *златенъ каменъ*,
Та са борба боретъ,
Йоще малу борба си надборили—
Да излезе малка мома
Да са рукне и подрукне
«Иди си, лету, иди,
Да си дойде веке зима
Зима веке снегувита» —
Йоще речь-та ни утрекла,
Задули са ветрове-те
Ветрове-те фуртуни-те
Студни ветрове снегувити,
Задала са люта зима
Люта зима снегувита,
Дивна крале ни са училъ
Ни са училъ ни си трае,
Та си е крале замръзналъ,
Силна му войске замръзнала,
Силна му войске млади юнаци
Сухи сухаре са подървили!

Сада крале на поле-ту,
Та си гради силна града,
Та си поле заселева;
Урали ми малки моми
Урали ми и ми сели.»
Рече Юда ни утрече
Па си, Боже, фъркна.
Крале си каилъ станалъ,
Та си рукна милна сина
Та му дума и говори:
«Сину ле *Сада кралю*,
Доста ми, сину, седишъ фафъ гора-та
Фафъ гора-та на *Бавана!*
Чи са гора заселила
Заселила приселила;
Юнаци са карба закарали
Юнаци малки моми.
Закарай, сину, млади юнаци
Млади юнаци малки моми
Та ми иди тука долу
Тука долу на белъ Дунавъ,
Де си е пусту поле
Пусту поле запустену,
Та гу, сину, заселевашъ.»
Сада му вели ютговори:
„Тате ле мили тате,
Що ми, тате, думашъ
Думашъ, тате, и говоришъ?
Мене ми Юда думала
Думала, тате, говорила,
Ду ниделе ша излеза.
Рече *Сада* крале ни утрече,

Та си събра млади юнаци
Млади юнаци малки моми,
Закара си ду три крави—
Та си яхна бърза-та коне,
Копна коне низъ полету
Та си поле прикара,
Тръгналъ си млади юнаци
Млади юнаци малки моми
Та ми е на белъ Дунавъ.
Белъ ми Дунавъ дутекалъ
Дутекалъ ми притекалъ,
Да гу плива ни са плива,
Да замине ни са заминува,
Та са чуди що да прави:
Чи да са назадъ върне,
Каралъ му са бабайку му
Бабайку му и майка му.
Я си слезе утъ бърза-та коне,
На Бога си курбанъ коле,
Курбанъ коле ду три крави,
Та му са мольба моли
Та му дума и говори:
«Боже ле *Водне ле*,
Боже ле *Водине ле*,
Какъ ти, Боже, курбанъ коле
Курбанъ коле ду три крави,
Спусни си десна рока
Десна ти рока на белъ Дунавъ,
Да си Дунавъ замръзне
Да замръзне да поледне,
Да си Дунавъ замина,
Да замина съсъ юнаци

Съсъ юнаци и съсъ моми,
Да си ида на поле-ту
Що си ми е запустену,
Де си йоще ни уратъ,
Де си йоще ни сеетъ,
Да ми уратъ малки моми
Да ми уратъ да ми сеетъ,
Та си граде нова града.
Та си зевамъ златна кондиле
Златна кондиле, мурекепа,
Та писувамъ бела книга,
Бела книга църну пислу,
Заклевамъ си ду млади юнаци
Ду млади юнаци малки моми,
Заклевамъ ги приклевамъ ги:
Ега' си веке лету помине,
Задава са люта зима
Люта зима снегувита,
Да излеватъ на белъ Дунавъ,
Да ти курбанъ колетъ,
Да ти колетъ ду три крави,
Чи си спусналъ десна рока
Десна ти рока на белъ Дунавъ,
Та са Дунавъ замръзналъ,
Замръзналъ са поледнилъ са,
Та самъ Дунавъ заминалъ,
Та самъ поле заселилъ.»
Сада ми крале курбанъ коле,
Курбанъ коле мольба са моли,
Замръзналъ са ду белъ Дунавъ,
Замръзналъ са поледнилъ са,
Та си Дунавъ заминува.»

Заминали ду млаци юнаци
Млади юнаци малки моми.
Богъ да бие *Дивна крале,*
Дивна крале подивилъ са!
Закаралъ си силна войске,
Силна войске се юнаци
Се юнаци инатчии—
Фафъ рока хми люта срела
Люта срела, *златенъ камень*,
Съсъ крале са борба бори,
Та са боретъ малу млогу,
Малу млогу три месеца,
Налютилъ са *Дивна крале*
Йоще малу си надборилъ,
Йоще малу *Сада* ми крале падналъ!
Дуръ излезе малка мома
Та са рукна и подрукна
«Иди си, лету, иди,
Да си дойде веке зима
Зима веке снегувита“.
Йоще рече ни утрече
Задули са ветрове-те
Ветрове-те фуртуни-те,
Студни ветрове снегувити,
Задала са люта зима
Люта зима снегувита;
Дивна крале ни са училъ
Ни са училъ ни си трае,
Дуръ си веке замръзналъ,
Силна му войске замръзнала,
Силна му войске млади юнаци
Сухи сухаре са подървили!

Сада крале борба си надбори!
Сада крале на поле-ту,
Награди си силна града
Силна града нишенлие,
Та си поле заселева;
Урали ми малки моми
Урали ми и ми сели.
Седна ми крале фафъ сарае,
Та си зева златна кондиле
Златна кондиле, мурекепа,
Та писува бела книга,
Бела книга църну писму,
Заклева си ду млади юнаци
Ду млади юнаци малки моми,
Заклева ги приклева ги:
«Лу да си лету помине,
Да са зададе люта зима
Люта зима снегувита,
Да излеватъ на белъ Дунавъ,
Да ти, Боже, курбанъ колетъ,
Да ти колетъ ду три крави.
Утъ тога хадетъ устаналу
Фъ наше града и фафъ селу,
Та излева млада царе
Млада царе стара кмета
На река-та на белъ Дунавъ,
На излева самъ самичекъ,
Я закарува ду млади юнаци
Ду млади юнаци малки моми,
Та ти, Боже, курбанъ коле,
Курбанъ ти коле ду три крави,
Та си гости ду млади юнаци

Млади юнаци малки моми,
Да си помнетъ да си знаетъ:
Чи си спусналъ десна рока
Десна рока на белъ Дунавъ,
Та са Дунавъ замръзналъ
Замръзналъ са поледнилъ са—
Заминалъ си *Сада* крале,
Съсъ крале ду млади юнаци
Ду млади юнаци малки моми,
Та си поле заселилъ.
Що си билу запустену.

До гдѣ-то старий-тъ кмета да заколе три-те крави, и да са згответъ манжи-те, моми-те и хънки-те испѣвали горня-та пѣсна; послѣ слагали трапези-те и три отъ тѣхъ утивали въ село-то да срукатъ селени-те на курбанъ-тъ, кои-то утивали на река-та като си зготвювалъ сѣкой единъ накво-то можелъ и сакалъ; три-те моми обиколевали село-то и пѣяли слѣдоюща-та пѣсна.

ПЕСНА 2.

Чуйте ми млади юнаци
Млади юнаци малки моми,
Млади юнаци съ млади хънки!
Излелъ ми е млада царе
Млада царе стара кмета
Та ми слезе на река-та
На река-та на белъ Дунавъ,
На Бога си курбанъ коле,

Курбанъ коле ду три крави,
Да са знае сега малу
Сега малу ду *хилица*:
Седели сме на *край-земе*
На *край-земе* фафъ гора-та
Фафъ гора-та на *Бавана*,
Де са сме доста заплодили,
Та сме земе заселили
Заселили приселили!
Карба са закарали млади юнаци
Млади юнаци малки моми.
Та са на Бога нажелилу
Нажелилу натъжилу,
Пратилъ си Юда Самувила,
Пратилъ е фафъ сарае
Да си дума на войвода,
Да си прати *Сада* крале
Да гу прати на белъ Дунавъ.
На белъ Дунавъ пусту поле
Пусту поле запустену,
Де ми никой ни седналъ,
Лу ми седналъ *Дивна крале*,
Та си поле заптисалъ;
Я ми йоще ни升уралъ,
Я ми йоще ни селъ,
Лу са шеталъ низъ гора-та
Низъ гора-та планина-та.
Дуръ са на Бога нажелилу
Нажелилу натъжилу:
Поле си е доста уравиту,
Я си е пусту запустену!
Та си наетъ сторилъ,

Да са поле засели.
Сада крале на белъ Дунавъ,
Я са чудумъ чуди
Какъ да плива ду белъ Дунавъ
Какъ да плива да зимине.
Па му Бога ардамъ усторилъ,
Спусналъ си десна рока
Та си Дунавъ замръзналъ,
Та си Дунавъ поледнилъ,
Та си Дунавъ заминалъ
Заминалъ си Дунавъ поминалъ,
Надборилъ си *Дивна крале*,
Та си поле заселилъ.
Я си писалъ и написалъ
Написалъ си бела книга,
Бела книга църну писму:
Млада царе стара кмета,
Ега си е люта зима,
Да си слева на белъ Дунавъ,
Да си слева курбанъ да коле,
Курбанъ да коле ду три крави,
Та да си гозба гости,
Да си гости млади юнаци
Млади юнаци малки моми—
Та ма прати фафъ селу-ту
Хаберъ да ви чинамъ.
Сега веке да дойдете
Да дойдете на белъ Дунавъ,
Де ва чекатъ малки моми
Малки моми млади хънки;
Сложили са трапезн-те,
Чи ва царе гозба гости.

Мома-та като изобиколевала еело-то и испѣвала горня-та пѣсна, сички-те селени млади и стари, жени и баби и моми зевали си манжи-те, кои-то готвили дома си, и утивали на рѣка-та, та седнували на трапеза-та, моми-те правили хизметъ и пѣячи слѣдоюща-та пѣсна.

ПЕСНА 3.

Еште ми, юнаци, пийте ми,
Еште ми, юнаци малки моми
Еште ми крава *ветица*,
Пийте ми руйну вину
Руйну вину тригодишну;
Пратилъ гу *Рую юнакъ*,
Пратилъ гу утъ *Край-земе*
Утъ *Край-земе* утъ море-ту,
Пратилъ гу съсъ Юда
Съсъ Юда Самувила,
Та хи заръкъ заръчелъ:
«Да кажешъ Юду, на *Сада*,
Заселилъ си пусту поле
Пусту поле запустену,
Та си уратъ малки моми
Та си уратъ и си сеетъ.
Я за мене на умъ ни му иде,
Да ми сее бела лоза,
Да са роди белу грозде
Белу грозде и цървену,
Да си прави руйну вину
Руйну вину тригодишну;
Утъ Бога ни е просту,

Халалъ му Бога ни чини,
Какъ си курбанъ коле
Та си гости млади юнаци
Млади юнаци малки моми,
Я да си ги служба ни служи
Да ги служи руйну вину
Руйну вину тригодишну;
Та си на мене думилелъ,
Та му пращамъ руйну вину
Руйну вину тригодишну.
Я да му, Юду кажешъ:
Да си каилъ ни стане
Да ни сее бела лоза,
Да си роди белу грозде
Белу грозде и цървену,
Да си прави руйну вину
Руйну вину тригодишну,
Фалилъ ма е на *Край-Земе*
Та ми курбанъ колелъ;
Сега веке да ма ни фали,
Ша си прате Мора Юда
Мора Юда Самувила,
Да му сече руса глава,
Чи ма е ни саидисалъ:
Какъ си града градилъ
Сега веке три години.
Курбанъ ми йоще ни заклалъ!
Мольба ми са йоще ни молилъ!
Туку си, Юду, йоще трае,
Йоще са, Юду ни люте
Ни са люте разедевамь».
Какъ си дойде Юда Самувила,

Подаде си руйну вину
Руйну вину тригодишну,
Та му дума приговори—
Сада крале са дусетилъ,
Чи си лоза ни поселъ.
На Юда са мольба моли:
Да си иде на *Край-земе*,
Да си флезе фафъ бахче-ту,
Да си къцне бела лоза,
Ега си е лсту пролету,
Да му донесе фафъ сарае.
Юда ми каилъ станала,
Та утиде на *Край-земе*,
Та си флезе фафъ бахче-ту,
Къцнала си бела лоза —
Зададе са лету пролету,
Та донесе бела лоза,
Донесе е на *Сада крале*;
Та си сее бела лоза
Лоза сее фафъ бахче-ту.
Та си праща бела книга,
Бела книга църну писму,
Съсъ книга напева:
«Еле ми млади войводи!
Какъ самъ поле заселилъ
Сега веке три години,
Малки са моми урали
Урали са и са сели,
Сели са бела пшеница;
Я самъ веке забурилъ
Чи сме били на *Край-земе*,
Та сме сели бела лоза,

Та сме пили руйну вину
Руйну вину тригодишну,
Фальба сме фалили *Рую юнакъ*,
Та му сме курбанъ колели,
Чи на е веке научилъ
Да правиме руйну вину;
Сега дойде Юда Самувила
Юда Самувила утъ *Край-земе*,
Донесе ми бела лоза,
Та самъ поселъ фафъ бахче-ту,
Та са роди белу грозде
Белу грозде и цървену,
Направилъ самъ руйну вину
Руйну вину тригодишну—
Я ви са мольба моле,
Да ми дойдете фафъ сарае,
Да си ва служба служе
Руйну вину тригодишну;
Да си ва дарба даре,
Да ва даре бела лоза
Бела лоза утъ бахче-ту,
Да сеете бела лоза,
Да са роди белу грозде
Белу грозде и цървену,
Да правите руйну вину
Руйну вину тригодишну;
Да ми седнете на трапеза,
Да служите млади юнаци
Млади юнаци малки моми,
Да фалите *Рую юнакъ*,
Да си му курбанъ колете;
Кой ни дойде фъ мое града

Фъ мое града фафъ сарае,
Ша си прате ду млада войвода
Да му сече руса глава».
Писа крале ни утписа,
Та си прати бела книга,
Бела книга църну писму.
Какъ видели войводи-те
Какъ видели бела книга,
Бела книга църну писму;
Яхнали си бърза-та коне,
Та ми фъ града дошли,
Фъ града дошли фафъ сарае,
На крале селемъ дали.
Та ги крале гозба гости,
Та ги служи руйну вину
Руйну вину тригодишну.
Па си флезе фафъ бахче-ту,
Та си къцна̀ бела лоза,
Та си ги дарба дари;
Посели са войводи-те
Посели са бела лоза,
Родилу са белу грозде
Белу грозде и цървену,
Та си вину направили
Руйну вину тригодишну,
На *Рую* си курбанъ колетъ
Та си гу фальба фалетъ.
Сега ни са веке ни дукривилу
Чи сме уставали *Крайнъ-земе*
Та сме дошли на белъ Дунавъ:
Урали сме на *Крайна-земе*
Урали сме и сме сали,

Сели сме бела пшеница,
Сели сме бела лоза,
Та сме пили руйну вину
Руйну вину тригодишну;
Па сме дошли на белъ Дунавъ,
Та сме сели бела пшеница,
Та сме сели бела лоза,
Та са ражда белу грозде
Белу грозде и цървену,
Пиеме си руйну вину
Руйну вину тригодишну.
Утъ тога хадетъ устаналу,
Сада крале хадетъ уставилъ:
Млада царе стара кмета
Да си слева на река-та
На река-та на белъ Дунавъ,
Курбанъ да си коле,
Да си коле ду три крави,
Малки моми да ги гответъ;
Я що си е наймалка-та мома,
Да си фоди фъ Стамболъ града
Фъ Стамболъ града фафъ сарае,
Песна да си пее,
Съсъ песна юнаци събира
Юнаци събира малки моми,
Та ги кара на река-та
На река-та на белъ Дунавъ,
Та си ги гозба гости —
Да ни хми са нажелилу
Нажелилу натъжилу
Чи си земе уставили;
Крайна-земе доста топленита,

Се си лету и пролету!
Ни си иде люта зима
Люта зима снегувита,
Какъ си иде на белъ Дунавъ
На белъ Дунавъ на поле-ту—
На белъ Дунавъ Юда Самувила
Та си рука и говори
«Иди си, лету, иди,
Чи си иде люта зима
Люта зима снегувита»
И да си е люта зима,
Я си е поле уравиту,
Та са ражда бела пшеница,
Йоще са ражда белу грозде
Белу грозде и цървену.
Кат' да си сме на *Край-земе*:
На *Край-земе* ду белъ Дунавъ,
Ду Дунавъ църну море,
И на поле ду белъ Дунавъ,
Ду белъ Дунавъ църну море,
Доста хитъръ *Сада* крале
Доста хитъръ доста *иманъ*,
На поле-ту река тече,
Убимелъ си и река *белъ Дунавъ*,
Ду река море са вие
Слану море низъ море-ту,
Убимелъ си море *църну море*,
А що си ми града наградилъ,
Града си *убимелъ* силна *Котлица*—
Чи си юнаци заплакали
Заплакали завикали,
Малки моми сълзи заронили,

Чи си земе уставили,
Фална земе пофалена!
Чуйна земе прочуена!
Де си сеетъ малки моми
И си сеетъ и си уратъ,
Сеетъ си бела пшеница
Бела пшеница, бела лоза,
Та си ражда белу грозде
Белу грозде и цървену.
На крале му *Ясна душе*!
Чи си река *убимелъ*
Убимелъ е ду *белъ Дунавъ*,
Йоще си море *убимелъ*
Убимелъ гу *цьрну море*,
Наградилъ си силна града
Силна града нишенлие,
Града си *убимелъ* силна *Котлица*—
Та си юнаци ни плачетъ,
Малки моми сълзи ни ронетъ.
Уставилъ си бела книга,
Бела книга царну писму,
Та си писалъ и заръчелъ
И заръчелъ и поръчелъ:
Ега си е *личенъ-день*
Личенъ-день Пазиръ-день,
Да си слева млада царе
Да си слева на река-та,
На Бога си курбанъ коле,
Курбанъ коле ду три крави,
Та си гу фальба фали —
Чи си каилъ craналъ
Та си спусналъ десна рока,

Замрѫзналъ си ду белъ Дунавъ,
Замрѫзналъ си Дунавъ поледнилъ си.
Утъ тога си хадетъ устаналъ,
Да си слева млада царе
Да си слева на река-та,
Курбанъ да си коле,
Да си коле ду три крави,
Да си гости ду млади юнаци
Ду млади юнаци малки моми.

Като испѣвали горня-та пѣсна, ставали отъ трапеза-та та играяли хоро и пѣяли слѣдоюща-та пѣсна:

ПЕСНА 4.

Боже ле *Водне ле*,
Водне ке *Водине ле!*
Царе си писалъ
Писалъ царе и нашерилъ
Бела книга царну писму:
Ега си е личенъ-день
Личенъ-день *Пазиръ-день*,
Млада царе фафъ сарае,
Млада са царе пременува
Пременува наредува;
Та си слева на река-та,
На река-та курбанъ коле,
Курбанъ коле ду три крави,
Та си гости юнаци-те
Юнаци-те и моми-те:
Уй, уй, Боже ле,

Уй, уй, *Водне ле*,
Водне ле *Водине ле!*
Сега ми царе на река-та,
Сега ти курбанъ коле
Та ти са мольба моли,
Да гү бранишъ утъ неволе!
Да е живъ ду година!
Да си дойде *Личень-день*
Личенъ-день Пазиръ-день—
Па да слезе на река-та,
Да ти курбанъ коле,
Да ти коле ду три крави;
Малки моми ду година,
Три си крави позлатили,
Позлатили хми рогове-те;
Млада царе малка мома,
Какъ ми седи фафъ сарае,
Та си плете белу сукну
Белу сукну и свилену,
Белу сукну позлатева,
Белу сукну златна махрама;
Сама мома фафъ гора-та
Фафъ гора-та на стаду-ту,
Та си фаща *бела крава*
Бела крава и *шерена*,
Та хи мета златна махрама,
Та си крава позлатила;
Та е кара на белъ Дунавъ
На белъ Дунавъ на река-та;
Сама си мома на река-та,
Дуръ да дойде бабайку хи
Курбанъ, Боже, да ти коле,

Малу млогу три мисеца;
Я си е веке ни либи,
Чи му са нажелилу
Нажелилу натъжилу.
Шетналъ са фафъ гора-та
Фафъ гора-та планина-та,
Та си ловилъ дребна лова
Дребна лова факли еребици;
Утъ гора-та на море-ту,
Та ми седналъ на бречина,
Та си седелъ и са чудилъ.
Де си виде перка риба
Чи си плива на море-ту;
Та си наетъ сторилъ
Да си фане перка риба,
Да е носи на майка си,
Д[illegible] готви вечере-та,
Фтегна рока да е фапе,
Я са риба потеглила,
Та си е крале ни виде
Де утиде де си плива,
Та заплака и завика.
Де гу чуе Юда Самувила,
Та си слезе на море-ту,
Та му дума и говори:
«Царю ле *Хина кралю*,
Що си седналъ на море-ту
Та си плачешъ и си викашъ?
Та ни фодишъ фафъ сарае
Фафъ сарае при майка си.
Сега та майка чека
Да ти готви вечере-та,

Да ти сложи трапеза-за,
Да ми седнешъ да вечерешъ,
Я ти си седналъ на бречина
Та ми плачешъ и ми викашъ:
Хаде, кралю, иди си!
На майка са нажелилу
Нажелилу натъжилу.
Вчера самъ била фафъ сарае,
Та та е люту клела
Клела та люту приклевала
Ичь хаиръ да ни видишъ!
Чи са си доста забавилъ:
Три дни си фъ гора седелъ
Та си лова ловилъ.»
Юду ле Юду Самувилу,
Фъ гора самъ, Юду, ни седелъ,
Дребна самъ лова ни ловилъ,
Я са самъ доста шеталъ
Низъ поле-ту и гора-та,
Та самъ море ни виделъ:
Какъ са шетахъ фафъ гора-та
Та си видехъ слану море,
Та си седнахъ на бречина.
Море самъ доста бендисалъ,
Я са море ни плива;
Чи самъ виделъ перка риба,
Та самъ рока спусналъ,
Я са е риба скрила;
Та са чудумъ чуде
Що да праве що да сторе:
Сорце ми на море-ту,
Та си при майки ни фоде,

Мома ти са мольба моли,
Мольба, Боже, да хи чуешъ!
Да е живъ млада царе
Да е живъ ду година,
Ду година ду *Личенъ-день*
Ду личенъ-день *Пазиръ-день*.»

Водна: билъ Богъ, който съдилъ на води-те.

Бавана: била гора прочуена на *Край-земя*, въ която гора седели Юди-те, кои-то правили хизметъ на Бога,

Хилица: хиледа години.

Уравиту: берекетлие.

Ветица: значи курбанъ.

Иманъ: умънъ, съсъ умъ.

Убимелъ: назовалъ,

Котлица: градъ големъ обграденъ съсъ кули и кале-та.

Пазиръ-день: са зовалъ онойзи день, кога-то зафащалъ Димитровский месецъ.

XIX.

ЛИЧЕНЪ-ДЕНЬ КОЛЧУВЪ-ДЕНЬ.

Въ село-то на пѣснопѣецъ-тъ Баня, както казва, едно врѣмя зима-та на день на святи Никола, сѣкой единъ селенинъ утивалъ на река-та „*Кара-су*“ и фащалъ риба, или си купувалъ отъ пазаръ-тъ, та си зготвювалъ и гощавалъ кого сакалъ отъ махала-та; тъй правилъ сѣкой единъ селенинъ; но отъ селска страна самъ кметъ-тъ са пременувалъ съ харни-те и за въ праздникъ дрехи, и закарувалъ три до деветъ моми та утивалъ на «*Кара-су*» и съ дърво направено като *курабче* ловилъ риба, а моми-те стоели на край река-та и пѣяли слѣдоюща-та пѣсна.

Песна 1.

Колчу ле *юначе* ле,
Хина ми крале фафъ сарае,
Та си либи първе либе
Първе либе дюлберъ *Мила*,
Либи си е малу млогу

На лику хми *ясна звезда*,
Та си флевать фафъ сарае,
На Бога си изметъ чинатъ.
Я знаешъ ли що да правишъ?
Кураба Бога каилъ ни ставалъ
Да си прати милна сина,
Милна сина *Колчу юнакъ*,
Да гу прати на земе-та
На земе-та на море-ту,
Да гу прати съсъ *курабе*,
Да си учи седемъ крале
Седемъ крале седемъ бана,
Да си пливатъ на море-ту,
Та си никой ни пливалъ,
Никой си море ни испливалъ,
Никой си лова ни ловилъ,
Дребна лова *перка риба*.
Да си идешъ, царю, фафъ сарае,
Вутре си е *личенъ день*,
Та та чека стара майка
Да ти зготви вечере-та,
Да ми седнешъ на трапеза
Да ми вечере вечерешъ.
Ега си слънце изгрее,
Ега си звезда блесне,
Да си рукнешъ ду три масторе
Ду три масторе иргенче-та,
Що са мома ни мамили
Що са мома ни лъгали,
Да ги пратишъ фафъ гора-та
Да ти секатъ дъру *финисеву*,
Да ти праветъ малку *курабче*

Малку *курабче* и *ковчече*,
Да си флезешъ фафъ курабче,
Та си пливашъ фафъ море-ту
Та си ловишъ *перка риба*;
На Бога си курбанъ колешъ
Курбанъ колешъ *перка риба*,
Та си гостишъ юнаци-те
Юнаци-те и моми-те —
На Бога са мольба молишъ
Да си прати милна сина,
Милна сина *Колчу юнакъ*,
Да гу прати на море-ту
На море-ту съсъ *курабе*
Малу млогу девендесе,
Да та учи да си пливашъ
Да си пливашъ на море-ту,
Да си *правишъ курабе-те;*
Та да идешъ на поле-ту
Що си е пусту запустену,
Да уткарашъ млади юнаци
Млади юнаци малки моми,
Да си уратъ да си сеетъ.
Бога ти, царю, мольба чуе,
Та си праща милна сина,
Милна сина *Колчу юнакъ*,
Праща си гу съсъ *курабе*
Съсъ *курабе* на море-ту,
Та та учи да си пливашъ
Дуръ да идешъ на поле-ту.
Какъ си градишъ нова града
Нова града нишенлие,
Да си правишъ личенъ-день

Ни хи носе дребна лова
Да ми готви вечере-та.»
Юда му вели ютговори:
«Царю ле *Хина кралю*,
Нищу си, царю, ни виделъ
Та ти е сорце на море-ту;
Я да си море испливашъ
Да си идешъ на поле-ту,
Да си видишъ пусту поле
Пусту поле запустену
Какъ си йоще ни урали
Ни урали ни са сели—
Крале ми е *дивенъ подивенъ*,
Чи са шета пу гора-та
Та си *трева пасе*,
Какъ си пасе сиву стаду!—
Я си е поле доста уралну,
Чи да си, кралю, урешъ,
Чи да си, кралю, сеешъ,
Двашъ ми, кралю, жнеешъ.»
Ай ти Юду Самувилу!
Мое са земе заселила,
Та ми са юнаци закарали,
Та ми са плачба плакали;
Сега са чуде що да праве,
Чи си поле ни устана—
Та ми, Юду, думашъ
Чи да си море испливамъ,
Ша си виде пусту поле
Пусту поле запустену,
Я са море ни плива!
Ни самъ виделъ перка риба

Де утиде що станала—
И язъ, Юду, да си пливамъ
Ша са даве фафъ море-ту:
Сега, Юду, що да праве
Що да праве що да сторе?
Какъ да ида на поле-ту?
Чи си море ни пливамъ.
Юда му вели ютговори:
«Царю ле, *Хина кралю*,
Язъ ти, царю, думамъ
Що да правишъ що да сторишъ.
Кураба Бога на небе-ту
На небе-ту на езеру-ту,
Та си прави курабе-те,
Какъ си фодетъ *Дефове-те*
На небе-ту при Бога,
Да му изметъ чинатъ,
Ясна звезда са налютева
Налютева разедева,
Та хми изимъ ни дава
Да си флезатъ фафъ сарае,
Я ги праща на езеру-ту
Да са банетъ да са миетъ,
Езеру-ту си е доста *сланиту*,
Да са плива ни са плива;
Кураба бога каилъ става
Та си праща милна сина,
Милна сина *Колчу юнакъ*,
Та ги кара съсъ курабе-те,
Та са банетъ фъ езеру-ту,
Та са банетъ и са миетъ
Дуръ да хми лику изгрее,

Та си фана *перка риба*,
Та са върна фафъ сарае.
Курбанъ коле *перка риба*
Курбанъ коле на *Кураба Бога*,
Та си гости юнаци-те
Юнаци-те и моми-те,
На Бога са мольба моли:
«Ой Боже ле, мили Боже,
Прати си, Боже, милна сина,
Милна сина *Колчу юнакъ*,
Прати гу, Боже, на море-ту
На море-ту съсъ курабе,
Малу млогу девендесе курабе,
Да ма учи да си пливамъ
Да си пливамъ на море-ту,
Да си праве курабе-те,
Да си иде на поле-ту
Що си е пусту запустену,
Да откарамъ млади юнаци
Млади юнаци малки моми,
Да си уратъ да си сеетъ;
Да си пратишъ, Боже, тое сина,
Да си иде на поле-ту,
Ша си праве личенъ-день
Личенъ-день *Колчувъ-день*,
На *Колчу* си курбанъ коле
Курбанъ коле *перка риба*,
Та си госте ду млади юнаци
Ду млади юнаци малки моми.»
Царе са мольба моле,
Бога му мольба чуе,
Та си прати милна сина,

Милна сина *Колчу юнакъ*,
Прати си гу на море-ту,
Прати си гу съсъ курабе
Малу млогу девендесе;
Царе ми е на море-ту
Та си флезе фафъ курабе,
Училъ гу *Колчу научилъ*
Научилъ гу да си плива
Да си плива на далеку,
Дуръ излезе на поле-ту
Съсъ юнаци и съсъ моми;
Наградилъ си нова града—
Та си прави курабе-те,
Та си учи юнаци-те
Да си пливатъ пу море-ту,
Да си *праветъ курабе-те*.
Па си лови дребна лова
Дребна лова *перка риба*,
Заправилъ е личенъ-день
Личенъ-день *Колчувъ-день*,
Та си курбанъ коле
Курбанъ коле *перка риба*,
Та си гости юнаци-те
Юнаци-те и моми-те.
Малки моми песна си испели,
Съсъ песна си царе фалили!
Чи си е *море пливалъ*,
Чи си *кууабе правилъ*,
Та си фодилъ пу земе-та
Та си юнаци научилъ,
Да си праветъ курабе-те
Да си пливатъ пу море-ту.

Личенъ-день *Колчувъ-день*,
На *Ко́лчу* курбанъ колешъ
Курбанъ колешъ *перка риба*,
Та си гостишъ ду млади юнаци
Млади юнаци малки моми—
Туку, царю, на година
Курбанъ да си колешъ;
Чи да си курбанъ ни колешъ,
Разедилъ са *Кураба Бога*
Разедилъ са налютилъ са,
Какъ си пливашъ на море-ту,
Праща си Юди Самувила
Юда самувила Юда ветревита,
Та си дуе силанъ ветаръ
Силанъ ветаръ и фуртуни,
Та ти са курабе удавилъ,
Падналъ си фафъ море-ту,
Бела ти снага фафъ море-ту.»
Рече Юда ни утрече
Та си фъркна на море-ту,
Ни е виде *Хина царе*
Де утиде, де си фъркна—
Самъ си царе на бречина,
Та си стана утиде си
Утиде си при майка.
Майка гу люту съдила
Съдила гу и думала:
«Сину ле *Хина кралю*,
Бре що са си бавилъ
Сега веке три нидели?
Аку си лова ни наловилъ
Йоти ми са си ни върналъ?

Я самъ ядове набрала.
Крале хи нищу ни говори,
Лу хи даде дребна лова,
Чи си е *личенъ день*,
Та му зготви вечере-та;
Седна ми царе на трапеза
Та ми вечере вечере.
Йоще ми слънце ни изгрелу,
Йоще звезда ни блеснала,
Та си рукна ду три масторе
Ду три масторе иргенче-та,
Йоще мома ни мамили,
Йоще мома ни лъгали,
Та ги прати фафъ гора-та,
Утсекли му дъру *финисеву*
Та гу фъ сарае донели;
Та си правили малку курабче
Малку курабче и ковчече,
Правили гу направили.
Малку курабче на море-ту,
Малку курабче и ковчече,
Хина крале фафъ курабче,
Та си плива на море-ту
Та си лови *перка риба*.
Ловилъ ми е малу млогу
Малу млогу три нидели,
Пу море са шедба шета,
Я са веке ни плаши—
Да му е курабе утъ небе-ту
Утъ небе-ту и утъ Бога,
Ша исплива море *сланиту*
Та ша иде на поле-ту —

Царе ми утиде на море-ту,
Та си флезе фафъ курабче,
Та гу кара *Колчу юнакъ*,
Налови си дребна лова
Дребна лова *перка риба;*
Сега си е фафъ сарае
Та си курбанъ коле,
Та си гозба гости—
Та ма прати хабержийка
Да ва кане да ва рукамъ:
Кой си фъ сарае ни дойде,
Да си плива на море-ту
Що си правилъ курабче-ту,
Дунала е Юда Самувила
Дунала е силанъ ветаръ
Та си курабче подробила,
Та са курабче удавилу,
Падналъ си фафъ море-ту;
Кой си дойде фафъ сарае,
Кой си седне на трапеза
Да си гу царе гости,
Хаиръ има и утъ Бога
И утъ Бога утъ *Кураба*;
Чи си праща *Колчу юнакъ*,
Какъ си плива на море-ту,
Какъ си плива съсъ курабче,
Разедила са Юда Самувила
Юда Самувила Юда ветревита,
Дунала си силанъ ветаръ
Силанъ ветаръ и фуртуни,
Йоще са курабе ни удавилъ,
Йоще си фафъ море-ту ни падналъ,

Пристигналъ си *Колчу юнакъ*,
Спусналъ си десна рока
Та си курабче утемналъ,
Ни са дави фафъ море-ту
Фафъ море-ту фафъ вода-та.»

Кога-то щели вейке да са събиратъ въ къща-та на онойзи който калесувалъ нѣколко момчета и моми, мома-та отъ къща-та турела трапеза-та, та седнували, та яли и пили, а три моми пѣяли слѣдоюща-та пѣсна.

Песна 3.

Еште ми юнаци пийте ми,
Еште ми *перка риба*,
Пийти ми руйну вину
Руйну вину тригодишну,
Па си фальба фалите
Фалите си *Хина крале!*
Чи си е курбанъ колелъ,
Курбанъ колелъ на *Кураба Бога*,
Та му са мольба молилъ,
Да си прати милна сина!
Милна сина *Колчу юнакъ*,
Да гу прати на море-ту,
Да гу учи да си плива,
Да исплива море *сланиту*,
Та да иде на поле-ту
Що си ми е запустену,
Дека никой ни ми фодилъ

Утъ тога' е песна устанала,
Та са пее фъ наше града
Фъ наше града, фъ наше селу.»

Дуръ да налови риба старий-тъ и дуръ да са върнатъ въ село-то моми-те пѣяли горня-та пѣсна; кога-то утивали въ село-то жени-те зготвювали риба-та въ една къща; сѣкой единъ си готвилъ дома си риба, но пакъ имали хадетъ първо сѣкой единъ утивалъ въ къща-та гдѣто са готвила риба-та, коя то фащалъ кметъ-тъ, и като ялъ отъ нея малко колко за накусъ, утивалъ дома си, та срукувалъ отъ комшии-те и са гощавалъ; една мома утивала по комшии-те та срукувала като пѣяла слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 2.

Е, ми вие мили брате
Мили брате мили сесри!
Вие сте йоще ни чули
Ни сте чули ни видели?
Днесъ си е личенъ-день
Личенъ-день *Колчувъ-день*.
Слезе *Колчу* утъ небе-ту
Утъ небе-ту утъ сарае,
Слезе *Колчу* фъ наше града.
Закара си *Хина царе*,
Закара гу низъ поле-ту
Та гу кара на море-ту,
Та му дума и говори:

«Царю, царю, *Хина кралю*,
Какъ си, царю, фафъ сарае,
Ни знаешъ ли, царю,
Ни знаешъ ли ни си чулъ?
Вутре ми е личенъ-день
Личенъ-день *Колчувъ-день*,
Та ми са си, царю, заклевалъ
Заклевалъ приклевалъ,
Чи си ми курбанъ колешъ,
Курбанъ колешъ *перка риба*,
Та си гостишъ юнаци-те
Юнаци-те и моми-те:
Сега ми, царю, седишъ
Та са чудумъ чудишъ
Да идешъ ли на море-ту
Да идешъ ли да ни идешъ?
Аку ми са чудумъ чудишъ
Курбанъ да ми ни колешъ,
Разедилъ са бабайку ми,
Бабайку ми *Кураба Бога*,
Разедилъ са налютилъ са,
Какъ си пливашъ на море-ту,
Праща си Юда Самувила
Юда Самувила *Юда ветревита*,
Та си дуе силанъ ветаръ
Силанъ ветаръ и фуртуни
Та ти са курабе удавилъ,
Паднalъ си фафъ море-ту,
Бела ти снага фафъ море-ту!
Хаде, царю, на море-ту
Да си ловишъ дребна лова
Дребна лова *перка риба*.»

Дека юнаци ни урали,
Дека моми ни сели.
Йоще Бога каилъ ни ставалъ,
Да си прати милна сина,
Да гу прати на море-ту;
Лу си прати Юда Самувила,
Та му дума и говори:
«Царю ле, *Хина кралю*,
Що са, кралю, мольба молишъ.
На Бога си курбанъ колешъ?
Бога ти мольба ни чуе.
Чи си каилъ ни ставашъ,
Да са клетва приклевашъ;
Ега идешъ на поле-ту,
Да си карашъ млади юнаци
Млади юнаци, малки моми,
Да си градишъ нова града,
Чи си правишъ *личенъ-день*,
Личенъ-день Колчувъ-день;
На Бога си курбанъ колешъ,
Курбанъ колешъ: *перка риба*;
Та си гостишъ юнаци-те
Юнаци-те и моми-те;
Да са, царю, заклевашъ,
Чи си правишъ личенъ-день,
Личенъ-день *Колчувъ-день*;
Да си слезешъ на море-ту,
Да са рукнешъ и подрукнешъ;
Е, ти море, море *сланиту*!
Съсъ тебе са, море, заклевамъ!
Да си прати Бога милна сина,
Милна сина *Колчу юнакъ*,

Да гу прати на море-ту,
Да ма учи да ма научи,
Да си праве курабе-те,
Да си пливамъ пу море-ту;
Та да ида на поле-ту,
Да си граде нова града;
Аку ни си праве личенъ-день,
Личенъ-день *Колчувъ-день*;
Какъ си пливамъ пу море-ту,
Да си дуне силанъ ветаръ
Да потроши курабче-ту,
Да са удави фафъ вода-та,
Да си падна фафъ море-ту,
Да ми гние бела снага.»
Какъ му дума Юда Самувила,
Какъ му дума и говори;
Хина ми царе каилъ станалъ.
Та утиде на море-ту,
Та са рукналъ и подрукналъ,
Съсъ клетва са на море приклевалъ.
Та ми Бога каилъ станалъ;
Та си пратилъ милна сина,
Милна сина *Колчу юнакъ*,
Пратилъ гу на море-ту,
Та си училъ *Хина царе*;
Училъ гу веке научилъ,
Да си прави курабе-те,
Да си плива пу море-ту.
Испливалъ си море *сланиту*;
Виделъ си пусту поле,
Пусту поле запустену,
Виделъ гу бендисалъ гу;

Па са върна фафъ сарае;
Та закара млади юнаци
Млади юнаци, малки моми,
Уткара ги на поле-ту,
Та си поле засели,
Засели гу; присели гу,
Награди си нова града,
Нова града нишенлие;
Заурали млади юнаци,
Заурали на поле-ту,
Засели малки моми,
Засели бела пшеница.
Та заправи *Хина царе*,
Заправи си личенъ-день,
Личенъ-день *Колчувъ-день*;
Налови си дребна лова,
Дребна лова *перка риба*;
Та си курбанъ коле,
Та си гозба гости.
Та ви заръкъ заръче,
Какъ са е клетва заклевалъ,
Заклевалъ са приклевалъ,
Чи си прави личенъ-день,
Личенъ-день *Колчувъ-день*;
И ви е са клетва заклевате,
Заклевате, приклевате.
Той си на Бога курбанъ коле,
Чи гу училъ научилъ,
Да си прави курабе-те,
Да си плива на море-ту;
Я вие си крале фалите,
Та му курбанъ колете;

Чи ва училъ научилъ,
Да си правите курабе-те,
Да си пливате пу море-ту;
И си ва дукара на поле-ту,
Що си билу запустену,
Запустену ни заселену;
Дека юнакъ ни фодилъ,
Дека Юда ни стъпнала,
Дека пиле ни фъркналу;
Да сте били на *Край-земе*,
Доста са земе заселила
Заселила, приселила,
Та са сте карба карали;
Единъ другумъ са сте били,
Били са сте, секли са сте;
Съсъ срела са сте срелили,
Съсъ камене са сте зафърлели;
Та са сте на царе плакали.
Та и царе що да прави;
Фърлелъ ва фафъ зандана,
Пращалъ ва на юрдие
На юрдие, на поле-ту,
Утъ де са сте ни върнали.

Друга пѣсна испѣвана вѣчерь-та.

Песна 4.

Летнала Юда прилетнала,
Летнала Юда Самувила,
Летнала си утъ небе-ту;

Чи си е Бога пратилъ,
Пратилъ си е утъ сарае,
Та ни съсъ Юда заръчелъ,
Заръчелъ ни поръчелъ:
Ега си е личенъ-день,
Личенъ-день *Колчувъ-день*;
Да си фалим' *Колчу юнакъ*;
Да му колем' курбане-те,
Курбане-те *перка риба*;
Да си гостим' юнаци-те
Юнаци-те и моми-те;
Я съсъ *Колчу* да си фалим',
Да си фалим' *Хина крале;*
Да му курбанъ колем';
Чи на научилъ: на море-ту
Да пливаме да фодиме.
Закаралъ на утъ *Край-земе*,
Дукаралъ на на поле-ту,
Що си билу запустену;
Та сме поле заселили
Заселили, приселили.
Хуй, хуй, *Хина кралю*,
Фала ти на земе-та!
Ясна ти душе на небе-ту!

Колчу: билъ юнакъ синъ на Бога, кой-то слезалъ на земя-та, и научилъ человѣци-те да праветь курраби и да ходеть по море-то.

Хина: билъ нашь царь отъ *Крайна-та земя*, кой то първъ пъть зафаналъ да ходи по море-то, и отъ него послѣ са научили человѣци-те да праветь кураби.

Бречина: крайо-тъ на море-то.

Перка: риба голѣма въ море-то.

Сланито: много голѣмо.

Финисево: било дърво много яко, отъ кое-то правили курабе-те: *такво дърво нѣма тука.*

Ковчече: сындъче.

XX.

ЛИЧЕНЪ-ДЕНЬ ЛАДОВЪ-ДЕНЬ.

Песна 1.

Ясна ми звезда на белъ Дунавъ,
На белъ ми Дунавъ на банилу,
Та ми са звезда бане.
Лазаръ си пъть побъркалъ,
Та ми е слезалъ на Дунавъ.
Пита си звезда праши е:
«Ясну ми звезду Есница,
Що ми си слела на белъ Дунавъ?
Сега ми е веке на вечере.
Та ми са, звезду, банешъ!
На вечере *кличъ* заминалъ,
Мерналъ си йоку на Дунавъ,
Та си та съ йоку усрелилъ.»
Лазаре мили стратиче,
Замини пъте отмини,
Та си мене ни питай,
Ни питай, Лазаре, ни праши.
Вутре самъ, Лазаре, млада невеста.,

Чи ми са жени ясну слънце;
Тебе на свадба калесалъ.
Тебе си баксишъ пратилъ;
Самъ ти е криле приплевалъ,
Сестра ми ги позлатила;
Вутре си рану фъркашъ;
Вутре си рану на небе,
На небе, Лазаре, на свадьба.

Песна 2.

Фъркна ми Лазаръ
Утъ небе Лазаръ на земе,
Та ми е гора прифъркналъ,
Спадналъ е Лазаръ дупадналъ
Фъ царева града, фъ царени дори
Рукна са Лазаръ подрукна:
«Царица млада *гусица*,
Люлешъ ми дете фафъ люлька;
Земи си дете на роки,
Снеси ми дете на дори.
Съсъ мене си Юда иде,
На дете си хору играе;
Та си му шапка уплита.
Съ бисеръ му е обниза;
Златна ми чеше на рока,
Чудна ми йода фафъ чеше;
Йода ти дете служе,
Силънъ ми царь станалъ,
Силънъ е царь фаленъ войвода.

ПЕСНА 3.

Златилъ са Лазаръ позлатилъ,
Фърка ми Лазаръ прифърка,
Та си ми фърка пу земе
Утъ града фъ града, утъ селу на селу,
Богу са мольба моли:
«*Боже* ле *Росне* ле,
Ду се' бе, Боже, фъ сарае;
Дребни ти ключе на рока,
Белъ ти е кладнецъ заключенъ,
Дребна е роса ни росила;
Чи си е люта зима,
Люта е зима снежна.
Лету са, Боже, зададе;
Седби са, Боже, увенали.
Пусни си ключе утъ рока,
Белъ ти са кладнецъ утключилъ;
Дребна ми роса заросила,
Дребънъ ми дъждъ на поле;
Та ми са седби узеленили;
Трева ми на поле никнала;
Ясну ми пиле паее,
Ясни му са криле златили,
Пера си на поле фърле;
Пера си моми събиратъ,
На глава си китка виетъ,
Фалетъ ма, Боже, зафалетъ».
Лу си е Лазаръ пристигналъ,
Лу си е Лазаръ прилетналъ;
Дребна е роеа приросила,
Дребънъ ми *дъждъ* на поле.

ПЕСНА 4.

Стигналъ ми Лазаръ пристигналъ,
Фъ наше е града прилетналъ.
Съ Лазаръ ми иде Юда Самувила,
Та си ми хору играе,
На моми си *ладну ладува*,
Кой си юнакъ мома люби.
Мама си мома будеше:
«Стани ми, моме стани,
Лазаре, моме, да видишъ.
Лазаръ ми е, моме, Юда,
Та си на мома *ладува*,
Кой си юнакъ мома люби;
И на тебе, моме, да си *ладува*».
Стана си мома утиде
Де си ми Юда хору играе,
Шарени поли развива;
Малка си мома дугледа:
«Фоди ми, моме, на хору!
Ду година са, моме, годишъ,
Годишъ са, моме, женишъ са;
Царевъ ми сина любишъ,
Фъ сарае ми, моме, седишъ.
Ега си ти ду година дойда,
Мъжку си дете държишъ;
Златна му шапка шиешъ,
Та му е съ бисеръ нижешъ.

ПЕСНА 5.

Заспалу ми малку дете,
Заспалу ми фафсредъ гора,
Фафсредъ гора фафъ златна люлька,
На юдну месту самувилску,
Фафъ *самувилски сарае*,
Фафъ сарае на белъ кладнецъ.
Де си дойде Юда Самувила,
Та си пие студна вода,
Вода пие роки мие;
И си седна пудъ дъро-ту.
Та дугледа златна люлька,
И фафъ люлька малку дете;
Чи гу дремка нападнала,
Та си спие фафъ люлька-та;
Ветаръ дуе и гу люле.
Бдева гу Юда буди гу:
«Я ми стани, малку, дете,
Та си иди фъ тое града;
Вутре си е *личенъ-день*,
Личенъ-день Ладовъ-день.
И излела *Лада Юда*,
Сина кара млада Лазаре
Утъ града фъ града, утъ селу на селу,
Фъ царски дорове *лазарува*
И на *Лазаре ладува*,
Чи да земе малка мома
Ще ми седи фъ царски дори;
Хору Юда проиграва,
Шити поли си развива».

Рече *Юда* ни утрече,
Малку дете са разбуди;
Туќу си е малку, ни станува!
Излели му златни криле,
Та си фъркна фъ царски дори;
Де играе *Лада Юда*
Утъ земе-та ду небе-ту.

ПѢСНА 6.

Низъ църну море курабе плива,
Низъ църну море низъ белъ Дунавъ,
Фафъ курабе Юда Самувила,
Та са рукна и подрукна:
«Варай деветъ Юди Самувили!
Седите ми фафъ гора-та,
Чули ли сте знаете ли
Чи е свадба на небе-ту?
Три нидели свадба праветъ.
Сички звезди са събрали,
Събрали са Юди Самувили
Фафъ сарае при мо-ета брата;
Чи ми са жени *Ясну слънце*,
Булка му е *звезда Даница*:
Та му е хатъръ устаналу,
Сички му са на свадба,
Я вие му ни идете!
Та ма прати йоще рану,
Курабе ми даде
Да си дойда фафъ гора-та,
Та да си ви хаберъ чинамъ.

Аку си гу, Юди, сайдисате
И на свадба да му дойдете;
Булка му дарба ва дарува
Златни халтици, ясни зариви».
И са чули деветъ Юди
Деветъ Юди Самувили.
Утидоха на църну-ту море,
На църну-ту море на белъ Дунавъ;
Флезоха ми фафъ курабе,
Съсъ курабе на небе-ту;
Чи курабе чудна нишенлие,
Курабе е мощне *крилетна*,
Та си фърка малку пиле.
Събрали са сички Звезди,
Събрали са сички Юди,
Та си женетъ *Ясну Слънце*,
Три нидели песна му пеетъ.
И излезе млада булка,
Млада булка *звезда Даница*,
Булу хи ясни йоганъ,
Лику хи са ужерилу,
Дарба си дарува Ясни Звезди,
Дарба си дарува Юди Самувили
Златни халтици, ясни зариви;
И що му е сесра му *ясна месечина*,
Та си слева на белъ кладнецъ,
Та си точи *жерисала вода*,
Що е пие Бога на небе-ту,
Що е пие *Злата Майка*,
И е̓ пиетъ ни умиратъ,
Служба служи *ясна месечина*
Служба служи *Юди Самувили;*

Какъ ми пили тае вода,
Утъ лику хми *ясну слънце*,
Фъ гръди хми *ясна месечина*,
Фъ скути хми *дребни звезди*,
Фъ роки хми *ясна книга*.
Пременили са наредили са,
На глава-та *ясни зариви*,
На ноги-те *златни халтици*.
Слели веке на земе-та;
Дека идатъ книга пеетъ.
Събрали са седемдесе' крале,
Седемдесе' крале, седемдесе' бана,
И на Юди курбанъ колетъ;
Чи си пеетъ *ясна книга*,
Що е нема на земе-та!

Кличь: значи злина.

Стратиче: войникъ.

Гусица: господарка.

Росна: билъ Богъ, който пращалъ на земя-та роса-та.

Ладува: касметъ нарица.

Бдева го: значи разбужда го.

Ладовъ-день: билъ праздникъ на момци-те и на моми-те, кои-то праздникъ празднували съсъ свирки и хора.

Халтици: значи чорапе.

Зариви: било нѣщо, кое-то носили Юди-те на уши-те въ знакъ че не са още оженети.

XXI.

ОБРЯДИ.

Изваршвани кога проваждали дете-то първъ пътъ въ училище-то.

Едно врѣмя, казваше дедо ми, че въ наше-то село Абланица кога-то нѣкой първъ пътъ шелъ да пусне дѣте-то си на хоже-та, срукувалъ въ къща-та си дѣца-та кои-то утивали на хоже-та и деветъ моми; найпишинъ онова дѣте кое-то шело да иде на хоже-та закалало три църни кукошки курбанъ на *Жива Юда*, коя-то, вѣрували, че давала умъ и разумъ на дѣца-та да са учетъ да пѣетъ; послѣ онѣзи кукошки ги зготювали деветъ-техъ моми, рукнували и хоже-та, та го гощавали заедно съсъ дѣца-та; кога-то дѣте-то колело кукошки-те, моми-те пѣели слѣдоюща-та пѣсна:

ПѢСНА 1.

Юду, *Юду*, *Жива Самувила*!
На небе си, *Юду*, седела,
На небе, *Юду*, при Бога;
Та е Бога каилъ станалъ,

Училъ та е *ясна книга*,
Училъ та е малу млогу,
Малу млогу деветъ години.
Научила си *ясна книга*,
Ясна книга и *ратина*,
И *ратина* и *звезница*,
И *звезница* и *земица*,
Па си учила *книга петица*.
Сега Бо̆га канилъ станалъ,
Да си слезешъ на земе-та;
Да си учишъ наше царе
Да си пее, да си пише;
Та ти Бога баксишъ дава
Ясна книга и *ратина*,
И *ратина* и *звезница*,
И *звезница* и *земица*,
Йоще ти дава и *петица*;
И ти дава златна *каница*
Златна каница златна кондиле.
Та си слезе на земе-та,
Та си учишъ наще царе
Наше царе *има крале*,
Научи гу да си пее
Да си пее, да си пише.
Той си шета пу земе-та;
Лу кой ти курбанъ коле,
Курбанъ коле ду три *пуйки*;
Царе гу учи да си пее
Да си пее, да си пише.
Има царе редъ му дойде,
Та си дойде фъ наше селу
Фъ наше селу; фъ наши къщи,

Ша ми учи малку дете.
Малку дете курбанъ коле,
Курбанъ коле ду три *пуйки*,
Та ти са, *Юду*, мольба моли:
Какъ си учила *Има царе*,
Да си учишъ малку дете
Да си пее *ясна книга*,
Ясна книга и *ратина*,
И *ратина* и *звезница*,
И *звезница* и *земица*,
Йоще и *книга петица*;—
Йоще, *Юду*, да си учишъ малку дете
Да си пише на *златна каница*;
И на царе да си праща бела книга,
Бела книгу църну писму.
Ега си порасне малку дете,
На царе е млада войвода;
Фъ десна му рока златна кондиле
И на царе първа *рескица*.

Като са нагощавали хоже-та и дѣца-та, две дѣца фащали дѣте-то за роки-те и го откарували въ къща-та дѣто училъ хоже-та дѣца-та; дуръ да идатъ въ къща-та моми-те пѣели слѣдоюща-та пѣсница:

ПЕСНА 2.

Събрали са триста Звезди,
Триста Звезди триста Юди,
Събрали са фафъ сарае,
Дека си е *Жива Юда*;

Пременили е наредили е.
Я си *Юда* заплакала,
Уставила стара майка,
Стара майка, милни сесри.
«Хаде, *Юду*, нимой плачешъ!
Чи ша идешъ на небе-ту,
На небе-ту и при Бога.
Бога е каилъ станалъ,
Та та учи да си пеешъ,
Да си пеешъ, да си пишешъ
При Бога седишъ малу млогу,
Малу млогу деветъ години.
Па си слевашъ на земе-та
Та си учишъ малки деца
Да си пеетъ, да си пишетъ.
Кой са учи да си пее,
Да си пее *ясна книга*,
Ясна книга и *ратина*,
И *ратина* и *звезница*,
И *звезница* и *земица*,
И *земица* и *петица*;
Хемъ да пише бела книга,
Бела книга църну писму,
На царе е млада войвода;
Фъ десна му рока златно кондиле
Па си е и първа *ресмица*
Та гу царе фальба фали.
Я той си, *Юду*, тебе фали;
Та ти курбанъ коле,
Курбанъ ти коле ду три *пуйки*
Чи му си ардамъ сторила;—
Научила гу си да си пее,

Да си пее да си пише».
Дума хи продумали *Ясни Звезди*,
Ясни Звезди Ясни Юди;
Засмела са *Жива Юда*,
Та ми веке ни плаче;—
Я ти, дете, що ми плачешъ
Чи си при майка ни седишъ?
Майка ти вечере готви;
Ега си слънце зайде,
На дори ша та чека,
Ша та чека съсъ *емрица;*
Чи са учишъ да си пеешъ,
Да си пеешъ да си пишешъ;
Фала ти фъ наше селу.

Кога-то вейке стигнували до къща-та гдѣто училъ хоже-та, седнувало дѣте-то при други-те дѣца, а една отъ моми-те му давала книга-та, пакъ хоже-та казувалъ що да пѣе; моми-те испѣвали слѣдоюща-та пѣсница:

ПЕСНА 3.

Малку дете курбанъ клалу,
Курбанъ клалу *църни пуйки*,
Курбанъ клалу на *Жива Юда*;
Жива Юда курбанъ виде,
Сърце хи са усмийналу.
Та си фана *Има царе*,
Дукара гу фъ наше селу,
Та ми седна на заище.
Фтегна рока *Жива Юда*,

Фтегна рока фъ *златна хлута*,
Та искара *ясна книга*,
Подаде е на малку дете:
Седни ми, дете, поседи,
За тебе си царе дойде,
Да та учи да си пеешъ,
Да си пеешъ да си пишешъ;
Аку си ти сърце тръгналу,
И язъ ти ардамъ чинамъ
Да са учишъ малу млогу,
Малу млогу деветъ години.
Царе та веке научилъ,
Да си пеешъ *ясна книга*,
Ясна книга и *ратина*,
И *ратина* и *звезница*,
И *звезница* и *земица*,
И *земица* и *петица*;
Хемъ да пишешъ бела книга,
Бела книга църну писму;
Та му си млада войвода.
Та му фодишъ на юрдие,
На юрдие на поле-ту;
И му си първа *рескица*,
Та му пращашъ бела книга,
Бела книга църну писму,
Що си сторилъ на юрдие,
На юрдие, на поле-ту.
Та си фаленъ и пофаленъ!
Уй ми, уй ми, *Жива Юда*,
Жива Юда фъ наше селу!
Дукарала *Има царе*,

Та си учи малку дете
Да си пее да си пише.

Вечерь-та кога-то слънце захождало утивали девет-техъ моми и закарували дѣте-то, та го докарували дома му при майка му, коя-то го причекувала на порти-те; моми-те испѣвали слѣдоюща-та пѣсница:

ПЕСНА 4.

Мале ле стара мале,
Що си, мале, днесъ правила?
Да ли си вечере готвила,
Вечере, мале, чиста *емрица*?
Чи си ти иде мъжку дете.
Жива е *Юда* слела
Утъ небе-ту фъ наше селу;
Дукарала *Има царе*.
На дете си дава *ясна книга*,
Та гу учи *Има царе*
Да си пее, да си пише;
Дуръ да си дете порасне
Сега малу деветъ години;
Ша си пее *ясна книга*,
Ясна книга и *ратина*,
И *ратина* и *звезница*,
И *звезница* и *земица*,
И *земици* и *петица*;—
Па ша иде дуръ при царе,
Да си му е младе войвода,

Млада войвода, първа *рескица*.
Фала ти, мале, на земе-та!
Родила си юнакъ надъ юнаци,
Та на царе млада войвода.
Та му фоди на юрдие,
На юрдие на поле-ту;
На царе си праща бела книга,
Бела книга църну писму
Що станалу на юрдие,
На юрдие на поле-ту.

Майка-та на дѣте-то давала на моми-те баксишъ по дваесте пари и по една чиста питичка и си утивали по дома си .

Бележки отъ задни-те пѣсни за хадетъ-тъ на учение-то на дѣте-то.

Жива: вѣрували че тия научила человѣци-те да пѣетъ и да пишетъ.

Ясна книга: съдержала пѣсни-те, кои-то пѣли наши-ге дедове кога-то колели курбане-то на Богове-то.

Ратина: съдержала пѣсни-те кои-то пѣели кога-то влизали на юрдие да са биетъ съсъ душмане-те си.

Звезница: съдержала пѣсни-те, съ кои-то магиосници-те говорили съ звезди-те и казували какво ща бъде.

Земица: съдержала пѣсни-те, кои-то учили по коя земя ходили наши-те дедове и на коя земя са заседнали.

Петица: съдржала петъ китапе, кои-то съдержели пѣсни-те за Богове-то и Богици-те.

Каница: било направено отъ коже и писували на него, както сега писуватъ на книги-те. •

Има: билъ нашъ царъ много прочуенъ, че той са покачилъ на небе-то, и са научилъ да пѣя и да пише; а послѣ той научилъ други-те съ помощь-та на *Жива Юда*.

Рескица: значи писаръ; отъ рески прави.

Емрица: значи пита.

Усмийналу: значи усмихнало

Заище: мектепъ, училище, къща, въ коя-то са учетъ дѣца-та.

Хлута: Значи джепъ.

ПРИТУРКА.

Кога-то веке заминувала зима-та и пристигнувало лето-то, излевали вънъ отъ село-то моми-те, юнаците и пѣяли слѣдоюща-та пѣсна:

ПЕСНА 1.

Люта е зима лютна!
Снигна са *Бога* налютилъ,
Налютилъ са разедилъ са.
Та си е слуга рукналъ,
Слуга му *Слана юнака*,
Та си му дума говори:
«Слуга ле Слана ле,
Знаешъ ли, *Слана*, ни знаешъ?
Богъ да гу бие бана крале,
Бана крале бана царина!
Крайна му *Земе* плодита,
Плодита йоще топлита;
Люта ми зима ни виделъ,
Люта ми зима бела снега;
Та си мене ни сайдисалъ,
Ичъ ми курбанъ ни колелъ.

Вета ми *книга* ни пелъ,
Вета ми *книга*, *вета песна*,
Чи му самъ нищу ни сторилъ.
Я му са земе наплодила;
Триста ми града градилъ,
Триста ми града силни,
Силни ми града съсъ кулини;
Доста му са земе заселила.
Млади мн юнаци на поле,
Млади ми юнаци малки·моми;
Млади ми юнаци съсъ стаду,
Сиву ми стаду пасатъ;
Малки ми моми на йорань,
Та ми уратъ и ми сеетъ.
Я ми са карба закарали,
Доста хми карба на поле,
Триста юнаци паднали,
Триста юнаци съ малки моми,
Чи хми стаду ни пасе;
Чи хми поле ни устана,
Пусту поле запустену.
Стара е майка фъ сарае,
Плачба са плаче на бана
Чи му са земе заселила,
Та ми поле ни устана
Де да ми стаду пасе;
Де да ми моми уратъ,
Де да ми моми сеетъ.
Чудумъ са *бана* чуди
Що да ми прави, де да ми иде!
Чи си ми йоще ни знае
Де ми е земе пуста,

Пуста ми йоще запустена;
Чудумъ са чуди малу млогу,
Малу млогу три месеца;—
Дуръ ми е боленъ легналъ,
Легналъ ми боленъ на потстеле.
Фъркнала *Юда* летнала,
Летнала *Юда* утъ гора,
Утъ гора *Юда* утъ *Юдица*,
Летнала *Юда* фъ сарае,
Та му дума говори:
«*Бана* ле *бана* кралю,
Бре, ми си, кралю, млада,
Млада си йоще зелена,
Я ми си боленъ легналъ,
Боленъ си, кралю, на потстеле.
Бре, що ми са чудумъ чудишъ?
Зеръ ми йоще ни знаешъ
Де си е пуста земе,
Пуста земе запустена?
Я си закарай млади юнаци,
Млади юнаци малки моми,
Та си ми слези на Дунавъ,
На Дунавъ на море.
На Дунавъ курбанъ колешъ,
Курбанъ колешъ *ясну пиле*,
Ясну ми *пиле* утъ море,
Курбанъ колешъ, мольба са молишъ:
Мале ле, Юду ле,
Юду ле Самувилу,
Лу де да си, тука да си!
Да ми дойдешъ на Дунавъ,
На Дунавъ на море:

Да ми дадешъ подадешъ,
Да ми дадешъ люта срела,
Люта срела, златна свирка.
Съсъ срела са борба боре,
Борба ми люта съ Ламие,
Да си е борба надборе;
Чи ми е Дунавъ заптисала,
Дунавъ ми йоще море;
Я съсъ свирка да си свире,
Какъ си свире да си пливамъ,
Да си стигна на поле-ту;
Де ми Юда ни летнала,
Де ми юнакъ ни стъпилъ,
Де ми пиле ни фъркналу,
Я ми е пусту запустену.
Юнакъ ми стаду ни пасе;
Малка ми мома ни уре,
Ни ми уре ни ми сее.
Лу да си курбанъ заколешъ,
Лу да са мольба молишъ;
Летнала Юда фъркнала,
Та ти срела подава,
Съсъ срела златна свирка;
Съсъ срела са борба боришъ
Та си *Ламие* надборювашъ;
Я си съсъ свирка свиришъ
Та си ми Дунавъ пливашъ,
Дуръ да си море испливашъ;
Да ми на поле стигнешъ,
Пусту ми поле запустену.
Дива ми *крале подивена*,
Ни ми е града градилъ;

Чи ми седи фъ пещере-та,
Фъ пещере-та фъ камене-те;
Ни ми е на поле уралъ,
Ни ми е на поле селъ;
Чи ми са шета низъ гора
Та ми *трева пасе*,
Какъ ми пасе сиву стаду!
Богъ да гу бие доста хиниетинъ,
Доста ми хиниетинъ инатчие.
Лу да си, *бана*, чуе
Чи му си на поле стъпилъ;
Чи ша му поле заселишъ.
Силна си войске собира,
Силна му войске млади юнаци,
Та си слева на юрдие,
Та ми са борба бори;
Доста ми юнакъ надъ юнаци,
Йоще малу борба та надборилъ.
Па да са рукнешъ подрукнешъ:
Юду ле, Юду Самувилу,
Лу де да си, тука да си!
Йоще си рекалъ ни утрекалъ,
Ша ти дойда на юрдие,
Та са борба боре;
Та ти ирдамъ чинамъ
Дуръ да си крале надборе;
Дуръ да му земе заптисашъ,
Да си му земе заселишъ;
Силна ми града да градишъ,
Силна ми града на поле».
Йоще му Юда ни рече,
Трикналу пиле на дори,

Трикналу пиле припелу;
Та си Юда летнала,
Летнала Юда фъркнала,
Бана ми *Юда* ни виде.
Лу ми са зора зорнала,
Зорнала зора леснала,
Леснала зора блеснала;
Млади са юнаци задали,
Млади юнаци малки моми,
Та ми са дори исполнили.
Та му са плачба плачеть,
Чи ми поле ни устана,
Де да хми стаду пасе,
Де да ми моми уратъ.
Заплака царе завика!
На майка си дума говори:
«Мале ле, мила мале,
Йотключи, мале, сндъци,
Та си ми руху искарай,
Златну ми руху серманлие.
Ду сега самъ фъ сарае,
Фъ сарае, мале, при тебе;
Утъ сега си брата уставемъ,
Да ми фъ сарае седи,
Фъ сарае, мале, при тебе.
Ша ида, мале, на шедба,
На шедба, мале, на поле,
Де си е поле запустену;
Де ми Юда ни летнала,
Де ми юнакъ ни стъпилъ,
Де ми пиле ни фъркналу;
Да си на поле седна.

Да си граде силна града.
Млади ми юнаци стаду пасатъ;
Малки ми моми на поле,
На поле ми, мале, уратъ,
Уратъ ми, мале, сеетъ.
Чи ми са веке дуделу.
Доста ми юнаци фъ сарае,
Та ми са плачба плачетъ,
Чи си поле ни устана;
Та ми са карба закарали».
Майка му дума говори:
«Хаде си, сину, иди ми,
Белкимъ си поле заселишъ,
Белкимъ си борба надборишъ.
Богъ да е бие *Сура Ламие*,
Чи ми е поле заптисала,
Та ми никой ни фоди».
Премени са *бана* нареди са,
Златну си руху метна,
Златну руху серманлие.
Бърза-та коне яхна,
Върза-та коне *шестукрилца*;
Та си юнаци закара
Малу млогу сто хиледи;
Съсъ юнаци малки моми
Малу млогу сто хиледи;
Та си ги кара на поле.
Фодилъ ми *бана* фодилъ,
Фодилъ ми *бана* на поле
Малу млогу три месеца;
Стигналъ ми веке на Дунавъ.
Майка му са нажелилу,

Нажелилу натъжилу.
Та си прати младу татарче,
Съсъ татарче бела книга,
Бела книга църну писму:
Сину ле *бана кралю*,
Бре ми си, сину, навървилъ,
Я ти самъ, сину, ни казала;
Чи та самъ, сину, видела,
Чи са си, сину, применилъ,
Применилъ, сину, наредилъ;
Метналъ си златну руху,
Златну руху сарманлие;
Та са е майка засмела,
Засмела, сину, насмела;
Дуръ сега на майка наумъ дойде.
Та ти праща младу татарче,
Съсъ татарче бела книга,
Бела книга църну писму:
«Бре ти, сину, де ша идешъ?
Де си земе уставешъ?
Крайна е *земе* плодита,
Плодита, сину, топлита;
Йоще си, сину, ни виделъ,
Ни еи виделъ люта зима,
Люта зима снегувита.
Дуръ да ми дойде *Заревъ-день*,
Заревъ-день Заревъ-месецъ;
Двашъ ми юнаци на поле,
На поле на егнилу,
Сури ми агнета фъ кушере;
Двашъ ми са моми на поле,
На поле на жетва,

Та ми жнеетъ бела пшеница;—
Та ми бератъ белу грозде;
Млади юнаци на точилу,
Та си пиетъ руйну вину,
Руйну вину тригодишну,
Вину пиетъ хору ми играетъ;
Малки моми песна пеетъ,
Песна хми е *ругвита.*
Мене са, сину, нажелилу,
Нажелилу натъжилу,
Чи си земе уставешъ,
Плодна земе плодувита,
Та си фодишъ на поле,
Пусту поле запустену;
Де ми Юда ни летнала,
Де ми юнакъ ни стъпилъ,
Де ми пиле ни фъркналу;
Де си е люта зима,
Люта зима снегувита.
Снигна Бога на небе-ту,
Та си праща милна слуга,
Милна слуга *Слана юнака*,
Да си вие бела снега
Дуръ да поле побелне.
Доста ми си, сину, фодилъ,
Доста ми са си шеталъ
Низъ поле-ту ду белъ Дунавъ,
Ду белъ Дунавъ ду море-ту!
Върни са, сину, повърни са,
Върни са, сину, да си дойдешъ,
Да си седнешъ фафъ сарае,
Фафъ сарае при майка;

Да си та майка годи,
Да си та майка жени.
Чи да пливашъ ду белъ Дунавъ,
Да гу пливашъ да испливашъ,
Да си стъпишъ на поле-ту;
Доста ти са нажелилу,
Нажелилу натъжилу
Ни си лета църну пиле,
Църну пиле лестувица
Дуръ ти, сину, ша ми плачешъ,
Ша ми плачешъ, ша ми викашъ!»
Бана крале книга пее,
Бела книга църну писму,
Я ни му са нажелилу,
Нажелилу натъжилу.
На татарче ни продума,
Лу му писа бела книга,
Бела книга църну писму:
«Мале ле, мила мале,
Сега самъ, мале, на белъ Дунавъ,
Вутре, мале, ша гу пливамъ.
Десну самъ йоку мигналъ,
Десну ми йоку на поле-ту,
Та самъ поле бендисалъ.
Да ми Бога ардамъ устори
Да си поле заселе,
Доста ми поле уралну;
Ша си граде нова града,
Нова града нишенлие,
Нова града нова *Котлива*.
Фсредъ поле-ту ду белъ Дунавъ,
Ни е Дунавъ река са вие,

Река са вие кату змие.
Та ми тече фафъ море-ту,
Река ми е ду белъ Дунавъ,
Море ми е *цьрну море*,
Кат' си ми е на *Край-земе*
Да ни си ми пиле фърка;
На Бога са мольба моле,
Ега ми е лету пролету,
Да ми фърка църну пиле,
Църну пиле лестувица,
Катъ да си самъ на кръй земе—
Да ни ти са, мале, нажелилу,
Нажелилу натъжилу;
Мене са ни нажелилу,
Ни нажелилу ни натъжилу».
Писа бана бела книга,
Бела книга църну писму,
Писа книга, прати си е,
Та си слезе утъ бърза-та коне.
Малки моми заплакали,
Малки моми млади юнаци,
Заплакали, завикали
Чи видели младу татарче,
Чи си иде утъ *Край-земе*,
Де си уставили стара майка,
Стара майка милна сесра,
Милна сесра милна брата.
Та хми бана вели ютговори:
«Ой ми вие милни сесри,
Милни сесри, милни брате!
Йоти ми сте заплакали,
Заплакали завикали

Чи си е поле запустену?
Та си Юда ни лета,
Та си юнакъ ни шета,
Та си пиле ни фърка;
Туку си е мощне уралну.
На поле си урете,
Бела пшеница сеете,
Чиста си пита месите,
Чиста пита, чиста леба.
Кой ва *дивкнъ* види,
Фальба си ва фали,
Курбанъ си ви коле,
Чи сте слели утъ небе-ту,
Та ги сте на поле учили
Да си уратъ, да си сеетъ,
Да си месетъ чиста пита,
Чиста пита, чиста леба;
Да ни ми са фафъ гора-та
«Какъ си ми е сиву стаду!»
Дума хми *бана* говори,
Малки са моми засмели,
Малки моми млади юнаци,
Засмели са насмели са.
Сега бана на белъ Дунавъ,
На белъ Дунавъ на море-ту.
Де ги виде *Сура Ламие*,
Зафучела затрещела,
Писнала ми люта змие,
Писнала ми свирнала ми,
Та ми са поле тресналу,
Тресналу са люлналу са!
Тръгна са *бана* утъ белъ Дунавъ,

Съсъ бана млади юнаци,
Млади юнаци малки моми.
Та на Бога курбанъ коле,
Кирбанъ коле *ясну пиле*,
Ясну пиле утъ море-ту,
Курбанъ коле мольба са моли,
Та си дума и говори:
«Мале ле Юду ле,
Юду ле Самувилу,
Лу де да си, тука да си!
Да ми дойдешъ на Дунавъ,
На Дунавъ на море-ту,
Да ми дадешъ подадешъ,
Да ми дадешъ люта срела,
Люта срела, златна свирка;
Съсъ срела са борба боре,
Борба ми люта съсъ Ламие,
Да си е борба надборе,
Чи ми е Дунавъ заптисала,
Дунавъ ми йоще и море-ту;
Я съсъ свирка да си свире,
Какъ си свире да си пливамъ,
Да си стигна на поле-ту;
Де ми Юда ни летнала,
Де ми юнакъ ни стърилъ,
Де ми пиле ни фъркналу,
Я ми е пусу запустену;—
Юнакъ ми стаду ни пасе,
Малка ми мома ни уре,
Ни ми уре ни ми сее».
Бана ми курбанъ заклалъ,
Бана ми са мольба молилъ.

Та си летна Юда Самувила,
Летна си Юда фъркна си,
Та му срела подаде,
Съсъ срела златна свирка:
«Съсъ срела са борба боришъ».
Та са рукна и подрукна:
«Е, *Ламию*, *Сура Ламию*!
Я ми излез' утъ пещере,
Утъ пещере на поле-ту,
Съсъ тебе са борба боре:
Я ма борба надборювашъ,
Ни си пливамъ ду белъ Дунавъ;
Я си та борба надборювамъ,
Та си пливамъ ду белъ Дунавъ».
Разеди са *Сура Ламие*,
Разеди са налюти са,
Та ми утъ пещере излезе
Та ми са борба бори;
Бана ми срела фърли
Та ми *Ламие* усрели,
Падна *Ламие* на поле,
Та ми дума ни продума!
Свирна ми *бана* съсъ свирка,
Малу ми млогу свири,
Малу ми млогу три сахате;
Дуръ ми са Дунавъ тръгна,
Пъте му Дунавъ усторилъ,
Та си ми Дунавъ исплива;
Та си на поле стигна,
Пусту ми поле запустену.
Дива ми *крале подивена*,
Йоще ми града ни градилъ,—

Я ми седи фъ пещере-та,
Фъ пещере-та фъ камене-те.
На поле ми ни уралъ,
На ми уралъ ни ми селъ;
Лу ми са шета низъ гора
Та ми *трева пасе*,
Какъ ми пасе сиву стаду!
Я Богъ да гу бие доста хиниетинъ,
Доста хиниетинъ инатчие.
Три му войводи на поле;
Лу ми са войске видели,
Войске ми млади юнаци,
Млади юнаци малки моми,
Разедили са налютили,
Бърза-та си коне яхнали,
Та ми фъ пещере флели,
Фъ пещере фафъ сарае,
На крале хаберъ чинили,
Чи си е *бана* стигналъ,
Стигналъ си *бана* на поле,
Та си е поле пленилъ.
Дива ми *крале* мощне *подивенъ*,
Та ми са мощне разеди,
Разеди са налюти са.
Та си собра силна войске,
Силна войске млади юнаци.
Та излезе на юрдие,
Та ми са борба бори;
Борба ми е доста силна,
Та ми трае сега малу,
Сега малу три месеца;
Дива крале ша надбори

Та са чуди що да прави?
Де му наумъ дойде,
Та са рукна и подрукна:
«Юду, Юду Самувилу,
Лу де да си, тука да си!»
Рече ми йоще ни утрече
Дойде му Юда на юрдие,
На Юрдие на поле,
Та му ардамъ чинила;
Юда са борба бори,
Та ми крале надбори.
Бана ми веке на поле,
Бана ми поле пленилъ,
Пленилъ ми поле, заптисалъ.
Юда му слуга заръчела,
Заръчела поръчела,
Думала му говорила:
«*Бана* ле, *бана царина*,
Сега си поле заптисалъ,
Сега си поле заселилъ.
Я си ми *бана* ни знаешъ
Чи си е поле студну,
Студну е поле снегиту,
Люта е зима лютна!
Идешъ ми *бана* утъ *Край-земе*,
Де си е поле плодиту,
Плодиту йоще топлиту,
Люта си зима ни виделъ.
Я ти *бана* да пишешъ
Бела ми книга църну писму,
Да пишешъ, *бана*, да напишешъ:
«Йоще си лету ни миналу,

Да си берешъ млади юнаци.
Млади юнаци малки моми,
Да закарашъ деветъ крави,
Та да слезешъ на белъ Дунавъ,
На белъ Дунавъ на море-ту,
Да си курбанъ колешъ,
Снигна Бога да си фалишъ;
И да муса мольба молишъ,
Да ни праща милна слуга,
Милна слуга *Слана юнка*,
Да ни гу праща на поле-ту,
Да си вие бела снега;
Я да гу праща фафъ гора-та,
Фафъ гора-та планина-та,
Де ми стаду ни пасе,
Де ми моми ни уратъ,
Ни ми сеетъ бела пшеница».
Юда му слуга заръчела,
Заръчела поръчела,
Та си ми фъ града летнала.
Богъ да гу бие *бана крале*,
Ни е писалъ бела книга,
Бела книга царну писму;
Та ми курбанъ ни коле,
Та ма фальба ни фали,
Ни ми са мольба моли.
Доста са самъ налютилъ!
Вутре рану да ми слезешъ,
Да ми слезешъ на поле-ту,
Да си виешъ бела снега,
Да си поле побелне;
Да ни пасе сиву стаду,

Да ни уратъ малки моми,
Да ни уратъ да ни сеетъ.
Дуръ да *бана* на иманъ дойде,
Да си пише бела книга,
Бела книга царну писму,
Чи ми курбанъ коле,
Чи ми коле деветъ крави,
Та ма фальба фали,
Та ми са мольба моли».
Разеди са *Слана юнакъ*,
Разеди са налюти са,
Приметна си *бела дреха*,
Бела дреха снегувита.
Та си слезе на поле-ту,
Де ми уратъ малки моми,
Юнаци ми стаду пасатъ,
Та си вие бела снега,
Снега вие малу млогу,
Малу млогу три месеца.
На *бана* са нажелилу,
Нажелилу натъжилу,
Та ми плаче и ми вика!
Я ни знае щода прави.
Що да прави що да стори?
Дуръ си наетъ сторилъ
Да си иде на *Край-земе*,
На *Край-земе* фафъ сарае,
Фафъ сарае *при* майка.

Деветъ момче-та и деветъ моми утивали въ гора-та та закарували деветъ крави и ги докарували въ каща-та на кмета; въ това врѣмя моми-те пѣели слѣдоюща-та пѣсна:

ПЕСНА 2.

«*Бана* ле, *бана царина*,
Що ти ė кахъръ легналъ,
Та ти са нажелилу,
Нажелилу натъжилу?
Чи си уставилъ *Крайна-земе*,
Крайна-земе плодита,
Плодита йоще топлита,
Та си ми поле заселилъ,
Пусту поле запустену;
Де ми е люта зима;
Де ми са Бога люти,
Та си праща милна слуга,
Милна слуга *Слана юнака*,
Да си вие бела снега,
Та си е поле побелелъ.
Я ти, кралю, ни знаешъ
Чи ти е Юда заръчела,
Заръчела, кралю, поръчела?
Да си пишешъ бела книга,
Бела книга църну писму:
Лу да си лету помине,
Курбанъ да си колешъ,
Да си колешъ деветъ крави,
Снигна Бога да си фалишъ;
И да муса мольба молишъ,
Да си праща милна слуга,
Да гу праща фафъ гора-та,
Фафъ гора-та планина-та,
Да си вие бела снега;
Я на поле да е лету,

Да е лету и пролету;
Да си грее ясну слънце,
Какъ си грее на *Край-земе*;
Юда ти, кралю, заръчела,
Я ти си Юда ни сайдисалъ!
Снигна са *Бога* налютилъ,
Та си пратилъ милна слуга,
На поле си снега вие,
Та ти стаду ни пасе,
Ни ти уратъ малки моми».
Чулъ ми *бана* зачулъ,
Та си писалъ бела книга,
Бела книга църну писму
Пратилъ си гу пу земе-та,
Юнаци ми съ клетва приклевалъ:
Лу да си лету замине,
Курбанъ да си колетъ,
Да си колетъ деветъ крави,
Деветъ крави се на отбуръ,
Да си фалетъ *Снигна Бога*
И да му са мольба молетъ,
Да са веке ни люти,
Да ни вие бела снега,
Да ни вие на поле-ту;
Лу да вие фафъ гора-та,
Фафъ гора-та планина-та,
Де ми стаду ни пасе,
Де ми моми ни уратъ.
На поле си града граде,
Силна града нишенлие,
Кат' да си е на Край-земе».
Писа ми крале бела книга,

Бела книга църну писму.
Премени са, нареди са,
Приметна си златна дреха.
Та си срука млади юнаци,
Млади юнаци малки моми,
Та ги прати фафъ гора-та,
Да му дукаратъ деветъ крави.
Курбанъ коле на поле-ту,
Десна си рока дига
Та си фали *Снигна Бога*!
Та му са мольба моли,
Да ни си е люта зима,
Люта зима снегувита;
Я на поле ясну слънце,
Какъ си грее на *Край-земе*.
Да си грее на поле-ту;
Да ни му са нажелилу.
Нажелилу натъжилу,
Та да иде на *Край-земе*,
На *Край-земе* при майка;
Та да си е поле запустену,
Пусту ми поле устаналу;
Та да си Юда ни лета,
Та да си пиле на фърка.

Кога-то вейке щели да докаратъ крави-те, стария-тъ кмета същъ други старци са пременували и закарували крави-те та утивали на една рѣка, кадѣто са събирали сички-те селени жени моми и дѣца, и там' колели курбанъ-тъ а моми-те пѣели слѣдующа-та пѣсна:

Песна 3.

Засели са *Крайна-земе*,
Засели са, присели са!
Триста ми града на поле,
Триста ми града силни,
Силни ми града съсъ кулини.
Млади ми юнаци на поле,
Млади ми юнаци малки моми;
Млади юнаци съсъ стаду,
Сиву ми стаду пасатъ;
Малки ми моми на йорань,
Та ми уратъ и ми сеетъ.
Та ми са карба закарали,
Доста хми карба на поле,
Триста юнаци паднали,
Триста юнаци малки моми,
Чи хми стаду ни пасе;
Чи ми поле ни устана,
Пусту поле запустену,
Да си ми йоще уратъ!
Бана ми *крале* виде.
Та ми наетъ сторилъ,
Да си тера пуста земе,
Пуста земе запустена;
Де ми стаду ни пасатъ,
Де ми йоще ни уратъ.
Та си закара млади юнаци,
Млади юнаци малки моми,
Та си дойде на белъ Дунавъ,
На Дунавъ на море;
Де си надбори *Сура Ламие*,

Та си Дунавъ исплива.
Па ми са борба бори;
Дива ми *крале* на поле,
На поле на юрдие,
Я си гу борба надбори,
Та му земе плени,
Та си му поле заптиса.
Йоще ми града ни градилъ,
Йоще ми моми ни урали.
Ти са си, Боже, налютилъ,
Налютилъ разедилъ,
Та си пратилъ милна слуга,
Милна слуга *Слана юнака*,
Да си вие бела снега,
Да си вие на поле-ту,
Та ми вие малу млогу,
Малу млогу три месеца.
Дуръ са на бана нажелилу,
Нажелилу натъжилу,
Та си наетъ сторилъ
Да си иде на *Край-земе*,
На *Край-земе* при майка,
Макаръ да му са майка насмела.
Хеле ми Юда летна,
Летна ми Юда фъркна,
Та му дума говори:
«*Бана* ле *бана кралю*,
Що ми са, бана, чудишъ
Та ти кахъръ легналъ?
Доста ти веке кахъре,
Кахъре йоще ядове!
Чи ти на поле люта зима,

Люта зима снегувита,
Та си града ни градилъ,
Та са моми ни урали.
Я си пиши бела книга,
Бела книга църну писму,
Чи на Бога курбанъ колешъ,
Курбанъ колешъ деветъ крави,
Бога си фальба фалишъ;
Та му са мольба молишъ,
Да ни праща милна слуга,
Милна слуга *Слана юнака*,
Тука долу на поле-ту,
Да ни вие бела снега;
Лу да вие фафъ гора-та,
Фафъ гора-та планина-та,
Де си стаду ни пасе,
Де си моми ни уратъ.
Бога ти мольба чуе;
На поле ти ясну слънце,
Какъ си грее на *Край-земе*.
Я да са варнешъ при майка,
Майка ти са насмела:
Ни си, *бана*, юнакъ!
Дива си *крале* ни надборилъ»!
Чулъ ми е царе зачулъ,
Чулъ ми е Юда Самувила.
Та си града ни гради,
Малки моми ни искаралъ
Да си уратъ на поле-ту.
Лу си прати бела книга,
Бела книга църну писму
На юнаци на войводи,

Курбанъ да си колетъ.
Па си събра млади юнаци,
Млади юнаци малки моми
Та ги прати фафъ гора-та,
Фафъ гора-та на стаду-ту,
Закарали деветъ крави,
Деветъ крави се на отбуръ;
Та ми слезе *бана* на белъ Дунавъ,
На белъ Дунавъ на църну-ту море
На Бога си курбанъ коле,
На *Бога* на *Снегина*,
Курбанъ коле деветъ крави,
Та гу фальба фали,—
Та му са мольба моли,
Та му дума и говори:
«*Боже* ле *Снигна* ле,
Що ми са си, Боже, налютилъ,
Налютилъ разедилъ?
Лу самъ стъпилъ на поле-ту,
Та си пратилъ милна слуга,
Милна слуга *Слана юнака*,
Тука ми долу на поле,
Вилъ ми е снега завилъ,
Та ми вие сега малу,
Сега малу три месеца.
Зеръ ми е, Боже, ни стигналу,
Чи самъ майка уставилъ,
Съсъ майка милна брата,
Милна брата милна сесра;
Сое самъ града уставилъ,
Сое ми града сое земе,
Сое земе плодита,

Плодита йоще топлита;
Ни ми е люта зима,
Люта зима снегувита
Я си ми слънце грее,
Ясну ми слънце на поле.
Дуръ да ми дойде *Заревъ-день*,
Заревъ-день, *Заревъ-месецъ*,
Двашъ ми юнаци на поле,
На поле на егнилу,
Сури ми агне-та фъ кушере;
Двашъ ми са моми на поле,
На поле на жетва,
Та ми жнеетъ бела пшеница;
Та ми beратъ белу грозде;
Млади юнаци на точилу,
Та си пиетъ руйну вину,
Руйну вину тригодишну,
Вину ми пиетъ хору играетъ;
Я си ми моми песна пеетъ,
Песна хми е *руевута*.
Земе самъ, Боже, уставилъ,
Чи ми е Бога зарьчелъ,
Да си седна на пуста земе,
Де ми Юда ни летнала,
Де ми юнакъ ни стъпилъ,
Де ми пиле ни фъркналу
Та ми, са, Боже, ни нажелилу,
Йоще самъ, Боже, ни плакалъ,
Ни самъ плакалъ, ни самъ викалъ, —
Сега самъ, Боже, заплакалъ,
Чи ми са зима дудела!
Млади ми юнаци фафъ сарае,

Млади ми юнаци малки моми,
Фъ сарае, Боже, на плачба,
Млади ми юнаци ни излели
Да ми пасатъ сиву стаду;
Малки моми на поле-ту
Йоще ми йоранъ ни урали,
Ни урали, ни ми сели,
Ни ми сели, ни ми жнали;
Чиста леба ни месили,
Чиста леба, чиста пита;
Я ми са фафъ гора-та,
Диви са *подивили*,
Фафъ гора си трева пасатъ!
Хаде ми, Боже, хаде;
Сега ти курбанъ коле,
Курбанъ ти коле деветъ крави,
Деветъ крави се на отбуръ,
Та ти са мольба моле:
Ду сега са си, Боже, лютилъ,
Утъ сега веке да са ни лютишъ.
Да ни пращашъ *Слана юнакъ*
Тука долу на поле-ту;
Лу да си гу, Боже, пращашъ
Тука, Боже, на високу,
На высоку фафъ гора-та,
Фафъ гора-та планина-та,
Де ми стаду ни пасе,
Де ми моми ни уратъ.
Аку си, Боже, каилъ станешъ,
Да ми грейне ясну слънце,
Да ми грейне на поле-ту,
Ду година ти курбанъ коле,

Та си та фальба фале;
Я да си е на поле-ту
Лету йоще пролету,
Какъ си е на *Край-земе*,
Да ни си е люта зима,
Люта зима снегувита,—
Дуръ да дойде *Заревъ-денъ*,
Заревъ-денъ, *Заревъ-месецъ*,
Дващъ ми юнаци на поле,
На поле на егнилу,
Сури ми агне-та фафъ кушере;
Дващъ ми моми на ноле,
На поле на жетва,
Да ми жнетъ бела пшеница;
Да ми бератъ белу грозде;
Млади ми юнаци на точилу,
Да си пиетъ руйну вину,
Руйну вину тригодишну,—
Йоще ти, Боже, курбанъ коле,
Курбанъ коле деветъ ювна,
Деветъ ювна карабаше,
Карабаше и факлати;
Събирамъ си малки моми,
Малки моми и девойки,
Та ти пеетъ *вета книга*,
Вета книга, *вета песна*,
Що самъ йоще ни пелъ
Лу ми Юда заръчела,
Заръчела поръчела“.
Бана ми курбанъ коле,
Курбанъ коле, мольба са моли;
Дуръ са на Бога нажелилу,

Нажелилу натъжилу,
Та си прати *Юда Самувила*
Да си слезе фафъ гора-та,
Фафъ гора-та планина-та,
Де ми седи *Лета Бога*—
Пещере му на *Край-земе*,
На *Край-земе* лету пролету,
Я на поле люта зима,
Люта зима снегувита—
Та му дума Юда и говори:
«*Боже* ле *Лете* ле,
Доста ми си, Боже, седелъ
Тука, Боже, на *Край-Земе*!
Сега ма пратилъ *Снигна Бога*,
Та ти са мольба моли,
Да си слезешъ тука долу,
Тука долу на поле-ту,
Що си ми е пусту, запустену.
Заселилъ гу *бана крале*,
Що ми йоще ни виделъ
Люта зима снегувита,
Та му са доста нажелилу,
Нажелилу натъжилу
На Бога си курбанъ коле,
Курбанъ коле деветъ крави,
Та му са мольба моли
Да си грейне ясну слънце,
Да си грейне на поле-ту,
Да си му е лету, пролету».
Лета Бога вели ютговори:
«Е, ти, *Юду Самувилу*,
Ни си фоде на поле-ту!

Какъ си е *бана* курбанъ колелъ,
На Бога са мольба молилъ,
Да си грейне ясну слънце,
Да си грейне на поле-ту,
Да си му е лету, пролету,—
Дуръ си ми *бана* курбанъ ни коле,
Да ми коле ду три голабчета,
Да ми са мольба моли
И да прати малка мома,
Да е прати фафъ гора-та
Да си бере бела китка,
Да си ми глава накичи,
Ни си слевамъ на поле-ту!
Ни изгревамъ ясну слънце,
Да си му е лету, пролету».
Рече Бога ни утрече
Та са варна *Юда Самувила*,
Варна са *Юда* при Бога.
Думала му *Юда* говорила:
Летэа Бога каилъ ни ставалъ
Да си слезе на поле-ту,
Да си грейне ясну слънце,
Та да си е лету, пролету.
Снигна Бога нищу ни продумалъ,
Ни продумалъ ни ютговорилъ;
Чи ни знае що да прави,
Що да прави, що да стори.

Кметъ-тъ и други-те като закалали курбанъ-тъ и седнували да са гостетъ, една мома доходала отъ село-то и пѣела слѣдующа-та пѣсна:

Песна 4.

«Царю ле *бана* ле,
Курбанъ си *бана* колелъ,
Курбанъ деветъ крави,
Курбанъ ти на *Снигна Бога*,
Да ни ти са, *бана*, люти;
Да ни праща милна слуга,
Милна слуга *Слана юнака*,
Да ни праща на поле-ту
Да си вие бела снега
И той си каилъ станалъ.
Я и той що да прави,
Що да прави що да стори?
Пратилъ ма фафъ гора-та.
Фафъ гора-та на *Край-земе*,
Фафъ гора-та фъ пещера-та,
Де ми седи *Лета Бога*;
Та му са самъ мольба молила,
Да си слезе на поле-ту,
Да си грейне ясну слънце,
Да си ти е лету, пролету,
Чи си на Бога курбанъ колелъ
Я той ми са налютилъ,
Та ми дума продума:
«Е, ти *Юду Самувилу*,
Какъ си е *бана* курбанъ колелъ,
На *Снигна* са Бога мольба молилъ,
Я си мене ни сайдисалъ!
Ни си слевамъ на поле-ту
Дуръ ми курбанъ ни заколе, —
Да ми коле ду три голабчета.

Хемъ да прати малка мома,
Да е прати фафъ гора-та
Да си бере бели цвете,
Да си вие бела китка,
Да ми глава накичи
Какъ си вие бела китка
Да си рука низъ гора-та
«*Иди си, Зима, иди си,*
Чи си веке лету дойде».
Та си веке каилъ ставамъ
Да си слезе на поле-ту,
Съсъ мене ясну слънце,
Лу да грейне да си блесне,
Съсъ мене лету, пролету
Та си *бана* града гради.
Млади юнаци на поле-ту,
На поле-ту стаду пасатъ;
Малки моми на поле-ту,
Та ми йоранъ уратъ,
И ми сеетъ бела пшеница,
И ми сеетъ и ми жнеетъ;
Та си месетъ чиста пита,
Чиста пита, чиста леба.
Сега, царю, що са ни чудишъ?
Гозба, царю, да са ни гостишъ!
Я да фанешъ ду три голабчета,
На *Лета Бога* курбанъ да колешъ;
И да пратишъ малка мома
Да си иде фафъ гора-та,
Да си бере бели цвете,
Да си вие бела китка,
И да флезе фъ пещере-та

Да си кити *Лета Бога*,—
Да са рукне и подрукне
«*Иди си, Зима, иди си,*
Чи си лету дойде».
Йоще речь-та да ни утрече
Ша си грейне ясну слънце,
Ша си грейне на поле-ту,
Та си ти е лету, пролету.
Та си градишъ нова града,
Да ни ти е поле запустену;
Да ни плачатъ млади юнаци,
Млади юнаци малки моми».
Чулъ ми *бана Юда Самувила*
Та са гозба ни гости
Я устави малки моми
Да си гответъ деветъ крави,
Деветъ крави се на отбуръ.

Като испѣвала мома-та горня-та пѣсна, три момчета дохождали, кои-то носили три голабчета и ги давали на кметъ-тъ; той ги закалалъ курбанъ, а моми-те пѣели слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 5.

Боже ле *Лете* ле,
Чуденъ си, Боже, нишенлие!
Да ни си, Боже, на небе-ту,
Земе са веке запустила!
Чи си имашъ златни ключе,
Ютключевашъ йогнена сарае,

Де ми седи ясну слъице,
Та му, Боже, заръчешъ,
Заръчешъ, Боже, поръчешъ,
Де да грейне на земе-та.
Слъице та, Боже, чуе
Та си нийде ни изгрева,
Лу изгрева на *Край-земе*,
На *Край-земе*, на поле-ту,
Йоще рану предъ зора-та.
Юраче-те на поле-ту,
Купаче-те на лозе-ту,
Курабе-те на море-ту,
Сиву ми стаду пасе,
Та са е земе заселила,
Ни е пуста, запустена;
Де ми слъице ни грее,
Пусту ми поле устаналу,
Пусту ми поле, запустену;
Ни ми уратъ юраче-те,
Ни ми копатъ копаче-те,
Ни ми пливатъ курабе-те.
Ни ми пливатъ на море-ту,
Сиву ми стаду ни пасе.
Я ти, Боже, зеръ ни знаешъ?
Бана крале на белъ Дунавъ
Пусту ми поле заптисалъ,
Пусту ми поле, запустену.
Я ми йоще града ни градилъ,
Малки моми ни излели,
Ни излели на поле-ту,
Да ми уратъ, да ми сеетъ,
Чи е люта зима снегувита.

Бога ми са налютилъ,
Та си пратилъ милна слуга,
Милна слуга *Слана юнака*,
Та си виелъ бела снега
Малу млогу три месеца;
Сега веке ни си вие,
Чи му е курбанъ колелъ.
Та на тебе курбанъ коле,
Курбанъ коле три голабче-та,
Та ти са мольба моли,
Да си слезешъ на поле-ту,
Съсъ тебе ясну слънце
Да си грейне, да си блесне;
Да си гради нова града;
Малки моми на поле-ту
Да си уратъ, да си сеетъ;
Да ни си е поле запустену.
Какъ си фъркатъ ду три голабче-та,
Да си фъркне църну пиле,
Церну пиле лестувица,
Да си летне утъ *Край-земе*,
Йоще тука ни летнала;
Да е види *бана* крале,
Ни му са веке нажелилу,
Нажелилу натъжилу,
Чи уставилъ сое земе,
Сое земе, сое града;
Стара майка, милна брата,
Милна брата, милна сесра.

Като закалалъ кметъ-тъ и трите голабче-та и испѣвала мома-та горня-та пѣсна рано още предъ слънце-то, кога-то щело да изгрея слъньце-то, сички-те си подигали роки-те каде небе-то и ги удрели отъ радость че е слънце-то изгрело, а моми-те пѣели слѣдоюща-та пѣсна:

ПЕСНА 6.

Боже ле *Лете* ле,
Фала ти, Боже, на земе!
Чи си сарае ютключилъ,
Та си на слънце заръчелъ,
Да си изгрее на поле,
Чи на са зима дудела;
Тешка е зима люта,
Люта е зима снегувита!
Млади юнаци плакатъ
Чи на егнилу ни фодетъ,
Сиву си стаду ни пасатъ;
Малки са моми плакали
Чи на поле ни излели,
Та са на поле ни урали;
Плакали моми викали
Чи си земе уставили,
Плодита земе, топлита,
Де си ми пиле фърка,
Църну ми пиле лестувица.
Фала ти, Боже, фала!
Царе ти курбанъ коле
Ду година ти *Личень-день*,
Личенъ-день Гергювъ-день,

Гергювъ-день, Боже, *Суровъ-день*,
Суровъ-день още *Летовъ-день*.
Слънце ле, ясну слънце!
Да си ми слънце греешъ,
Злату на земе полевашъ,
Злату ми, слънце, сребру
Росна ми китка заросева,
Малки са моми кumemъ,
Та си на поле уратъ,
Уратъ ми, слънце, купаетъ;
Де ми, слънце, ни греешъ,
Темна темница *вланала*!
Малки са моми у дома си,
Роки кършетъ, сълзи ронетъ,
Де хми е земе пуста,
Пуста хми земе, запустена!

Като испѣвали горня-та пѣсна, найстарий-тъ отъ кметове-те, кои-то билъ найхарно пременетъ, утивалъ въ гора-та и са скривалъ въ некоя пещера, послѣ по него ходила една отъ моми-те въ гора-та та брала китки и пѣела слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 7.

Снигна са *Бога* налютилъ,
Налютилъ разедилъ,
Та си е пратилъ милна слуга,
Милна слуга *Слина юнака*,
Да си вие бела снега,
Вилъ ми е снега малу млогу,

Малу млогу три месеца
Тешка е зима снегувита,
Та ми слънце ни грее,
Ясни си зари крие,
Крие си зари фъ сарае;
Ясну си лику подава,
Подава си лику на поле
На поле на *Край-земе*,
На *Край-земе* лету, пролету;
Де си е *бана* на поле,
Пусту е поле запустену;
Сега ми слънце грейна,
Грейна ми слънце блесна,
Та е на поле лету,
Лету е йоще пролету.
Бана ми на белъ Дунавъ,
Десна си рока дигналъ
Та си ми слънце фали.
Даде ми *златна тоега*,
Та си ма фъ гора прати
Да си бере бели цвете,
Да си гоне люта зима,
Люта зима снегувита.
Иди си, Зима, иди си,
Иди си, *Зима*, на небе,
Де си е *Снигна Бога*;
Чека та Бога чека,
Дребни му ключе на рока,
Да си зандана ютключи,
Да та фъ зандана заключи;
Иди си, Зима, иди си,
Чи си ми лету дойде,

Лету ми йоще пролету.
Хаде ми, *Зима*, хаде!
Хуй, ни ми зима, хуй!
Лета ми *Бога* слезалъ,
Слезалъ ми на поле;
Златна тоега пратилъ,
Пратилъ тоега на *бана*;
Бана ми тоега даде
Да си та, *Зима*, гоне;
Да си та намера намере,
Ша та удре на глава,
Да си ти глава подробе!
Па си ти, *Зима*, думамъ:
«Иди си, *Зима*, иди си»!
Ни ми е поле пусту,
Пусту поле запустену.
Какъ си е *Крайна-земе*
Плодита, топлита,
Двашъ ми на поле уратъ,
Двашъ ми пшеница сеетъ,
Двашъ ми жетва жнеетъ.
Двашъ ми юнаци на егнилу,
Сури ми агнета фафъ кушере,—
Какъ си е *Крайна-земе*,
И пусту ми поле запустену.
Ша ми фъркне църну пиле,
Църну пиле лестувица,
Ша ми фъркне утъ *Край-земе*;
Да ми види *бана* крале,
Засмелъ са и са насмелъ,
Забурилъ си сое земе,
Сое земе, сое майка,

Сое майка, милна брата,
Милна брата, милна сесра.

Като пѣяла мома-та горня-та пѣсна, утивала друга мома, коя-то като срещнувала оная коя-то брала цвете-то и пѣяла, запевала слѣдоюща-та пѣсна:

ПЕСНА 8.

Чуешъ ли, *Зима*, чуешъ,
Чи си е *Лета Бога* фафъ гора?
Слелъ ми е веке утъ небе,
Та ми е седналъ фафъ пещера
Пратилъ си вчера испратилъ,
Пратилъ си *златна тоега*,
Златна тоега на *бана*,
Да си та, *Зима*, гони,
Туку си *бана* ни дойде.
Бана си курбанъ коле,
Курбанъ коле голабче-та,
Лета си *Бога* фали
Та си е мене пратилъ
Даде ми *златна тоега*,
Да си та, *Зима*, гоне.
Я що ми, *Зима*, думашъ?
Ша фъркнешъ ли, *Зима*, на небе,
На небе, *Зима*, при Бога,
Да та заключи фъ зандана,
Де ти е милънъ брата,
Милънъ брата *Слана юнакъ*?

Ил' да та удре пу глава,
Да си та глава одробе,
Да ми плачешъ, заплачешъ?»
Зима хи *Юда* говори:
«Моме ле, малка моме,
Язъ си, моме, ни фоде,
Ни фоде, моме, на небе.
Снигна ми *Бога* заръчелъ,
Да си утъ поле ни стана,
Чи си е поле пусту,
Пусту е поле, запустену,
Клету е поле, поклету!
Юда на поле да са ни шета,
Юнакъ на поле да ни стъпне,
Пиле на поле да ни фъркне,
Мома на поле да ни уре,
Юнакъ стаду да ни пасе;
Я ти, моме, що ми думашъ,
Що ми думашъ и говоришъ.
Хаде си слези на поле.
Сесра ми тука долу,
Сесра ми малка *Ветрица*,
Силънъ ми ветъръ ша дуне,
Силънъ ми ветъръ студънъ;
И язъ си, моме, искарувамъ
Златна *тиника* утъ пещере,
Та си вие бела снега
Дуръ да са гора побелее,
Дуръ да си, моме, замрызнешъ!
Млада си йоще зелена;
Я си ми слези на поле».
Малка са мома налютила,

Налютила разедила,
Златна тоѓа искарала
Та си хи глава удробила.
Писна ми *Юда*, заплака!
Дуръ си ми Бога чуе,
Та ми утъ пещере излезе
Та си при мома дойде.
Мома му глава накичи,
Бела му китка на глава,
Та си е фъ гора лету,
Лету е фъ гора, пролету.
Зима ми *Юда* виде,
Виде ми *Юда* фъркна,
Фъркна ми *Юда* на небе,
На небе фъ сарае,
Де ми е *Снигна Бога*;
Та си е пита, говори:
«*Юду* ле *Зима* ле,
Каилъ ли си, Юду,
Каилъ ли си, ни си каилъ,
Да та фърле фафъ зандана;
Де ти е милънъ брата,
Милнъ брата *Слана юнака*?
Ил' да ми изметъ чинишъ?
Я ти са мольба моле
Да си ни слевашъ на Дунавъ,
На Дунавь на поле;
Ду сега е поле пусту,
Пусту-е поле, запустену;
Утъ сега веке ни е;
Бана си поле заселилъ,
Заселилъ поле, приселилъ;

Какъ си е крайна-земе
Плодита йоще топлита,
Па си е пусту поле
Плодиту йоще топлиту;—
Дуръ да си летне църну пиле,
Църну пиле лестувица;
Да ни му са нажелилу,
Нажелилу натъжилу,
Чи си земе уставилъ».
Зима му дума говори:
«Боже ле *Снигна* ле,
Я си, Боже, каилъ ни ставамъ
Да ма фъ зандана фърлишъ,
Де ми е милънъ брата,
Милънъ брата *Слана юнакъ*;
Изметъ ти, Боже, чинамъ.
Туку си каилъ ни ставамъ
Да си е бана на поле,
Да си ми поле засели,
Що ми е поле пусту,
Пусту ми поле, запустену;
Да си фъркне църну пиле,
Църну пиле лестувица;
Лу да си е тешка зима,
Тешка зима снегувита;
Да си моми ни уратъ,
Да ми стаду ни пасе.
Дуръ да са на бана дудее
Да устави пусту поле,
Да устави да си бега,—
Па да си иде на *Край-земе*;
Де му е стара майка,

Стара майка, милна брата,
Милна брата, милна сесра».
Снигна са *Бога* разеди,
Разеди са налюти са,
Та йотключи зандана-та,
Та си фърли *Зима Юда*,
Та ми веке ни излезе.
Плаче ми *Юда* вика ми
Да е чуе *Снигна Бога*, —
Белкимъ му са нажелилу,
Нажелилу натъжилу,
Да е прати на земе-та,
На земе-та на поле-ту;
Туку Бога ни е чуе,
Лу ми седи фафъ сарае.

Старецъ-тъ заедно съсъ мома-та слевалъ тамо гдѣто колели курбанъ-тъ; старецъ-тъ билъ накиченъ съсъ бели цвете, кои-то му ги набрала мома-та; щомъ го видели селени-те паднували на земя-та та му селемъ давали, а мома-та пѣела слѣдоюща-та пѣсна:

ПѢСНА 9.

Бана ле *бана кралю*,
Курбанъ си *бана* колелъ,
Колелъ си голабче-та,
Лета си *Бога* фалилъ,
Мольба му са си молилъ,
Да ни ми седи на *Край-земе*;
Я да си дойде на поле,

Да си е лету, пролету.
Дойде ми Бога фафъ гора,
Йоще ми каилъ ни craналъ
Да си слезе на поле.
Даде ми *бана златна тоега*,
Прати ма бана фафъ гора,
Бели самъ цвете брала,
Бела самъ китка вила;
Срета ма *Юда* сретнала,
Сретнала ма *Зима Юда*,
Зима *Юда Самувила*;
Доста са *Юда* налютила,
Налютила разедила,
Чи ма е чула фафъ гора
Чи самъ гласумъ гласнала
«Иди си, Зима, иди си,
Лету си веке дойде,
Лету йоще пролету.
Хаде ми, *Зима*, хаде;
Хуй, ни ми зима, хуй!
Лета ми *Бога* слезалъ,
Слезалъ ми на поле;
Златна тоега пратилъ,
Пратилъ тоега на *бана*;
Бана ми *тоега* даде,
Да си та, *Зима*, гоне».
Какъ ми е *Юда* чула,
Силънъ ми ветъръ дунала,
Силънъ ми ветъръ, фуртуни;
Бела ми снега зафърле
Да си ма фъ гора замрьзне,
Да си ма ледъ поледне;

Я самъ, бана, писнала,
Писнала самъ, заплакала.
Чулъ ма е *Лета Бога*,
Чулъ ма е Бога зачулъ,
Та ми фъ гора дойде,
Та му самъ глава накичила.
Виде ми *Юда* дугледа,
Та си ми фъркна на небе;
Сега ми *Юда* фъ зандана,
Де хи е милънъ брата,
Милънъ брата *Слана юнакъ*.
Лета си *Бога* върна
Да си ми фъ пещере флезе,
Да си на поле ни слезе;
Па му са самъ мольба молила
Да си съсъ мене дойде;
Чи да гу, бана, видишъ,
Дарба ма, бана, даруващъ,
Даруващъ ма деветъ *пеneза*,
Деветъ *пеneза* деветъ алтана;
Язъ си ти китка давамъ,
Китка си йоще ни виделъ.
Китка е утъ *Край-земе*,
Утъ *Край-земе* утъ поле,—
Де ми са моми урали,
Де са юнаци шетали
Та ми са стаду пасли.
Йоще ми Бога думалъ,
Чи си веке ни дума.
Снизна е *Бога* на небе,
На небе фъ сарае;
Сега му курбанъ колешъ,

Вета му *книга* пеешъ,
Вета книга, вета песна,
Да ни ми са налюти,
Да ни ми са разеди,
Да си йотключи зандана,
Да си испусне *Слана юнака,*
Слана юнака, Зима Юда,
Па да ги на поле прати
Да си виеть бела снега,
Да си е люта зима,
Люта зима снегувита;
Курбанъ си, бана, колелъ,
Колелъ си деветъ крави,
На *Снигна* са си мольба молилъ,
Да си ни прати *Слана юнака*
Да си вие бела снега;
Па му курбанъ колешъ,
Вета му *книга* пеешъ,
Вета книга, вета песна,
Та са веке ни люти.
Сега ми на небе чека,
На небе фъ сарае,
Да си му курбанъ колешъ,
Да му пеешъ *вета книга,*
Вета книга, вета песна.

Като испѣвала мома-та горня-та пѣсна, сички-те са собирали та давали на мома-та по 5—10 пари, а тия хми къцнувала отъ китка-та, съ коя-то билъ накиченъ старецъ-тъ, и пѣяла слѣдоюща-та пѣсна:

Песна 10.

Бана ле *бана*,
Юнаци млади иргене,
Моми ле мили друшки,
Била самъ била,
Днесъ ми три нидели,
Била самъ на *Край-земе.*
Стара ма майка питала,
Питала ма прашила,
Да л' си е поле пусту,
Пусту ми поле, запустену?
Да л' ми са моми на поле,
Малки моми, млади юнаци?
Да л' си ми моми уратъ,
Юнаци ми стаду пасатъ?
Я' хи самъ дума продумала,
Продумала приговорила:
«Мале ле стара мале,
Пусту ми поле, запустену,
Я ми е поле плодиту;
Туку е люта зима,
Люта зима снегувита
Сега, мале, три месеца;
Та ми са моми ни излели,
Ни излели на поле-ту,
На поле са йоще ни урали.
Та са на бана нажелилу,
Нажелилу натъжилу;
Плаче ми бана фъ сарае,
Чи си е града ни градилъ».
Чула ми стара майка,

Та си ми флезе фъ бахче-ту,
Бели цвете ми брала,
Бели цвете *улетни*,
Та ми ги даде, подаде.
Та ми вели ютговори:
«Иди си, моме, иди,
Иди си, моме, на поле,
На поле на Дунавъ;
Качи са, моме, на гора,
На гора на планина;
Намера, моме, намирашъ,
Лета ми *Бога ша* найдешъ, —
Чи ми фъ сарае седи,
Сарае му *златна пещере*,
Та си му глава кичишъ,
Та си е лету на поле,
Лету йоще пролету.
Слева си Бога на поле,
Де ми е бана седналъ;
Де ми са малки моми,
Малки моми, млади юнаци;
Лу да си китка видетъ,
Ни хми са желну желилу,
Ни хми са тъжну тъжилу,
Я си та дарба даруватъ,
Даруватъ та деветъ *пенеза*,
Деветъ *пенеза* деветъ алтана;
Та си хми китка давашъ,
Китка си фъ къща носетъ.
Бела хми китка на порти,
Ега хми са нажелилу,
Нажелилу натъжилу,

Чи си земе уставили,
Плодита земе, топлита,
Да си ми китка видетъ,
Ни ми са веке желили,
Ни ми са веке тъжили,
Ка' да си са на Край-земе;
Ка да ми моми двашъ уратъ.

Като раздавала мома-та на сички-те отъ китка-та и испѣвала горня-та пѣсна, дохождалъ хоже-та отъ село-то съсъ книга въ рока-та му; кметъ-тъ закалалъ единъ овенъ, а хоже-та отварелъ книга-та и моми-те пѣяли слѣдоюща-та пѣсна:

ПЕСНА 11.

Снигна ле *Боже* ле,
Знаешъ ли, Воже, ни знаешъ
Чи ти е бана думалъ,
Думалъ ти йоще говорилъ?
Лу да си зандана ютключишъ,
Да си заторишъ милна слуга,
Милна слуга *Слана юнака*,
Да гу на поле ни пращашъ
Да си вие бела снега,
Я да си е лету, пролету;
Да си грее ясну слънце,
Какъ си грее на *Край-земе*;
Да си уратъ малки моми.
Да си уратъ, да си сеетъ;
Млади юнаци на егнулу,

Фъ кушере сури агнета;
Па ти курбанъ коле,
Та ти пее вета книга,
Вета книга, вета песна;
Мольба, ти са, Боже, молилъ,
Мольба му си, Боже, чуелъ!
Сега ти курбанъ коле,
Курбанъ коле деветъ ювна,
Та си пее вета книга,
Вета книга, вета песна;
Я ти са мольба моли
Да са веке ни лютишъ,
Да са веке ни разедишъ,
Да си зандана ни ютключишъ,
Да испуснешъ милна слуга,
Милна слуга Слана юнака.
Да си дойде на полету
Да си вие бела снега;
Да испуснешъ Зима Юда,
Зима Юда Самувила,
Да си дуне силънъ ветъръ,
Силънъ ветъръ и фуртуни,
Чи са на бана нажелилу,
Нажелилу натъжилу,
Та ти курбанъ ни коле,
Ни ти пее вета книга,
Вета книга, вета песна.
Стара е вета старита,
Стара е вета утъ Край-Земе,
Утъ Край-Земе и утъ царе.
Има е царе на небе,
Седелъ ми сега малу,

Сега малу деветъ години,
Та му е Бога даде;
Кой ми курбанъ коле,
Да си пее вета книга,
Вета книга, вета песна.
Курбанъ му е на небе,
На небе при Бога:
«Боже ле Боже ле,
Вета е вила ветише,
Хруй ми сефита,
Сефита, *удита*,
Вей ми санита,
Урумъ ми тата,
Тата ми финита,
Трай ми далита,
Вета е вила ветише».
Я' ти, Боже, *вета книга*,
Вета книга, *вета песна*!
Лета е Бога на поле,
Сега е лету, пролету;
Утрумъ ми рану предъ слънце
Малки ми моми на поле,
Та ми уратъ и ми сеетъ;
Млади юнаци на поле,
На поле на егнилу,
Та ми стаду пасатъ;
Какъ си ти слуга плаче,
Слуга ти Слана юнакъ,
Сесра му Зима Юда,
Зима Юда Самувила,
Аку ти са, Боже, нажелилу,
Нажелилу натъжилу,

Чи хми са фъ зандана дуделу,—
Прати ги, Боже, тука долу,
Тука долу фафъ гора-та,
Фафъ гора-та планина-та,
Де си е гора запустена,
Де ми моми ни уратъ,
Де ми стаду ни пасе».
Бана ми курбанъ коле,
Бана са мольба моли;
Дуръ си ми Юда летна,
Летна ми Юда фъркна,
Летна ми Юда на Дунавъ,
Та са рукна, подрукна:
«Бана ле бана ле,
Доста курбанъ колешъ,
Доста са мольба молишъ!
Курбанъ ти на небе,
На небе при Бога,
Мольба ти Бога чуе!
Йоще си зандана заключилъ,
Седемдесе катанци ударилъ,
Да ми ни излезе милна му слуга,
Милна му слуга Слана юнакъ,
Милна му сесра Зима Юда,
Зима Юда Самувила;
Дуръ да застигне Заревъ-денъ,
Заревъ-денъ, Заревъ-месецъ,
Двашъ ми на поле да жнеешъ;
Двашъ юнаци на поле,
На поле на егнилу,
Де ми са руди агнета.
Сега веке гозба да гостишъ,

Да ми гостишъ млади юнаци,
Млади юнаци, малки моми;
Да ни ми са йоще желетъ,
Да ни ми са йоще тъжетъ,
Чи си земе уставили,
Плодита земе, топлита.
Вутре ми рану уратъ;
Ни си е поле пусту,
Пусту ми поле, запустену,
Я си е мощне плодиту,
Плодиту йоще топлиту;
Юда ми веке летнала,
Юнакъ ми веке стъпилъ;
Църну ми пиле ни фръкналу,
Църну ми пиле лестувица;
Белкимъ си Богумъ милънъ,
Милънъ йоще думилънъ,
Та си ти пиле фъркне,
Църну ми пиле лестувица».

Като закалалъ кметъ-тъ курбанъ-тъ и испѣвала мома-та горня-та пѣсна, спущали са деветъ моми и отхождали въ село-то та срукували человѣци-те на курбанъ; кои-то съсъ манже утивали та са гощавали на чеири-те или у друго мѣсто, кое-то било нарочно за това определено. Кога-то срукували моми-те пѣяли слѣдоюща-та пѣсна:

ПЕСНА 12.

Чуйте ми млади юнаци,
Млади юнаци, малки моми!
Лета е *Бога* слезалъ,
Слезалъ е Бога на поле,
Та си е лету, пролету,
Утрумъ ми рану ясну слънце.
Малки ми моми на йорань,
На йорань, на копань;
Млади ми юнаци на егнилу,
Суру ми ягне фащатъ,
Та ми курбанъ колетъ;
Какъ си е лету, пролету
Тука ми долу на *Край-Земе*,
Па си е лету на поле;
Ни ми е поле пусту,
Пусту ми поле, запустену,
Лу си е веке плодиту;
Юда ми на поле летнала,
Юнакъ ми на поле стъпилъ;
Йоще ми пиле ни фъркналу,
Църну ми пиле лестувица;
Я си е Бога каилъ станалъ,
Да си ми летне църну пиле,
Църну пиле лестувица,
Да си ми летне, да си ми фъркне.
Бана му сърце дръгналу,
Та си курбанъ колелъ;
Сега са гозба гости,—
Та си на бана пратилъ
Тука ми веке фафъ града,

Фафъ града фафъ селу,
Да си ва покана кане.
Кой ми на гозба дойде,
Вутре ми рану йоще предъ зора,
Лу да ми слънце изгрее,
Ша ми слезе на поле;
Юнаци ми стаду пасатъ;
Я ми са моми на йорань,
На йорань, на копань.
Да ми видетъ *диви юнаци*,
Фальба са юнаци пофалили
Чи ми стаду пасатъ,
Тие ми стаду ни видели!
Да ми видетъ *диви моми*,
Фальба са моми пофалили
Чи си уратъ на поле-ту,
Чи си уратъ и си сеетъ;
Па си месетъ чиста леба,
Чиста леба, чиста пита.
Та ми думатъ и говоретъ:
Бре, ни са моми утъ земе,
Я ми са моми утъ небе,
На небе са моми *Баици*,
Та ми слели на земе,
Да си учетъ малки моми
Да си уратъ, да си сеетъ;
Да си месетъ чиста леба,
Чиста леба, чиста пита;
Да ни са фъ гора шетатъ,
Да ни си *трева пасатъ*»!
Чули ми юнаци, малки моми,
Та ми на Дунавъ слели,

Да си ги бана гости
Дуръ си ми слънце грейне,
Дуръ си ми слънце зайде.

Моми-те като испѣвали горня-та пѣсна, сички-те отъ село-то слевали на онова мѣсто кадѣ-то била гозба-та, и тамо са гощавали до вечерь-та; на трапези-те моми пѣяли слѣдоюща-та пѣсна:

ПЕСНА 13.

Дойде ми *бана* на поле,
Пусту ми поле, запустену,
Запустену, затренену.
Дива ми *крале подивенъ*,
Чи ми на поле *ни уре*,
Чи ми на поле *ни сее*;
Дивенъ е *крале подивенъ*,
Чи ми са фъ гора шета
Та ми *трева пасе*,
Какъ ми пасе сиву стаду!
Я си е мощне *хиниетинъ*,
Хиниетинъ инатчие,
На бана глава ни повада,
Селемъ му йоще ни дава;
Я си бере силна войске,
Та ми на поле излезе,
На поле на юрдие,
Та ми са борба бори;
Юнакъ е *Дива* надъ юнаци,
Та си му борба трае

Дуръ да си бана надбори;
Хеле му Бога ардамъ сторилъ,—
Пратилъ си *Юда Самувила*
Та си му срела даде;
Съсъ срела си борба надбори.
Та му фъ сарае седна.
Майка му са нажелилу,
Нажелилу натъжилу;
Прати му бела книга,
Бела книга църну писму:
«Мили ми сину *бана кралю*,
Бре, си уставилъ *Крайна-Земе!*
Крайна е *Земе* плодита,
Плодита, топлита;
Ти си ми, сину, ни виделъ,
Ни ми си виделъ люта зима,
Люта зима снегувита.
Де си ми, сину, утиде,
Пусту е поле, запустену,
На поле е люта зима,
Люта зима снегувита;
Та ми моми ни уратъ,
Юнаци ми стаду ни пасатъ.
Тука ми, сину, на *Край-Земе*,
Дуръ да ми дойде *Заревъ месецъ*,
Двашъ ми юнаци на поле,
На поле на егнилу,
Двашъ ми кушере на поле,
Фафъ кушере сури агнета;
Двашъ ми са моми на поле,
На поле на жетва,
Двашъ ми жнеетъ бела пшеница;

Белу ми грозде бератъ;
Юнаци ми са на точилу,
Руйну ми вину піетъ,
Руйну ми вину тригодишну.
Нажелилу ми са натъжилу,
Чи си земе уставилъ,
Та си на поле утиде,
Пусту ми поле, запустену:
Де ми Юда ни летнала,
Де ми юнакъ ни стъпилъ,
Де ми пиле ни фъркналу;
Де си е люта зима,
Люта зима снегувита.
Хаде ми, сину, върни са,
Да си фъ сарае седишъ,
Фъ сарае, сину, при майка;
Чузда е земе усилна,
Усилна, неволна».
Майка му дума говори,
Я ми са бана ни жели,
Ни са жели ни са тъжи,
Чи си ми йоще ни виделъ,
Ни ми виделъ люта зима,
Люта зима снегувита.
Та си на майка говори:
«Мале ле, мила мале,
Пусту ми поле доста уралну.
Сега самъ фъ сарае седналъ,
Пещере ми сарае;
Я си граде нова града,
Нова града нишенлие,
Нова града нова *Котлива*.

На поле ми Дунавъ тече,
На поле са река вие,
Вие са река кату змие,
Та ми тече фафъ море-ту,
Река ми е ду белъ Дунавъ,
Море ми е църну море,
Кат' си ми е на Край-Земе;
Кат' да си самъ на Край-Земе,
Та ни ми са, мале, нажелилу,
Нажелилу натъжилу;
Ни си ида на *Край-Земе,*
Да си седна фафъ сарае,
Фафъ сарае и при тебе».
Прати си *бана* бела книга,
Бела книга църну писму,
Прати си книга на майка.
Та си събра масторе-те,
Масторе-те дюлгере-те,
Да му градетъ нова града,
Нова града нова *Котлива.*
Снигна са *Бога* налютилъ,
Налютилъ са разедилъ,
Чи му курбанъ ни колелъ;
Та си прати милна слуга,
Милна слуга *Слана юнака,*
Съсъ юнака *Зима Юда,*
Зима Юда Самувила,
Та ми вие бела снега,
Вилъ ми снега малу млогу,
Малу млогу три месеца;
Та ми е люта зима,
Люта зима снегувита;

Бана ми утъ сарае ни излезе,
Нова ми града ни гради.
Та му са веке нажелилу,
Нажелилу натъжилу;
Та си писна, заплака,
Заплака, завика!
Дуръ са на Бога нажелилу,
Та си прати *Юда Самувила*
Та му дума говори:
«*Бана* ле *кралю*,
Дуръ си на Бога курбанъ ни колешъ,
Да му са мольба молишъ,
Лета ми *Бога* ни слева,
Ни слева Бога на поле,
Ясну ми слънце ни грее,
Ни ми е лету на поле,
Ни ми е лету, пролету;
Нова си града ни градишъ,
Нова града нишенлие;
Та ти са, кралю, дуделу, —
Дуръ да си веке идешъ
На *Край-земе*, при майка».
Чуе ми *банг Юда*,
Чуе ми *Юда Самувила*;
Та си на Бога курбанъ коле,
Вета му *книга* пее,
Вета книга, вета песна.
Снигна са *Бога* нажелилу,
Нажелилу, натъжилу,
Та си зандана йотключи
Милна си слуга заключи,
Милна си слуга *Оляна юнака*;

Милна му сесра заключи,
Милна му сесра *Зима Юда*,
Зима Юда Самувила.
Слезе ми *Лета Бога*,
Слезе ми Бога на поле,
Ясну ми слънце блесна,
Блесна ми слънце грейна,
Та ми е лету на поле,
Лету ми йоще пролету.
Малки ми моми на йорань,
На йорань, на копань;
Млади юнаци на поле
Сиву ми стаду пасатъ;
Дуръ да ми дойде *Заревъ-день*,
Заревъ-день, Заревъ-месецъ.
Двашъ ми юнаци на поле,
На поле на егнилу,
Двашъ ми са *сури агнета*,
Сури агнета фафъ кушере;
Двашъ ми са моми на поле,
На поле на жетва,
Двашъ ми пшеница жнеетъ;
Белу ми грозде бератъ;
Млади юнаци на точилу
Руйну ми вину пиетъ,
Руйну ми вину тригодишну,
Вину ми пиетъ хору ми играетъ;
Малки ми моми песна пеетъ,
Песна хми *руевита.*
Диви юнаци на поле,
Диви юнаци подивени,
Фальба си юнаци фалетъ

Чи ми стаду пасатъ,
Йоще ми стаду ни видели,
Та ги на стаду учетъ;
Диви ми *моми* на поле,
Диви ми *моми подивени*,
Фальба си моми фалетъ
Чи си уратъ на поле-ту,
Чи си уратъ и си сеетъ;
Чиста си леба месетъ,
Чиста леба чиста пита.
Думатъ си моми говоретъ,
Ни са моми утъ земе;
Я са моми утъ небе,
На небе са моми *Баици*,
Та ми слели на земе,
Да си учетъ малки моми
Да си уратъ, да си сеетъ;
Да си месетъ чиста леба,
Чиста леба, чиста пита;
Да ни са фъ гора шетатъ,
Да ни си *треви пасатъ*!
Я ми е бана на поле,
Срукалъ си масторе,
Масторе дюлгере,
Та си гради нова града,
Нова града нишенлие;
Градилъ си града малу млогу,
Малу млогу три месеца;
Града му нова *Котлива*.
Седналъ ми веке фъ сарае,
Та ми съсъ свирка свири.
Църну ми пиле фъркна,

Църну ми пиле лестувица.
Какъ си гу̇ бана виде,
Пита си пиле праша:
«Църну ми пиле лестувица,
У' де ми, пиле, фъркашъ?
У' де ми, пиле, идешъ?
Що ми е, пиле, на *Край-Земе*,
На *Край-земе* фъ *Котлива града*?
Пиле му дума говори:
«*Бана* ле, *бана кралю*,
Майка ти свирка чула;
Свирка ти майка знае,
Та хи са, бана, нажелилу,
Нажелилу натъжилу,
Да ни ти е на поле неволе,
Неволе усилна?
Да ни ти е люта зима,
Люта зима снегувита?
Та ма е, бана, пратила
Да ти неволе виде;
Я ни ти е неволе,
На поле-ту лету, пролету.
Крайна е *земе* плодита,
Плодита, топлита,
И поле ти плодиту,
Плодиту, топлиту,
Кат' да е Крайна-земе.
Сега при майка ша ида,
Да си хи, бана, цирна,
Чи ни ти е неволе».
Бана хи дума, говори:
«Лесту ле църну пиле,

Да ни ми си, лесту, на поле,
Доста ми, лесту, неволе;
Ни ми фоди при майка;
Я ми фъ сарае летай,
Летай ми, лесту, циркай».
Хаде ми, бана, хаде,
При майка, бана, ша фъркна;
Па на поле ша дойда,
Да си летувамъ, да си лестувамъ;
Вутре ми рану да ма чекашъ,
Вутре ми рану предъ слънце».
Рече ми пиле фъркна ми,
Фъркна ми пиле на *Край-земе*,
На *Край-земе* фъ сарае.
Та си на майка цире:
«Мале ле стара мале,
На поле ми лету, пролету;
Ясну ми слънце грее.
Малки ми моми на йорань,
На йорань, на копань;
Млади юнаци на поле,
На поле ми стаду пасатъ;
Бана ми града градилъ,
Нова ми града нишенлие,
Нова града нова *Котлива*,
Та ми фъ сарае седналъ.
Ни му е веке неволе!
Я да си, мале, летувамъ,
Да му летувамъ фъ сарае,
Кат' да си е на Край-земе.
Ни ми е, мале, давалъ
Да си дойда при тебе.

Я му самъ цирнала говорила,
Лу да ти фъ сарае дойда,
Да си ти, мале, цирна,
Що ми е усторилъ на поле;
Па му на поле ида,
Та му на поле летувамъ,
Та му на поле леступамъ.
Сега ма, мале, чека».
Майка хи дума говори:
«Хаде ми, лесту, фъркни,
Иди ми, лесту, на поле,
Та му фъ сарае летувай.
Летувай, лесту, лестувай.
Па му на бана неволе
Чи ни си е на *Край-земе*;
Туку ми йоще ни знае
Що ми е сторилъ направилъ
Чи си е земе уставилъ:
Чузда е земе усилна,
Усилна, неволна».
Па си ми пиле летна,
Летна ми пиле на поле,
На поле фъ сарае.
Цирна ми пиле фъ сарае,
Та си гу бана чуе.
Па си гу пита праши:
«Лесту ле, лестувица,
Що ти е майка думала,
Думала говорила»?
Питала ма, бана, прашила,
Що ми си, бана, усторилъ,
Усторилъ, бана, направилъ;

Що ти е, бана, неволе,
Та си ми свирка свиришъ.
Язъ хи самъ, бана, думала,
Нищу ти, бана, неволе,
Неволе, бана, усилна;
Чи ти е лету на поле,
Лету ти йоще пролету,
Кат' да си на *Край-земе*.
Па ми е майка говорила:
«Хаде ми, лесту фъркни,
Иди ми, лесту, на поле,
Та му фъ сарае летувай,
Летувай, лесту, лестувай.
Па му на бана неволе
Чи ни си е на *Край-земе*;
Туку ми йоще ни знае
Що ми е сторилъ направилъ
Чи си е земе уставилъ:
Чузда е земе усилна,
Усилна неволна».
Ти си ми, лесту, летувай,
Летувай, лесту, фъ сарае,
Летувай, лесту, лестувай,
Та ни ми е неволе.
Река ми на поле тече,
Река са на поле вие,
Какъ ми са змие вие,
Река ми е ду белъ Дунавъ,
Какъ си е *Дунавъ на Край-земе*;
Слану ми море на поле,
Слану ми море църну,
Какъ ми е *църну на Край-земе*».

Ни му са *бана* нажелилу,
Нажелилу натъжилу,
Кат' да си е на Край-земе.
Та ми са бана годи,
Годи са бана, жени са.
Та ми е бана на поле,
Поле си бана засели.
Ду тога бе поле пусту,
Пусту бе запустену,
Сега са веке засели.
Моми са песна испели,
Бана си фальба фалили,
Йоще му курбанъ колели;
Чи си е фъркналъ на небе,
На небе при Бога,
Млада си *дефа* устаналъ,
На Бога изметъ правилъ.
Та му е песна устанала,
Да са на земе фали,
Да са на земе чуе!
Да ни си земе заселилъ,
Пуста си земе устанала.

На *Гергювъ-день* сѣкой чобанинъ колелъ курбанъ по едно агне, кое-то агне готвила само една мома отъ къща-та, и послѣ седнували сички-те отъ къща-та та са гощавали; кога-то го колели пѣяла мома-та слѣдоюща-та пѣсна:

ПЕСНА 1.

Слела ми Юда утъ небе,
Утъ небе Юда фъ сарае,

Де ми е бана царина;
Та си му дума говори:
«Бана ле, бана кралю,
Знаешъ ли бана, знаешъ
Що си, бана, думалъ,
Думалъ, бана, говорилъ?
Лета си Бога фалилъ;
Ду година му *личенъ-денъ*,
Личенъ-денъ Гергювъ-денъ,
Гергювъ-денъ Суровъ-денъ,
Суровъ-денъ Летовъ-денъ!
Та му курбанъ колешъ,
Курбанъ му колешъ суру агне,
Суру агне усуресту,
Малка гу мома готви,
Готви гу ясна вечере,
Та си ми, царю, вечерешъ.
Я сега ми фъ сарае седишъ,
Суру си агне ни фаналъ,
Лета си Бога ни фалишъ;
Ни му правишъ *личенъ-денъ*,
Личенъ-денъ Гергювъ-денъ,
Гергювъ-денъ Суровъ-денъ,
Суровъ-денъ Летовъ-денъ!
Лета са Бога налютилъ!
Какъ си е лету, пролету,
На поле ми ни слева,
Ясну ми слънце ни грее;
Та си е люта зима,
Люта зима снегувита;
Люта е зима лютна,
Йоще си зима ни виделъ!

Та си ми плачба плачешъ,
Плачешъ ми, бана, викашъ.
Моми на поле ни излели,
На поле моми на йорань,
На йорань моми, на копань,
Бела пшеница ни сеетъ,
Чиста ми леба ни месетъ,
Чиста ми леба, чиста пита;
Юнаци на поле ни излели
Та ми стаду ни пасатъ,
На поле юнаци на егнилу;
Та ти са поле запустилу,
Пусту ти поле устаналу,
Пусту ти поле, запустену!
На поле са Юда ни шета,
На поле юнакъ ни фоди,
На поле пиле ни фърка»
Рече му Юда ни утрече,
Фъркна си Юда фафъ гора.
Бана са чудумъ чуди
Чи му е Юда думала,
Думала Юда говорила,
Да ми курбанъ коле,
Да ми коле суру агне,
Суру агне усуресту;
Ни ми е правилъ *Личенъ-денъ*,
Личенъ-денъ Гергювъ-денъ,
Гергювъ-денъ Суровъ-денъ,
Суровъ-денъ Летовъ-денъ,—
Да ни гу Юда мами,
Да ни гу Юда лъже,
Да му са Бога налюти,

Да му хатъръ устане.
Лета е Бога сайдисалъ,
Та му курбанъ коле;
Я си Бога ни сайдисалъ,
Да си йотключи зандана,
Да си искара милна слуга,
Милна слуга Слана юнака,
Съсъ юнака милна сесра,
Милна сесра Зима Юда,
Зима Юда Самувила,
Да ги прити на поле-ту
Да завиетъ бела снега,
Да си е люта зима,
Люта зима снегувита;
Чудумъ са *бана* чуди,
Я ми йоще ни знае
Що да ми прави, да стори.
Стара му Зара думa,
Дума му Зара говори:
«*Бана* ле, *бина кралю*,
Що ми са чудумъ чудишъ
Да ми курбанъ колешъ,
Да ми правишъ *личенъ-денъ*,
Личенъ-денъ Летовъ-денъ,
Да колешъ ил' да ни колешъ?
Бре, си та *Юда* ни мами.
Бре, си та *Юда* ни лъже!
Снигна са *Бога* ни люти,
Да си искара милна слуга,
Милна слуга Слана юнака,
На поле гу веке ни праща;
Я си гу праща фафъ гора,

Фафъ гора на планина,
Де си ми моми ни уратъ,
Де ми юнаци стаду ни пасатъ.
Бре, ти си Богу думалъ,
Думалъ си бана говорилъ:
«*Боже* ле *Лете* ле,
Я си ми слези на поле,
На поле, *Лете*, на Дунавъ,
Да ми е лету, пролету;
Та ти курбанъ коле,
Курбанъ ти коле суру агне,
Суру агне усуресту;
Йоще ти праве *личенъ-денъ*,
Личенъ-денъ Гергювъ-денъ,
Гергювъ-денъ Суровъ-денъ,
Суровъ-денъ Летовъ-денъ!
Та си та фальба фале,
Десна си рока дигамъ.
Бога му драгналу,
Драгналу, кефналу,
Та си ми слезе на поле,
Ясну ми слънце грейналу,
Та ти е лету, пролету.
Малки са моми на поле,
На поле на йорань,
На йорань, на копань,
На поле си моми уратъ,
Бела пшеница сеетъ,
Чиста си леба месетъ,
Чиста леба, чиста пита;
Млади юнаци на поле,
На поле на егнилу;

Да ми курбанъ ни колешъ,
Личенъ ми *денъ* да ни правишъ,
Личенъ ми *денъ Летовъ-денъ*;
Лѣта са *Бога* налютилъ,
Налютилъ са разедилъ,
Та ми на поле ни слева,
Ни ти е лету, пролету,
Ясну ти слънце ни грее;
На поле ти *Слана юнакъ*,
Слана юнакъ, *Зима юда*,
Зима Юда Самувила,
На поле ти люта зима,
Люта зима снегувита;
Люта е зима лютна»!
Стара му *Зара* дума,
Дума му *Зара* говори,
Бана си каилъ станалъ.
Та ми са бана пременилъ,
Пременилъ са наредилъ,
Златна си дреха спусналъ.
Та ми са шета низъ града,
Рука ми бана говори:
«Бре, ми, юнаци, малки моми!
Вутре ми *личенъ-денъ*,
Личенъ-денъ Гергювъ-денъ,
Гергювъ-денъ Суровъ-денъ,
Суровъ-денъ Летовъ-денъ!
Никой ми на поле ни слева,
На поле на йорань,
На йорань, на копань.
Малки ми моми фъ сарае,
Суру ми агне златетъ,

Златетъ ми агне шернетъ,
Чи си курбанъ коле,
Курбанъ коле на Бога,—
Та му са мольба моле,
Па на поле да слезе,
Да си ми слънце грейне,
Да си ми слънце лесне,
Да ми е лету, пролету».
Кой си ми бана чуе,
На поле ми веке ни иде,
На поле на йорань,
На йорань и на копань.
Малки са моми пременили.
Применили, наредили;
Малки са моми фъ сарае.
Йоще ми бана курбанъ ни коле,
Лу ми е вързалъ суру агне,
Вързалъ ми агне на дъру;
Чи му *Юда* заръчела,
Заръчела поръчела,
Да ми курбанъ ни коле
Дуръ ми слънце ни грейне,
Да ми са агне златилу,
Златилу, ушернилу;
Йоще ми бана чека.
Три ми ювна коле,
Три ми ювна карабаше,
Карабаше и факлати,
Та ми гозба гости
Малки ми моми, млади юнаци;
Дуръ да ми слънце изгрее,
Дуръ да слънце лесне

Да ми са агне позлати,
Да ми са агне пошерни;
Какъ си гу бана коле
Да ми фъркне на небе,
На небе при Бога,
При Бога фъ сарае;
Да си гу Бога види,
Да му на сърце драгне,
Да му на сърце кефне.

Отъ село-то купували три ювна и ги закалали курбанъ, на кои-то пѣяли горня-та песна, а други-те, *кои-то ималъ,* закалали дома си по едно агне, кое-то го златили моми кога-то изгревало слънце-то и пѣяли слѣдоюща-та пѣсна:

ПЕСНА 2.

Деветъ ми *Юди* чули,
Деветъ ми *Юди Самувили*,
Чули ми *Юди* фафъ гора,
Чи ми е бана на поле,
На поле фъ кушере;
Суру си агне фаналъ
Да си курбанъ коле,
Да си фали *Лета Бога*;
Йоще ми слънце ни грейналу,
Ни грейналу, ни лесналу,
Слели ми *Юди* на поле,
На поле фъ сарае,
Та си ми агне златетъ,

Та си ми агне шернетъ.
Та си ми песна пеетъ:
«Слънце ле *ясне* ле,
Зари си слънце спущешъ,
Спущешъ ми зари на земе,
Та си ми земе златишъ,
Злату ми на земе фърлешъ.
Я ми, Слънце, гледай!
Бана ми курбанъ-коле,
Лета си Бога фали,
Чи му на поле слезалъ,
Ясну си слънце изгрелу,
Та му е лету, пролету;
Днесъ му е *личенъ-денъ*,
Личенъ-денъ Гергювъ-денъ,
Гергювъ-денъ Суровъ-денъ,
Суровъ-денъ Летовъ-денъ!
Я си каилъ ни станалъ,
Рану ми йоще да коле,
Рану ми йоще предъ зора,
Дуръ да си слънце изгреешъ
Да си ми агне златишъ,
Да си ми агне шернешъ.
Бана си агне коле,
Курбанъ ми агне на поле,
Да си ми фъркне на небе,
На небе при Бога,
При Бога фъ сарае;
Да си гу Бога види,
Да му на сърце драгне,
Да му на сърце кефне».
Бана ми книга пее.

Бана ми песна пее:
«Флана ле *Слънце ле*,
Слънце ле *Огне* ле,
Рай ми, *Огне*, на поле,
Еренъ ми, *Огне*, рана,
Транъ ми, *Огне*, *хаванъ* ми».
Бана ми дума продумалъ,
Песна ми йоще ни пелъ,
Спусна си слънце зари,
Спусна си зари на агне,
Та ми са агне позлати,
Шерну ми агне ушерену.
Та гу бана курбанъ коле,
Курбанъ коле на Бога;
Чудну ми агне чудесту,
Бана гу съ ноже коле,
Я ми са агне ни коле!
Ясни му криле никнали,
Та си ми фъркна на небе,
На небе при Бога,
При Бога фъ сарае.
Три ми са Юда рукнали,
Рукнали са подрукнали:
«Бана ле, бана!
Лета е Бога думалъ,
Думалъ е Бога говорилъ:
Ду сега самъ са лютилъ!
Бана ми курбанъ ни колелъ,
Личенъ ми *денъ* ни правилъ,
Личенъ ми денъ Гергювъ-денъ,
Гергювъ-денъ Суровъ-денъ,
Суровъ-денъ Летовъ-денъ!

Сега ми веке правилъ;
Курбанъ ми колелъ суру агне,
Злату ми агне позлатену;
Злату ми агне фъркналу,
Злату ми агне фъ сарае.
Фъ сарае на ливаде.
Се му е лету на поле,
Се му е лету, пролету!
Ни му е веке зима,
Люта зима снегувита.

Сѣкой като закалалъ агне-то, моми го здробевали та го готвили, а друга една мома дохождала и пѣела слѣдоюща-та пѣсна:

ПЕСНА 3.

Бана ми фъ сарае,
Фъ сарае на йогнище;
Малка му мома готви,
Готви му мома вечере,
Ясна му вечере бъдница;
Чи му е *личенъ-денъ,*
Личенъ-денъ Гергювъ-денъ,
Гергювъ-денъ Суровъ-денъ,
Суровъ-денъ Летовъ-денъ!
Седналъ ми ми *бана* на йогнище,
Та ми заплакалъ, заружалъ!
Дребни ми сълзи рони,
Бели ми роки кърши;
Та гу никой ни виде,

Кална гу Юда дугледа.
Та си гу Юда пита,
Пита гу Юда праши:
«Бана ле бана кралю,
Бре, що ти са нажелилу,
Нажелилу натъжилу,
Та си ми, бана, заплакалъ,
Дребни си сълзи заронилъ?
Да ли за майка,
За майка за брата,
За брата за сесра,
Чи си курбанъ колешъ
Та ги гозба ни гостишъ?
Ил' чи устави сое земе?
Чузда ти земе усилна,
Усилна, неволна?»
Бана хи дума говори:
«*Юду* ле, *Кална* ле,
Ни ми са, Юду, нажелилу
За майка за брата,
За брата за сесра;
Чи самъ земе уставилъ;
Чузда ми земе усилна,
Усилна, неволна.
Пиле ми фъркна фъ сарае,
Църну ми пиле лестувица,
Та ми на дори цирнала,
Чи му е майка думала,
Думала, Юду, говорила:
«Хаде ми, лесту, хаде,
Хаде ми, лесту, на поле,
Де ми е милна сина,

Милна сина *бана крале*,
Та му фъ сарае летувай,
Летувай, лесту, лестувай.
Па му на *бана* неволе
Ни си е на *Край-земе*;
Туку си йоще ни знае
Що ми е сторилъ направилъ
Чи си е земе уставилъ;
Чузда е земе усилна,
Усилна, неволна».
Пиле ми, Юду, църналу,
Та са самъ на пиле насмелъ;
Чи ни ми е земе усилна,
Усилина, неволна;
Чи ми е поле плодиту,
Плодиту, топлиту;
Смехъ си ма, Юду, нафаналъ,
Чи си ми наумъ дойде.
Бабайку ми на *Край-земе*,
Бабайку ми курбанъ колелъ,
Курбанъ колелъ суру агне,
Курбанъ му на *Лета Бога*,
Малка гу мома готвила,
Готвила гу *ясна вечере*.
Ясна вечере бъдница;
Бабайку ми фафъ бахче-ту,
Копра си билька набралъ,
Та си на мома подаде;
Мома си вечере *мренева*,
Мренева вечере *усрива*,
Та си е вечере *бъдница*,
Бъдница йоще *мренина*.

Мома ми вечере готви,
Я си ми нема *копра билька*,
Да ми вечере *мрениса*;
Та ми са, Юду нажелилу,
Нажелилу натъжилу.
Сега ми е *земе усилна*,
Усилна, неволна!
Де да си, Юду, ида?
Що да си, Юду, праве?
Да си самъ, Юду, пиле,
Да ми криле никнали;
Ша си ида на *Край-земе*,
Да си бера *копра билька*,
Да си на мома донеса,
Да ми вечере *мренева*,
Да ми вечере *усрива*,
Да си ми е *бъдница*,
Бъдница йоще *мреница*;
Да си седна на трапеза,
Да си госте малка мома.
Сега, Юду, що да праве?
На трапеза ни седнувамъ,
Вечере си ни вечеремъ;
Ни ми е вечере *бъдница*,
Бъдница йоще *мреница!*»
Юда му вели ютговори:
«Постой ми, *бана*, почекай,
Почекай *бана*, ду вечере,
Дуръ да си мома зготви;
Я си трапеза ни слагай,
Ни слагай, ни вечерей.

Дуръ да зготви мома-та манже-та, друга една мома ходила въ бахче-то та набирала една миризлива билька и я раздавала по къщи-те, като пѣела слѣдоюща-та пѣсна:

ПЕСНА 4.

Цирна ми църну пиле,
Църну пиле лестувица,
Цирна ми йоще ни процирна
Та си ми фъркна на високу,
На високу на далеку,
На далеку на *Край-земе*,
Спусна са пиле фъ сарае,
Фъ сарае пиле при майка;
Фърка ми пиле цирка.
Чула гу стара майка,
Та си гу пита праши:
«Лесту ле, лестувица,
Йоти ми, лесту, леташъ,
Леташъ ми, лесту, фъркашъ?
Йоще ми лету на поле,
Лету ми йоще пролету;
Йоще ми зима ни стигнала,
Люта ми зима лютна,
Люта ми зима снегувита.
Хаиръ, лесту, да ти е!
Да ни ти е неволе,
Неволе, лесту, несрете?»
Па си ми пиле цирна,
Та хи вели, ютговори:

«Мале ле, стара мале,
Лету ми йоще на поле,
Лету ми йоще пролету;
Ни ми е зима стигнала,
Люта ми зима лютна,
Люта ми зима снегувита.
Я ма е *бана* пратилъ,
Бана, мале, тое сина.
Курбанъ си сина коле,
Курбанъ коле суру агне,
Суру агне позлатену,
Та си прави *Личенъ-денъ*,
Личенъ-денъ Гергювъ-денъ,
Гергювъ-денъ, мале, *Суровъ-денъ*,
Суровъ-денъ, мале, *Летовъ-денъ!*
Да ни му са Бога налютилъ,
Налютилъ, мале, разедилъ,
Та си на поле ни слева,
Ясну ми слънце ни грее;
Та си е люта зима,
Люта зима снегувита;
Курбанъ си, мале, коле,
Малка му мома фъ сарае,
Та си му вечере готви,
Вечере, мале, *бъдница*,
Да си ми моми гости,
Съсъ моми млади юнаци;
Малка му мома готви,
Бана ми на йогнище;
Та му са, мале, нажелилу,
Нажелилу натъжилу,
Чи си му наумъ дойде.

Бабайку му йоще фъ сарае,
Фъ сарае на *Край-земе*,
Бабайку му курбанъ коле,
Курбанъ коле суру агне,
Суру ми агне на *лета Бога*,
Малка му мома фъ сарае,
Ясна му *вечере* готви,
Ясна вечере бъдница.
Слелъ му бабайку фъ бахче-ту,
Бралъ си е китка набралъ,
Копра си *китка* набралъ,
Китка на мома подаде;
Китка си мома увила,
Та си ми вечере *мренева*,
Мренева вечере *усрива*,
Та си е вечере *бъдница*,
Бъдница йоще *мреница*;
Бана му земе усилна,
Чи ми китка ни бере,
Ни му е вечере *бъдница*,
Бъдница, *мреница*;
Та си ми, мале, плаче,
Плаче ми, мале, вика.
Чула самъ, мале, фъ сарае,
Та си ми *бана* думилелъ;
Летнахъ си, мале, фъркна,
Та ти фъ сарае дойдохъ.
Та ти са мольба моле,
Да си ми, мале, слезешъ
Тука ми долу фъ бахче-ту,
Да ми берешъ *копра китка мирчива*,
Да си му носе фъ сарае;

Какъ си му мома готви,
Да му вечере *мреневa*,
Да му вечере усрива,
Да му е вечере бъдница,
Бъдница йоще мреница;
Да си гости малки моми,
Малки моми, млади юнаци,
Да ги гости, да ги пои;
Чи ни му са Бога лютилъ,
Я си му слънце на поле,
Грее му слънце на лету,
На лету, пролету».
Цирна ми пиле фъ сарае,
Дуръ си гу майка чула,
Та ми на потоне излела,
Та хи дума говори:
«Лесту ле, лестувица,
Я ти самъ, пиле, думала,
Думала, пиле, говорила,
Бана ми йоще ни знае,
Чузда ми земе усилна;
Сега ми веке знае,
Чузда ми земе усилна,
Усилна, неволна.
Туку ми чекай, почекай,
Дуръ да си флеза фъ бахче-ту,
Да си бера *копра билька*,
Копра билька мренива,
Да си му, лесту, носишъ;
Малка му мома готви,
Готви му мома вечере,
Да си вечере *мреневa*,

Летна ми фъркна ми.
Майка ми флезе фъ бахче-ту,
Брала ми майка набрала,
Набрала ми копра билька;
Цирна ми пиле фъ сарае,
Копра ми билька на ноги;
Та си ми летна на поле,
На поле фъ сарае.
Седи ми бана на йогнище;
Лета ми пиле циркали,
Та си ми бана излезе,
Копра си билька пофана,
Та е на мома подаде;
Готви си мома вечере,
Ясна ми вечере бъдница,
Та ми е вечере мренила,
Мренила вечере сривила,
Та си е вечере бъдница,
Бъдница йоще мреница.
Срука си бана малки моми,
Малки моми, млади юнаци,
Та ги гозба гости;
Чи му е личенъ-денъ,
Личенъ-денъ Гергювъ-денъ,
Гергювъ-денъ Суровъ-денъ,
Суровъ-денъ Лѣтовъ-денъ!
На Бога курбанъ коле,
Та му са мольба моли,
Да си е лету на поле,
Да си е лету, пролету;
Ясну слънце да грее,
Да грее слънце на поле;

Да ни му е люта зима,
Люта зима снегувита.

Кога-то седнували на трапеза-та та вечерели отъ бъдна-та вечера, моми-те пѣели слѣдующа-та пѣсна:

Песна 5.

Бана му *ясна душе*,
Ясна му душе ясница,
Ясница му душе севица!
Седелъ ми бана седелъ,
Седелъ ми бана на Край-земе;
Та си е земе заселилъ,
Заселилъ земе, приселилъ.
Млади юнаци на поле
Сиву ми стаду пасатъ;
Малки ми моми на поле,
Малки ми моми уратъ.
Я ми са моми скарали,
Я ми са юнаца збили,
Та ми на поле паднали.
Та са на бана, нажелилу,
Нажелилу натажилу.
Чудумъ са веке чуди
Що да ми прави, де да иде.
Та си събра млади юнаци,
Млади юнаци, малки моми;
Та ги закара на поле,
На поле на Дунавъ,
Де ми е поле пусту,

Пусту ми поле, запустену;
Де ми Юда ни летнала,
Де ми Юнакъ ни стъпилъ,
Де ми пиле ни фъркналу.
Дива ми крале подивилъ са,
Та ми на поле ни уре.
Та ми на поле ни сее;
Лу ми са фъ гора шета
Та ми *трева пасе*.
Дивъ ми е, *мощне подивенъ*!
Ни ми са борба бори,
Ни ми съсъ сабе сече,
Ни ми съсъ срела срели;
Я' ми пилци бере,
Златенъ хми каменъ вие.
Та ми на поле слева,
Та ми са борба бори;
Та ми ником' ни дава,
Да си на поле дойде,
Да си поле засели;
Триста ми крале погубилъ,
Триста ми крале, триста бана.
Вана ми веке на Дунавъ
Борба са бори съ *Ламие*,
Та си е борба надбори.
Та си ми слезе на поле,
На поле на юрдие, —
Съсъ крале са борба бори,
Та гу борба надбори,
Та му поле заптиса;
Я' ми града ни градилъ.
Снигна са Бога налютилъ,

Налютилъ, са разедилъ.
Пратилъ си милна слуга,
Милна слуга Слана юнака;
Та си ми вие бела снега,—
Люта му зима на поле,
Люта му зима снегувита.
Ни ми фърка църну пиле,
Църну пиле лестувица.
Та му са веке нажелилу,
Нажелилу натъжилу.
Писна ми веке да плаче, —
Курбанъ си на Бога коле,
Та му са мольба моли,
Да ни му са веке люти,
Чи ни ми йоще виделъ
Люта зима снегувита.
Бога му мольба чуе,
Та си затори милна слуга,
Милна слуга Слана юнака,
Слана юнака милна му сесра,
Милна му сесра Зима Юда,
Зима Юда Самувила.
Слезе ми Лета Бога,
Слезе ми Бога на поле,
На поле ми ясну слънце;
Блесна ми слънце лесна,
Та му на поле лету,
Лету му на поле, пролету.
Слезе ми Юда на поле,
Та му дума продума:
«Е, ти, бана, бана ми кралю,
Сега ти, бана, лету,

Лету ти, бана, на поле,
Лету ти, бана, пролету.
Я ти ми йоще ни знаешъ:
Що да ми, бана, правишъ,
Що да ми. бана, сторишъ!
Да си градишъ нова града,
Нова града нишенлие,
Нова града Котлива;
Да си седнешъ фафъ сарае.
На поле река тече,
Река тече река са вие,
Какъ ми са вие люта змие,
Люта змие усойница,—
Та ми истица фафъ море.
Река си *зивашъ* ду *белъ Дунавъ*,
Море си зивашъ *Църну море.*
Млади юнаци на поле
Та ми стаду пасатъ;
Малки моми на поле,
Та ми на поле уратъ,
Сеетъ ми бела пшеница.
Пусту ми поле доста топлиту,
Доста топлиту, доста плодиту,
Кат' си е Крайна-земе.
Двашъ ми юнаци на поле,
На поле на егнилу,
Де ми са руди агнета;
Двашъ моми на поле,
Двашъ ми моми на жетва.
Ни ти са, бана, дуделу,
Ни ти са, бана, нажелилу,
Нажелилу натъжилу,

Кат' да си на Край-земе.
Седишъ ми, бана, фъ сарае,
Я' си ми йоще ни знаешъ
Лета са Бога налютилъ,
Налютилъ са разедилъ.
Слева ми Бога утъ небе,
Утъ небе Бога на Край-земе,
Та ми фъ гора седи,
Ясну ми слънце грее,
Грее ми слънце на поле,
Та си е поле топлиту,
Топлиту, плодиту.
Пусту ти поле запустену,
Ясну ми слънце ни грее,
Ни ми е на поле лету,
Лету йоще пролету;
Туку си е люта зима,
Люта зима снегувита,
Та ти са земе запустила.
Чузда ти земе усилна,
Усилна земе, неволна!
Я да ми слезешъ на поле.
На поле на егнилу, —
На егнилу фъ кушере,
Де ми са сури агнета,
Суру ми агне да фанешъ,
Да си правишъ *личенъ-денъ*,
Личенъ-денъ Гергювъ-денъ,
Гергювъ-денъ Суровъ-денъ,
Суровъ-денъ Летовъ-денъ,—
На Бога си курбанъ-колешъ,
Кузенъ-колешъ, мольба са молишъ,

Да ти дойде на поле,
Да си грейне ясну слънце,
Да си грейне да си лесне,
Да ти е лету, пролету;
Суру ми агне колешъ,
Малка мома йогань вали,
Йогань вали на йогнище,
Малка мома девойка,
Та си готви *бъдна вечере*,
Да си гостишъ млади юнаци,
Млади юнаци, малки моми;
Я' да си китка ни берешъ,
Копра китка русина,
Какъ си е *бабайку* ти бралъ,
Да е на мома дадешъ,
Ди си вечере *мренива*,
Па са е Бога налютилъ.
Ни ти слева на поле-ту,
Ни ти грее ясну слънце»
Думала му Юда говорила;
Я' ми са бана зачудилъ
Де да ми иде, що да ми прави.
Да си ми иде на *Край-земе*,
Поминалъ си *личенъ-денъ*,
Личенъ-денъ Гергювъ-денъ,
Гергювъ-денъ Суровъ-денъ,
Суровъ-денъ Летовъ-денъ;
На поле ми китка ни никнала.
Заплака ми завика.
Де си гу чуе църну пиле,
Църну пиле лестувица.
Та си ми летна фъ сарае,

Та си ми цирна на дори:
«*Чибри* ми, *чибри* бане,
Бре ти е майка думала,
Думала говорила,
Чузда е *земе усилна*,
Усилна, *неволна*,
Я' ти са си смехъ насмевалъ.
Ни ти е земе усилна?
Я' сега що ми плачешъ,
Що ми плачешъ що ми викашъ,
Та ми си поле заечилъ;
Ни ма си, бана, уставилъ,
Да си летамъ на поле,
Да си летамъ, да си фъркамъ».
Бана хи вели ютговори:
«Лесту ле, лестувице,
Дойдохъ си, лесту, на поле
Сега веке три години,
Я ми е пиле ни фъркналу;
Какъ си ми, лесту, фъркна?
У де ми, лесту, идешъ?
Що ти е майка заръчела,
Заръчела, лесту, поръчела?
Дал' ми е брата седналъ,
Та ми седи на стола?
Ил' си ма йоще чека,
Па да си седна на стола?
Сега ми са веке нажелилу,
Нажелилу, натъжилу.
Наетъ самъ веке сторилъ,
Да си при майка ида.
Чузда е земе усилна,

Усилна земе, неволна»!
Пиле му дума говори:
«Вчера ми Юда летна,
Летна ми Юда на дори,
Та си на майка дума,
Чи ти са нажелилу,
Нажелилу, натъжилу,
Та си ми плачешъ и викашъ
Дуръ ми са поле заечулу.
Та си ма майка прати,
Да си та, бана, питамъ,
Що ти е, бана, неволе»?
Утмалъ хи, бана, говори:
«Лесту ле, лестувице,
Бабайку ми курбанъ колелъ,
Курбанъ колелъ суру агне,
Суру агне на Бога,
Чи му е правилъ *личенъ-денъ*
Личенъ-денъ Летовъ-денъ;
Малка е мома йогань валила,
Та си ми вечере готвила,
Ясна ми вечере *бъдница*;
Бабайку ми фафъ бахче-ту,
Бралъ си е *китка* набралъ.
Копра е *китка росина*,
Та е на мома носилъ;
Вечере мома *мренила*,
Та си е вечере *бъдница*,
Бъдница йоще *мреница*,
Та си гостилъ млади юнаци,
Млади юнаци, малки моми.
Сега, пиле, що да праве?»

Стой ми, бана, почекай,
Дуръ да си летна на *Край-земе*,
Копра си *китка* набирамъ,
Та ти е, бана, носе,
Та си на мома давашъ.
Я ти са мольба моле,
Да ми веке ни плачешъ,
Да ми веке ни викашъ.
Летна ми пиле фъркна
На Край-земе прилетна.
Слела му майка фъ бахче-ту,
Копра си китка набрала;
Фана е пиле съ уста-та,
Тури е пиле на ноги;
Та си на поле фъркна,
Де ми е бана на гозба,
Та си му китка подаде.
Бана ми седна на йогнище,
Та си на мома китка дава,
Та хи дума говори:
«Моме ле, дъще ле,
Вечере си, моме, готвила,
Вечере, моме, *бъдница*;
Копра ти китка давамъ,
Да си вечере мренишъ,
Да си вечере усривашъ,
Да си е вечере бъдница,
Бъдница, яена мреница,—
Та си госте млади юнаци,
Млади юнаци, малки моми.
Сега ми е поле плодиту,
Плодиту, топлиту,

Ка' да си е Крайна-земе.
Лета са Бога ни люти,
Лу си ми слева на поле,
Съсъ Бога ясну слънце,
Та си ми грее на поле».
Видела мома китка,
Та хи са лику засмелу.
Та си ми вечере мреневa,
Мренева вечере усрива,
Та си е вечере бъдница,
Бъдница ясна мреница.
Бана ми гозба гости
Се млади юнаци, малки моми;
Три дни му *личенъ-денъ*,
Личенъ-денъ Гергювъ-денъ,
Гергювъ-денъ Суровъ-денъ,
Суровъ-денъ Летовъ-денъ.

На свършанье гозба-та играели и пѣяли слѣдующа-та пѣсна:

ПЕСНА 6.

Атле ми *Диа*,
Диа ми *Яра*!
Фальба ти фала
На небе, на земе,
На земе, на поле,
На поле, фафъ гора,
На море, на Дунавъ!
Я' ти фала на поле,

На поле фафъ града,
Фафъ града фъ *Котлива*,
Де ми е млада бана.
Пусту му поле запустену,
Юда ми йоще ни летнала,
Юнакъ ми ни стъпилъ,
Пиле ми ни фъркналу,
Ни фъркналу ни летналу!
Слезе ми, Боже, утъ небе,
Утъ небе на поле,
Блесна ми ясну слънце,
Блесна ми йоще лесна!
Юда на поле летнала,
Та са Юда подрукнала:
«Моми ле, друшки ле,
Доста са веке бавите,
Доста са веке маете!
Ни ми е веке зима,
Люта зима снегувита;
Я' си е лету, пролету,
Какъ си е на Край-земе.
Слезите веке на поле,
На поле на йорань,
Сейте ми бела пшеница!
Вита ми юнакъ на небе,
Месецъ ми йоще ни поминалъ;
Ша ми слезе на поле,
Да ви даде златна сърпица,
Да жнеете бела пшеница.»
Малки са моми чули,—
Два ми са вола фпрегнали,
Фпрегнали вола фъ сарае;

Бана ги злату златилъ,
Метналъ хми *суйна махрица*,
Метналъ хми *махрица* приметналъ,
Златну уралу фпрегналъ;
Та ми на поле слезе,
Три ми браздици тръгналъ,
Три са браздици позлатили;
Ясну ги слънце златилу,
Спусна си златни зари;
Малки са моми на поле
Три ми нидели урали,
Та ми са поле посели,
Посели поле насели,
Насели бела пшеница.
Юнаци ми йоще ни видели,
На поле йоще ни слели.
Па са Юда подрукнала:
«Юнаци млади иргене,
Бре́, ни сте йоще чули?
Бре́, ни сте йоще видели?
На поле е лету, пролету!
Ясну ми слънце леснлу,
Лесналу слънце грейналу,
Люта ми зима *хуйналу*,
Люта ми зима снегувита.
Малки са моми видели,
Млада са бана закарали
Та ми на поле слели,
Та ми на поле урали,
Та ми са сели насели,
Насели бела пшеница.
Сиву ми стаду блейналу,

Сиву ми́ стаду фъ гора;
Сиву ми стаду ни пасѐ,
Чи ми е веке егнилу;
Я' ми сте йоще ни слели,
Да си на поле градите
Златна кушере овчита;
Да ми е стаду на егнилу,
Да ми е стаду сури агнета.
Суру ми агне *кушуту*,
Какъ си е *личенъ-денъ*,
Личенъ-денъ Гергювъ-денъ,
Гергювъ-денъ Суровъ-денъ,
Суровъ-денъ Летовъ-денъ,
На Бога курбанъ колете».
Чули юнаци фафъ града,
Та ми на поле слели,
На поле на егнилу,
Та ми кушере градили,
Златна кушере овчита;
Сиву са стаду спусна
Та ми е стаду на егнилу,
Стаду е сури агнета.
Атле ми *Диа*
Суру ми *агне кушуту*.
Чулъ ми е бана зачулъ,
Слезе ми бана на поле,
Флезе ми бана фъ кушере,
Фана си суру агне,
Суру агне кушуту,—
Та гу фъ сарае злати,
Тебе гу курбанъ коле,
Та ти са мольба моли,

Да му си, Боже, на поле,
Съсъ тебе ясну слънце,
Да си му грее на поле,
Да ни му е люта зима,
Люта зима снегувита,—
Курбанъ ти, Боже, коле,
Малка са мома пременила,
Пременила, наредила;
Седнала ми на йогнище,
Валила ми навалила,
Навалила ясенъ йогань,
Та ми готвила бъдница.
Бъдница ясна мреница.
Дуръ си летна църну пиле,
Църну пиле лестувица;
Тука ми долу летила,
Та ми иде утъ *Край-земе*,
Баксишъ носи на бана,
Баксишъ носи копра китка;
Спуща китка на йогнище,
Я' му нищу ни продума,
Па си фъркна па си летна,
Па си летна на *Край-земе*.
Малка мома вечере мренава,
Вечере си *ясна* бъдница.
Бана му са укифналу,
Та ми гозба гости,
Гости ми млади юнаци,
Млади юнаци, малки моми,
Гостилъ ги е, нагостилъ.
Стана ми бана утъ трапеза,
На трапеза хору ми играе,

Хору ми играе песна пее,
Тебе си, *Атле*, фали:
«*Атле* ле, *Диа* ле.
Диа ле, *Яра*,
Яра ле, *Прена*!
Седишъ ми на небе;
Ясну ти лику палиту,
Палиту, *еснитy*,
Та си ми слънце упалешъ,
Ясну му лику *есниваш*ъ, —
Та си ми грее на земе.
Лу да ми грейне на поле,
Малки ми моми на йорань,
На йорань, на копань;
Да си ми грейне фафъ гора,
Сиву ми стаду пасе;
Неню ми стаду цири,
Цири ми пресну млеку,
Пресну ми сирене сири;
Да си ми грейне, да си ми лесне,
Да си ми лесне на море,
Колчу ми фафъ *курабе*,
Курабе ми *Колчу* кара,
Учи ми Колчу млади юнаци
Да си ми пливатъ на море,
Да си ми праветь *курабе*;
Да си ми грейне на Дунавъ,
Рибита ми *групна* фърле
Та ми риба лови,
Колчу си фальба фали,
Чи ми слева на поле,
На поле на море,

Та ми учи юнаци-те
Да си пливатъ пу море-ту,
Да си праветъ *курабе-те*.
Бога си, *Атле*, на небе,
Бога си, *Атле*, *светла*,
На земе Яра Бога.
Хай ле ми, Яра,
Хай ле ми, Яра, ду лета,
Ду лета, ду жива!
Па ти курбанъ коле
Суру агне кушуту.
Па ти праве *личенъ-денъ*,
Личенъ-денъ Гергювъ-денъ,
Гергювъ-денъ Суровъ-денъ.
Суровъ-денъ Летовъ-денъ, —
На трапеза млади юнаци,
Млади юнаци, малки моми,
Гозба ги, *Атле*, госте,
Гозба е ясна бъдница,
Ясна бъдница ясна мреница;
Малка мома песна пее,
Песна пее на трапеза;
И я' си хору играмъ,
Хору играмъ на трапеза,
Съсъ хору та фале,
Съсъ хору, съсъ песна,—
Какъ та фалилъ бабайку ми,
Бабайку ми на Край-земе,
Чи си ималъ ясна книга.
Фъркналъ си на небе-ту,
На небе-ту при тебе,
Та му даде ясна книга;

Училъ гу си йоще научилъ
Да си пее ясна книга,
Да си та фальба фали.

Пролеть-та кога-то щели да видетъ първъ пътъ лестовица, събирали са моми-те на едно място та испѣвали слѣдоюща-та пѣсна:

ПЕСНА 1

Пусту ми поле запустену,
Белъ ми е Дунавъ запустенъ.
Бана ми иде утъ Край-земе,
Млади ми юнаци закаралъ,
Млади ми юнаци, малки моми,
Да си ми поле засели,
Да ми на поле заседне.
Силна ми града градилъ,
Силна ми града нишенлие,
Силна ми града *Котлива*.
Малки си моми пратилъ,
Пратилъ си моми на поле,
Та ми уратъ и ми сеетъ,
Сеетъ ми моми пшеница;
Млади юнаци на егнилу.
Лету ми е, лету, пролету,
Ясну ми слънце грее,
Какъ си ми грее на Край-земе.
Двашъ ми на лету сеетъ,
Дващъ ми на лету жнеетъ
Дуръ да си дойде *Заревъ-денъ*,

Заревъ денъ, Заревъ-месецъ.
Летали Юди залетали,
Фодили юнаци зафодили,
Фъркали пилета зафъркали,
Та ми са поле засели.
Седна ми бана фъ сарае,
Та ми са гозба гости,
Та ми са смехъ засмева.
Малка гу мома служи,
Служи гу мома на трапеза,
Служи гу руйну вину,
Руйну вину тригодишну,
Та му дума и говори:
«Тате ле, бана ле,
Седналъ си, тате, фъ сарае,
Фъ сарае на трапеза,
Та ми са гозба гостишъ,
Чи ми си поле заселилъ,
Пусту ми поле запустену.
Летнали Юди, прилетнали,
Юнаци ми фодили зафодили,
Фъркнали пилета зафъркали.
Де ми си, бана, виделъ
Да си ми летне църну пиле,
Църну пиле лестувица,
Да си ми летне на поле,
Да си ми летне и да ми цирне,
Какъ си ми лета на Край-земе,
Какъ си ми лета и цирка?
Ни ти е поле топлиту
Какъ си е Крайна-земе.»
Дума му малка мома,

Дума му мома говори;
Та му са бана нажелилу,
Нажелилу, натъжилу.
Ни ми е веке на вечере,
Ни ми пие руйну вину,
Руйну вину тригодишну,
Лу ми заплака, завика:
«Боже ле, Боже,
Йобо[illegible]е, Боже, да самъ загиналъ,
Да самъ загиналъ на поле,
На поле на юрдие,
Та не да самъ поле заселилъ,—
Йоще ми поле пусту.
Виделъ самъ, Боже, църну пиле,
Църну пиле лестувица,
Чи ми летна фъ сарае,
Летна ми, цирна ми,
С[illegible]на ми копра билька
З[illegible]ере за бъдница,—
Та ми са, Боже, сторилу,
Чи си ми лета на поле.
Сега ми, мома, дума,
Дума ми, мома, говори,
Ни ми е пиле на поле,
Ни си ми пиле лета,—
Лу си ми е на Край-земе,
На Край-земе фъ сарае.
Мольба са, Боже, моле,
Да си пратишъ *Църна юнака*,
Да ми сече руса глава,
Да ми душе утемне,—
Чи ми са веке нажелилу,

Нажелилу, натъжилу».
Плаче ми бана вика,
Дуръ му е плачба на небе,
На небе при Бога.
Слезе ми Юда фъ сарае,
Та си му дума говори:
«Бана ле, бана,
Бре́, йоти ми плачешъ,
Бре́, йоти ми викашъ,
Та ми са тъжну тъжишъ?
Ни ти е пиле на поле,
Църну ти пиле лестувица,
Ни си ти йоще лета,
Ни ти лета, ни ти цирка
Фъ сарае ти, бана, на поле.
Бре́, си имашъ златна свирка,
Я' си ми яхни бърза-та коне,
Та си иди на Край-земе,
Дя си видишъ стара майка,
Стара майка, милна брата.
Бога да найде стара ти майка,
Чи си на пиле ни дава,
Да си летне утъ Край-земе,
Да си дойде на поле-ту,
Чи хи са, бана, нажелилу.
Ни та е, бана, видела
Сега веке три години.
Да си флезешъ, бана, фафъ сарае,
Да ми седишъ малу млогу,
Малу млогу три нидели.
Ега си, бана, излезешъ,
На поле са лестувици,

Фъркатъ на поле летатъ;
Та са на майка молишъ,
Да хми заръкъ заръче,
Да си летнатъ на белъ Дунавъ,
На белъ Дунавъ на поле-ту.
Аку си майка каилъ ни стане,
Аку хми майка изимъ ни даде,
Да си летнатъ на поле-ту,
На поле-ту на белъ Дунавъ,
Я' да си летатъ на Край-земе,—
Чи си ти майка знае
Сърце ти на църну пиле,
На ниделе ша ми фодишъ
Да си видишъ стара майка,
И съсъ майка църну пиле,
Църну пиле лестувица;—
Да ти майка каилъ ни стане,
Лу на поле да излезе̂шъ,
Да искарашъ златна свирка,
Да си копнешъ берза-та коне,
Да си съсъ свирка засвиришъ;
Чули ти свирка лестувици,
Та си пу тебе летатъ
Дуръ да ти дойдатъ на поле.
На поле ти устанали,
Та са на поле заселили,
Та са на поле запилили.
Хаде ти, бана, да идешъ.—
Та си та, бана, ни маме,
Ни та маме, ни та лъга».
Бана ми каилъ станалъ.
Яхналъ си бързна-та коне,

Златна му свирка на рѫка,
Копна си коне утиде,
Утиде ми, бана, на Край-земе,
На Край-земе фафъ сарае.
Стара гу майка причека,
Стара гу майка цалуна:
«Добре ми, сину, дойде!
Бре, що ми са си забавилъ,
Та са веке ни върна
Да ми фъ сарае дойдешъ,
Да си ма, сину, видишъ?
Я ми, сину, думай,
Да л' си е поле *ухарну*,
Ухарну, сину, плодну,
Плодну йоще топлиту?
Та си майка забурилъ,
Майка си веке ни сайдисувашъ».
Мале ле, стара мале,
«Доста ми поле *ухарну*,
Ухарну, мале, плодну,
Плодну ми, мале, топлиту;
Двашь ми моми на поле,
На поле, мале, на йорань,
На йорань, мале, на жетва;
Витна ми, мале, слезе,
Слезе ми, мале, утъ небе,
Утъ небе, мале, на поле,
Златна ми *сърпа* даде;
Двашь ми юнаци на егнилу,
На егнилу фафъ кушере,
Фащатъ ми суру агне,—
Агне ми каратъ фафъ сарае,

Та си курбанъ коле, —
Лета са *Бога* моле,
Да ми слезе на поле,
Да ми грейне ясну слънце,
Да ни ми е люта зима,
Люта зима снегувита, —
Какъ ми бабайку курбанъ колелъ,
Та са на Бога мольба молилъ,
Малка ми мома готвила,
Готвила ми ясна бъдница;
Я' са на мома нажелилу,
Нажелилу, натъжилу,
Чи си нема *копра билька*
Да си вечере *мренива*,
Какъ си е бабайку мренивалъ, —
Та ми мома заплакала,
Ни ми е вечере бъдница,
Бъдница ясна мреница;
Съсъ мома самъ плачба заплакалъ,
Заплакалъ самъ, завикалъ.
Чуе ма църну пиле,
Църну пиле лестувица;
Та ми цирна фафъ сарае,
Та ма пита й праши,
Що си самъ заплакалъ,
Що си самъ завикалъ.
Какъ хи самъ думалъ говорилъ,
Фъркна ми летна на Край-земе.
Брала си, мале, набрала,
Набрала си копра билька,
Па е си на поле пратила,
На поле при мене,

Та ми билька подаде,
Та ми е вечере бъдница,
Бъдница ясна мреница,—
Та самъ гозба гостилъ,
Гостилъ самъ млади юнаци,
Млади юнаци, малки моми,
Какъ ми е бабайку гостилъ.
Я' ми са, мале, нажелилу,
Нажелилу, натъжилу,
Чи си ми пиле фъркна,
Фъркна ми пиле летна,
Фъркна ми пиле побегна,
Та гу самъ веке ни виделъ;
Ни ми е пиле на поле».
Майка му дума говори:
«Бана ле мили сину,
Бре́, да ми пиле устаналу
Да си фърка на поле,
Да си форка да лета,
Фъ сарае, сину, ни идешъ
Да си майка видишъ.
Йоще си изимъ ни давамъ,
Да си ти пиле фърка,
На поле пиле фъ сарае,
Да си форка, да си цирка;
Да ти са, сину, нажелилу,
Да ми фъ сарае идешъ,
Стара си майка да видишъ».
Качи са бана на потоне,
Та си при майка седна.
Та са на майка моли:
«Мале ле, мила мале,

Халалъ, мале, да ми усторишъ,
Чи ти фъ сарае ни дойдохъ
Сега, мале, три години.
Зеръ ти, мале, ни знаешъ,
Нова самъ града градилъ.
Пусту ми поле ȥапустену,
Дуръ да си поле заселе,
Се ми е сърце горелу,
На трапеза самъ ни седналъ,—
Сега ми са поле заселилу,
Сега ми сърце ни гори;
Гозба са, мале, госте,
Гозба ми, мале, на трапеза,
На трапеза съсъ юнаци,
Съсъ юнаци и съсъ моми.
Утъ сега, мале, на месецъ,
На месецъ ти самъ мусефиринъ.—
Я' си на пиле изимъ давай,
Да си ми дойде на Дунавъ,
Да си ми лета на поле,
Поле ми, мале, плодиту,
Плодиту, мале, топлиту,
Да ми цирка фъ сарае».
«Хаде ми, сину, хаде,
Ти си ма, сину, мамишъ!
Да ти е пиле на поле,
На поле фъ сарае,
Стара си майка забурилъ,
Фъ сарае хи, сину, ни идешъ.
Туку ми, сину, ни думай,—
Я' ми седни на трапеза,
Да си та майка гости».

Бана хи веке ни дума,
Лу ми седи на трапеза,
Та са съсъ майка гости;
Гостилъ ми са бана малу млогу,
Малу млогу три нидели.
Сега веке ша си иде,
Ша си иде на белъ Дунавъ.
Яхна си бърза-та коне,
Стара му майка заръче:
«Хаде ми, сину, хаде,
Па да ми, сину, дойдешъ
Сега, сину, ду година.
Та си на пиле изимъ давамъ,
Да си съсъ тебе фъркне,
Да ти на поле дойде,
Да ти фъ сарае лета,
Да ти лета, да ти цирка».
Бана ми веке на поле
Де си ми летатъ лестувици,
Летатъ ми йоще циркатъ.
Бана си свирка искара,
Златна му свирка позлатена,
Та ми съсъ свирка засвири;
Свири ми бана, свири
Та ми лестувици умава,
Умава ги замава,
Та си съсъ негу фъркатъ,—
Фъркали на поле летали,
Белъ ми Дунавъ прилетали,
Белъ ми Дунавъ църну-ту море,
Та ми на поле стигнали.
Поле ми доста плодиту,

Доста плодиту, топлиту,
Та ми поле *бендисали*;
Та са веке ни върнали,
Лу си ми фъркатъ на поле;
На бана му фафъ сарае
Фъркатъ му йоще циркатъ.
На бана му сърце *ръгналу*,
Та ми са шета низъ поле
Де ми уратъ малки моми;
Де ми са млади юнаци
Та ми пасатъ сиву стаду;
Йоще са фъ гора шета
Та ми лови дребна лова.
Годи са, бана, жени са,
Малка си мома либи;
Триста години на земе,
Триста ми сина родилъ;
Триста му сина триста криле,
Триста крале, *триста бана.*
Та са земе заптисали,
Сита си земе пленили.
Я' хми бабайку на небе,
На небе при Бога,
На Бога изметъ чини,—
Ясна му дуте ясна звезда!
Грее ми звезда на небе,
Какъ си ми грее ясна зора.
Чуди ли са триста брата
Де хми бабайку утиде.
Та хми лестувица цирнала:
«Варай вие триста брата,
Бре́, що ми са чудите!

Бабайку ви на небе,
На небе при Бога,—
Ясна му душе ясна звезда,
Та си ми грее на небе,
Кякъ си ми грее ясна зора.
На земе веке ни иде,
Чи му са доста дуделу,—
Триста години на земе.»
Чули ми триста сина,
Та му курбанъ заклали,
Клали му триста крави,
Триста крави, триста ювна,
Та гу фальба фалили,
Чи си е земе заселилъ—
Била си земе пуста,
Пуста е земе запустена—
Триста му сина курбанъ колетъ,
Па хми е лестувица цирнала:
«Варай вие триста брата,
Бре, ми флезите фъ земници,
Йотключите златни сындъци,
Фафъ сындъци златна свирка,
Бабайку ви свирилъ на небе,
На небе при Бога,
Та ми съсъ свирка свирите,
Малки моми песна да пеетъ,
Да си бабайку фалите,
Да са съсъ песна чуе,
Да са чуе прочуе
Утъ край-земе ду край-земе.»
Триста ми брата фъ земници,
Златни сындъци йотключили,

Златна си свирка искарали;
Я' си ми никой ни свири,
Свири ми Брана крале,
Тъжну ми Брана свири,
Тъжну ми Брана пее,
Та си бабайку фали.
Богъ да ги бие триста му брата,
Тие му каскандисали,
Та са карба закарали
Кой да му свирка утнеме;
Карба хми трае сега малу,
Сега малу три години.
Дуръ са Юда налютила,
Налютила разедила.
Та ми слела на белъ Дунавъ,
На белъ Дунавъ на поле-ту
Де ми са карба карали.
Свири ми Брана на Дунавъ
Триста си брата мае.
Фана гу Юда за рока,
Тури му знатни криле,
Та си ми фъркна на небе,
На небе при бана,
При бана, при бабайку,
Та си е свирка у бана.
Та ми на небе свири,
Та си ми Бога фали.
Та и песна му устанала,
Песна му на земе-та,
Съсъ песна са фальба фали.

ПЕСНА 2.

Лесту, лесту, лестувица,
Какъ си дойде утъ Край-земе.
Утъ Край-земе утъ делина?
Какъ си веке навървила
Ни ли летна фафъ сарае,
Фафъ сарае и при царе,
И при царе при везире?
Да му, лесту, кажешъ,
Чи си бегашъ утъ Край-земе,
Утъ Край-земе на белъ Дунавъ,
На белъ Дунавъ на море-ту,
На брата си баксишъ да прати:
Да' ни му са нажелилу,
Нажелилу, натъжилу?
Уставилъ си Крайна-земе,
Уставилъ е ни си фоди,
Ни си фоди да е види?
Йоще си земе ни заселилъ?
Йоще му земе пуста,
Пуста му доста запустена?
Питатъ си е малки моми,
Питатъ си е и е прашетъ.
Я' хми лестувица ютговори:
«Три дни самъ йоще ни навървила,
Та си летнахъ фафъ сарае,
Та ма царе пита,
Пита ма праши ма:
«Де ми си, лесту, навървила,
Та си рану ранила,
Рану йоще пръедъ зора-та,

Ранила си фафъ сарае,
Та ми фъркашъ и ми циркашъ?
Кат' да ми са мольба молишъ?
Язъ му цирнахъ, приговорихъ:
«Царю, царю, млада царю,
Ду сега самъ фафъ тои сарае,
Ду сега самъ на тебе циркала,
Сега веке на поле-ту,
Де ти седи милна брата.
Що си му, царю, заръчешъ?
Що му баксишъ пращашъ,
Да му носе на поле-ту?»
Стани ми, лесту, постой.
Нищу му баксишъ ни пращамъ,
Лу му пращамъ бела китка,
Бела китка и коприца,
Да е сее фафъ бахче-ту, —
Какъ си курбанъ коле,
Та му мома готви,
Да му вечере *мреневи*.
Да си му е ясна бъдница.
Царе ми фафъ бахче-ту,
Подаде ми бела китка,
Бела китка и коприца;
Носихъ китка и приносихъ,
Спусна китка фафъ бахче-ту,
Фафъ бахче-ту на белъ кладнецъ.
Да ми знае млада царе,
Ни ми седи фафъ сарае,
Я' ми слева фафъ бахче-ту,
Та ми сее бела китка,
Бела китка и коприца,

Да е има за неволе, —
Да е има за помина,
Чи си дойде утъ Край-земе,
Де са сее бела китка,
Бела китка и коприца.

Кога-то дохождали лестувици въ село-то, една мома са пременувала та ходила въ къща-та на хоже-та и пѣела слѣдоюща-та пѣсна:

ПЕСНА 3.

Царю ле, кралю,
Слези ми, царю, слези,
Слези ми, царю, на дори,
Флези ми, царю, фъ бахче-ту.
Летнала ми лестувица,
Летнала ми фъркнала,
Чи си иде утъ Край-земе,
Утъ Край-земе утъ тои сарае,
Селемъ ти носи утъ тое-та брата;
Чи ти е баксишъ пратилъ,
Пратилъ ти бела китка,
Бела китка и коприца,
Да си сеешъ фафъ бахче-ту;
Ега си курбанъ колешъ,
Малка мома на йогнище
Та ти готви вечере-та,
Да си вечере *мренева*,
Какъ мренева на Край-земе
Кой си курбанъ коле, —

Та ти е вечере *бъдница*,
Бъдница ясна мреница;
Слези, царю, фафъ бахче-ту
Ду де китка ни повенала;
Китка ми е на белъ камень.
Лу си е китка уставила,
Фъркнала си летнала си,
Та си на поле лета;
Селемъ ти носи утъ брата,
Та та чека да та види,
Да та види, да ти каже.

Единъ денъ послѣ отъ какъ щели да видетъ лестовица-та, сели моми-те миризливи китки въ бахче-та та пѣяли слѣдоюща-та пѣсна:

ПЕСНА 4.

Друшки ле, мили друшки,
Чули ли сте, ни сте чули.
Царе пратилъ бела книга,
Бела книга църну писму,
Писалъ царе и нашерилъ:
Какъ си лета църну пиле,
Църну пиле лестувица,
Та са спуща фафъ сарае,
Фафъ сарае фафъ бахче-ту;
Аку си спусне бела китка,
Бела китка и коприца,—
Да е сеетъ фафъ бахче-ту
Ду де йоще ни повенала,

Ду де йоще ни посъхнала.—
На царе е за *помина*:
Стара царе утъ Край-земе,
Закаралъ си наши сруци,
Та ги на поле заселилъ,—
Царе на дарба дарува,
Дарува на златна дуката.
Пратилъ си е на стара кмета,
Та му е заръкъ заръчелъ:
Коя мома китка сее,
Бела китка и коприца,
Какъ си кмета курбанъ коле,
Да му мома готви,
Да му готви вечере-та,
Да си вечере *мренева*,—
Да си е дарба дари,
Да е дари златна дуката;
Коя мома китка ни сее,
Да ни готви вечере-та,
Да ни вечере *мренева*,—
Ни е дарба дарева,
Ни й дава златна дуката.
Сега веке какъ сте каилъ:
Да сеете ли бела китка,
Да сеете ли да ни сеете
Бела китка и коприца?

Кога-то на Гергювъ-день колели курбанъ, кметъ-тъ пращалъ една мома по село-то и пѣела слѣдоюща-та песна:

ПЕСНА 5.

Марга е *Звезда* стигнала,
Стигнала *Звезда* ду земе;
Марга е *Звезда* закарала,
Закарала *Маргю* юнакъ.
Я' ми е *Маргю* фафъ гора,
Бели ми цвете бере,
Бели ми китки вие.
Та ми са рукналъ, подрукналъ:
«Юнаци ми, малки моми,
Чуйте ми, моми, чуйте!
Слелъ самъ веке на земе,
На земе на поле;
Съсъ мене лету иде,
Лету, пролету.
Вутре ми *личенъ-день*,
Личенъ-денъ Гергювъ-день,
Гергювъ-денъ Суровъ-день,
Суровъ-денъ Летовъ-денъ!
Царе ми курбанъ коле,
Курбанъ коле на Бога.
Я' си е кмета пратилъ,
Та ми са фъ града шета,
Де ми са моми на хору.
Коя си мома фъ бахче-ту
Села ми мома посела,
Посела ми *бели Китки*,

Бели китки куприци, —
Летналу църну пиле,
Църну пиле лестувица,
Летналу утъ *Край-земе*,
Та си ми китка спусналу,
Да е *помина* на царе,
На царе на кмета,
На кмета на войвода,
Седелъ ми на Край-земе, —
Да ми бере мома *бели китки*,
Бели китки куприци,
Да ги на царе носи, —
Царе е дарба дарува,
Дарува е златна дуката;
Хемъ си е лету фафъ селу,
Лету йоще пролету!
Бела си китка фърлемъ,
Ни ми е веке зима,
Люта зима снегувита;
Малки са моми на седенки,
На седенки, на попрелки;
Аку сте фъ селу китка ни сели,
Бела китка куприца;
Йоще ви фъ селу люта зима,
Люта зима снегувита,
Чи си ни фърлемъ бела китка.
Лета са *Бога* налютилъ,
Налютилъ са, разедилъ.
Ни му е фъ селу *личенъ-денъ*,
Личенъ-денъ Гергювъ-денъ,
Гергювъ-денъ Суровъ-денъ,
Суровъ-денъ Летовъ-денъ!

Кмета му курбанъ коле,
Курбанъ коле суру агне,
Малка гу мома готви,—
Я' ни си е *ясна* бъдница,
Бъдница йоще мреница,
Я' си е *вечере на трапеза*!
Ни си ми мо̀ма вечере *мренева*,
Какъ си е царе мреневалъ
Тука ми долу на Край-земе.»

Пѣсна коя-то испѣвала една стара баба на *Енювъ-денъ* като брала бильки по гора-та:

ПЕСНА 1.

Стара ми *Дройда* дойде,
Дойде ми Дройда фъ селу,
Фъ селу фафъ къщи.
Та ми са рукна, подрукна:
«Е, ти ми стара *Вейница!*
Вутре ми рану предъ зора
Ясну ми слънце на небе;
Я ми йоще ни грейва,
Ни грейва, ни леска;
Лу ми на небе играе,
Тенка ми сабе вие,
Люта ми срела фърле,
Та ми са люту люти
Да си веке ни грейне,
Да си веке ни лесне.
Чи ми е веке Личенъ-денъ,

Личенъ-денъ *Греювъ-день*;
Я си ни дойде Жива Юда,
Жива Юда Самувила,
Жива ми Юда фафъ гора,
Фафъ гора фъ *Златица*,
Де ми е Бога слезалъ,
Та ми пудъ дъру седналъ.
Пудъ дъру ясенъ кладнецъ,
Жива ми Юда вода точи,
Жива ми йода чудна,
Чудна ми йода лечита,
Та си ми Бога служи.
Ега си е *Личенъ-денъ*,
Личенъ-денъ Греювъ-день,
Златна си чеше спуща,
Спуща си чеше фафъ гора,
Фафъ гора фъ *Дрейница*,
Де ми са малки моми,
Малки моми, малки *Дройди*,—
Дрейни ми вейки секатъ,
Та ги фафъ града пращатъ,
Фъ града фъ сарае,
Фъ сарае на царе,
Та ми е царе *Дрою*.
Царе ми лечба лечи,
Лечба лечи млади юнаци,
Млади юнаци, малки моми.
Сега са Юда налютила,
Налютила, разедила.
Ни си спуща златна чеше,
Чудна си вода ни пърснува,
Чудна ми вода лечита,

Ни пърснува вода фафъ гора,
Фафъ гора фъ *Дрейница*.
Малки са моми налютили,
Налютили, разедили,
Малки моми, малки *Дройди*,—
Дрейни ми вейки ни секатъ,
Фафъ града си вейки ни пращатъ,
Фафъ града фъ сарае,
Фъ сарае на царе».
Майка на Слънце дума,
Дума му майка говори:
«Слънце ле мили сину,
Йоти ми, сину, ни греешъ?
Я' ми на небе играешъ,
Тенка ми сабе виешъ,
Люта ми срела фърлешъ».
Слънце хи дума говори:
«Мале ле, мила мале,
Какъ да си, мале, грейна,
Какъ да си, мале, блесна.
Внутре ми *Личенъ-денъ*,
Личенъ-денъ Греювъ-денъ,
Я' си ми йоще ни дойде
Фъ сарае ми, мале, при мене;
Какъ си вие тенка сабе,
Какъ си фърлемъ люта срела,
Да си спусне златна чеше
Да си пърсне чудна вода,
Чудна вода лечита,
Да е пърсне фафъ гора-та,
Фафъ гора-та фъ *Дрейница-та*,
Де ми са малки моми,

Малки моми, малки Дройди,—
Да ми секатъ *дрейни* вейки,
Да ги фафъ града пратетъ,
Фафъ града фъ сарае,
Фъ сарае на царе;
Да си ми царе лечи,
Да ми лечи млади юнаци,
Млади юнаци, малки моми.
Болни ми са на потстеле,
Я' ги никой ни лечи!»
Чула му стара майка,
Та са рукнала, подрукнала,
Юду ле, Жива Юду,
Лу де да си, тука да си.
Жива ми Юда фъ гора,
Фафъ гора фъ *Златица*,
Златна си чеше точила,
Точила чеше, наточила,
На Бога си чеше подава,
Та си му дума говори:
«Боже ле, мили Боже,
Пий ми, Боже, студна вода,
Пий ми, Боже, напий са.
Я' ми вода остави
Три ми капки фафъ чеше,
Да си носе на небе,
На небе фъ сарае;
Днесъ ми е *Личенъ-денъ*,
Личенъ-денъ Греювъ-денъ,
Ясну ми Слънце играе.
Я самъ, Боже, ни знала,
Ни знала, Боже, забурила,

Да си при Слънце ида;
Та ми са Слънце налютилу,
Налютилу, разедилу.
Ни ми е йоще изгрелу,
Изгрелу, Боже, лесналу.
Злата са майка налютила,
Налютила, разедила,
Та са рукнала, подрукнала,
Да си ида на небе,
На небе при Слънце;
Белкимъ си каилъ стане,
Да си изгрее на небе».
Дума му Юда говори.
Бога си вода пие,
Та си хи чеше подаде;
Чудна ми вода фафъ чеше.
Чудна ми вода лечита.
Фъркна си Юда на небе,
Фъркна си Юда летна,
Летна си Юда при Слънце.
Та си е майка съди,
Съди е майка, дума хи:
«Юду ле, Жива Юду,
Що са си, Юду, бавила,
Бавила, Юду, маела!
Знаешъ ли, Юду, ни знаешъ,
Днесъ ми е *Личенъ-денъ*,
Личенъ-денъ Греювъ-денъ.
Малки са моми фафъ гора,
Фафъ гора фъ *Дрейница*,
Дрейни си вейки ни секатъ,
Чи си вейки ни пръскала,

Чудна си вода ни пръснала,
Чудна вода лечита».
Я самъ, мале, ни знала,
Я самъ, мале, забурила,
Чи си е *Личенъ-денъ*,
Личенъ-денъ Греювъ-денъ.
Та самъ при Бога седела.
Служба гу самъ служила,
Та му самъ чеше подавала,
Та са самъ, мале, бавила;
Сега си веке дойдохъ.
Ясну ми Слънце играе,
Тенка си сабе вие,
Люта си срела фърле,
Я си ми йоще ни грее.
Флезе ми Юда фъ сарае,
Фъ сарае при Слънце,
Златна му чеше подаде.
Та си ми Слънце играе,
Фъ десна му рока златна чеше
Та си пърска фафъ гора,
Пърска си чудна вода,
Чудна вода лечита,
Дрейни си вейки упърска,
Та ми са вейки лечити.
Йоще ми *Вейница* ни излевашъ,
Да си намеришъ млада юнака,
Млада юнака млада *Дройда*,
Да ти свири със кавале,
Да ти свири, да ти пее,
Я ти са качишъ фафъ гора,
Фафъ гора фъ *Дрейница*,

Де ми са малки моми,
Малки моми, малки *Дройди*.
Дройда си свири съ кавале,
Свири си *Дройда*, пее,
Малки са моми на дъру,
На дъру на *дрее*,
Дрейни си вейки секатъ,
Я ти ми сукну виешъ
Дуръ да си моми умаешъ.
Дуръ да си моми замаешъ;
На уста хми златна пеница,
Съсъ пеница вейки златишъ,
Та са вейки лечити.
Ша ми фодишъ фъ Стамболъ града.
Фъ Стамболъ града фъфъ сарае,
На царе си вейки давашъ;
Та си лечи млади юнаци,
Млади юнаци, малки моми.
Хаде ми *Вейница* фоди
Ду де си йоще Личенъ-денъ,
Личенъ-денъ *Греювъ-денъ*;
Ду де ми Слънце играе,
Тенка ми сабе вие,
Люта ми срела фърле».
Та ми *Вейница* фъ гора утиде.
Фафъ гора фъ *Дрейница*.
Я да ми види, що да види,
Малки са моми заспали,
Заспали моми задремали,
Малки моми, малки *Дройди*,
Дрейни ми вейки ни секатъ.
Буди ги *Вейница*, да ги буди,

Я ти ми са ни будетъ!
Дуръ ми са Вейница сетила,
Та си фафъ селу утиде,
Млада си юнака закара,
Млада юнака млада *Дройда*;
Свири ми *Дройда* съ кавале
Та ми фафъ гора утиде,
Фафъ гора фъ *Дрейница*.
Свири ми Дройда съ кавале
Та ми са моми побудили,
Дремка са моми утдремали;
Качили са на дъро-ту,
Качили са, покачили,
Та ми секатъ дрейни вейки.
Дройда ми свири съ кавале,
Вейница ми сукну вие
Та си моми умала,
Умала моми замала,
Та си утъ дъру паднали,
Паднали моми утъ дъру,
Утъ дъру на вейки,—
На уста хми златна пеница,
Съсъ пеница вейки златили;
Вейница ми вейки събира,
Събира вейки фъ *чентица*.
Та ми утиде фе Стамболъ града,
Фъ Стамболъ града при царе.
Та си на царе дума говори:
«Царю ле млада везирю,
Ясну са Слънце налютилу,
Налютилу, разедилу,
Чи му курбанъ ни колешъ.

Днесъ му е личенъ-денъ,
Личенъ-день *Греювъ-день*,
Я' ти си ми йоще спиешъ!
Язъ ти, царю, ни давамъ,
Ни ти давамъ *дрейни* вейки,
Да си лечишъ млади юнаци,
'Млади юнаци, малки моми;
Болни са юнаци болнити!
Що си ми, царю, думашъ,
Що си ми, царю, говоришъ»
Царе хи вели ютговори:
«*Вейница* стара *Дройда*,
Йот' ми са Слънце налютилу,
Налютилу, разедилу.
Язъ самъ йоще ни зналъ
Чи му е днесъ личенъ-день,
Личенъ-день *Греювъ-день*!
Днесъ му курбанъ коле,
Курбанъ коле деветъ крави,
Деветъ крави, деветъ *слейки*.
Я' ти са мольба моле,
Да ми дадешъ дрейни вейки,
Дрейни вейки лечити,
Да си лече малка мома;
Болна ми мома легнала,
Болна ми малу млогу,
Малу млогу три месеца;
Да си е прате фафъ града,
Да си срука малки моми,
Малки моми песнопольки;
Какъ си курбанъ коле,
Да ми песна пеетъ,

Да ми Сълнце фалетъ;
Чи ми е пратилъ *Жива Юда*,
Жива Юда Самувила.
Пратилъ ми е тука долу,
Тука долу фафъ гора-та,
Фафъ гора-та фъ *Дрейница-та*,
Пърснала си чудна вода,
Чудна вода лечита,
Що си ми Бога пие,
Пие ми Бога пудъ дъру,
Пудъ дъру пудъ *дрена*».
Царе хи дума говори,
Па му *Вейница* ни дава,
Ни му дава *дрейни* вейки,
Дрейни вейки лечити,
Да си лечи малка мома.
Лу ми са качи на потòне,
Та ми флезе фъ сарае
Де ми лежи малка мома.
Та хи дума говори:
«Моме ле малка моме,
Стани ми, моме, стани,
Да си та, моме, виде,
Да си ма, моме, видишъ;
Да си ти виде белу лику,
Що ти е лику посърналу,
Посърналу, поцърнелу».
Вейница дума говори,
Малка си мома ни става!
Душе хи веке прималела,
Душе си Богу придава.
Па ми са *Вейница* сетила,

Златна пеница искарала,
Та хи пеница турила,
Турила хи фафъ уста-та;
Уста хи са позлатили,
Позлатили, посребрили,
Та си утъ потстеле станала,
Та си дума продумала.
На бабайку са люту кани:
«Ахъ ле, тате, бабайку!
Днесъ ми е, тате, личенъ-денъ.
Личенъ-день *Греювъ-день*,
Греювъ-день, тате, *Енювъ-день*.
Ясну ми Слънце играе,
Тенка си сабе вие,
Люта си срела фърле;
Я' ти ми, тате, седишъ,
Курбанъ ми, тате, ни колешъ,
Ясну ми Слънце ни фалишъ,
Ни фалишъ, тате, ни *тинишъ*!
Да си ти, тате, прати,
Да ти прати *дрейни* вейки,
Дрейни вейки лечити,
Да си ми, тате, лечишъ,
Да ми си млада враче;
Да си дигашъ млади юнаци,
Млади юнаци, малки моми;
Да си та фальба фалетъ,
Чи си ми млада враче,
Млада си враче, млада *Дройда*, —
Кат' да си фъ гора седелъ,
На *Дройда* изметъ да си чинилъ:
Да са си кичилъ на дъру,

На дъру на *дрену*,
Да си секалъ *дрейни* вейки,
Дрейни вейки лечити.»

Жена-та кога-то са връщала отъ гора-та въ село-то съсъ бильки-те въ ръки-те, причекували я селените на край село-то, а моми пѣели слѣдоюща-та пѣсна:

ПЕСНА 2.

Завърна са стара *Вейница*,
Завърна са утъ гора-та,
Утъ гора-та утъ *Дрейница*.
Причека е млада царе,
Причека е на поле-ту,
Та й са мольба моли,
Да му даде *дрейни* вейки,
Дрейни вейки лечити,
Да си е млада враче;
Да си лечи млади юнаци,
Млади юнаци, малки моми.
Я' му Вейница ни дума,
Ни дума, ни говори,
Лу ми са разедила,
Разедила, налютила;
Ни му *дума дрейни* вейки,
Дрейни вейки лечити.
Па хи са царе моли!
Та му дума продумала:
«Е, ле, царю, млада кралю,
Слелъ ми си, царю, на поле,
Я' си ни каралъ млада юнака,

Млада юнака, млада *Дройда*,
Да си ми свири съ кавале,
Да си ми свири, да си ми пее,
Да си ма фальба фали,
Я'ми си самъ на поле!
Дрейни ти вейки ни давамъ,
Ни ми си млада враче!
Давамъ си вейки на моми,
Малки ми моми, малки *Дройди*, —
Ша ми идатъ фафъ гора-та,
Да ми седетъ фъ пещере-та,
На стара *Дройда* изметъ да чинатъ
Малу млогу три години, —
Та си лечетъ млади юнаци,
Млади юнаци, малки моми».
Спусна са царе утиде си,
Утиде си фафъ сарае,
Та си тера млада юнака.
Млада юнака, млада *Дройда*.
Та закара млада юнака,
Млада юнака свирелжие,
Свирелжие, кавалжие,
Та ми слезе на поле-ту.
Юнакъ ми съ кавале свири,
Малка мома песна пее.
Вейница ми каилъ станала.
Та искара *дрейни* вейки,
Та ги на царе дава.
Я' си му заръчева,
Заръчева, поръчева,
Дуръ си курбанъ ни коле,
Да си прави Личенъ-день,

Личенъ-день *Греювг-день*,
Да ни лечи млади юнаци,
Млади юнаци, малки моми;
Чи са Слънце налютилу,
Налютилу, разедилу.
Та си веке ни играе.
Ни си вие тенка сабе,
Ни си фърле люта срела;
Ни ми слева *Жива Юда*,
Жива Юда Самувила,
Ни ми слева фафъ гора-та,
Фафъ гора-та фъ *Дрейница-ти*,
Ни си пърска чудна вода,
Чудна вода и лечита,
Ни е пърска на дъро-ту,
На дъро-ту на дрену-ту.

Като я причекували селени-те и тия на сѣкой единъ давала отъ бильки-те, кои-то набирала въ гора-та и съ кои-то да си лекуватъ болести-те, кметъ-тъ закалалъ курбанъ деветъ кукошки; въ това врѣмя едно момче свирило а моми пѣели слѣдоюща-та пѣсна:

ПЕСНА 3.

Млада ми царе слезе,
Слезе ми царе на дори,
Та ми чека, причека,
Причека ми царе стара *Вейнница*.
Та хи са мольба моли,

Да му даде *дрейни* вейки,
Дрейни вейки лечити,
Да си лечи млади юнаци,
Млади юнаци, малки моми.
Даде му бильки, подаде.
Я' му е *Вейница* заръчела,
Заръчела, поръчела,
Да си лечба ни лечи
Дуръ си курбанъ ни коле,
Ясну Слънце да фали.
Сече си царе курбанъ, коле,
Курбанъ коле деветъ крави,
Деветъ крави, деветъ *слейки*,
Курбанъ коле на ясну Слънце,
Та си гу фальба фали,
Та му дума говори:
«Слънце ле, ясну Слънце,
Днести еъ личенъ-день,
Личенъ-денъ *Греювъ-день*,
Греювъ-день Енювъ-день!
Та си ми Слънце играешъ,
Тенка си сабе виешъ,
Люта си срела фърлешъ.
Я ти са, Слънце, моле,
Какъ ти курбанъ коле,
Да самъ млада враче;
Да си лекувамъ млади юнаци,
Млади юнаци, малки моми.
Па ду година да играешъ,
Да играешъ съ тенка сабе,
Съ тенка сабе, съ люта срела;
Да си слезе *Жива Юда*,

Жива Юда Самувила,
Да си слезе фафъ гора-та,
Фафъ гора-та фъ *Златица-та*,
Да си точи чудна вода,
Чудна вода и лечита,
Бога да си служи.
Па да слезе фъ *Дрейница-та*,
Да си пърска чудна вода;
Да са качетъ малки моми,
Малки моми, малки *Дройди*,
Да са качетъ на дъро-ту,
Да ми секатъ *дрейни* вейки,
Да ги даватъ на *Вейница*;
Да ми дойде фафъ сарае,
Па да си ма дарба дарува,
Чи на земе самъ млада враче;
Кой ми дойде фафъ сарае,
Лекувамъ гу и *врачевамъ*.
Ай ле ми, Слънце, ай ле!
Заиграй, Слънце, поиграй,
Играй ми, Слънце, на небе
Ду де си йоще ни изгрелу,
Ду де си йоще ни блесналу;
Завий си тенка сабе!
Фърлей си люта срела!
Ду година ти курбанъ коле,
Курбанъ ти коле деветъ крави,
Деветъ крави, деветъ *слейки*.»

Слѣдоюща-та пѣсна моми испѣвали зима-та когато са събирали на седенки да предатъ или друга нѣкоя работа да вършетъ.

ПЕСНА 1.

Боже ле Коледе,
Роди са, Боже, на земе.
Слела ми Злата Майка,
Слела ми майка утъ небе,
Та си та, Боже, зачнала.
Каилъ си, Боже, станалъ,
Да са земе ни *труне*;
Лу да са, Боже, родишъ,
Да утемнешъ млади юнаци,
Млади юнаци, малки моми,
Да ги утемнешъ утъ неволе,
Чи ти гюнефъ сторили.
Малки са моми на кладнецъ,
На кладнецъ на Дунавъ,
Студна си вода точетъ,
Съсъ юнаци са глума глуметъ.
Роди са, Боже, на земе
Малку ми дете, млада Бога;
Расталъ си веке порасналъ.
Та са пу земе шеташъ,
Съсъ тебе млада Дефа,
Съсъ тебе деветъ Юди,
Деветъ Юди Самувили;
Белу ти лику блесналу,
Блесналу ти ясну слънце,
Блесналу ти, грейналу;
Коса ти са позлатила,
Бела ти са брада посребрила.

Песна ти Юди запели,
Млада е *Дефа* думалъ,
Думалъ е *Дефа* говорилъ,
Чи си носи ***ясна*** книга,
Ясна книга позлатена,
Фафъ книга *ясна* песна:
«Кола ми, коледа,
Коледа ми *Дефне*,
Дефне, *Превита*,
Превита, *Арита*,
Арита, *Денита*,
Денита, *Апита*.
Дере мини на *гуру*,
На гуру на *идру*;
Золина ти дъру,
Дъру ти *укиса*;
Жива ми *Дефа*,
Жива ми *Юда*,
Зорна й *краска*,
Краска й на *рука*,
Служита тебе идруту,
Идруту абросу;
Раитъ ти лику,
Лику ти *пирну*,
Пирну ти лику *жарну*.
Узрелъ ми *Вишну*,
Узрелъ ми на земе,
На земе на поле;
Три *су арни* на Дунавъ,
На Дунавъ на *идру*,
Три *су арни*, три су *афици*,
Ела са глума глуметъ.

Вишну са *осенъ уярилъ*,
Златну му лику жлетналу!
Сиву си дума продумалъ:
«Сиву ле, Сиве,
Златенъ ти *каменъ* на ръка,
Златенъ ти каменъ, златна грома;
Я' си ми каменъ подай,
Да гу на земе *метна*,
На земе на Дунавъ,
Три си арни да *потрена*,
Три си *арни*, три си *афици*;
Иоще си силе *Сура Ламици*
Да ми на поле слезе,
Да си ми поле потрене,
Дуръ да си поле посъхне.»
Сива ми каилъ станалъ.
Дава му каменъ подава,
Каменъ му дава, грома;
Иоще гу Вишну ни фърлилъ,
Ти си, Коледа, на гуру,
Висналъ си *висе* на дъру
Та ми са качишъ на небе.
Дума си, Боже, продумалъ:
«Вишну ле братку,
Братку ле Славу,
Що са си *осенъ уярилъ*?
Златенъ ти каменъ на ръка,
Златенъ ти каменъ, златна грома,
Да си гу *метнешъ* на Дунавъ
Три си арни да потренешъ,
Три си арни, три си ацифи;
Я' да си каменъ метнешъ,

Земе си Вишну потреналъ!
И язъ каилъ ни ставамъ.
Бива ли, Вишну, ни бива,
Да си слезе на земе,
Да си седна фафъ гора,
Фафъ гора пудъ дъру.
Я да слезе Злата Майка,
Да ма роди малку дете,
Малку дете, млада Бога,
Да си раста, да порасна.
Да са пу земе шетамъ,
Да си уче арни,
Арни още афици,
Да ти гюнефъ ни чинатъ.
Поболе, Боже, да слеза на земе,
Да слеза, Боже, да са роде,
Та не земе да *трунешъ*!»
Спусна си Вишну златенъ камень,
Златенъ каменъ, златна грома.
Та си каилъ стана,
Да ни фърли камень на земе, —
Я' на Коледа изимъ дава,
Да са роди на земе.
Та ми Коледа слезе,
Слезе ми фафъ гора,
Седна ми пудъ дъру.
Три дни ми ни поминали,
Злата си Майка слезе.
Жива хи Юда чеше подаде,
Пие ми майка вода,
Та си та, Боже, зачева.
Сега та, Боже, родила,

Родила та малку дете.
Малку дете млада Бога;
Расналъ си, Боже, порасналъ.
Хаде сега на земе,
На земе на поле;
Хаде сега фафъ града,
Фафъ града на Дунавъ,
Да ми учишъ арни,
Арни още афици,
Да са глума ни глуметъ,
Да си гюнефъ ни праветъ.
Деветъ си Юди фъркнали,
Фъркнали Юди, побегнали;
Млада ти Дефа книга подаде,
Та си фъркна на небе.
Ти са си, Боже, шеталъ
Пу земе, пу поле,
Пу поле, фафъ града.
Ясна ти книга на ръка,
Та си училъ арни,
Арни, Боже, афици,
Та хми си думалъ говорилъ:
«*Арни юни, афици*,
Нине сте *граснали*,
Вишну сте граснали!
Вишну са *осенъ уярилъ*
Да си земе *затруне*!
На ръка му златенъ каменъ,
Златенъ каменъ, златна грома;
Хаде веке каменъ да фърли
Да си земе *потруне*;
Па да си прати Сура Ламица

Да си на поле слезе,
Да си поле присъхне,
Да си седби погибне,
Седби бели пшеници;
Язъ му са мольба молехъ,
Да си каменъ ни фърле.
Чи самъ каилъ станалъ,
Да са роде на земе,
Да са роде малку дете,
Малку дете, млада Бога.
Сега самъ веке на земе,
На земе, на поле,
Та са фафъ града шетамъ.
Кой си на мене верува,
Да ми целуе ясна книга,
Лику му блесналу
Кат' ми е ясну слънце;
Я му душе на небе
Кат си е ясна звезда,
Ясна звезда ясна зора.»
Училъ си, Боже, пу земе,
Училъ си, Боже, арни,
Арни, Боже, афици;
На тебе, Боже, верували,
Ясна ти книга цалунали;
Та хми е лику грейналу,
Грейналу хми блесналу
Кат' ми е ясну слънце,
Кат' си ми грее на небе.
Богъ да гу бие Харапска-та крале,
Харапска-та крале, Църна Харапине;
Какъ ми седи фъ сарае,

Хаберъ му фъ сарае утиде,
Чи са си, Боже, родилъ,
На небе *ясна Бога*,
На земе млада царе;
Та са шеташъ пу земе-та
Та си учишъ млади арни,
Млади арни, афици,
Да си фафъ града ни фодетъ,
Фафъ града фъ сарае,
Изметъ да му ни чинатъ.
Пратилъ си трима войводи,
Де си та, Боже, намератъ,
Да ти секатъ златна глава;
Йоще са, Боже, шеташъ.
Сички си веке верували,
Ясна ти книга цалунали.
На поле са облаци спуснали,
Та си та, Боже, закрили
Дуръ си земе прошеталъ;
Та си на небе фъркналъ.
Фальба та, Боже, фалиме!
Да си ни дойде на земе,
На земе на поле,
Вишну са Бога разедилъ,
Разедилъ са, налютилъ;
Златенъ си каменъ фърлилъ,
Златенъ каменъ, златна грома,
Та си земе потруналъ;
Пратилъ си Сура Ламица.
Пратилъ Ламица на поле,
Де ми са седби сели,
Та си седби погибнала;

Ни сме, Боже, устанали;
Ни сме, Боже, на седенки,
Ни сме прели, ни сме ткали.
Сега сме, Боже, на седенки,
Та си ни наумъ дойде,
Чи са си, Боже, родилъ,
Та си та фальба фалиме,
Песна ти, Боже, пееме.
Сега, Боже, ду *Колада*,
Ду Колада, ду *Коледовъ-день*,
Курбанъ ти юнаци колетъ,
Курбанъ ти колетъ деветъ ювна,
Та са гозба гостетъ;
Малки са моми събиратъ.
Ясенъ си *йоганъ* валетъ,
Ясна ти *бъдница* гответъ;
Стару ми деду на йогнище,
На йогнище на трапеза;
Златна му тоега на трапеза,
Та си гони малки деца
Дуръ да са зора зададе,
Съсъ зора ясну слънце, —
Съсъ слънце ти личенъ-день,
Личенъ-день Колвдовъ-денъ.
Малки деца коледуватъ.
Малки моми на хору-ту,
Малки ми моми играетъ,
Съсъ песна та, Боже, фалетъ.
Слелъ си, Боже, на земе-та,
Родилъ са си малку дете,
Малку дете, млада Бога.

Кога-то на Колада играели хоро пѣяли слѣдоюща-та пѣсна:

ПЕСНА 2.

Бога слезалъ утъ небе-ту,
Бога слезалъ фафъ гора-та,
Седналъ Бога пудъ дъро-ту,
Пудъ дъро-ту на чешма-та.
Та ми са чудумъ чуди,
Да седи ми фафъ гора-та,
Да седи ми, да ни седи;
Илъ да слезе на поле-ту,
На поле-ту на белъ Дунавъ,
Де ми са малки моми.
Точетъ ми студна вода,
Я' на юнаци ми подаватъ,
Та ми юнаци пиетъ,
Съсъ моми са глума глуметъ,
Та на Бога гюнефъ сторили.
Коледа ми са Бога чуди,
Чуди ми са три нидели;
Па на поле ни слева,
Лу ми седи пудъ дъро-ту.
Я си дойде Жива Юда,
Жива Юда Самувила,
Та му дума и говори:
«Боже ле, Боже Коледе,
Доста са, Боже, чудишъ!
Фъркни си, Боже, на небе.
Вишну са Бога налютилъ,

Налютилъ, разедилъ
Сура Ламица испусналъ,
Да е прати на поле-ту,
Де ми са седби сели,
Да си седби погибне,
Да са пшеница ни роди;
Да ми плачетъ малки деца
Чи си леба ни едатъ,
Чи си вину ни пиетъ;
Сура Ламица испусналъ,
Я' ми са йоще чуди.
Тебе си, Боже, чека,
Да та пита, да та праши,
Дал си каилъ ставашъ,
Да испусне *Сура Ламица*».
Чуе ми Коледа Бога;
Та ми веке ни седи,
Лу си фъркна на небе-ту.
Пита гу *Вишну* праши:
«Коледа ле, Коледа,
Малки моми на белъ Дунавъ,
На белъ Дунавъ вода точетъ;
На белъ Дунавъ млади юнаци,
Та хми вода подаватъ,
Та ги служба служетъ,
На мене гюнефъ чинатъ.
Та самъ пусналъ Сура Ламица,
Да е прате на поле-ту,
На поле-ту на седби-те,
Да погибне пшеници-те.
Ставашъ ли, Боже, каилъ,
Ставашъ ли 'ли ни ставашъ?

Па си та, Боже, питамъ,
Да са, Боже, ни лютишъ».
Я' му Коледа ютговори:
«Сега ми е личенъ-день,
Личенъ-день *Коледовъ-день*,
Та си каилъ ни ставамъ,
Да си пратишъ Сура Ламица
Да погибне пшеници-те,
Пшеници-те и седби-те.
Поболе каилъ ставамъ,
Да ма роди Злата Майка,
Да ма роди на земе-та.
Да си уче юнаци-те,
Юнаци-те и моми-те,
Да ги уче, да ги научє,
Тебе веке гюнефъ да ни чинатъ,
Да са съсъ моми ни глуметъ.
Бива ли, Боже, ни бива?»
Кат' си каилъ ставашъ,
И язъ веке що да праве!
Пусналъ самъ Сура Ламица,
Я' си е пакъ заключемъ,
Да си веке ни излезе,
Да си на поле ни слезе.
Злата е Майка фафъ гора,
Фафъ гора пудъ дъру.
Точила Юда наточила,
Наточила вода утъ кладнецъ,
Та си е майка служила,
Пила ми йоще ни пила
Та си Бога зачнала,
Та си Бога родила.

Пада му вутре личенъ-день,
Личенъ-денъ Коледовъ-день,
Та ми са Бога ражда.
Бутре ми рану малки деца,
Малки ми деца коледуватъ;
Царе ги дарба дарува,
Дарува ги *ясни бленици*,
Ясни бленици, *рехици*,
Рехици йоще кравнаци.

На Колада кога-то коледували дѣца-та моми върве-ли съсъ тяхъ и пѣели слѣдоюща-та пѣсна:

ПЕСНА 3.

Коледа ле, Коледа,
Личенъ ти денъ, Коледа!
Ни си слелъ на земе-та,
Я' ми си на небе-ту.
Слела ми Злата Майка
Тука ми долу фафъ гора-та,
Седнала ми пудъ дъро-ту,
Де ми тече ду белъ кладнецъ.
Та ми седи злата майка,
Та са чудумъ чуди
Какъ да си Бога роди,
Да гу роди малку дете,
Малку дете, млада Бога.
Де си дойде Жива Юда,
Жива Юда Самувила,

Та си наточи студна вода,
Та си служи Злата Майка,
Я' хи нищу ни говори;
Пила вода, напила са,
Зачнала ми Коледа Бóга,
Зачнала ми, затруднела.
Па си флезе фъ пещере-та.
Замъчи са, забахта са,
Та си роди малку дете,
Малку дете, млада Бога.
Коса му е позлатена,
Ясна му книга на ръка-та,
Утъ книга слънце грее,
Слънце грее, месечина.
Сама майка фъ пещере-та,
Та ми плаче и ми вика.
Де си дойде Жива Юда,
Жива Юда Самувила,
Та си кара малки деца,
Та на майка коледуватъ:
«Коледа ле, Коледа,
Роди са на земе-та
Малку дете, млада Бога,
Та си земе утемналъ.
Хаде, дете, да пораснешъ,
Да са шеташъ пу земета,
Да си учишъ млади юнаци,
Млади юнаци, малки моми,
Гюнефъ веке да ни чинатъ;
Да ни фодетъ на белъ Дунавъ,
Да ни фодетъ, вода да ни точетъ,
Да ни служетъ млади юнаци;

Тебе си, Боже, верувать,
Цалунать ти *ясна книга.*
Богъ да бие *Църна Харапина*,
Чи та гони низъ поле-ту
Да ти сече руса глава.
Я' ти ми си фафъ гора;
Седишъ, Боже, пудъ дъро-ту,
Дуръ да дойде *Мора Юда*,
Да му флезе фафъ сарае,
Да му сече руса глава.
Па си, Боже, на поле-ту,
Та са шеташъ пу земе-та;
Пу земе ти доста фала!
Я, ти мале, *Злата Мале*,
Дарба на, мале, дарувай,
Чи ти сме, мале, *коледували*
Съсъ песна съ *коледни*;
Фафъ града та фальба фалиме,
Коледуваме утъ къща на къща».
Злата хи са майка нажелилу,
Нажелилу, натъжилу,
Чи хи нищу фъ пещере-та,
Да си дарува малки деца.
«Мълчи мале, ним' ми плачи,
Ним' ми плачи, ним' ми викай!
Бога ма, мале, пратилъ,
Дарувамъ си малки деца».
Жива Юда ги дарува,
Дарува ги *ясни бленици*,
Ясни бленици, *рехици*,
Рехици и кравнаци.
Утъ тога си Коледа устаналъ.

Хай ни, хай ни, Бога са родилъ!
Лу кой на дарба дарува,
Бога му фафъ къщи,
Фафъ къщи на йогнище,
Та му вали ясенъ йогань;
Та му седи на трапеза,
На трапеза на вечере.
На нива му пълни класе!
На лозе-ту белу грозде!

Пѣсна коя-то пѣели кога-то готвили бъдникъ-тъ и чакали Коледовъ-день.

ПЕСНА 4.

(Отъ другио певецъ).

Кола ми *Коледа*,
Коледа ми *Асухна*,
Асухна ми *Дефна*,
Дефна и *Узара*,
Узара и *Ртава*.
Коледа ми на небе,
На небе *уфъ* сарае,
Седи ми малу млогу,
Малу млогу ду година.
Сега веке тука долу,
Тука дслу на земе-та.
На земе-та трима крале:
Първа Крале *Укарана*,
Друга Крале *Асирита*,
Асирита и *Харапска*,

Събрали са уфъ града гулема,
Уфъ града гулема уфъ *Билита*.
Заправили личенъ-денъ,
Личенъ-день Коледовъ-день.
Трима крале у гора-та,
Чи ми ловетъ дребна лова,
Дребна лова и *канити*;
Афъ сарае стара Юда,
Стара Юда Самодива,
Чи си готви Колевъ-бъдникъ,
Колевъ бъдникъ и Коледникъ.
Летнали ми ду три Юди,
Ду три Юди Самодиви,
Летнали ми афъ сарае:
Първа Юда *Марга Самодива*,
Друга Юда *Кале Самодива*,
Кале Самодива *Мазата Юда*,
Дет' ми пее ясна песна,
Глазумъ глазни на небе-ту.
Претнали си бели ръки,
Претнали си, запретнали,—
Стара ми Юда готви,
Готви ми Колевъ бъдникъ.
Три ми са Юди запели,
Запели ми Колна песна,
Колна ми *песна Коледна*,
Чи ми трапеза слагали,
Златна ми трапеза *золита*:
«Боже ле, Боже,
Боже ле *Кола*,
Кола ми Коледа,
Коледа ми *Дефни*,

Дефна ми *Урита*,
Урита ми *Химна*,
Химна ми *Ясна*!
Ти ми си, Боже, милна,
Милна ми си доста *сърдна*,
Чи си, Боже, *урвиталъ*,
Та та майка роди,
Роди та майка на земе —
Малку си дете млада Бога.
Сита си земе шеталъ,
Сита си земе утемналъ;
Църна си *змее* изгонилъ,
Църна змее църна *кличе*.
Утъ тога е хадетъ устаналъ,
Та ти е личенъ-день,
Личенъ-день Коледовъ-денъ;
Стара майка бъдникъ готви,
Бъдникъ ти Коледникъ.
Трима царе у сарае,
На трапеза ни седнали,
Чи си та йоще чекатъ,
Да ми, Боже, седнешъ,
Да ми седнешъ на трапеза;
Да искарашъ *ясна книга*,
Да ти чуетъ *ясна песна*,
Чи си слезе на земе-та,
Да си учишъ трима царе,
Гюнефъ да ни чинатъ,
Тебе Бога да ни лютетъ.
Айде, Боже, айде,
Айде, Боже, слези,
Слези, Боже, на земе-та,

На земе-та у гора-та,
У гора-та у *Калита*,
Де ти е *Злата майка*.
Злата майка пудъ дъро-ту,
Пудъ дъро-ту пудъ *димита*,
Тебе си, Боже, чека,
Да ти кършне *дима клана*;
Клана ти у ръка-та,
Чи да видетъ трима царе,
Да ни ми са уплашили, —
Асъ клана ми на трапеза,
Та ми гонишъ църна змее,
Църна змее църна кличе,
И съсъ змее ду три Юди,
Ду три Юди Самодиви;
Църни са Юди уцърни,
Три са Юди и три сесри,
Лу да дойдатъ афъ сарае,
Лу да седнатъ на трапеза,
Сарае са запустили!
Ни е личенъ-день,
Личенъ-денъ *Дринъ-день*,
Чи си поле исъхналу».
Какъ си пели малки моми,
Излезе ми стара майка,
И съсъ майка трима крале,
Пременили са наредили,
У ръка хми златна тояга,
Станали ми застанали,
Застанали на трапеза,
Я ми йоще ни седнали.
Съсъ бъдникъ-е стара майка,

Съсъ бъдникъ и коледникъ,
Турнала ми на трапеза;
Чи да ми Бога дойде
Да ми седне на трапеза,
Съсъ клана димита
Да си гони ду три Юди,
Ду три Юди Самодиви,
Църни ми Юди уцърни,
И съсъ Юди църна змее,
Църна змее църна кличе.
Бъдникъ ми на трапеза.
Я ми Юда запела:
«Боже ле, Боже,
Боже ле Коледа!
Снимни нине у гура,
У гура пудъ *дима*;
Ужида та Злата Мати,
Чи ти дава *дима клана*,
Служба та служи *бела абрита*,
Бела абрита *никатна*;
Какъ ти дава златна чеше,
Да си чеше ни уставишъ,
Я съсъ чеше на трапеза,
Да ми служишь трима крале,—
Служба ти абрита,
Абрита никатна:
Да са живи, да са зрави
Сега малу ду година,
Ду година ду Коледовъ-день».
Пела ми стара майка,
Пела ми ни испела,
Чи ми иде църна змее,

Църна змее църна кличе,
И съсъ змее ду три Юди,
Ду три Юди Самодиви,
Църни ми Юди уцърни.
Йоще ми на трапеза ни седнали,
Зададе са млада Бога,
На глава му дима клана,
У рька му златна чеше.
Какъ видели ду три Юди,
Заплакали завикали:
Ой Боже ле, мили Боже!
Бабайку на, Боже, пратилъ,
Тука, Боже, афъ сарае,
Трима крале гюнефъ сторили,
Та са тебе налютили;
Злиту хми лету уцърну!
Я ти, Боже, идешъ
Да имъ седнешъ на трапеза
Ти си думалъ на бабайку,
На бабайку на злита Бога».
Думалъ самъ, Юди, продумалъ,
Чи са самъ доста налютилъ.
Туку ма са саидисали,
Афъ сарае хми личенъ-день,
Личенъ-день Коледовъ-день;
Стара е майка готвила,
Готвила е Колевъ бъдникъ,
Та ми трапеза турила,
Песна ми испела.
Хаде вие у гора-та,
У гора-та у тимна-та,
У *тимна-та* у *зандана*,—

Чи си иде *Бела Юда.*
Бела Юда Самодива,
Да ни ва у сарае уварн,
Чи ва съсъ срела усрелила.
Рече йоще ни утрече,
Летнали ми ду три Юди
И съсъ Юди църна змее,
Църна змее църна кличе.
Де си иде Бела Юда,
Бела Юда Самодива,
Съсъ *дремица* на ръка-та,
Седнала ми на трапеза.
Та си служи трима крале,
Служба й бела абрита,
Бела абрита никатна,
Та хми дума и говори:
«Ду година на поле-ту
Ша ми жнее бела пшеница,
Бела пшеница, белу просу;
Та ша месетъ малки моми,
Ша ми месетъ чисти пити,
Чисти пити и кулаци,
Да подаватъ на юнаци, —
Чи си е личенъ-денъ,
Личенъ-день *Дринъ-денъ*».

Слѣдоющи-те пѣсни са добавиха отъ Исиинъ отъ село Лъжена 65 г. старъ докара го Шерифъ Пеливановъ. 1876 25—30 Априлия.

Пѣсни за лѣто-то 13	Стиха	2065
Пѣсни за Гергювъ-день 6	»	1120
Пѣсни за лестовица-та 5	»	61
Пѣсни за Енювъ-денъ 3	»	475
Пѣсни за Коледовъ-денъ 3	»	440
Всичко	»	4715

ПРИТУРКА

II.

Слѣдоющи-те пѣсни са добавиха въ темница-та *Демиръ-Хисарка* на 8 януария 1880 г. отъ нѣкого си Мехметъ Ш..... отъ село фъргово Неврокопско, който като дохождалъ съ други още за жумая-та на пазаръ соблекли съ други-те нѣколко Власи Кираджии, и за това са затвори 10 деня, и като не можеха Власи-те да докаратъ свидѣтелие, испуснаха го.

Пролеть-та въ село-то хми едно врѣмя събирали са момчета и моми и като пѣяли слѣдоюща-та пѣсна утивали въ гора-та и набирали китки.

ПЕСНА 1.

Зимледелъ ми иде,
Иде ми, да дойде,
Зимледелъ е *заравиелъ*,
Утъ *урана* афъ гора-та.
На глава му ясну слънце,
На раму му ясна звезда,

Ясна звезда сейнита,
Сейнита и зорита;
На ръка му на десна,
На десна му *златна укита*,
Афъ укита бела китка;
На лева му ръка,
На лева му *ясна пирчина*,
Ясна пирчина *златна кожина*,
Златна кожина *златни ширини*;
Писалъ ги написалъ
Бога ми на небе-ту,
Ясна ми Бога Летна,
Та си юнакъ дарувалъ, —
Да си слезе на земе-та,
Да си пее афъ гора-та.
Рукналъ са подрукналъ:
«Е, бре' луди млади,
Луди млади се юнаци,
Луди млади мали моми,
Мали моми млади дефи!
Лу де да сте тука да сте.
Ним' сте веке у града,
У града у селу,
У селу *уфъ иже*,
Доста веке у *спритецъ*!
Хаде веке у гора-та,
У гора-та у *Белица*,
Де ми е Бога сарае градилъ.
На дори му бахче-ту,
Афъ бахче-ту златни китки,
На китки ми пиле лета
Та ми ясну пее:

«Дойде лету и пролету!
Хаде, деду, хаде,
Хаде веке на небе-ту,
Ша ми грейне ясну слънце,
Да та слънце ни увари».
Старъ ми деду афъ гора-та,
Та си фъркна на небе-ту,
Ни е веке на земе-та;
Летналъ ми фъркналъ,
Чи е зима поминала».
Чули ми луди млади,
Луди млади, мали моми.
Пременили са наредили,
Приметнали златна махрама,
Какъ си мета млада булка,
У ръка хми златна тоега, —
Навървили низъ поле-ту,
Стигнали ми у гора-та,
У гора-та у *Белица*.
Я си юнакъ ни намерили;
Намерили стару деду,
Стару деду съ бела брада.
Налюти са разеди са,
Спусна си бели ръки,
Та си махна низъ поле-ту.
Задули ми ветрове-те,
Ветрове-те фуртуни-те,
Афъ гора-та люта зима,
Поле ми побелелу.
Заплакали луди млади,
Заплакали, завикали,
Утмалъ душе приговорили:

«*Афлене* ми *Бифне*,
Суръ си мамилъ,
Суръ си лъгалъ!
Флана ми на висе,
На висе на небе;
Зимна ми афъ гора,
Афъ гора и на поле
Думти авлежина,
Авлежина акипа».
Речь-та ни утрекли,
Ясну ми слънце грейна.
Зимледелъ ми у гора,
Та хми вели ютговори:
«Еле вие луди млади,
Луди млади, мали моми.
Разеди са Летна Бога,
Разеди са, налюти са,
Чи ни дойде стара кмета,
Стара кмета съ бела брада,
Курбанъ да си коле,
Бога да си фали,
Чи е зима поминала».
Рече юнакъ ни утрече,
И си флезе афъ сарае,
Афъ сарае афъ бахче-ту,
Та си бере бели китки,
Бели китки и цървени,
Дарба си дарилъ мали моми
Па са моми на поле-ту,
На поле-ту у селу-ту.

Кога са врьщали отъ гора-та носили въ ръки-те си разни цвете и пѣели.

ПЕСНА 2.

Е, ти Кмета, стара кмета,
Доста си афъ къщи!
Я ми слези на полету,
Чи та дарба даруваме,
Тешка дарба утъ небе-ту,
Утъ небе-ту и утъ Бога.
Зимледелъ ти пратилъ
Бели китки и цървени.
Туку ти са налютилъ.
Тешка зима поминала,
Та са лету зададе,
Лету и пролету.
Я ти Бога ни си фалилъ,
Ясна Бога и Летина,
Чи йотключи зандане-те,
Да заключи ветрове-те,
Ветрове-те, фуртуни-те;
Я искара ясну слънце—
Та му тимбихъ чинилъ,
Да си грейне на земе-та,
На земе-та, на поле-ту.
Бре излези стара кмета,
Да си идешъ у гора-та,
У гора-та у *Белица*,
Курбанъ да си колешъ.
Чи са Бога налютилъ;

Па си пратилъ стару деду,
Та си вие бела снега,
Люта зима наземе-та;
Юнакъ са налютилъ —
Ни ни даде златна тоега,
Да си гонимъ стару деду,
И съсъ деду люта зима.

Като испѣвали горна-та пѣсна, давали на сѣкого отъ цвете-то, а найстария въ село-то хващалъ три църни кукошки, кои-то давалъ само на моми-те; тие като ги зевали утивали на край село-то подъ едно дьрво, кадѣ-то предъ да изгрея слънце-то закалали кукошки-те курбанъ на Бога и пѣели слѣдоюща-та пѣсна.

ПЕСНА 3.

Боже ле, мили Боже,
Боже ле, Летна ле!
Тое сесра милна *Мага*
Застигнала, пристигнала
Двашъ са засмела,
Тришъ са налютила;
Чи та кмета ни саидисалъ,
Та ти курбанъ ни колелъ,
Да си та фальба фали,
Чи заключи ветрове-те,
Ветрове-те, фуртуни-те,
Та изгрева ясну слънце;
Прогонилъ си люта зима,
Люта зима снегувита.

Дусети са стара кмета,
Та ти курбанъ коле,
Коле ти ду три *пуйки*,
Църни пуйки позлатени.
Айде, Боже, айде,
Зимледелъ на земе.
Стару деду на небе.
Иди си зима иди си,
Чи си дойде лету пролету;
Никнали са бели китки,
Бели китки и цървени,
Желта ми китка *минзаферецъ*.
Хутри сими у дъбита,
Чинзиръ пее на поле-ту—
Лу се ми званти,
Какъ ми званти ясенъ гусликъ
Тютюръ, тютюръ у гора,
Звенти яни у дрида.
Дрида ми на стола,
Златенъ кърстецъ припасала,
Златна коса испуснала,
Златна пена на уста-та,
Та си вели ютговори:
«Е, ти кмета стара кмета,
Курбанъ колешъ на земе-та,
Курбанъ иде на небе-ту—
Църни пуйки афъ бахче-ту.
Какъ ги гледа Летна Бога
Ютрумъ рану афъ сарае;
На ръка му дребни ключе,
Йотключе си сарае-те,

Та изгрева ясну слънце,
Та е лету на поле-ту.

Орпю са жени за мома Врида дъщеря на Юдна краля.

ПЕСНА 1.

«Орпю ле мили сину,
Орпю ле бане ле.
Дума му мийка говори:
«Днесъ беше, сину, афъ гора,
Афъ гора, сину, на планина,
Дребна си лова ловилъ,
Чи си иде личенъ-день,
Личенъ-денъ *Банинъ-денъ*,
Да си ти майка готви
Вечере, сину, силенъ ти бъдникъ.
Йоще ти, сину, ни излезе,
Темна са мъгла спусна,
Ситна ми роса зароси,
Афъ къщи ми, сину, тряснa,
Тряснa ми, сину, гръмна.
Я да виде, що да виде.
Стара са *Друда* зададе,
Стара ми Друда утъ гора,
Гора ми *Дрида*,
Златна си дреха метнала,
Златни си коси спуснала,
Та ми дума говори,
Друдну ми *дума дъбну*:
«*Орпюмъ ди нинъ у язби*,
У язби *собою*;

Слугалъ е *тебе*,
Дивичумъ тебе ситилъ
Двисте веке *лета*.
Доста веке у язби!
Доста веке собою!
Ача е *юненъ суренъ*,
Нине ми *суренъ друденъ*».
Рече ми Друда ни утрече,
Мене са смехъ насмелу,
Чи си *друдну ни думамъ*.
Та са Друда налютила,
Налютила, разедила,
Писна ми гласумъ заплака.
Трими Юди застигнали,
Три ми Юди Самувили,
Тие ми думатъ говоретъ:
«Мале ле, стара мале,
Ти си ми *друдну ни думашъ*?
Стара ти Друда дума,
Дума ти Друда говори,
Чи си е Бога пратилъ,
Пратилъ е Бога утъ небе.
Доста е Орпю при тебе
Сега малу двасте години.
Да си гу, мале, ни годишъ,
Да си гу, мале, ни женишъ.
Сега веке ду ниделе
Дребна ми лова лови.
Деветъ са Юди спуснали
Бели му ръки вързали,
Та гу афъ гора занели,
Афъ гора, мале, на вишина,

Де ми е *Друдна пещера*,
Де ми е стара Друда.
Друда хи деветъ сестри,
Деветъ хи сестри Юди,
Друди хи сестри Юди.
Юди хи сестри Самувили.
Пели му Юди запели,
Юдна му свирка свирили,
Златна му дреха метнали,
Та ми е друденъ афъ гора
Сега малу три години;
Бога си служба служи,
Па си гу фальба фали,
Чи е юнакъ надъ юнаци.
Хаде ти, мале, да знаешъ:
Сега малу да чекашъ,
Сега малу ду ниделе;
Да си му вечере готвишъ,
Да си ми вечере вечере,
Чи си е *личенъ-денъ*,
Личенъ-денъ Банинъ-денъ.
Дуръ да ми слънце грейне,
Деветъ са Юди спуснали
У тои къщи у дори».
Речь-та още ни утрекли
Па ми са, сину, летнали.
Утъ тога самъ, сину, ни спала,
Дребни си сълзи роне.
Ти ми си, сину, у къщи,
И ти си, сину, *друденъ*!
Къщи ми са запустили!»
Орпю хи дума говори:

«Мале ле, стара мале,
Доста си, мале, плакала,
Плакала, мале, викала!
Дребна самъ лова ловилъ.
Сретумъ ма Юда сретила.
Та ми дума говори:
«Ду сега си, Орпю, афъ гора,
Дребна си лова ловилъ
Та си на майка носишъ;
Утъ сега си веке друденъ.
Тука си, Орпю, афъ гора,
На Бога изметъ чинишъ
Малу млогу три години;
Леташъ ми, Орпю, на висе,
На висе на небе,
Та ми седишъ още малу,
Йоще малу три месеце.
Бога та дарба дарува,
Дарба ти златна свирка;
Та си та Юда учи,
Да си ми, Орпю, свиришъ.
Да си ми, Орпю, пеешъ,
Детъ ми юнакъ ни свирилъ,
Детъ ми юнакъ ни пеелъ.
Чудна е свирка нишенлие;
Какъ си ми свиришъ и пеешъ,
Гора са, Орпю, люле,
Та са пещере уторила,
Искапали катънпи-те.—
Де си е малка мома,
Малка е мома *Врида*,
Врида ми мома *Дода*.

На лику хи ясну слънце,
На груди хи ясна месечина,
Въ скути хи дребни звезди;
Студна ми вода пие
Ясенъ бисеръ ми блюва.
Богъ да гу бие бабайку хи,
Бабайку хи Юдна крале,
Чи е доста касканжие—
Ни е годи, ни е жени.
Чи юнакъ ни намерилъ
Дет' е за нее, спроти нее.
Хаде ти, мале, хаде,
Хаде ти, мале, да зготвишъ
Вечере, мале, бъдникъ—
Утре е личенъ-день,
Личенъ-денъ Банинъ-день;
Чи самъ наетъ сторилъ,
Да самъ у гора друденъ;
Да си на небе летна,
На Бога изметъ да чинамъ,
Чи ми е сърце на свирка.
Белкимъ си либе намере,
Детъ ми е, мале, за лику,
За лику, мале, прилику,—
Нийде самъ мома ни бендисалъ».
Майка му вечере готви,
Вечере му силенъ бъдникъ,
Чи ми е личенъ-день,
Личенъ-денъ Банинъ-денъ.
Седна ми Орпю на вечере,
Та си съсъ майка вечере.
Зорумъ са веке зазорила,

Йоще ми слънце ни грейналу,
Силни ми ветрове задули,
Силни ми ветрове, фуртуни,
Дребна ми роса заросила;
Задали са деветъ Юди,
Деветъ Юди Самувили,
Седнали му на дори.
Писна юнакъ да плаче!
Чи му майка думала,
Та му са нажелилу.
Дуръ са Юди налютили,
Налютили, разедили;
Вързали му бели ръки,
Лепнали му златни криле,
Та гу афъ гора занели—
Йоще ми слънце ни изгрелу
Занели гу афъ пещере.
Пещере ми заключена,
Заключена, закътена,
На порти са катънци-те.
Я що си е наймалка-та,
Гласумъ са подрукна:
«*Оле*, *оле*, *улевина*!
Асремъ та *Котина*,
Друденъ ми *пришеде*.
Рече йоще ни утрече,
Искапали катанци-те,
Златни са порти расторили,
Де ми седи стара друда,
Стара друда съ деветъ сесри,
Деветъ сесри деветъ юди.
Я що си бе наймалка-та,

Развързa му бели ръки,
Та му пее *ясна песна*:
«Бре, юначе, бре, *левене*
Доста си лова ловилъ!
Сега си веке афъ гора,
Афъ гора, афъ пещера,
Друденъ си веке на Бога
Богумъ си служба служишъ
Сега малу три години.
Цура си *сурина*,
Ясна си *яснина*,
Друмна си *друмина*;
Азна ми *бидина*,
Сутрешъ ми *дудина*,
Ахайна ми *хаята*,
Сурумъ дивна удити».
Лу ми песна испела,
Юнакъ са засмелъ.
На лику му ясну слънце,
На десна му ръка златна сабе,
На лева му ръка златна чеше.
Стара Друда ютговори:
«Е ти, сесру Жива Юду,
Жива Юду Самувилу.
Орпю си веке друденъ.
На ръка му златна сабе,
Златна сабе, златна чеше,
Богумъ си служба служи;
Я утъ Бога ни е просту,
Ни е просту, ни е халалъ.
Богъ да бие тое сестра,
Тое сестра *Мора Юда*,

Лютумъ му са заканила
Да му сече руса глава,
Да ни ми е на небе-ту.
Я ми слези тука долу,
Тука долу афъ сарае,
Де си ти е милна брата,
Милна брата *Живна Бога*,
Та си гу служба служи.
Какъ му давашъ златна чеше,
Ду де вода ни е пиелъ,
Да му са мольба молишъ,
Да си пърсне *живи вода*,
Да си пърсне и да ръсне
Тука долу фъ пещере-та,
Служба юнакъ да си служе;
Чи да пие жива вода,
Богъ да бие тое сесра
Ни му сече руса глава.
Живни, Юду, *живни*,
Тулундуле у *Златица*,
Сурна вода у чеше».
Чула ми Юда ни чула,
И си летна на небе-ту,
На небе-ту и при Бога,
И при Бога афъ сарае.
Боже ле, братку ле,
Юнакъ ми афъ пещере,
Юнакъ ми е друденъ.
Я ти са мольба моле,
Какъ си пиешъ жива вода,
Да си пърснешъ и да ръснешъ —
Да си ръснешъ тука долу,

Тука долу фъ пещере-та,
Де си ми е стара Друда.
Юнакъ да си служи;
Богъ да бие мое сесра,
Люту му са заканила
Да му сече руса глава.
Хаде, Юду, хаде у сарае
У сарае на белъ кладнецъ,
Наточи му жива вода,
Чи ми са си доста убавила.
Жива ми Юда на порти,
На порти, на капии.
Богъ да бие *Сура Ламе*,
Чи е порти заптисала,
Седемъ глави и упашки —
Богъ да бие ни си дава
Да си флезе у сарае.
Я си Юда вели ютговори:
«*Тусе буне уара*,
Думияда у хае,
Сетумъ хае удуна,
Ухута жимъ жинева».
Рече йоще ни утрече
И са порти расторили,
Катънци-те искапали,
Та си флезе у сарае.
На кладнецъ ми ни ишла.
Подаде са Злата Майка,
Подаде хи златна чеше,
Та наточи жива вода.
Служба служи милна брата,
Милна брата *Ючна Бога*,

Ючна Бога Сурва Бога,
Сурва Бога и Коледа,
Коледа Бога, *млада Браха*,
Бога си вода пие.
Па си пърсна афъ пещера,
Пърсна ми ръсна
Де си ми е стара Друда —
Та подаде златна чеше,
Та си служи друденъ юнакъ;
Йоще вода ни ми пие,
Коса му са позлатила,
Златумъ му са понизала,
Бисеръ му са унизала.
Що си ми е наймалка-та,
Наймалка-та *Видна Юда*,
Искара си златна сабе—
Съсъ сабе юнакъ да сече,
Сабе маха, сабе са ни вие!
Сабе сече, глава са ни сече!
Йоще му са позлатила.
Ютговори стара Друда:
«Хаде, юнакъ ни умира,
Чи ни иде мора Юда.
Далечь Юда афъ гора».
Орпю ми веке афъ пещере,
Богумъ си служба служи
Сега малу три години.
Юденъ ми веке друденъ,
Па си на поле ни слева.
Стара му Друда пее:
«Юдю ми Друдю,
Хаде ти веке хаде,

Хаде ти на небе,
На небе при Бога.
Апенъ ти *удле*,
Кусумъ ти *жине*,
Аре на *яра*».
Рече ми ни утрече,
Летна си Орпю фъркна
На небе Орпю при Бога.
При Бога Орпю фъ сарае
Сега малу три нидели.
Служба си Бога служи,
Златна му чеше подава
И афъ чеше жива вода,
Бога си вода пие.
Юнакъ си дарба дарува,
Та му дава златна свирка.
Йоще ми свирка ни фаналъ,
Зададе са Юда Самувила;
Учи гу Юда научи гу,
Да си свири, да си пее.
Ни ми е веке друденъ.
Лу си слезе афъ гора-та,
Праву иде афъ пещере.
Пещере ми заключена
Съсъ ключуве съсъ катънци.
Свирна юнакъ да ми свири,
Да ми свири, да ми пее.
Гора ми са люлемъ люле,
Пещере са потреснала,
Искапали катънци-те,
Порти ми са расторили,
Та си флезе афъ пещере.

Ега да види, що да види.
Седнала ми малка мома,
Та ми плаче и вика,
Чи е слънце ни видела
Сега малу три години.
Фтегна юнакъ десна ръка:
«Хаде, моме хаде,
Ти си, моме, за мене,
Ти ми си млада булка».
Тамамъ мома навървила,
Тамамъ веке да излезе,
Исправи са люта змие,
Люта змие съ деветъ глави,
Прозинала деветъ глави
Да погълне малка мома.
Я си мома заплака.
Юнакъ му са нажелилу,
Нажелилу, натъжилу.
Що да прави, що да стори,
Да утемне малка мома.
Де му наумъ дойде,
Та си свири и си пее.
Какъ си свири съсъ свирка-та,
Какъ си свири и си пее,
Замала са люта змие,
Паднала си на земе-та;
Та искара златна ноже
Та посече люта змие—
Та истекли ду две реки,
Ду две реки ясни кръви
Закара си малка мома,
Малка мома мала Врида -

Да замине, ни са заминува!
Па си свири и си пее.
Ду две реки присъхнали —
Та си юнакъ поминалъ.
Хаде веке на *Юдна земе*.
Лу си флели афъ сарае,
Причека ги *Юдна крале*.
Пригърна си малка мома:
«Халалъ юнакъ да ти е!
За тебе юнакъ спроти тебе».
Та заправи силна свадба;
Бре си кани стара майка,
Стара му майка на свадба.
Млада е булка дарба дарува —
Утъ лику хи ясну слънце,
На гръди хи ясна мосечина,
Фъ скути хи дребни звезди: —
«Халалъ, сину, да ти е!
Чи е за тебе, спроти тебе».
Орпю ми е млада крале,
Млада ми крале, Юдна царе.
Свирка свири, песна пее.
Та му песна устанала.
Йоще му са песна пее.

ТОЛКУВАНЬЕ

за неразбрани речи отъ певеца кои-то са срещатъ въ притурка-та I и II.

Снигна: билъ Богъ, кой-то пращалъ на земя-та снегъ-тъ и студъ-тъ; той билъ предстатель на зима-та.

Слана: билъ слуга на Снигна, за кого-то вѣрували че слевалъ на земя-та и фърлелъ снегъ-тъ по гори-те.

Бана: билъ нашъ царъ, кой-то първъ пъть излелъ отъ *Край-земя* и дошелъ по тая земя та заселилъ наши-те дедовци.

Царина: значи, царъ.

Вета: книга, коя-то съдьржела пѣсни-те испѣвани на курбане-те.

Кулини: значи, кули.

Юдица: градъ голѣмъ на Край-земя, гдѣ-то седели Юди-те.

Ясно пиле: значи, свято, защо-то го колели курбанъ на Бога.

Заревъ-мѣсецъ: есенскій мѣсецъ кога-то зафащала зима-та.

Егнило: де ся ягнетъ овци-те.

Руевита: пѣсна, съ коя-то фалили Рую, кой-то научилъ человѣци-те да праветъ вино-то.

Котлива: градъ голѣмъ обиграденъ съсъ кули.

Дивенъ: значи, дивъ.

Улетни: значи, летни.

Вета е вила ветише и пр. са рѣчи отъ *стари-йтъ язикъ на нашите дедове*, на кои-то значение-то не са зная.

Баици: значи, Богини.

Зара: значи, биларинъ, кой-то гледа на звезди-те и познава какво ще бъде.

Флана: е второ име на слънце-то за фаленье.

Огнь: наши-те дедове го назовевали и съсъ това имя.

Копра: билька миризлива.

Мренева: направе манже-та съсъ миродии, миризливи бильки.

Усрива: *забелюва*.

Бъдница: вечеря определена за праздникъ на голѣмъ день.

Мреница: нарицали бъдница-та за *Летовъ-день*.

Мирнива: миризлива.

Фура ми, *мале*, *татина*; рунъ, дефина, чире и пр.: речи са непознати.

Яра: имя на Бога.

Диа: значи, Боже.

Прена: имя на Бога.

Зерби ти ярнешъ и пр.: речи са отъ *стари-те китапе на наши-те дедове*.

Лама: значи Ламия.

Звеза: мѣсто-то кадѣ-то седетъ звезди-те.

Ясница: светла.

Севица: посветена.

Атле: друго имя на Бога.

Махрица: махрама.
Суйна: копринена.
Хуйналу: изгонилу.
Рибита: рибаринъ.
Групна: мреже.
Ду лета: ду година.
Ду жива: до кога-то съмъ живъ.
Марга: билъ мѣсецъ-тъ кога-то зафащала пролеть-та.

За Енювъ-денъ.

Вейница: коя-то съсъ бильки лекувала, магиосница.
Дроида: била мома, коя-то седела въ гора-та подъ дърве-то и слугувала на Юди-те.
Греювъ-денъ: праздникъ голѣмъ въ честь на слънце-то.
Златица: прочуена гора кадѣ-то седели Богове-то.
Дрейница: гора отъ дъбе и кадѣ-то седели моми та лекували болни-те.
Чентици: торби.
Тинишъ: почиташъ.
Слейки: пилета голабче-та.

Отъ пѣсни-те за Коледовъ-день.

Дефне: значи, чистъ.
Превита: що знае всичко.
Арита: друго имя.
Денита: друго имя.
Апита: пакъ имя.
Гуру: гора.
Идро: чешма, кладнецъ.
Волина: златно.

Укиса: имя-то на дъро-ту.
Краска: чаше.
Рука: ръка.
Абросу: вода, коя-то давала животъ.
Раитъ: блескаву.
Пирну: йогнену.
Жарну: като жаръ.
Узрелъ: виделъ.
Арни: момчета.
Афици: девойки.
Уярилъ: налютилъ.
Славу: кой-то има голѣма честь.
Бленици: ябълки.
Рехици: орехи.
Кравнаци: благи пити.

Отъ песна за Коледа отъ другио певецъ.

Коледа: Богъ на зима-та и предстатель на къщи-те.
Асухна: кой-то не умира.
Дефна: кой-то е безгрѣшенъ.
Ртава: много силънъ.
Укарана и Асирита: били са отъ харапска-та земя.
Билита: найголямио градъ въ харапско.
Канити: пилета.
Марга: една отъ деветъ-тяхъ Юди, кои-то са намирали въ гора-та.
Кале: и тя отъ деветъ-тяхъ.
Мазата: била найпърва-та отъ деветъ-тяхъ и много пѣснополька.
Глазнумъ глазни: съсъ гласъ рукни.

Урита: кой-то съдилъ и на урало-то.
Химна: кой-то прави найдобри-те работи.
Урвиталъ: каилъ станалъ.
Църна змее: кой-то правилъ зло на человѣци-те.
Кличе: билъ змей, кой-то ходилъ само нощя и кого сретналъ умаралъ.
Калита: гора, въ коя-то седяли Богове-то.
Димита: дърво свято, кое-то било знакъ на всѣкое добро нѣщо.
Дима клана: вейка отъ дърво димита.
Сними нине у гура: слези сега въ гора-та.
Ужида та: чека та.
Абрита: вода, коя-то давала безсмъртие.
Никатна: коя-то ни турела человѣкъ-тъ въ темнило, т. е. въ гробъ-тъ.
Злиту: лошо.
Злита Бога: Богъ на злото.

Отъ песни за лето-то.

Зимледелъ: билъ слуга на Летна Бога и предстатель на лето-то.
Заравиелъ: не са зная значение-то му.
Урана: небе-то.
Укита: съдъ кадѣ-то стояли цвете-то.
Пирчина: книга.
Ширини: писма.
Иже: къща.
Спритецъ: не са зная що значи.
Белица: гора кадѣ-то седели Богове-то.

Афлене, *бифне*, *флана*, *думти*, *авлежина*, *акипи:* всички-те тѣзи речи са отъ старо врѣмя на кое-то значение-то не ся зная.

Отъ песна за Орпю.

Орпю: билъ единъ отъ староврѣмски-те юнаци; наши-те дедове всякого, кой-то билъ юнакъ, нарицали го съ това имя.

Бане: имя, кое-то са отдавало на юнаци-те.

Банинъ - день: праздникъ опрѣдѣленъ въ честь на юнаци-те.

Бъдникъ: вѣчеря, коя-то готвили особно на голѣми те праздници.

Друда: била жена, коя-то не са женила, но била опрѣдѣлена още отъ рождение-то въ слугуванье на Бога; тя живѣяла всегда въ гора-та, найвече коя-то била насъдена отъ дъбъ.

Дрида: гора коя-то била насъдена отъ дъбъ.

Друдну дъбну: такви-те жени, говорили съ особенъ язикъ, кой-то не билъ никому познатъ, само Юди-те говорили съ него.

Орпюмъ ди нинъ у язби: до сега е Орпю въ къщи.

У язби собою: въ къщи съсъ тебе.

Слугалъ е тебе: на тебе е хизметъ правилъ.

Дивичумъ тебе ситилъ: съсъ ловъ та е хранилъ.

Двисте веке лета: ето веке двасте години.

Ача е юненъ суренъ: че е юнакъ на Бога опрѣдѣленъ.

Нине ми суренъ друденъ: сега е веке юнакъ опредѣленъ на Бога, както е друда въ гора-та.

Врида: дъщеря на Юдна краля прочуена за гиздавината си.

Оле, оле улевина: мольба къмъ Бога.
Друденъ ми пришеде: юнакъ ми дойде
Цура си сурина: здравъ си като Сура Бога.
Ясна си яснина: ясънъ си като зора-та.
Друмна си друмина: силънъ си като камень.
Азна ми бидина: не са зная значение-то.
Сутрешъ ми дудина: и това не са зная.
Ахайна ми хаята: живъ си хичь не умирашь.
Сурумъ дивна удита: чуденъ си нишенлия.
Жива Юда: предстателька на животъ-тъ.
Мора Юда: предстателька на смъртьта.
Живни, Юду, живни: подари му Юду животъ.
Тулундуле у Златица: не са зная значение-то.
Тусе, буне, уара: стари рѣчи, отъ дѣдовия языкъ.
Ухута жимъ жинева: рѣчи, съ които призовава помощь-та Богова.
Ючна Бога: наши-те дѣдове вѣрували трима Бога въ едно лице; ючна, е турска рѣчь, кое-то значи трима.

Конецъ.